

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**KAMU YAPILARININ YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİNDE YARIŞMALARIN
ÖNEMİ: ANKARA (1923-1938) – BERLİN ÖRNEĞİ**

SERHAT ULUBAY

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARİ TASARIM PROGRAMI**

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. FERİDE ÖNAL**

İSTANBUL, 2015

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KAMU YAPILARININ YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİNDE YARIŞMALARIN
ÖNEMİ: ANKARA (1923-1938) – BERLİN ÖRNEĞİ**

Serhat ULUBAY tarafından hazırlanan tez çalışması 25.11.2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Mimarlık Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Feride ÖNAL
Yıldız Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Feride ÖNAL
Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Kamuran ÖZTEKİN
Doğuş Üniversitesi

Doç. Dr. Tan Kamil GÜRER
Yıldız Teknik Üniversitesi

ÖNSÖZ

Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı izlerini Ankara örneği üzerinden inceleme ve bunun üzerine tez çalışması yapma fikrim, Doç. Dr. Yasemen SAY ÖZER'in ders kapsamında Berlin kenti hakkında sunumları ile başladı. Avrupa'nın modern başkentlerinden biri olan Berlin; yıkarak yenilenmek yerine; koruyarak, dönüştürerek, işlevlendirerek, değiştirerek varolmanın ve bir arada tutmanın ilginç bir örneğini sunmaktadır.

Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı kuşkusuz bir dönem mimarlığından çok daha fazla anlamı barındırmaktadır. Bu dönemde inşa edilen sadece yapılar değil, bir yaşam tarzı, bir anlayış, belki de bir ulusun inşası olarak görülebilir. Yerleşim tarihi çok eskilere uzansa bile, şehirleşme tarihi Cumhuriyet'le birlikte başlayan Ankara'da bu çabanın izleri bugünlerde bile okumak mümkün olmaktadır.

Günümüzde bu yapıları ve mekanları çeşitli nedenlerle hızlı bir şekilde kaybedildiği görülmektedir. Bu çalışma, ülkemizde çok benimsenmeyen ama özellikle II.Dünya Savaşı sonrası Berlin'in yeniden yapılanma süreci örneğinde sıkça karşımıza çıkan, bu dönemin yapılarının yarışmalar yoluyla tartışmaya açılmasını benzer biçimde Ankara örneği üzerinden irdelemeyi amaçlamaktadır.

Tez sürecim boyunca bana daima destek olan aileme, birikimi ve güler yüzüyle bana her zaman yardımcı olan Danışman Hocam Doç. Dr. Feride ÖNAL'a, entelektüel yaklaşımlarıyla tezimin genişlemesine katkı sağlayan Doç. Dr. Yasemen SAY ÖZER'e, her zaman desteğini yanımda hissettiğim Prof. Dr. Kamuran ÖZTEKİN'e ve yüksek lisans boyunca karşılaştığım ve tezime katkı sağlayan tüm arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Kasım, 2015

Serhat ULUBAY

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KISALTMA LİSTESİ	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
ÇİZELGE LİSTESİ	xiii
ÖZET	xiv
ABSTRACT	xvi
BÖLÜM 1	
GİRİŞ	1
1.1 Literatür Özeti	6
1.2 Tezin Amacı	6
1.3 Hipotez	7
BÖLÜM 2	
KENT BELLEĞİNDE YER EDİNİMİŞ YAPI VE YAPILI ÇEVRENİN KORUNMASI VE KALICILIK KAVRAMLARI.....	9
2.1 Zamanın İlerlemesi ve Koruma Kavramı	10
2.2 Kent Belleğine Yer Eden Yapıların Sınıflandırılması	12
2.3 Kent Belleğinde Kent İzlerinin Kalıcılığı	13
2.4 Kent Belleğine Kollektif Hafızanın Oluşması	15
BÖLÜM 3	
ANKARA VE BERLİN'İN MİMARLIK,POLİTİK VE SOSYOKÜLTÜREL ORTAMINA VE İMAR HAREKETLERİNE BAKIŞ	17
3.1 Ankara-Berlin Kentlerini Karşılaştırma Amacı ve Metodu	17
3.2 Ankara	18
3.3 Cumhuriyetin Getirdiği İmar Hareketleri	21
3.3.1 Cumhuriyetin Getirdiği Bayındırlık Hareketleri	21

3.3.2	Cumhuriyetin Getirdiği Sosyokültürel Ortamın İmar Hareketleri Yansıması	24
3.3.3	1923-1938 Yılları Arasında Ülkemize Gelen Yabancı Mimarların İnşa Sürecine Etkileri	28
3.3.4	Cumhuriyet Politikalarının Ankara'nın Mimarlık, Politik ve Sosyokültürel Ortamına ve İmar Faaliyetlerine Yansımaları.....	32
3.3.4.1	Ankara'da Kentsel Planlama Çalışmaları	35
3.3.4.2	Ankara'da Konut İnşası Çalışmaları.....	40
3.3.4.3	Ankara'da Kamu Yapıları İnşası Çalışmaları	42
3.4	Berlin	47
3.4.1	II.Dünya Savaşı Sonrası Berlin'in Yeniden İnşası ve Kentsel Planlama Çalışmaları.....	50
3.4.2	II.Dünya Savaşı Sonrası Doğu Almanya'nın Yeniden İnşası ve Kentsel Planlama Çalışmaları ve Doğu Berlin'e Yansımaları	53
3.4.3	II.Dünya Savaşı Sonrası Batı Almanya'nın Yeniden İnşası ve Kentsel Planlama Çalışmaları ve Batı Berlin'e Yansımaları	59

BÖLÜM 4

II.DÜNYA SAVAŞI SONRASI BERLİN'DE KORUMA-YENİLEME AMAÇLI YAPILAN YARIŞMALARIN ANKARA'DAKİ ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ KAMU YAPILARI İÇİN ÖRNEK OLUŞTURMA DURUMUNU İRDELEMEK.....		67
4.1	Mimarlık Yarışmalarının Mimarlık Ortamına Katkısı.....	68
4.2	Mimarlık Yarışmaları Açısından Berlin ve Ankara Örneği	69
4.2.1	Sayısal Olarak Yarışmaların Karşılaştırılması	71
4.2.2	Berlin ve Ankara'da Yeniden İşlevlendirmek ve Tartışmak Üzere Organize Edilen Yarışmalar	76
4.2.2.1	Ankara'da Erken Cumhuriyet Dönemi Yapıları (1923-1938) İçin Yeniden İşlevlendirmek ve Tartışmak Organize Edilen Yarışmalar	77
	- Kent Düşleri 9 Atatürk Orman Çiftliği Alanları Değerlendirme Projesi Uluslar arası Fikir Yarışması.....	80
	- Kent Düşleri 5 Ego Hangarları ve Alanı Değerlendirme Projesi Ulusal Öğrenci Fikir Yarışması	89
	- Kent Düşleri 4 Kızılay Meydanı Çevresi Kentsel Tasarım Ulusal Fikir Proje Yarışması	94
4.2.2.2	Berlin'de II.Dünya Savaşı'nda Tahrip Olan veya Yıkılan Karakteristik Yapılar Üzerinde Yeniden İşlevlendirmek ve Tartışmak İçin Organize Edilen Yarışmalar	97
	- Almanya Parlamento Binası Yarışması	103
	- Berlin Alman Katedrali	110
	- Yeni Müze Yarışması.....	115

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER	120
KAYNAKLAR.....	123

EK- A

1930-2015 (EKİM) ARASINDA TÜRKİYE'DE AÇILMIŞ ULUSAL ÖLÇEKLİ MİMARLIK YARIŞMALARI	142
---	-----

EK-B

1923-1938 YILLARI ARASINDA ANKARA'DA İNŞA EDİLEN KAMU YAPILARINA AİT LİTERATÜR ÇALIŞMASI	172
ÖZGEÇMİŞ	238

KISALTMA LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AOÇ	Atatürk Orman Çiftliği
EGO	Elektrik Gaz Otobüs
ODTÜ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
PTT	Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. 1 Akün Sahnesi (Ankara)	2
Şekil 1. 2 Emek Sineması protestoları (İstanbul)	2
Şekil 1. 3 Rote Flora protestoları (Hamburg-Almanya)	3
Şekil 1. 4 Rote Flora Kültür Merkezi ve eylemler (Hamburg-Almanya)	3
Şekil 1. 5 Stuttgart 21 protestoları (Stuttgart-Almanya)	4
Şekil 1. 6 Cumhuriyet Dönemi'ne ait yapıların yıkım haberleri.....	5
Şekil 2. 1 Roma Tiyatrosu ve Floransa - Santa Croce Bölgesi	14
Şekil 2. 2 Nimes (Fransa)'da tiyatro üzerine yerleşen planlar	14
Şekil 3. 1 Fransız gezgin Pitton de Tournefort'un Ankara gravürü.....	19
Şekil 3. 2 Ankara kent makroformunun yıllar içinde değişimi.....	20
Şekil 3. 3 Samsun-Çarşamba arası demiryolu çalışmaları (Samsun)	23
Şekil 3. 4 Ulus Sümerbank Binası (Ankara).....	26
Şekil 3. 5 Bolu Halkevi-1932 (Bolu).....	27
Şekil 3. 6 Karaköy Cami	28
Şekil 3. 7 Ankara'daki inşa çalışmalarından (1924)	33
Şekil 3. 8 Ulus'tan kaleye bakış (1930)	34
Şekil 3. 9 Kale civarındaki eski doku (1935).....	34
Şekil 3. 10 Ankara şehir haritası (1924)	35
Şekil 3. 11 Lörcher'in Ankara için hazırladığı plan (1924)	36
Şekil 3. 12 Lörcher'in Ankara için hazırladığı Çankaya'da konut yerleşimi öngörüsü ...	36
Şekil 3. 13 Lörcher'in Ankara için hazırladığı sokak öngörüsü	37
Şekil 3. 14 Jansen'in Ankara için hazırladığı plan	39
Şekil 3. 15 Jansen'in Ankara'nın çeşitli bölgeleri için hazırladığı planlar.....	39
Şekil 3. 16 Jansen'in Ankara'nın çeşitli bölgeleri için hazırladığı eskizleri	40
Şekil 3. 17 1928-1930 arasında inşa edilen II.Vakıf Apartmanı (Ulus-Ankara).....	41
Şekil 3. 18 Jansen'in Ankara Bahçelievler için hazırladığı bahçeli evler eskizleri	42
Şekil 3. 19 Ankara Bahçelievler semti evleri.....	42
Şekil 3. 20 Ulus İş Bankası Binası ve Hakimiyet-i Milliye Meydanı (Ulus Meydanı)	43
Şekil 3. 21 Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası (Ankara)	44
Şekil 3. 22 Ankara Ulus Semtinde yeralan Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ait yapılar ...	45
Şekil 3. 23 Berlin kentini oluşturan Berlin ve Kölln yerleşimleri-1685	47
Şekil 3. 24 Berlin'in sınırları	47
Şekil 3. 25 Sheer Planında Büyük Salon (Great Hall) ve aks	48
Şekil 3. 26 Sheer Master Planı	49

Şekil 3. 27	Savaş sonrası Berlin Postdamer Platz Meydanı-1945	49
Şekil 3. 28	Savaş sonrası Avrupa.....	50
Şekil 3. 29	Savaş sonrası Berlin.....	50
Şekil 3. 30	Walter Moest'in Berlin için hazırladığı Zehlendorf Planı-1947	52
Şekil 3. 31	Sovyet Döneminde hazırlanmış bir bulvar önerisi	54
Şekil 3. 32	Anıtsal Sovyet Sarayı ve Tören Alanı Önerisi-1934	54
Şekil 3. 33	Geniş bulvarlar ve anıtsal yapılar	57
Şekil 3. 34	Alexander Meydanı'ndan başlayan cadde	58
Şekil 3. 35	Alexander Meydanı'nda yer alan Öğretmenevi Binası ve Sosyal Tesisi	58
Şekil 3. 36	Öğretmenevi Binası cephesinde yeralan çalışma	59
Şekil 3. 37	Televizyon Kulesi (Fernsehturm).....	59
Şekil 3. 38	Hamburg-Mönchkebergstrasse İş Bölgesi	60
Şekil 3. 39	Batı Berlin'de Marshall Planı desteğiyle yapılan bir inşa çalışması.....	61
Şekil 3. 40	Batı Berlin'de Marshall Planı desteğiyle yapılan bir inşa çalışması.....	62
Şekil 3. 41	Marshall yardım afişi-1950	63
Şekil 3. 42	Marshall dergi reklamı-1950	63
Şekil 3. 43	Marshall yardım tanıtımına ait bir poster-1950	64
Şekil 3. 44	IBA'dan önce Hansaviertel (1957)	65
Şekil 3. 45	IBA'dan sonra Hansaviertel (1962)	65
Şekil 4. 1	Ankara Kalesi ve civarı-1872	70
Şekil 4. 2	Eski Ankara'da gündelik yaşantı.....	70
Şekil 4. 3	Erzurum Oteli (Ulus-Ankara)	77
Şekil 4. 4	İlk kurulduğu dönemlerde Atatürk Orman Çiftliği	81
Şekil 4. 5	Karadeniz Havuzu (AOÇ)	82
Şekil 4. 6	AOÇ'de imal edilen ürünlerin afişleri	83
Şekil 4. 7	Bira Fabrikası (AOÇ)	83
Şekil 4. 8	Atatürk Orman Çiftliği Alanları Değerlendirme Projesi Yarışma Afişi	84
Şekil 4. 9	S1 sıra nolu projeye ait görsel.....	85
Şekil 4. 10	S4 sıra nolu projeye ait görsel.....	86
Şekil 4. 11	A7 sıra nolu projeye ait görsel	87
Şekil 4. 12	Atatürk Orman Çiftliği-2015.....	88
Şekil 4. 13	Ego Hangarları	90
Şekil 4. 14	Ego Hangarları ve Alanı Değerlendirme Yarışması Afişi.....	91
Şekil 4. 15	Öğrenci Kategorisi eşdeğer ödüle ait görsel	91
Şekil 4. 16	Lisansüstü Kategorisi ikinci ödüle ait görsel	92
Şekil 4. 17	Ego Hangarlarının günümüzdeki durumu	93
Şekil 4. 18	Kızılay ve Güvenpark'tan Bakanlıklara açılan cadde-1930'lar.....	94
Şekil 4. 19	Kızılay ve Güvenpark 1975	95
Şekil 4. 20	Lisans Kategorisinde birincilik ödülüne ait görsel	96
Şekil 4. 21	Yirmi yıllık gelişme programında işlevlendirilen yapılar	98
Şekil 4. 22	Yirmi yıllık gelişme programında yeşil alanlar.....	98
Şekil 4. 23	Hausvogteiplatz öncesi (1995) ve sonrası (2013)	99
Şekil 4. 24	Oberwallstraße öncesi (1995) ve sonrası (2013)	99
Şekil 4. 25	Pariser Platz öncesi (1991) ve sonrası (2013)	99
Şekil 4. 26	Kamu Yapılarının yoğunlaştığı bölge	101
Şekil 4. 27	Müze Adası.....	101

Şekil 4. 28	Almanya Parlamento Binası (Reichstag) (1896).....	103
Şekil 4. 29	Parlamento Binası'nın kundaklanması (27 Şubat 1933)	104
Şekil 4. 30	Parlamento Binasının Sovyetler tarafından ele geçirilmesi	104
Şekil 4. 31	II.Dünya Savaşı sonrası parlamento binası (1946)	105
Şekil 4. 32	Yarışma öncesi parlamento binası (1989).....	105
Şekil 4. 33	N. Foster'ın Parlamento Binası için ilk önerisi (1993)	106
Şekil 4. 34	N. Foster'ın Parlamento Binası için ilk önerisi (1993)	106
Şekil 4. 35	N. Foster'ın Parlamento Binası için ilk önerisi kuzey-güney kesiti(1993) ..	107
Şekil 4. 36	N. Foster'ın Parlamento Binası için son önerisi - kesit.....	107
Şekil 4. 37	Parlamento Binası ön cephesi.....	108
Şekil 4. 38	Parlamento Binası için tasarlanan yarımküre kubbe	108
Şekil 4. 39	Parlamento Binası Salonu ve şeffaf yarımküre	109
Şekil 4. 40	II.Dünya Savaşı yıllarından kalma duvar kalıntıları ve yazılar	110
Şekil 4. 41	Gendermenmarkt Meydanında Alman ve Fransız Katedralleri (1743)	111
Şekil 4. 42	Gendermenmarkt Meydanı ve Alman Katedrali (1815)	111
Şekil 4. 43	Gendermenmarkt Meydanı ve Alman Katedrali (1895)	112
Şekil 4. 44	Gendermenmarkt Meydanı ve Alman Katedrali (1938)	112
Şekil 4. 45	II.Dünya Savaşı Sonrası Alman Katedrali (1947)	112
Şekil 4. 46	Bernd Ettel ve Christian Enzmann'ın önerisi.....	113
Şekil 4. 47	Gendermenmarkt Master Planı	114
Şekil 4. 48	Tarih Müzesi (Alman Katedrali) ve Konser Salonu	115
Şekil 4. 49	Yeni Müze'nin doğu cephesi (1862).....	115
Şekil 4. 50	Yeni Müze iç mekan (1862) (Ressam: Eduard Gaertner)	116
Şekil 4. 51	Yeni Müze (1850'ler) (Ressam: Henry Albert Payne).....	116
Şekil 4. 52	II.Dünya Savaşı sonrası Yeni Müze	117
Şekil 4. 53	Yarışma birincisi Chipperfield'in öneri eskizi ve maketi.....	117
Şekil 4. 54	Müze Adası ve Yeni Müze (beyaz sınırlar içinde) maketi.....	118
Şekil 4. 55	Yeni Müze (2009)	118
Şekil 5. 1	Ankara'da son yıllarda kent tarihine eklemlemeye çalışılan imgeler	120
Şekil B. 1	Sağlık Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı.....	174
Şekil B. 2	Sağlık Bakanlığı'nın planı	174
Şekil B. 3	Maliye Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	175
Şekil B. 4	Kültür Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	176
Şekil B. 5	Kültür Bakanlığı'nın zemin kat planı.....	176
Şekil B. 6	Savunma Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	177
Şekil B. 7	İkinci Meclis'in yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı.....	178
Şekil B. 8	İkinci Meclis'in zemin kat planı	178
Şekil B. 9	Adliye Sarayı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı.....	179
Şekil B. 10	Adliye Sarayı'nın zemin ve birinci kat planları	179
Şekil B. 11	Tekel Baş Müdürlüğü'nün yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	180
Şekil B. 12	Tekel Baş Müdürlüğü'nün zemin ve ikinci kat planları	180
Şekil B. 13	Sayıştay'ın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı.....	181
Şekil B. 14	Sayıştay'ın zemin kat planı.....	181
Şekil B. 15	Genelkurmay Başkanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı....	182
Şekil B. 16	Gazi ve Latife Okulları'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı.....	183
Şekil B. 17	Musiki Muallim Mektebi'nin yapıldığı döneme ait fotoğrafı	184

Şekil B. 18	Musiki Muallim Mektebi'nin bugüne ait fotoğrafı.....	184
Şekil B. 19	Musiki Muallim Mektebi'nin zemin kat planı	185
Şekil B. 20	Ticaret Lisesi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	186
Şekil B. 21	Ticaret Lisesi'nin zemin kat planı	186
Şekil B. 22	Veterinerlik Enstitüsü'nün yapıldığı döneme ait fotoğrafı.....	187
Şekil B. 23	Veterinerlik Enstitüsü'nün bugüne ait fotoğrafı	187
Şekil B. 24	İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı...	188
Şekil B. 25	İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün zemin kat planı	188
Şekil B. 26	Hıfzısıhha Okulu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	189
Şekil B. 27	Hıfzısıhha Okulu'nun zemin kat planı.....	189
Şekil B. 28	Türk Ocağı Binası'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	190
Şekil B. 29	Türk Ocağı Binası'nın zemin kat planı	190
Şekil B. 30	Etnografya Müzesi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı.....	191
Şekil B. 31	Etnografya Müzesi'nin zemin kat planı.....	191
Şekil B. 32	Refik Saydam Enstitüsü'nün yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı....	192
Şekil B. 33	Refik Saydam Enstitüsü'nün yerleşme planı	192
Şekil B. 34	Ziraat Bankası Gn. Md.'nün yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı.....	193
Şekil B. 35	Ziraat Bankası Gn. Md.'nün zemin ve brinci kat planları	194
Şekil B. 36	Osmanlı Bankası'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	195
Şekil B. 37	Osmanlı Bankası Ek Bina'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı ...	196
Şekil B. 38	İş Bankası İdare Merkezi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı....	197
Şekil B. 39	İş Bankası İdare Merkezi'nin zemin kat planı.....	198
Şekil B. 40	Ankara Orduevi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	199
Şekil B. 41	Ankara Orduevi'nin zemin ve ikinci kat planı.....	199
Şekil B. 42	Gazi Çiftliği İstasyonu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	200
Şekil B. 43	Gazi Çiftliği İstasyonu'nun zemin kat planı	200
Şekil B. 44	Ankara Palas'ın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	201
Şekil B. 45	Ankara Palas'ın zemin kat planı	201
Şekil B. 46	TBMM'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı.....	204
Şekil B. 47	TBMM'nin zemin kat planı	204
Şekil B. 48	İç İşleri Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı.....	205
Şekil B. 49	Bayındırlık Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	206
Şekil B. 50	Bayındırlık Bakanlığı'nın yerleşim planı	206
Şekil B. 51	Sanayi ve Tarım Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı..	207
Şekil B. 52	Adliye Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	208
Şekil B. 53	Adliye Bakanlığı'nın zemin kat planı	208
Şekil B. 54	Orman Çiftliği Karakolu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	209
Şekil B. 55	Orman Çiftliği Karakolu'nun kat planları.....	209
Şekil B. 56	Başbakanlık Binası'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	210
Şekil B. 57	Başbakanlık Binası'nın kat planları.....	211
Şekil B. 58	Temyiz Mahkemesi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	212
Şekil B. 59	DDY İdare Binası'nın yapıldığı döneme fotoğrafı	213
Şekil B. 60	DDY İdare Binası'nın bugüne ait fotoğrafı.....	213
Şekil B. 61	DDY İdare Binası'nın kat planları.....	214
Şekil B. 62	Polis ve Jandarma Okulu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı ..	215
Şekil B. 63	Polis ve Jandarma Okulu'nun kat planları.....	215

Şekil B. 64	Siyasi Bilimler Okulu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı.....	216
Şekil B. 65	Siyasi Bilimler Okulu'nun kat planları	216
Şekil B. 66	Dil,Tarih,Coğrafya Fakültesi yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı.....	217
Şekil B. 67	Dil,Tarih,Coğrafya Fakültesi zemin ve dördüncü kat planları	218
Şekil B. 68	Cebeci Orta Okulu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	219
Şekil B. 69	Cebeci Orta Okulu'nun zemin kat planı	219
Şekil B. 70	A.Ü. Hukuk Fakültesi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	220
Şekil B. 71	A.Ü. Hukuk Fakültesi'nin zemin kat planı.....	220
Şekil B. 72	Sergievi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	221
Şekil B. 73	Sergievi'nin planı	221
Şekil B. 74	Numune Hastanesi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	222
Şekil B. 75	Numune Hastanesi'nin zemin kat planı	222
Şekil B. 76	Orman Çiftliği PTT'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	223
Şekil B. 77	Orman Çiftliği PTT'nin zemin ve birinci kat planları	223
Şekil B. 78	Ankara Garı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı.....	224
Şekil B. 79	Ankara Garı'nın yerleşme planı.....	225
Şekil B. 80	Ankara Garı'nın planı.....	225
Şekil B. 81	Milli Stat'ın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	226
Şekil B. 82	Milli Stat'ın planı	226
Şekil B. 83	Gar Gazinosu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	227
Şekil B. 84	Gar Gazinosu'nun kat planları ve görünüşleri.....	228
Şekil B. 85	Baraj Gazinosu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	229
Şekil B. 86	Baraj Gazinosu'nun giriş ve üst kat planları	229
Şekil B. 87	Merkez Bankası'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	230
Şekil B. 88	Merkez Bankası'nın zemin kat planı	230
Şekil B. 89	Emlak Bankası'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı.....	231
Şekil B. 90	Emlak Bankası'nın zemin kat planı	231
Şekil B. 91	Etibank'ın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı.....	232
Şekil B. 92	Etibank'ın zemin kat planı	232
Şekil B. 93	Belediye Bankası'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	233
Şekil B. 94	Belediye Bankası'nın zemin kat planı.....	233
Şekil B. 95	Sümerbank'ın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı	234
Şekil B. 96	Sümerbank'ın zemin kat planı.....	234
Şekil B. 97	Tekel İmalathanesi'nin yapıldığı döneme ait fotoğrafı	235
Şekil B. 98	Tekel İmalathanesi'nin zemin kat planı	235
Şekil B. 99	Tekel İmalathanesi'nin birinci kat planı	236
Şekil B. 100	Tekel İmalathanesi'nin cephe görünüşü	236
Şekil B. 101	Su Süzgeci'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı.....	237
Şekil B. 102	Su Süzgeci'nin yerleşme ve zemin kat planı	237

ÇİZELGE LİSTESİ

	Sayfa
Çizelge 3. 1	Cumhuriyet Döneminde Ankara Nüfusunun değişimi 20
Çizelge 3. 2	Cumhuriyet Döneminde Nüfus Değişim oranları Karşılaştırması..... 21
Çizelge 3. 3	1930-2014 yılları arasında Türkiye’de demiryolu çalışmaları 24
Çizelge 3. 4	Yabancı mimarların Ankara’da tasarladıkları kamu binaları 30
Çizelge 3. 5	Yabancı mimarların Ankara’da inşa ettikleri kamu binalarının işlevleri... 32
Çizelge 3. 6	Ankara kent merkezinde 25 Yıllık nüfus artışı eğrisi 41
Çizelge 3. 7	1923-1938 yılları arasında Ankara’da inşa edilen kamu yapıları..... 46
Çizelge 3. 8	Marshall Planı kapsamında ekonomik destek alan ülkeler 61
Çizelge 4. 1	1971-2004 arası Almanya ve Türkiye’de yapılan yarışma sayısı 73
Çizelge 4. 2	1971-2004 arası Türkiye’deki yarışmaların şehirlere göre dağılımı 73
Çizelge 4. 3	1930-2015 arası Türkiye’deki yarışmaların şehirlere göre dağılımı 74
Çizelge 4. 4	1930-2015 arası Türkiye’deki yarışmaların yıllara göre dağılımı..... 75
Çizelge 4. 5	1980-1989 yılları arasında Almanya’da ve Türkiye’de yarışmalar 75
Çizelge 4. 6	Türkiye’de işlevlendirme yarışmaları oranı 79
Çizelge 4. 7	AOÇ Uluslararası Fikir Yarışmasının Değerlendirilmesi 89
Çizelge 4. 8	Ego Hangarları Fikir Yarışmasının Değerlendirilmesi 93
Çizelge 4. 9	Berlin’de tarihi yapıların incelenme kriterleri 102
Çizelge 4. 10	Berlin’de yarışmalar aracılığıyla yapılan üç yapının karşılaştırılması 119

**KAMU YAPILARININ YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİNDE YARIŞMALARIN
ÖNEMİ: ANKARA (1923-1938) – BERLİN ÖRNEĞİ**

Serhat ULUBAY

Mimarlık Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Feride ÖNAL

Yıllar süren savaşların ve kurtuluş mücadelesinin ardından kurulan Genç Cumhuriyet, savaş esnasında yıkılmış, harap olmuş Anadolu şehirlerinde yoğun bir imar hareketi başlatmıştı. Tüm Anadolu şehirleri arasında kuşkusuz Ankara'nın farklı bir önemi vardı. Ankara'nın, bir kasabadan bir başkente dönüşüm çabasından çok daha öte, devrimlerle hedeflenen "Muasır medeniyetler seviyesine ulaşma"nın model kenti inşa edilmesi amaçlanıyordu. Bu açıdan hem fiziki, hem de kültürel bir inşa çabasının amacı Ankara'yı, Anadolu'nun diğer kentleri için örnek teşkil edecek bir kent olarak kurabilmektir.

Ankara, tarihi çok eskilere uzanmasına rağmen belki de tarih boyunca ilk defa bir devletin başkenti olma yükünü üstlenmişti. Cumhuriyet'in ilk yıllarında sade bir Anadolu kasabası olan Ankara; Cumhuriyet'le birlikte büyümeye ve modern bir kent olmaya başladı. Cumhuriyet'in ilk yıllarında inşa edilen (Erken Cumhuriyet Dönemi), bir dönemin mimari karakterinin, hissiyatının, fikirlerinin izlerini taşıyan yapılar, zamanla Ankara'ya özgü bir mimarlığın parçası olarak akıllarda yer edindiler.

Son yıllarda bir devlet politikası olarak yürütülen "kentsel dönüşüm hareketleri" ve kamu binalarının yeniden inşası çalışmaları, bu döneme ait kamu yapılarının "eskidiği" veya "artık ihtiyaca cevap veremediği"... vb. gerekçesiyle yıkılması, yenilenmesi bu dönem yapılarının geleceği konusunda şüpheleri de beraberinde getirmektedir. Bu süreçle birlikte sadece bir dönemin izlerini taşıyan mimari değerler değil, bir dönemin yaşam tarzı, anlayışı, fikirleri de kaybolmaya başlamıştır.

Bu alışmada, Ankara rneği üzerinden, 1923-1938 yılları arası Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ait yapıların yarışmalar yoluyla yeni tartışmalar açacağı ele alınmıştır. Ankara'daki dönem yapılarının yarışmalarla ele alınması açısından incelenmesi gereken bir örnek oluşturacağı düşünülerek, Berlin'deki yarışmalar süreci irdelenmiştir. İkinci Dünya Savaşı esnasında büyük yıkıma maruz kalan ve adeta bir harabe şehre dönüşen Berlin de, elde kalan yapıları ve yapı izlerini yarışmalar yoluyla yeniden işlevlendirerek inşa etme yolu seçilmiştir. Berlin, günümüzde anılarını üzerinde taşıyan dev bir açık hava müzesini andırmaktadır. Berlin için yapılan işlevlendirme yarışmalarının, Ankara'daki Erken Cumhuriyet Dönemi yapıları için bir model teşkil edebileceği bu tez çalışmasında ele alınmıştır.

Bu kapsamda her iki kentin geçmişi, mimari kültürü analiz edilmiştir. Ülkemizde çok nadir organize edilen bu koruma-yeniden işlevlendirme tipi yarışmaların içerikleri ve ele alınış biçimleri, Almanya'daki türdeşleri ile birlikte ele alınıp değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu tip yarışmaların çoğalmasıyla, ülkemiz mimarlığı adına birçok tartışmanın kapısını aralayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı, Ankara'daki kamu yapıları, Ulus, Yarışmalar, Berlin

ABSTRACT

THE IMPORTANT OF CONTESTS IN REASSESSMENT OF PUBLIC BUILDING : EXAMPLE OF ANKARA (1923-1938) – BERLIN

Serhat Ulubay

Department of Architectural Design

MSc. Thesis

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Feride ÖNAL

Established after long wars and a long struggle for independence, the Young Republic started an intense development movement in the Anatolian cities, which were demolished and damaged during war years. Ankara, no doubt, had a different meaning compared to other Anatolian cities. The plan for Ankara was beyond turning the city from a small town to a capital. It was aimed to build a model city to “reach the level of contemporary civilization” targeted through revolutions. In this respect, the aim of this physical and cultural construction effort was to make Ankara a city that would serve as a model for other Anatolian cities.

Despite having a deep-rooted past, it was perhaps the first time in the history that Ankara assumed the responsibility of being a capital city. Ankara, which was a plain Anatolian town in the first years of the Republic of Turkey, started to grow with the Republic, becoming a modern city. Built in the first years of the Republic of Turkey (The Early Republican Period), Ankara buildings bear the traces of a specific period’s architectural character, soul and ideas. Over time, these buildings have stuck in minds as a part of an architecture specific to Ankara.

“Urban transformation movements” that have been recently carrying out as a government policy; reconstruction of public buildings; as well as demolition and renovation of this very period’s public buildings, on the grounds that they became

“old” or they “can no more meet the needs” etc., bring along doubts on the future of this period’s buildings. Due to this process, a specific period’s life style, understanding and ideas began to disappear in addition to architectural values bearing that specific period’s traces.

In this study, with the Ankara example, it was discussed that the Early Republican Period (1923-1938) buildings would spark new debates through contests. Berlin contest processes were examined considering that they will set an example which is necessary to be reviewed for the period buildings in Ankara. Berlin, which suffered a huge destruction and almost turned into a ruin during the Second World War, chose to construct and refunction its remaining buildings and building traces through contests. Nowadays, Berlin resembles a giant outdoor museum carrying all of its memories in itself. In this thesis study, it was discussed that refunctioning contests carried out for Berlin can be a model for the Early Republican Period buildings in Ankara.

In this sense, both cities’ past and architectural culture were analyzed. It was tried to evaluate the content and handling ways of these preservation-refunctioning contests, which are very rarely organized in Turkey, along with contests of the same kind in Germany. It is believed that an increase in these kinds of contests will open doors to several discussions on the Turkish architecture.

Keywords: The Early Republican Period Architecture, public buildings in Ankara, Ulus, Contests, Berlin

BÖLÜM 1

GİRİŞ

“GörünüŖü ne kadar sıradan olursa olsun, kentlere bakmak insana özel bir zevk verebilir”[1] söylemiyle Kevin Lynch, kentlerin nitelik tartıŖmasına girmeden insanlar üzerinde bıraktığı etkileri vurgulamaktadır. Ülkemizde ise son yıllarda kentler için, insanlar üzerinde bıraktığı etkiler düşünülmeden sadece niteliksel tartıŖmalar süregitmektedir. Kentlerin belli bölgelerinin “eskidiğı”, “günümüz koşullarına” veya “modern çağı” uyum sağlamayadığı için yenilenmesi gerektiğı gündemi sürekli meŖgul etmekte, teze konu olan Erken Cumhuriyet Dönemi’nde inşa edilen yapılar ve mekanların bazılarının sadece fiziki olarak ele alınıp, bu tartıŖmaların merkezine oturtulmuş olduğunu görmekteyiz.

Kentler; meydanlarıyla, boşluklarıyla, yapılarıyla vs. yığılarak biriken tabakalar gibidir. MaddileŖtirilemezler. Zaman içerisinde akarak, birikerek zenginleŖirler. “...Bir Ŗehir parkı, Ŗehrin kendine baktığı yerdir. Böylelikle hafızasını tazeler. Park üst üste kaydedilmiş, bellek kayıtları ile doludur. Orada olmasanız da Ŗehrin orada nefes aldığını hisseder, içine çeker, aidiyetinizi “öteki” ile beraber kutlarsınız. Medeniyet basılan çimlerin yeŖilindedir...”[2].

Son yıllarda ülkemizde ve dünyanın farklı kentlerinde insanlar, yaşadıkları kent parçalarına müdahalelere kitlesel tepkiler vermekte, müdahalenin sadece bir yapı veya bir kent mekanından ibaret olmadığını, aynı zamanda onların üzerinde biriken hatıraları, izleri olduğunu dile getirmektedirler. ODTÜ’ye ait ormanlardan geçen Anadolu Bulvarı’na protestolar, Emek Sineması’nın, Taksim Atatürk Kültür Merkezi’nin, Akün ve Ŗinasi Sahnesi’nin, Ankara İller Bankası’nın ve daha birçok yapının yıkılmaması, boşaltılmaması için ortaya konan kitlesel tepkiler son zamanlarda yaşanan örneklerdir.

Tepkiler ve protestolar; kent parçaları veya yapıların tarihi ve mimari değerinin yanı sıra, insanların zihinlerinde taşıdığı ve çok değerli buldukları gündelik ilişkilerin izleri üzerlerine sinmiş olduğunun bir göstergesidir.

şekil 1. 1 Akn Sahnesi (Ankara) [3]

şekil 1. 2 Emek Sineması Protestoları (İstanbul) [4]

Yakın dönemlerde benzer tepkilere dünyanın birçok yerinde de rastlanmaktadır. Gezi Parkı Protestolarından kısa bir süre sonra benzer olaylar Almanya'nın Hamburg ve Stuttgart kentlerinde de yaşanmıştır. Ocak 2014'de, Hamburg'da kendi adına bağımsız hareket eden eski tiyatro binasının boşaltılmak istenmesine karşı ortaya çıkan protestolar Almanya'da kent hakkı tartışmasını beraberinde getirmiştir. "...Hamburg'da olup bitenlerin görünür nedeni, 1989 yılından beri otonomların işgali altında olan eski tiyatro binası Rote Flora'nın boşaltılması isteğine gösterilen direniş. Rote Flora,

Almanya’da en önemli iki “otonom merkezi”nden biri. Diğeri ise Berlin Köpenicker Straße 137 adresindeki ünlü işgal evi “Köpi”. Uzun süreden beri otonomların işgalinde olan Köpi de, zenginlere satılarak “soylulaştırılması” girişimine karşı sık sık medyanın gündeminde... [5].

Şekil 1. 3 Rote Flora Protestoları (Hamburg-Almanya) [6]

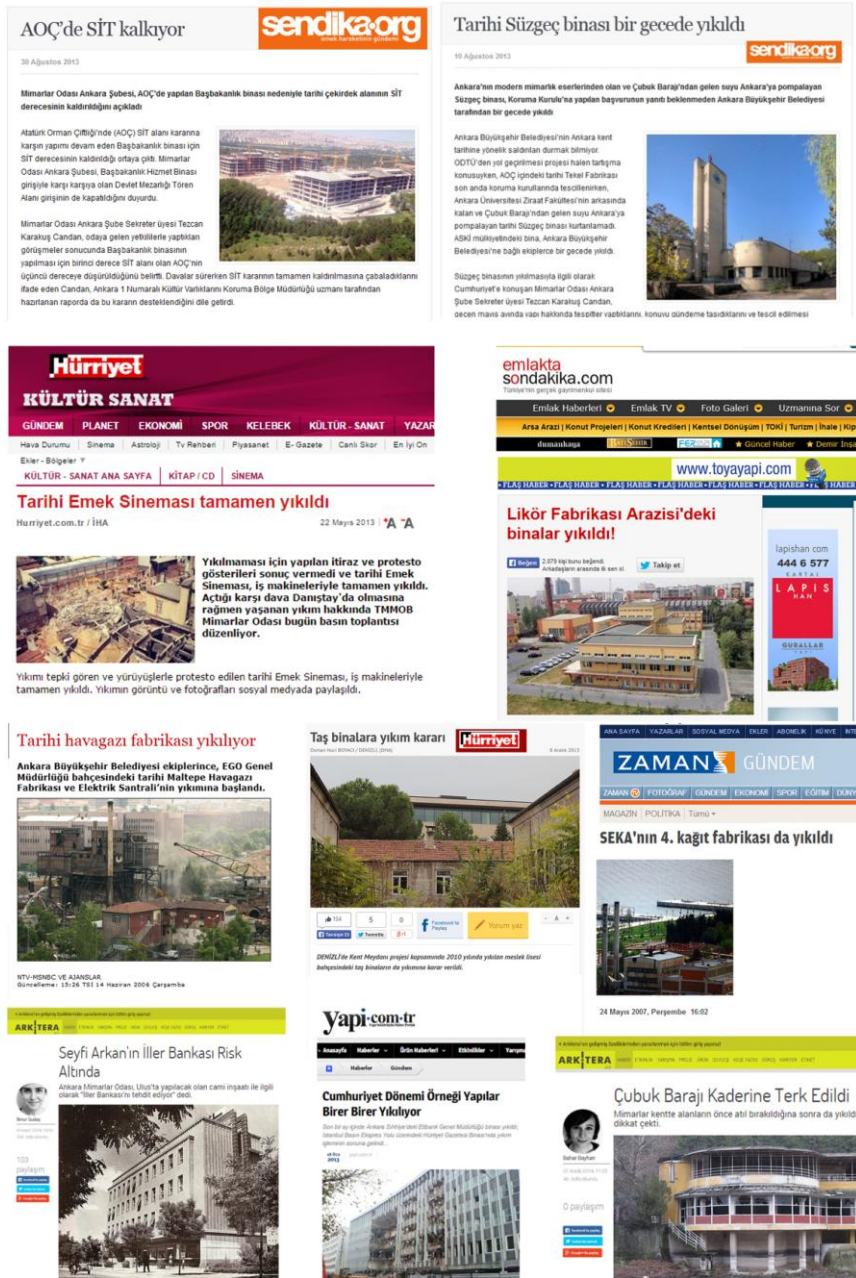
Şekil 1. 4 Rote Flora Kültür Merkezi ve eylemler (Hamburg-Almanya) [7]

Aynı dönemlerde benzer bir eylem de Almanya’nın Stuttgart kentinde Stuttgart Tarihi Alanı’na yapılmak istenen 21 projesine karşı kitlesel eylemler, bu kentte yaşayanların, kentler üzerindeki söz söyleme hakkını gündeme taşıdı.

Şekil 1. 5 Stuttgart 21 protestoları (Stuttgart-Almanya) [8]

Türkiye, son yıllarda büyük imar hareketlerini ve dönüşüm projelerini bir devlet politikası olarak benimsediği ve birçok kamu yapısının yenilenmiş ve yenilenmeye devam ettiği görülmektedir. Bu süreç içerisinde Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ait bir çok yapı hiç tartışmaya açılmadan ortadan kaldırılıyor veya çürümeye terk ediliyor. Bu yapılarla beraber, bir dönemin mimari anlayışının, yaşayışının izlerini de kaybediyoruz. Sonuçta ortaya yaşananların izleri silinmiş, içi boşaltılmış kentler çıkıyor. Kaybolan bir yapıyla beraber, kentte biriktirdiği anılar da kentin belleğinden siliniyor.”... Ankara’da Cumhuriyet dönemi mimarlık mirasının bir dökümünü okumak, aslında Cumhuriyet’in modernleşme programının kendisini tüm başlıklarıyla okumak demektir... Söylediklerini herkesin, özellikle de gelecek kuşakların dinleyebileceği ve değerlendirip istedikleri sonuca varmak üzere yargılayabilecekleri şekilde duyulur kılmak ve korumak kentin bugünkü sahiplerinin temel görevlerinden olmalıdır. Oysa Ankara’da bunun tam tersidir. İster Havagazı Fabrikası örneğinde olduğu gibi kararlılıkla yok ederek, ister pek çok örnekte olduğu gibi unutulmuşluğa terk ederek olsun yapılan, tarihin maddi kalıtlarının sözünü silmek ve yerine telaşla, kelimenin tam anlamıyla fantastik bir kurguyu inşa etmeye çabalamaktır...” [9]. Son dönemlerde, Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ait, kent belleğine yer etmiş bir çok yapı ve mekanı birer birer kaybetmeye devam ediyoruz. Ve artık aşağıdaki tarz haberlere rastlamak çok alışıl gelmiş bir durum haline geldi:

Şekil 1. 6 Cumhuriyet Dönemine ait yapıların yıkım haberler [10]

Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ait imgelerin oluşturduğu bellek yitiğini hakkında Ali Cengizkan iki farklı ölçek üzerinden şöyle bahsediyor "... Cumhuriyet'in kuruluş dönemine ait, onun kendisine özgü ideal arayışını yansıtan bu tür yapı parçasının görece sanat değeri korunması, dolayımli olarak kentlinin kolektif belleğinin oluşmasını pekiştirecektir ... bazen yalnızca eskilik değeri taşıyan nesnelerin, örneğin Saraçoğlu Mahallesi'nin ya da ilk mecliste zabıt katibinin kullandığı sandalyenin, kalemin zaman içinde tarihsel değeri kazanabileceğini ve bu nedenle korunması gerekeceğini bilmek

gerekir...”[11]. Yine aynı yazısının devamında Sıhhiye’de yeralan Erken Cumhuriyet Dönemi’nin endüstriyel mirasına ait depo ve siloların yıkılıp, yerine Adliye Sarayı’nın yıkımının oluşturduğu durumdan şöyle bahsetmektedir: “... Anıtsal değerler konusundak bellek yitimi, tek yapıların ya da yapı gruplarının yok edilmesiyle de olanaklıdır... Jansen’in Ankara Garı için, şu anda bulunduğu yerdeki eski istasyon binası yerine, önerdiği yerdir Sıhhiye Üçgeni. Buradaki yapılardan biri, yapımı 1933 yılında başlayıp 1937 yılında tamamlanan Ankara Hububat Silosu’dur. Demiryolu ile ilişkili olarak konumlanan yapı, Alman Miag firmasına yaptırılmıştı ve 1986 yılında, yeni Ankara Adliye Sarayı’nın yapımı nedeniyle yıktırıldı. Kollektif belleğin bu güçlü parçasının kullanım değerinin kalmadığı, hatta sanatsal değerinin az olduğu ya da olmadığı savunulabilir. Ancak kuşku yok ki, tarihsel değeri vardı, bir işlev değişikliği ile korunup yaşatılabilirdi... kolektif bellek yalnızca buradaki makas elemanlarının başka bir yere taşınmasıyla bile canlı tutulabilirdi...” [11]. Sıhhiye örneğinde olduğu gibi Erken Cumhuriyet Dönemi’yle olan kamusal yaşantımızda birebir fiziksel ilişkimiz, yavaş yavaş metinsel boyutlara doğru kayıyor. Bir dönem yaşantımızın içerisinde, hatta bazen odağında yer alan bu değerleri, şimdi sadece tarihi birer figür olarak algılıyoruz [11].

1.1 Literatür Özeti

Bu çalışmanın temel amacı 1923-1938 yıllarında gerçekleştirilen Erken Cumhuriyet Dönemi yapılarının niteliklerine dikkat çekmek ve onlar üzerinden bir tartışmayı ortaya koymaktır. Günümüzde sadece kar ve rant amacıyla değerlendirilen bu yapıların kamusal yaşantıya katılmasını sağlayacak bir tartışmayı başlatmayı amaçlamaktadır. Bunun için en etkili yollardan biri olan ve Avrupa ülkelerinde örneklerine sıkça rastladığımız, yarışmalar yoluyla ele alma biçimi tezin odağını oluşturmaktadır.

1.2 Tezin Amacı

Çalışmanın kapsamında Ankara’daki Erken Cumhuriyet Dönemi’ne ait mimari karakteri taşıyan ve günümüze kadar ulaşan elli üç kamu yapısı ele alınacaktır. Bu yapıların tasarım süreçleri, elde edilme yöntemleri, mimari karakterleri, işlevleri, tarihsel süreçte geçirdiği evreler ve bugünkü durumu incelenecektir.

Tez kapsamında Ankara'nın merkeze oturtulmasının nedenlerinin başında, 1920'lerden itibaren Cumhuriyetin ve devrimlerin hedeflediği seviyeye ulaşmak için Ankara'nın model kent olarak ele alınması bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, Eski Ankara'nın önemli merkezlerinden biri olan Ulus ve yakın çevresinde bu dönemin izlerinin hala güçlü biçimde kendini hissettirmesi yer almaktadır.

Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde yarışmalarla ayağa kalkan Berlin'in bu süreci ele alış biçimi irdelenecek ve bu yarışmaların bazılarının, ülkemizde organize edilen benzeri yarışmalarla karşılaştırması yapılacaktır. Tez kapsamında, Erken Cumhuriyet Dönemi Yapıları'nın geleceği ve yarışmaların bu sürece sağlayacağı katkılara dikkat çekmesi amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında Berlin ve Ankara örnekleri karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Ankara örneğinde Erken Cumhuriyet Dönemi'nin mimari karakteri, Cumhuriyet'in imar-bayındırlık hareketleri ve kültürel ortamının yanı sıra bu yapıların uygulandığı dönemki düşünceler ve gündelik yaşantı irdelenecektir. Bu bağlamda Ankara'da bulunan ve günümüze ulaşan, hala kullanılan bu dönemin yapılarına ait literatür çalışması ve yerinde incelemeler yapılacaktır. Berlin örneğinin de ise kentin gelişim süreci, II.Dünya Savaşı esnasındaki ağır yıkımı sonrası mimari karakterini ve tarihsel sürekliliğini koruyarak ayağa kalkışı incelenecektir. Bu süreç içerisinde Berlin'de yapılan mimarlık yarışmaları, katılımları, şartnameleri, jüri değerlendirmeleri ve uygulama örnekleri üzerine incelemeler yer alacaktır. Seçilen örnek yapılar, teze konu olan Ankara'daki örnekleri gibi, Alman yakın tarihi için önem taşıyan yapılardan oluşacaktır.

1.3 Hipotez

Kökleri çok eskileri dayanmasına rağmen, kentleşme tarihi Cumhuriyetle birlikte başlayan Ankara için, Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ait yapıların, kentin belleğinde ayrı bir önemi vardır. Ankara'da inşa edilen Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ait yapılar, dönemin toplumsal, mimari ve kültürel dokusunu yansıtmaktadır. Özellikle Ulus semti Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ait yapıların bir arada bulunduğu bir açık hava müzesini andırmaktadır. Bu döneme ait yapıların kaybı, Ankara'nın belleğinde ve gündelik yaşantısında büyük bir boşluk oluşturacağı görülmektedir. Bu yapılar üzerine yarışmalar yoluyla açılacak tartışmalar, hem yapıların kentteki varlıklarını devam ettirmesini, hem

de Cumhuriyet Dönemi'ne ait izlerin, Cumhuriyet'le birlikte büyüyen Ankara'da sürüldürölmesini sağlayacaktır.

KENT BELLEĞİNDE YER EDİNMIŞ YAPI VE YAPILI ÇEVRENİN KORUNMASI VE KALICILIK KAVRAMLARI

Kentsel tasarım konusu üç boyutta irdelenmenin yanısıra bir dördüncü boyut olarak zaman kavramı da süreçte önemli ve etkilidir. Zamanın ilerleyişi ile beraber, kentsel mekanların nitelikleri farklı anlamlar kazanarak, dönüşerek yaşantılarını sürdürmeye devam ederler [12]. Kevin Lynch, kentsel mekanların büyüme, ayrışma, yinelenme gibi olguları yaşamadıklarını ama değişimle zamanın ilerleyişini deneyimlettiğinin önemini belirtmektedir. Patrick Geddes göre ise; kentsel mekan boşluktaki bir yerden daha fazlasını ifade eder ve zamanın dramasını yansıtır [12].

Kentsel mekanlar ve çevreler, zamanın her diliminde sürekli ve önlenemez bir değişim döngüsünün içerisinde dirler. Tasarım aşamalarından yıkımlarına kadar geçen süreçte, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerle devamlı şekillenmeye devam ederler. Tüm kentsel parçalar ve çevreler üzerinden kentin tarihini okumak mümkündür. Knox ve Ozolins'e göre, belirli bir zamana ait yapı veya çevrenin herhangi bir parçası, içinden geçtiği zamanın ruhundan izler taşımaktadır. Bu yapılar veya çevreler, çok katmanlı bir metin gibi okunabilir, bu açıdan kentin hikayesini taşıyan sembolleridir. Yapılar ve yapıli çevreler zaman içerisinde kentin değişiminin biyografileri haline gelirler [12].

Aldo Rossi, yapıların ve yapıli çevrenin tarihsel sürekliliğinin kesintiye uğramasını, kentin yazgısı için tarihsel bir kaza olarak tanımlamaktadır. Bu sürecin kesintiye uğramaksızın, bir insanın yaşam öyküsü gibi; kentlerin de evler, okullar, kiliseler, fabrikalar, anıtlar gibi artifaktlarla kendini ifade ettiğini belirtmektedir. Tüm

yaşanmışlıklar ve kesintisiz tarihsel süreçler; kent üzerine kurulan tüm biçimci ve ütöpik kent tasavvurlarının çok daha ötesinde olduğunu vurguluyor [13].

2.1 Zamanın İlerlemesi ve Koruma Kavramı

Bir kent planında yapıların ve yapılı çevrenin bir araya geliş biçimleri sadece işlevsel açıdan değerlendirmek yerine, kentin sürekli var olan öğelerini ve kalıcılıklarını tüm yönleriyle incelenmelidir [13]. Ama her kent, tarihsel katmanını muhafaza etmek konusunda aynı şansa sahip olamamakta, zaman içerisinde insan eliyle gerçekleştirilen yıkımlar, savaşlar vb. sebepler kentlerin tarihsel sürekliliği kesintiye uğratmaktadır.

II.Dünya Savaşı'nın yıktığı çoğu Avrupa kenti, modernist mimarlar tarafından geçmişin izleri önemszenmeden hızlı bir inşa sürecine maruz kaldılar. Çağdaşlığın coşkusunu taşıyan kentleri inşa ettiklerini öne süren bu anlayış, geçmişin kentsel mirasını, gelecek için ayak bağı olarak görmüşlerdir. Ashworth ve Tunbridge'ye göre savaş sonrası döneme ait bu tutum, kentlerin yüzyıllar boyu süren gelişiminde ani bir kırılmaya sebep olmuştur. Fiziksel, sosyal ve kültürel değerlere ciddi sorular sorulmadan yapılan kentsel müdahalelere 1960'ların ortalarından itibaren kitlesel tepkiler olarak karşılık bulmaya başlamıştır. Kısmen günümüzde şahit olduğumuz reaksiyonlara benzer protestolar, 1970'lerin başında koruma konusunu planlamanın önemli bir başlığı olarak tartışmaya açmıştır [12].

Bu dönemde tartışmaya açılan koruma kavramı, yere özgü ve göreceli bir kavramdır. Lefebvre koruma ve mekanların zaman içerisinde yeniden değerlendirilmesi üzerine şöyle bir tanım getirmektedir: "Hızlı gelişmenin çabası içindeki ülkeler, tarihi mekanları, evleri, sarayları, askeri ya da sivil yapıları, gamsızca yok etmekte. Eğer bunda bir kar veya avantaj varsa, eski olan ortadan kaldırılır. Ancak sonra, aynı ülkeler, bu tür mekanların neredeyse sınırsız olasılıklarıyla, kültürün, kültür tüketiminin, turizmin hizmetine nasıl verilebileceğini keşfetme eğiliminde olurlar. Bu olduğunda, mutlu bir şekilde yıktıkları her şey, büyük masraflar ederek yeniden yapılandırılır. Yıkımın tamamlanmadığı yerlerde, yenileme, taklit veya çoğaltma gündeme gelir." [12].

Belli bir zamansallığı ve dönem izlerini üzerinde taşıyan yapı ve yapılı çevrenin korunması konusunda en yaygın gerekçeleri Tiesdell şöyle sıralamaktadır:

“- Estetik değer: tarihi binalar ve çevreler değerlidir unk onlar doğal olarak güzeldir ya da nadirdirler.

- Mimari eşitlilik ve zıtlık değeri: farklı yaştaki birçok binanın birleşimi ve birbirine yakın bulunması sonucu, kentsel çevreler, mimari çeşitlilik nedeniyle değer kazanır.

- Çevresel eşitlilik ve zıtlık değeri: birçok kentte, tarihi alanlardaki insan lği ile merkezi ticaret bölgesinin anıtsal lği arasında büyüleyici bir zıtlık vardır.

- İşlevsel eşitlilik değeri: değişik yaşlardaki binaların içinde bulunan farklı tipteki alanların çeşitliliği karma kullanımlara olanak tanır. Daha yaşlı binalar ve alanlar, kentte, ekonomik değeri düşük ama sosyal açıdan önemli etkinliklere düşük kiralı mekanlar sunabilirler.

- Kaynak değeri: binalar tüketimle bağlı olduğundan, yeniden kullanımları sınırlı kaynakların korunması, yapımdaki enerji ve malzeme tketimeinin azalmasını ve iyi kaynak yönetimini sağlamaktadır.

- Kültürel hafıza ve mirasın süreklilik değeri: geçmişin görünür tanıkları, kültürel kimliğe ve özel bir kişi ya da yerin hatırasına, geçmişi yorumlayıp bugünü anlamlandırarak, eğitici bir katkıda bulunabilir.

- Ekonomik ve ticari değer: daha eski çevreler, turizm ve ekonomik gelişme için fırsat sunan, mekanın ayırt edici anlamını ortaya koyar” [12].

Bir çok ülkede koruma politikalarının 19.yüzyılda başladığı görülse de, tutarlı ve kapsamlı koruma politikaları 20.yüzyılın ortalarında itibaren (zellikle II.Dünya Savaşından sonra) geliştiği görülmektedir. 19.yüzyılın başlarından, 20.yüzyılın ortalarına kadarki süreçte tek tek binaların ve tarihi (veya antik dönemlere ait) anıtların korunması önemsenirken, 20.yüzyılın ortalarından itibaren bölgesel planlamalar kapsamında koruma sınırları genişletildi. Tarihi binaların çevreleri, boşlukları, yolları, kent manzaraları geniş bir evvede ele alındı. Son yıllarda ise daha farklı bir strateji ön plana çıkarak, yukarıda bahsedilen her iki ele alış biçiminde eskinin “eski olma durumu” ayağa kaldırılırken, günümüzde yeniden işlevlendirme, canlandırma politikalarıyla “geçmiş için gelecek” anlayışı önplana çıkmıştır [12]. Kentte bir dönem varlığını sürdürüp, bir yaşanmışlığı üzerinde muhafaza eden yapılar ve yapılı çevreler,

farklı işlevlerle gündelik yaşantımızda varlığı sürdürmeye devam etmektedir. Kevin Lynch korumanın bu biçimde algılanışını “geçmiş, muhafaza etmek fikrinden kurtarmak” olarak tanımlıyor. Lynch, hiç değişmemiş bir çevredense, zamanın ilerleyişini yeni ortaya çıkaran ve tarihin birbirini takip eden evrelerine adapte olan çevre yaratmanın, geçmişin değerini arttıran bir olgu olduğunu vurgulamaktadır [12].

Bir tarihi yapının veya yapılı çevrenin özgünlüğü, onun malzemesi, biçimi, mimarisinden çok kentte zaman içerisinde biriktirdiği izler tarafından oluşmaktadır. Aldo Rossi bu durumu şu şekilde ifade etmektedir: “... bir binanın tekilliği nerede başlar ve neye bağlıdır? Açıkçası malzemeden çok biçimine bağlıdır; malzemenin asli bir rol oynadığı durumlarda bile. Ama aynı zamanda hem mekan, hem zaman içinde gelişmiş karmaşık bir varlık olmasına da bağlıdır. Şunu anlarız örneğin: İncelemekte olduğumuz mimari yapı yeni yapılmış olsaydı aynı değeri taşımayacaktı; mimari kendi içinde yargılanabilir olacaktı o zaman, üslubunu ve biçimini tartışabilecektik, ama bir kentsel artifakta karakterini veren kendi tarihinin zenginliğini henüz sunmayacaktı bize...” [13].

Bir tarihi yapı veya yapılı çevre kente kattıklarıyla ve kentte devam ettirdiği sürekliliğiyle kolektif bir belleğin oluşmasını sağlamaktadır. Yapı ve yapılı çevrenin tarihsel süreç içerisinde bıraktığı her iz, kentin bir belleği olarak birikir. “...Padova’daki gibi bir sarayı ziyaret ettiğimizde ya da belli bir şehrin içinden geçtiğimizde farklı deneyimlere, farklı izlenimlere maruz kaldığımız olur. Bir yeri hayatımızda uğursuz bir anla özdeşleştirdikleri için o yerden hoşlanmayan insanlar vardır; bir yerin uğurlu olduğunu düşünenler de. Bütün bu deneyimlerin, bunların toplamıdır şehri oluşturan. Modern duyarlılığımızın bunu kavraması çok zor belki, ama bir mekanın niteliğini bu anlamda yargılamamız gerekir. Antik Çağ’da yaşayanlar bir yeri bu anlamda kutsal sayarlardı; yalnızca biçimin okunaklılığına dayanan bazı psikolojik yorumların sunduğu basit çözümlemelerden çok daha derin bir çözümlemeyi varsayar ...” [13].

2.2 Kent Belleğine Yer Eden Yapıların Sınıflandırılması

Her kentin kendisine özgü bir yaşanmışlık öyküsü vardır. Fiziksel farklılıklarının yanı sıra her kenti biricik kılan şey bu yaşanmışlık öyküsünün farklılığıdır. Yapılar ve yapılı çevreler, bu öykülerin köşe taşlarıdır. Kentin bir dönem sahip olduğu statüsü, kentlinin yaşayış biçimleri, ekonomik ve kültürel durumları vs. hakkında kent belleğini, en açık

şekilde bu yapılar ve yapılı çevrelerden okuyabiliriz [95]. Durand kentte var olan yapılardan; “Nasıl duvarlar, sütunlar vs binaları oluşturan öğelerse, binalar da şehirleri oluşturan öğelerdir.” diye bahseder [13].

Tabi ki her yapının kent belleğinde üstlendiği roller ve gündelik yaşamda bulunma ağırlıkları farklıdır. Emre Madran; yapıların kent belleğinde var olma biçimleri dört grupta sınıflandırmaktadır:

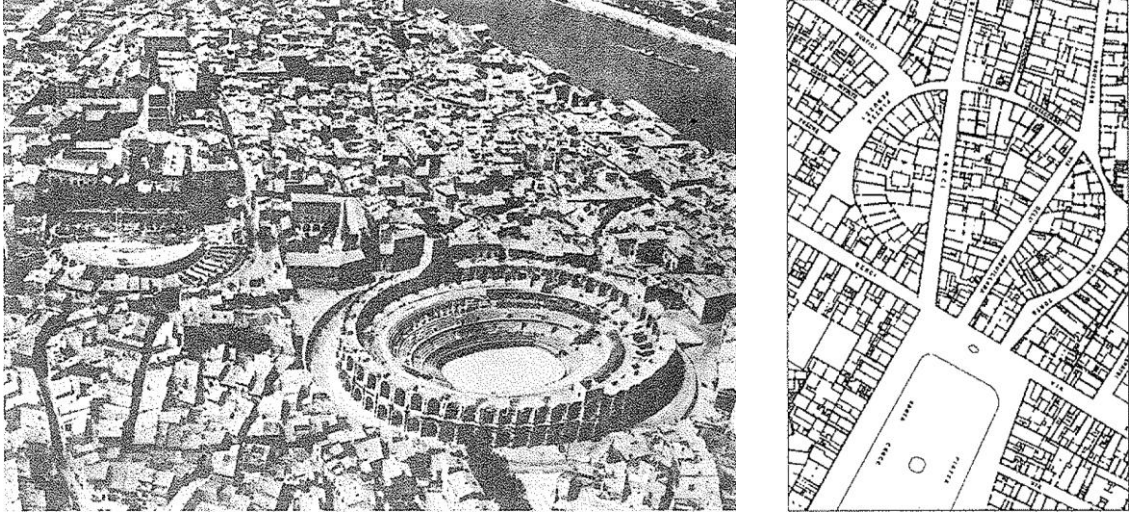
- Simge Yapılar: Bu tür yapıları, kentin ismiyle birlikte anılacak güce sahip yapılar olarak tanımlanabilir. İzmir Saat Kulesi, Edirne Selimiye Camii gibi.
- Anı Yapılar: Kentle ilgili bir olayın anısı üzerine yapılmış, yapıdan ziyade bir anıt, bir heykel, bir çeşme vb. elemanlardır. Alman Kayserinin İstanbul ziyareti anısına yaptıran Sultanahmet Meydanı’ndaki Alman Çeşmesi gibi.
- Tanık Yapılar: Kentin veya dönemin önemli olaylarına tanıklık etmiş yapılardır. Bu yapılar, bazen kent için önem arz eden yapılar olmayabilirler ancak önemli bir belge niteliği taşırlar. Sivas Kongresi’ne ev sahipliği yapan Sivas Sultanisi (günümüzde Cumhuriyet Müzesi) gibi.
- Dönem Yapıları (Belge Yapılar): Yapıldığı dönemin mimari karakteri açısından belge niteliği taşıyan yapılardır. 19.yüzyılda Osmanlı Ordusu’nun yeniden düzenlenmesi sürecinde İstanbul’da inşa edilen büyük kışlalar (Taksim, Selimiye, Rami vs.) gibi [14].

Kent içerisinde yer alan ve kentin belleğine katkı sağlayan bu yapılar, kentin ve yerin sürekliliğini sağlamasına yardımcı olurlar. Kentin sürekliliği, kentin anlamlı, nitelikli olarak oluşmasına katkı sağlarlar. Kentin sosyal hafızasının oluşmasını somutlaştırırlar. Aldo Rossi , kentsel biçimin, geçmişten geleceğe akan kültür deposu ve kentin ortak hafızası olduğundan bahseder. Rossiye göre kent, iki temel elemandan oluşur; birincisi yol ve meydan çizgileri, dokuları ve varlıkları; ikincisi kente kendine özgü olma durumunu kazandıran ve kentin belleğinin oluşmasına katkı sağlayan anıtlar ve büyük ölçekli yapılardır [12].

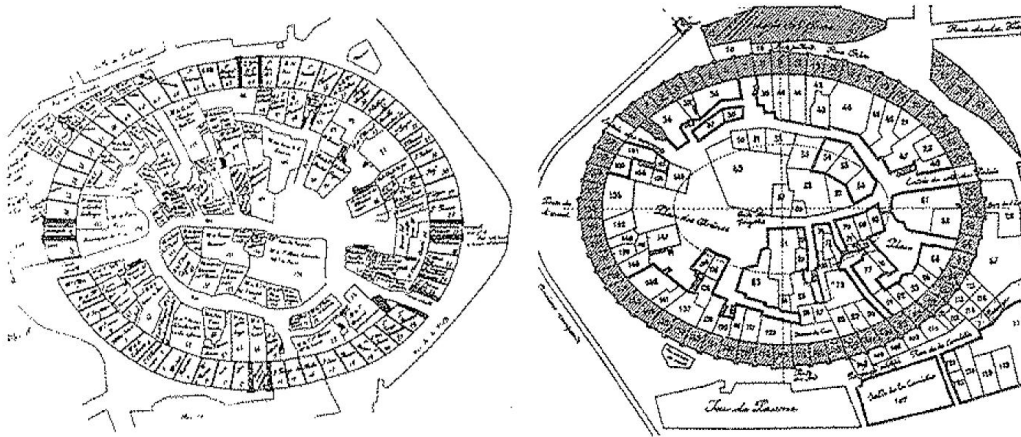
2.3 Kent Belleğinde Kent İzlerinin Kalıcılığı

Şehir bilimini, yazılı tarihsel verilere dayalı bir bilim olarak düşünmenin yerine; şehrin yapısının (plan, yol ve meydan izleri vs. sürekliliği) tarihsel sürekliliği olarak incelemek

kent adına daha çok bilgi edinmemize yardımcı olacaktır. Poete'nin ortaya attığı kent için kalıcılık kuramını Rossi "...Geçmiş ile gelecek arasındaki fark, bilgi kuramı açısından, geçmişin bugün kısmen yaşantılandığı gerçeğini yansıtır büyük ölçüde. Kalıcılıklarla verilecek anlam belki de budur: Onlar, bugün de yaşantıladığımız bir geçmiştir..." olarak yorumlar [13].

Şekil 2. 1 Roma Tiyatrosu ve Floransa - Santa Croce Bölgesi planında tiyatronun yerine inşa edilen binalar [13]

Şekil 2. 2 Nimes (Fransa)'da tiyatro üzerine yerleşen planlar (1782 ve 1809) [13]

Poete'nin kalıcılık kuramı genel olarak anıtların yanı sıra, şehrin plan yapısı ve yerleşim düzeni üzerine kuruludur. Şehirlerin özgün plan yapılarını koruyarak, eski artifaktlarının üzerinden gelişimini sürdürdüğünü iddia eder. Bugün yapıları çevreler ne kadar farklı işlevleri barındırıp, plan yapısı deforme olsa da, esas itibarıyla geçmiş yapıları çevreyle bir bağı bulunmaktadır (Şekil 2.1 ve Şekil 2.2 örneklerinde olduğu gibi) [13].

Kentte yüzyıllar boyunca var olan izler kentin dinamiklerine göre şekillenerek işlev değiştirebilirler. Bu durum onların kentin içerisindeki kalıcılıkları değiştirmez. Rossi'ye göre iki tür kalıcılık tipi bulunmaktadır. Birincisi kentin içerisindeki dinamiklere adapte olup, biçimsel varlığını veya izlerini sürdürüp farklı bir işlevde yaşarlılığı devam ettiren örneklerdir. Bu örnekleri Rossi ilerletici kalıcılık öğeleri olarak tanımlar. Padova'daki Palazzo della Ragione, geçmişin fiziksel izleriyle varlığını sürdürürken, bu anıtsal yapının alt kısımları, ticari fonksiyonları yaşantıya katılmakta ve çevresiyle olan bağlantısıyla kentsel odak oluşturmaya devam etmektedir. Rossi, ikinci kalıcılık türünü ise patolojik kalıcılık olarak adlandırır. Artık kralların kalmamasına rağmen Granada'da ElHamra Sarayı'nın varlığını devam ettirmesi örnek olarak verir. Ama her iki kalıcılık örneği de, şehri oluşturan, şehrin yok edilemeyecek parçalarıdır [13].

2.4 Kent Belleğinde Kollektif Hafızanın Oluşması

Bir kentte anıtsal bir yapı veya bir yapıli çevrenin plan izleri, o kentin mimarisine ait bir özgünlüktür. Bu yapı ve yapıli çevrenin, kentin özgünlüğüne yaptığı katkı; sadece onların mimari biçimlerinden, üsluplarından, malzemesinden mi kaynaklanır? Kentin sembollerinin özgünlüğü veya tekilliğinin nedeni sadece üzerinden belli bir zaman geçmesi midir? Eğer bu kriterler yeterliyse, bir kente ait özgün bir parçanın, başka bir kente taşınması onun değerinden hiç bir şey eksiltmemelidir. O halde, bir kent belleğine yer eden bir yapının veya yapıli çevrenin, kent için tekilliği sağlayan olgu nedir? Bir yapı veya yapıli çevrenin, kent için tekilliği, kentte geçirdiği zamansal evrelerde ve evrelerin göstergesinde başlar [13].

Mimari eserlerin kişisel çabadan çok, toplumsal yaşanmışlığın mirası olduğunu Victor Hugo şöyle ifade ediyor: “ Mimarlığın en büyük ürünleri bireysel olmaktan çok toplumsal yapıtlardır; dahilerin ilham dolu çalışmalarından çok, çalışan ulusların çocukları; bir ırkın mirası; yüzyılların birikmiş zenginliği, insan toplumunun birbirini izleyen buharlaşmalarının tortusu – tek bir sözcükle, bir oluşum türüdür.” [13].

Bir kentin tarihi, aynı zamanda o kentin mimarlık tarihidir. Kentin geçirdiği zamansal evreler yapıları veya yapıli çevrenin silinmesi için bir sebep değildir. Kentin bu parçaları zamanın yaşayış şartlarına göre işlevlerini değiştirebilirler ama kent içindeki somut varlıklarını sürdürmeye devam ederler. “... Milano'da merkezi bir plana göre yapılmış

San Lorenzo Kilisesi iyi bir örnektir... Bugünkü San Lorenzo, yapıya çeşitli dönemlerde (Orta Çağ'da yapılmış St. Aquilinus Şapeli'nden, Rönesans'ta Martino Bassi'nin kubbesine kadar) yapılmış ekler hala kolayca görülebilmektedir. Roma dönemi Milano'sunun tam göbeğinde, antik Roma hamamlarının bulunduğu yeri kaplar. Kuşkusuz bir anıtlı karşı karşıyayızdır burada; ama ondan, onun kentsel bağlamından yalnızca biçim açısından söz etmek mümkün mü ?..." [13].

Farklı zaman dilimlerinde, farklı işlevlerle varlığın devam ettiren San Lorenzo Kilisesi, Milano'nun geçirdiği evreleri hem somut olarak, hem de soyut olarak üzerinde taşımaktadır. Kentin kolektif hafızası, San Lorenzo Kilisesi gibi şehrin ruhunu taşıyan yapıların bütünüdür. Her izi, her çizgisi, her malzemesi kentte bir yaşanmışlığın üzerine inşa edilmiştir. Halbwachs " Bir topluluk bir mekanın bir parçasıyla karşılaştığında, onu kendi imgesine çevirir, ama aynı zamanda kendini ona direnen maddi şeylere teslim eder, onlara uyar. Kendisini, inşa ettiği çerçeve içine kapatır. Dış çerçeve imgesi ve onunla sürdürdüğü sabit ilişki, onun kendisiyle ilgili sahip olduğu fikrin alanına geçer" [13].

Kentin sahip olduğu yapılar, yapı parçaları, izler, boşluklar vs. yüzyıllar süren bir birikimin eseridir. Tüm bu izler, kentin belleği olarak belirir ve kentlerin kendilerine özgü olmalarını sağlarlar. Bu özgünlük hem biçimsel, hem de olaysal birikimdir. Kente ait bu parçalarının kaybı, kent belleğinden bir parçayı siler, dondurur. Zamanın akışına karşın, bu kent parçalarının farklı işlevlerle kentte varlığını devam ettirmesi, kentin kendisi olarak var olduğunun kanıtıdır.

ANKARA VE BERLİN'İN MİMARLIK, POLİTİK VE SOSYOKÜLTÜREL ORTAMINA VE İMAR HAREKETLERİNE BAKIŞ

3.1 Ankara-Berlin Kentlerini Karşılaştırma Amacı ve Metodu

Tez kapsamında Ankara'da Cumhuriyet Dönemi'nde inşa edilen kamu yapılarının yarışmalar yoluyla yeniden nasıl ele alınacağı Berlin kenti örneği ile karşılaştırılarak irdelenecektir. Berlin'in seçilmesinin en önemli nedenlerinden biri Almanya'da mimarlık yarışmalar kültürünün güvenilir ve çok yoğun kullanılan bir yöntem olmasının yanı sıra, hem Ankara' nın hem de Berlin'in ülkelerinin yönetsel merkezleri olmasıdır. Bir diğer önemli neden ise, Ankara' nın Cumhuriyetin ilanı ile beraber inşasında (özellikle kamu yapılarının inşasında) Alman mimarların önemli rol oynamasıdır.

Ankara'da 1923 – 1938 yılları arasında inşa edilen ve bir dönemin izlerini, hatıralarını taşıyan kamu yapıları artık yavaş yavaş kentsel yaşantıdan çıkarken, Berlin kenti hırpalanmış yapılarını yıkarak-yeniden inşa ederek devam ettirme yerine bir koruma ve yaşantıya açma örneği sunmaktadır.

İki kent için ele alınan ve karşılaştırılan örnekler, zaman dilimleri, tanık olduğu ve maruz kaldığı olgular açısından farklılık gösterebilir; ancak bu çalışmada, bu iki kentin karşılaştırılması istenen durum, “kent belleği”dir. Ankara'da daha çok (ülkenin inşa politikası olarak) yıkarak ve yıkılmaya bırakarak yerine sürekli inşa etme anlayışı yerleşmişken, Berlin'de farklı nedenlerden dolayı yıkılan, tahrip olan, “eskiyen”

yapıların ve kentsel mekanların, yarışmalar yoluyla tekrar değerlendirilmesi söz konusudur.

Türkçe'de benzer olduğu düşünülen, ama aralarında anlam farkı olan “Eskimek” ve “Yıllanmak” sözcükleri, Türk Dil Kurumu’nun güncel sözlüğünde aşağıdaki biçimiyle tanımlanmaktadır:

“eskimek: (nsz) 1.Eski duruma gelmek. 2. Yıpranmak: Yerde değerli ama eskimiş bir halı- T.Buğra. 3.mcz. Gözden düşmek, değeri kalmamak: Artık eskidiğimiz için evde de pek telaş etmezler. –R.N.Gültekin. 4.mcz. Yaşlanmak” [15].

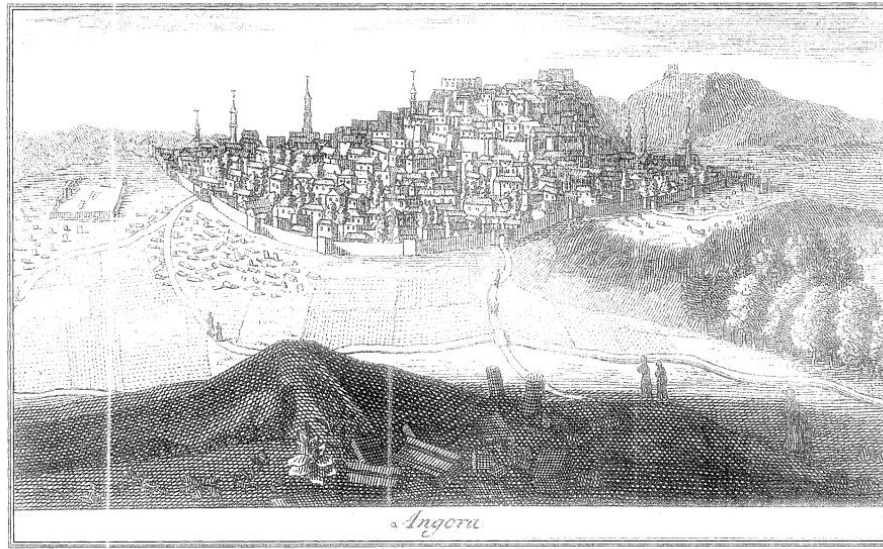
“yıllanmak: (nsz) 1. Üzerinden bir veya daha çok yıl geçmek:...set üstünde yıllanmış iki çınarın altında oturulur, kahve içilir, konuşulur. –M.Ş.Esendal. 2.Bir yılını doldurmak.” [15].

Çalışma da; Ankara’daki Erken Cumhuriyet Dönemi kamu yapılarının ve Berlin’deki II.Dünya Savaşı sonrası kentsel mekanların bugün algılanış biçiminin ne olduğu? Sorusuna odaklanarak, “eskimiş bir halı” gibi mi, yoksa “altında oturan, kahve içilip, konuşulan yıllanmış iki çınar” gibi mi? sorularının cevabı araştırılacaktır. Günümüzde Ankara’daki Erken Cumhuriyet Dönemi Kamu Yapıları’na bakışın “eskimek” kelimesinin sözcük anlamına daha yakın olduğunu söylemek mümkündür.

3.2 Ankara

Ankara’nın çok eski bir yerleşim yeri olduğu bilinmesine rağmen, kurtuluş mücadelesinin başladığı yıllara kadar, tarihi hakkında dökümanlar oldukça kısıtlıdır. Bunun nedenlerinden birisinin, Ankara’nın uzun yıllar küçük bir yerleşim olarak varlığını sürdürmesi olarak tahmin edilmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında bile yoksul bir Anadolu kasabası görünümünde olan Ankara’ya, bir çok ülke büyükelçilerini göndermek istemez. İngiltere, Fransa, Japonya, ABD ve İtalya’nın içinde bulunduğu bu ülkeler Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllar elçilerini İstanbul’da tutarlar. Çünkü bu ülkelere göre “ gerçek bir Asya-Türk çamur yuvası (İngiliz elçisinin raporlarında belirttiği tabirle)” olan Ankara’dan, başkentlik kısa bir süre içinde İstanbul’a taşınacaktır [16]. Ankara hakkında döküman kısıtlılığının bir diğer nedeni ise; yerleşim tarihi onbin yıl öncesine Eski Taş Çağı’na kadar uzanmasına rağmen, tarihin hiçbir döneminde içinde bulunduğumuz son yüzyıl içinde üstlendiği misyon gibi bir görevin Ankara’ya

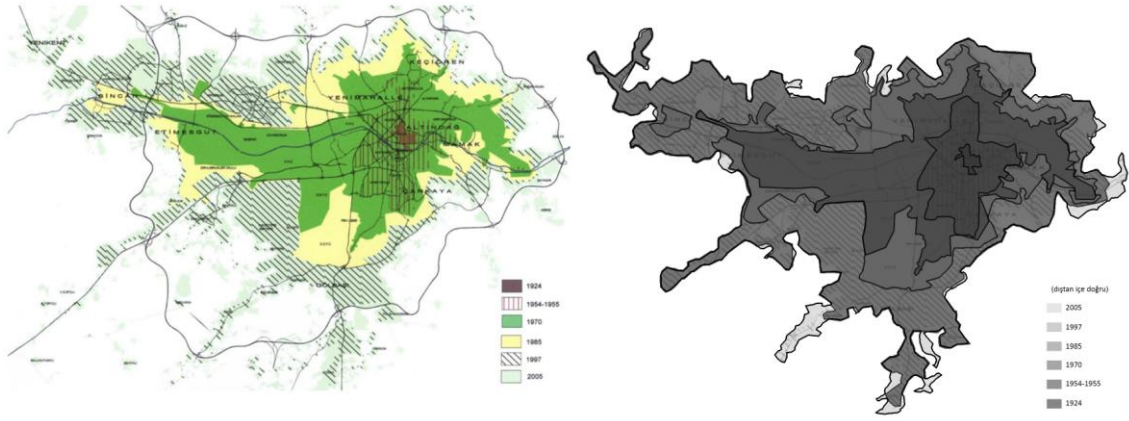
yüklenmemiş olmasıdır. Ankara, bir çok medeniyete (Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, Persler, Galatlar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular, Osmanlılar) tanık olmasına rağmen, tarihteki en büyük rolü , 20.yüzyılda, önce Anadolu'nun kurtuluş mücadelesinin merkezi ve daha sonra da yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olma sorumluluğunu üstlenmesidir. Bu yüzden ki Ankara tarihi hakkındaki bilgiler çoğu zaman, Anadolu'ya çeşitli sebeplerle gelen ve yolu Ankara'ya düşen çeşitli gezginler, devlet görevlileri, tüccarlar vs. gibi kişilerin notları, hatıralarına dayandırılır [17].

Tournefort'un seyahatnamesinden Ankara gravürü (1717 tarihli ilk baskısından)

Şekil 3. 2 Fransız gezgin Pitton de Tournefort'un 22 Ekim-02 Kasım 1701'de yaptığı Ankara gezisine ait bir gravür [18]

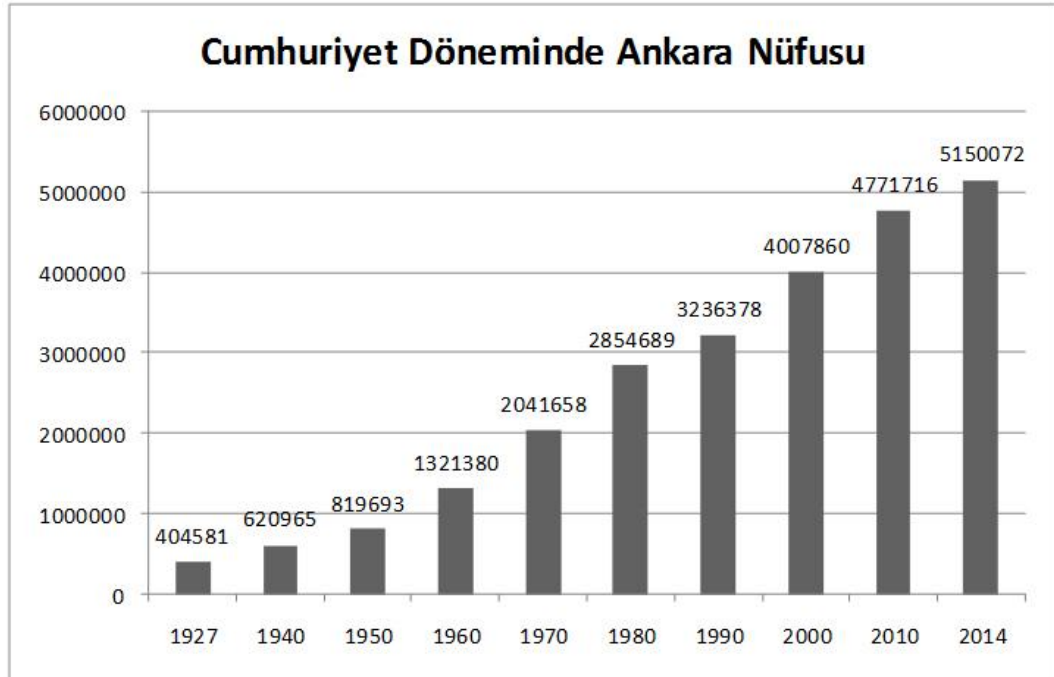
Kurtuluş mücadelesinin ve savaşların en yoğun yaşandığı zamanlarda, Mustafa Kemal Paşa bu mücadelenin Anadolu'da verilmesi gerektiğinin daha doğru olacağını düşünmektedir. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde yapılan kongreler, görüşmeler, müzakerelerden sonra 27 Aralık 1919'da, Paşa Ankara'ya adım atar. Bu tarihten itibaren Ankara, tüm Anadolu'da umudun simgesi olmuştur. Kurtuluş mücadelesinin sürdüğü dört yılın ardından, kurulan Cumhuriyet'in başkentinin itirazlara rağmen Anadolu'nun bu yoksul kasabası olması kararlaştırılır. 13 Ekim 1923 tarihinde yeni devletin başkentinin Ankara olması meclis tarafından kabul edilir [17].

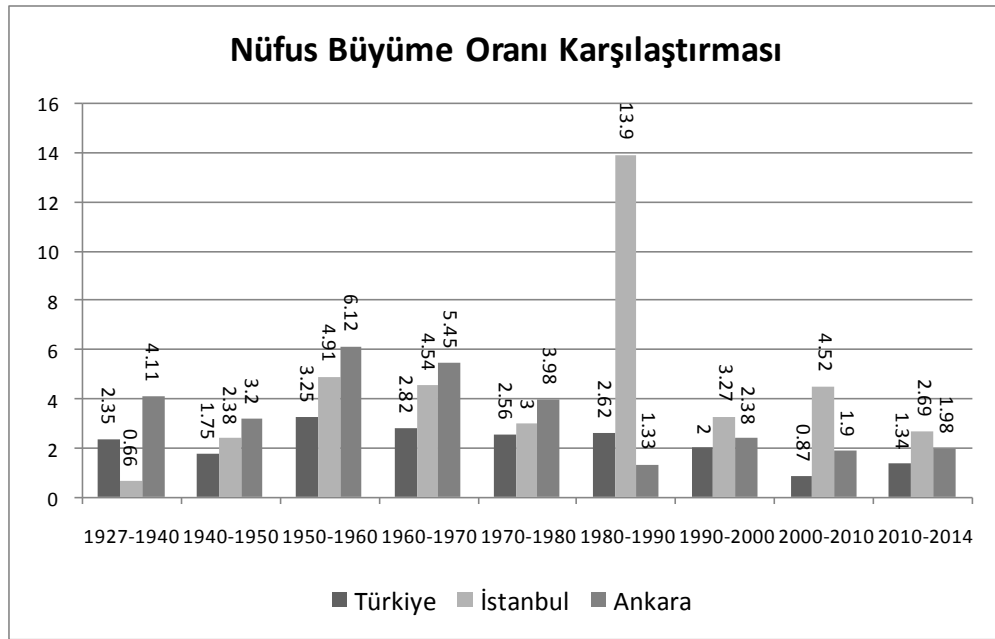
Şekil 3. 2 Ankara kent makroformunun yıllar içinde değişimi [19]

Kurtuluş Savaşı döneminde Anadolu için milli mücadelenin simgesi olan Ankara; Cumhuriyetin ilanından sonra doğuya ait yaşamdan, yüzünü batıya yönelmenin simgesi olmaya başlamıştır. Cumhuriyetle beraber hızla gelişen “Devletin Makarr-ı İdaresi” Ankara ile “Payitahtı” İstanbul’un rekabeti günümüze kadar, devletin idaresini elinde bulunduran güçlerin politik anlayışlarına göre farklılık göstermiştir. Cumhuriyet Dönemi’nde yıllar içinde büyüme hızı farklılık gösterse de, Ankara, Cumhuriyet’in ideolojisinin ve arzularının en çok yansıdığı şehirlerin başında gelmektedir.

Çizelge 3. 1 Cumhuriyet Döneminde Ankara Nüfusunun değişimi (1927-2014) [20]

Çizelge 3. 2 Cumhuriyet Döneminde Nüfus Oranları karşılaştırması (1927-2014) [21]

3.3 Cumhuriyetin Getirdiği İmar Hareketleri

3.3.1 Cumhuriyetin Getirdiği Bayındırlık Hareketleri

Yirminci Yüzyılın başlarından itibaren Anadolu'nun her yerinde tek düşünce milli mücadele ve yurdun savunulması idi. Yıllarca süren ağır savaşlar ve kurtuluş mücadelesi, Anadolu topraklarını bir enkaza dönüştürmüştü. Milli mücadele döneminde varolan sınırlı bütçenin neredeyse tamamı savaş için harcanıyor, Anadolu'ya hiç bir hizmet götürüleliyordu. Cumhuriyetin ilanından sonra ilk iş olarak ivedilikle imar ve bayındırlık faaliyetleri başlatıldı. Mustafa Kemal Atatürk, meclis açılış konuşmasında bayındırlık faaliyetlerinin öneminden şöyle bahsetmiştir: "...Genel olarak bayındırlık çalışmalarına ülkemizin her yanında büyük ihtiyaç duyulmaktadır ve bu doğal ihtiyacımızın sağlanması ve tamamlanması için her fırsattan yararlanmaya çalışacağız...Sayın Efendiler, millet egemenliğini en gelişmiş biçimde ortaya çıkaran Cumhuriyete kadar ülkede öngörülmemiş olan bayındırlık işlerinin geçen dönemde verdiği sonuçlar, aynı yolda azimle ve durmaksızın yürünmesi konusunda özellikle kuvvet ve cesaret vermektedir..." [22].

Aynı konuşmasının devamında Atatürk, başkent Ankara'nın imarı için şunları söylemiştir: "...Sayın Arkadaşlar, Cumhuriyet'in Başkenti olan Ankara için, bu yıl da yüce

meclisin önlemlerine ihtiyaç olduğunu bildirmek gereğini duyuyorum. Ankara'nın çağımıza uygun görüşme araçları ile donatılması ve şiddetle ihtiyaç duyulan bununla ilgili yapıların inşası ivedi gereksinimlerin arasındadır. Hiç şüphe edilmemelidir ki, Anadolu ortasında hızla kurulacak çağın modern Ankara'sı, yüzyıllarca yıldır ihmale uğramış Türk Vatanı için başlı başına uygarlık merkezi, Türk Devleti için pek önemli dayanak olacaktır..."[22].

Atatürk, Milli Mücadele Dönemi'nde kazanılan askeri başarının, bayındırlık ve ekonomik gelişmelerle kalıcı olabileceğine inanıyordu. Bu yüzden ülkenin dört bir tarafında imar hareketleri başlatılmıştı. İlk bayındırlık hareketleri olarak demiryolları ve karayolları yapılması öngörüldü. Köprü inşaatları, liman ve dalgakıran inşaatları, sulama ve kurutma faaliyetleri için inşa çalışmalarına bu dönemde öncelik verildi [20]. Bu dönemin bayındırlık hareketlerini Cumhuriyet'in ilanına kadar kurulan hükümetin başında bulunan Ali Fethi Bey şöyle özetlemektedir: "... Savaş zamanında bayındırlık işlerine çok az masraf edebildik. Yollarımız, köprülerimiz tamire muhtaç olduğu gibi bir çok limanımız hala yapılmamış ve bir çok nehrimiz, civarındaki arazi için servet kaynağı olacağı yerde, bakımsızlık yüzünden o arazi için felaket sebebi olmuştur..." [22].

Bayındırlık konusunda atılan hamlelerin yanı sıra, ağır bir savaştan çıkan Anadolu şehirlerinin yeniden inşası dönemin diğer başta gelen meselelerinden biriydi. Devrimlerle hedeflenen "Muasır Medeniyetler Seviyesine Ulaşmak" için Anadolu'nun bir çok yerinde idari ve kültürel yapılar inşa edilmesi gerekiyordu. Ankara bunun için ayrı bir önem arz ediyordu. Başkent Ankara, hem Genç Cumhuriyet'in vitrindeki kenti olacaktı, hem de Anadolu kentleri için bir temsil arz edecekti. 1924 yılı hükümet programında Anadolu kentlerinin inşası ve Başkent Ankara'nın önemi şöyle vurgulanmıştır: "...Devletimizin yönetim merkezi olan Ankara şehrinin halen acil olan ihtiyaçlarını ve gelecekte medeniliğin gerektirdiği ihtiyaçlarını tatmin edecek bir imar seviyesine yükseltilmesi için yapılacak mali fedakarlıkların, tam yerine sarf edilmesi ve Türkiye Cumhuriyetinin, Türk Milletinin şerefiyle uygun düşeceği kanaatindeyiz..." [22].

Cumhuriyet'in önem verdiği diğer bir bayındırlık hareketi de ulaştırma faaliyetleriydi. Yurdun dört bir yanı demir ağlarla ören demiryolları çalışmaları ile, Anadolu kentleri birbirlerine bağlanıyordu. Ayrıca ilk zamanlarda yabancıların elinde bulunan demiryolu

inşası denetiminin millileştirilmesi ulusal ekonominin güçlenmesi açısından da büyük bir moral ve umut kaynağı olmuştu [23].

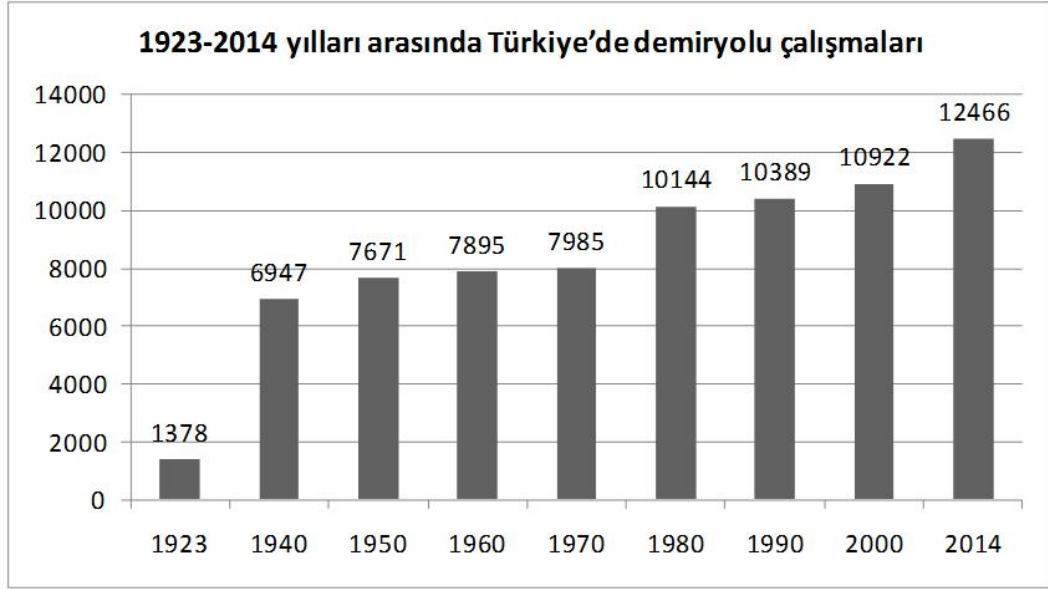
Atatürk ulaşım konusundaki görüşlerini şöyle dile getirmektedir: “... Efendiler, Bayındırlık çalışmalarımızın en önemli bölümünü demiryolu yapımı almaktadır. Bu konuda bilgi sunmadan önce, düşmanın yıkıp bozmasından ve malzeme darlığından kaynaklanan her türlü güçlüğü rağmen trenlerimizin orduya ve ülkenin ekonomik hayatına yaptıkları ve yapacakları hizmetleri şükranla anarım... Her ülkenin hayat damarlarını oluşturan demiryollarını bizde de genişleterek Anadolu’ya uzatmak ve bilinen yönlerde ana hatları kurarak işletmek üzere başvuran ilgililer ile bu konu ile görevli bakanlık arasında görüşmeler yapılmış ve sonuç olarak taraflarca uyuşma sağlanmış ve kararlaştırılan konuları ve hükümleri kapsayan sözleşme ve eklerini içeren taslak, yüce Meclisinize sunulmuştur...Efendiler, Genel olarak bayındırlık çalışmalarına ülkemizin her yanında büyük bir ihtiyaç duyulmaktadır ve bu doğal ihtiyacımızın sağlanması ve tamamlanması için her fırsattan yararlanmaya çalışacağız... Uygarlığın bu günkü araçlarını, bundan öte de, bu günkü düşüncelerini demiryolu dışında yayabilmek imkansızdır. Demiryolu mutluluk yoldur. Sayın üyeler elde etmek ve artırmak ve her araç ile ulaşımı çoğaltmak bütün girişimlerinizin üstünde, kararlı olarak amacımız olmalıdır...” [23]

Şekil 3. 3 Samsun-Çarşamba arası demiryolu çalışmaları töreni (Samsun) [24]

1923-1938 ulaştırma sorunu büyük ölçüde demiryolları ile aşılmaya çalışılmıştır. 1923 yılında 4112 km. olan demiryolu uzunluğu, 1938 yılında 6927km.'ye ulaşmıştır. 1938'den 1995 yılına kadar ki elli yıllık sürede 1500 km. demiryolu yapıldığı göz önüne alınırsa, Cumhuriyet'in ilk onbeş yıllık süre içerisinde demiryollarına verdiği önem daha iyi anlaşılacaktır [22].

Çizelge 3. 3 1923-2014 yılları arasında Türkiye'de yapılan demiryolu çalışmaları [25]

Karayolu ve liman inşası da demiryollarından sonra önem arz eden bir konuydu. Karayolları, bu dönemde demiryollarına yardımcı yollar olarak yapılıyordu. Liman inşaatları özellikle ülkemizin yabancı ülkelerle ticari ilişkiler kurabilmesi ve ulusal ticaretin sağlanması için önem arz eden diğer bir bayındırlık meselesiydi [22].

3.3.2 Cumhuriyetin Getirdiği Sosyokültürel Ortam

Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı'nı kapsayan yıllarda (1923-1938), Ankara Hükümeti iki farklı devlet politikasının benimsemişti. Genç Cumhuriyet, ilk yıllarda (1923-1931) liberal ekonomik politikayı önemserken, sonraki yıllarda devletçi ekonomik politika yürürlüğe konmuştu. Devlet politikası olarak ekonomi üzerinde belirlenen bu iki farklı tutum, doğrudan dönemin mimarlık ve sosyokültürel ortamına etkisi olduğu görülmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında (1923-1931) öncelikle bayındırlık sorunları üzerinde durulmuş, kamu yapılarının inşası süreci ve (özellikle Ankara'da) konut bölgeleri oluşturma üzerine yoğunlaşmıştır. Takip eden yıllarda da (1931-1938) hızla ilk dönemdeki sorunların üzerine çalışmalar sürdürülürken, yabancı

mimarların bu dönemde ülkenin mimarlık ortamına etkisi görülmektedir. Sadece yapıların inşa sürecinde değil, dönemin düşünce ortamının gelişmesinde ve mimarlık eğitimi anlayışına da ivme kazandırmışlardır [26].

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda, ülkenin sahip olduğu toplumsal yapı incelendiğinde, nüfusun büyük bir kısmının kırsal bölgede yaşadığı görülmektedir. 20 Ekim 1927 tarihli nüfus sayımı verilerine göre, ülkede yaşayan 13.648.270 kişilik nüfusun yaklaşık %83.7'si nüfusu onbinden az olan bölgelerde ikamet etmekteydi [26]. Ayrıca bu nüfusun %89.6'sı tarım sektöründe çalışarak geçimini sağlamaktaydı [27]. Kırsal alan dışında kalan yerleşimleri de yıllar süren savaşımlardan dolayı tahrip olmuş veya geri kalmış kasabalar oluşturmuyordu. "...Cumhuriyetin ilk yıllarını temsil eden 1927 yılında, şehrsel yerleşme kategorisinde 383 yerleşme bulunmaktadır ki, bunlardan 355 tanesi kasaba yerleşmesidir. Bu durumda 1927 yılında şehrsel yerleşmelerin büyük bir kısmının kasabalardan, hatta küçük kasabalardan oluştuğunu söylemekte sakınca yoktur..."[28]. Bu yüzden Toprak Reformu, Köy Enstitüleri gibi birçok politika şehir-köy kalkınması hamlesidir. "...Kemalizmin dayandığı temel ilkelerden bir diğeri de Halkçılıktır. Ve buna bağlı olarak geliştirilen şehir-köy hareketleri 1930'ların başından itibaren Cumhuriyet'in ekonomik, kültürel ve siyasi anlamda yürüttüğü politikaların temelini oluşturmaktadır...Sadece şehrin değil, köylünün de devlete topyekün destek vermesinin sağlanması temel hedeftir..."[29].

Kuşkusuz Cumhuriyet'in ilanı üzerinden geçen dokuz yıllık periyotta toplumsal yapıyı etkileyen en önemli atılımlar yapılan ve hızla hayata geçirilmeye çaba sarfedilen devrimler olmuştur. Saltanatın ve hilafetin kaldırılması, eğitim alanında yapılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve Harf Devrimi ile Latin Alfabesi'ne Geçiş, Kılık-Kıyafet Devrimi, Medeni Kanun'un Kabulü ve yapılan diğer devrimlerin, toplumsal yapı üzerinde büyük etkisi olmuştur. Tüm bu devrimler dönemin kültürel ortamını, kamusal mekanların ve kültürel yapıların inşasını doğrudan etkilemiştir. Bu dönemde genel hatlarıyla batı medeniyetlerine açık, modern, aynı zamanda ulus bilincinin ön planda olduğu bir toplumsal yapının hedeflendiğini söyleyebiliriz [26].

Bu dönem incelendiğinde Osmanlı'nın son döneminden itibaren başlayan ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında da etkisini gösteren Türkçülük Akımı, dönemin kültürel

ortamını etkilemiştir. Türkçülük Akımı, çok partili sisteme geçiş sürecine kadar (1950'lere kadar) etkisini sürdürmüştür diyebiliriz. Bu düşünce akımının yaygınlaşması, inşa edilen kamu yapıları üzerinde de etkili olmuştur. Bazı kamu yapıları "milli" önadı ile adlandırılması dönemin Türkçülük anlayışı ile ilişkilidir (Ankara'da Milli Kütüphane, İzmir'de Milli Sinema vs.). Aynı şekilde Türk Kültürü'nü ortaya koyacak ve bu düşünceyi yaygınlaştırmayı amaç edinecek, isimlerinde de bunu hissettirecek yapıların inşasına yine aynı dönemde rastlanmaktadır (Türk Ocağı Yapısı, Türk Dil Kurumu vs.) [26].

1930'lu yıllar Devletçilikle beraber, Ulusçuluk ve Halkçılık ilkelerinin ön planda tutulduğu bir dönemdir. Falih Rıfkı Atay bu dönem için devletçiliğin ulusçulukla özdeşleştiğini belirtir [20]. Tarihte varlığını sürdüren Türk Devletleri'nin isimlerinin o dönem kurulan bazı kamu kurumlarına verilmesi benimsenen ulusçuluk anlayışının bir göstergesidir (Sümerbank, Etibank vs.).

Şekil 3. 4 Ulus Sümerbank Binası (Ankara) [30]

Bu dönemin toplumsal ve kültürel yaşantısını etkileyen diğer bir önemi unsur da halkevlerinin kurulmasıdır. İlki 1932 yılında Ankara'da kurulan Halkevleri otuzlu yıllardan itibaren Anadolu'nun bir çok yerinde hızla yaygınlaştırılmıştır. Halkevlerinin amacı yapılan devrimleri, Anadolu'nun en ücra köşelerine kadar ulaştırmak ve halkın kültürel seviyesine katkı sağlamaktır. Prof. Macit Görberk, Halkevleri ile ilgili şunları

söylemektedir: “...Atatürk’ün kurduğu halkevleri, Cumhuriyet’in dünya görüşünü aydınlar aracılığıyla halka kadar indirme girişimi ve denemesidir. Halkevleri pratik becerilerin kazanıldığı yerler olmaktan çok, türlü sanat dallarındaki çalışma ve gösterileriyle, yöre tarihi ve kültürü üstündeki araştırmalarıyla, çeşitli konulardaki konuşmalarıyla bilinçlenme yerleriydi; yeni çağdaş yurttaş’ı yetiştirmeye yardımcı olan odaklardı...” [31].

Şekil 3. 5 Bolu Halkevi-1932 (Bolu) [32]

Halkevlerinin yanısıra, daha çok küçük kentlere ve kasabalara hizmet eden Halk Odaları ve ülkenin dört bir yanına ulaştırılan dergiler, Halkevleri düşünce biçiminin Anadolu’da hakim olarak hüküm sürmesinde etkili olmuştur. Döneme ait Halkevleri Talimatnamesi’nde, bu birimlerde kültürel, tarihsel, bilimsel çalışmaları içeren çok geniş bir yelpazede halkı aydınlatma çabaları içine girdikleri bahsedilmektedir. “...Halkevlerinin çalışma konuları nelerdir? Halkevlerinde birer şube ve kol olarak gösterilen bu çalışma konuları 1) Dil ve Edebiyat, 2) Güzel Sanatlar, 3) Temsil, 4) Spor, 5) Sosyal Yardım, 6) Halkdershaneleri ve Kurslar, 7) Kütüphane ve Yayın, 8) Köycülük, 9) Tarih ve Müze’dir...” [33].

Halkevleri 1950’li yıllarda Demokrat Parti’nin iktidara gelmesiyle etkinlikleri durdurulmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarını da kapsayan bu zaman diliminde Anadolu’nun sosyal ve kültürel hayatına büyük etki bırakacak sayıya ve yaygınlığa

ulaşmıştır. “...19 Şubat 1932’de kurulan Halkevlerinin 1950 yılında 478’e, halkodalarının sayısı ise 4322’ye varmıştı...” [33].

3.3.3 1923-1938 Yılları Arasında Ülkemize Gelen Yabancı Mimarların İnşa Sürecine Etkileri

Anadolu’da yabancı mimarların izleri Cumhuriyet Dönemi’nden çok daha öncelere uzanmaktadır. 18.yüzyılın sonlarından itibaren (özellikle III. Selim’in yenileşme hareketleriyle birlikte) uzman sıfatıyla pek çok yabancı (ve Osmanlı topraklarında yaşayan azınlıklar) mimarın Osmanlı topraklarındaki faaliyet alanları genişlemiştir. Takip eden sürede, 19.yüzyılın ilk yarısının sonlarına doğru ilan edilen Tanzimat Fermanı ile, “Batılılaşma Hareketleri” neredeyse devlet politikası haline geldiğini söyleyebiliriz. Tanzimat Fermanı ile birlikte Raimonda D’Aranco, Alexandre Vallaury, Gaspere Fossati gibi ünlü mimarlar Osmanlı sınırları içinde birçok yapım ve restorasyon çalışmasında bulunmuşlardır.

Şekil 3. 6 Karaköy Cami – Karaköy Meydanı’nda yer alan cami 1903 yılında Raimonda D’Aranco tarafından tasarlanmış, 1958 yılında Karaköy Meydan düzenlemesi esnasında yıkılmıştır. (İstanbul) [34]

Sedad Hakkı Eldem, Cumhuriyet’in ilk yıllarındaki mimari anlayışı ve yabancı mimarların ülke mimarlığına etkisini şöyle ifade ediyor: “...Cumhuriyetin ilanı günlerinde ülkemizde yapı çalışmaları tamamiyle durgun bir halde idi. Tek mimarlık okulu olan Akademide iki tarz üzerinde mimari okutulurdu: Otoman ve Rönesans. Vedat Bey ve Mongeri bu iki

ekolün hocaları idi. Zamanla Mongeri de Osmanlı'ya geçti. Onun üslubu daha sofistike (bilgilikli) bir tür; Osmanlı Rönesansı idi, Kemalettin ve Muzaffer Beyler de "Türk Klasik" tarzında çalışırlardı. Fakat yaptıkları yapıların sayısı çok azdı. Memleketin o zamanki sınırlı yapı çalışmaları Ankara'da toplanıyordu. Bu tarz bir kaç yıl sürdü. Fakat sermaye iflas etmişti. 1926 yılında Ankara başka ilhamlar aradı, bu aramalar ancak bir kaç yıl sonra bir noktada toplanabildi..."[35].

Eldem'in bahsettiği arayışlar 1930'larda Türkiye'ye gelen yabancı mimarlar tarafından dolduruldu. Yabancı mimarların ülkeye gelişlerinin başlıca sebebini 1927'deki Teşvik-i Sanayi Kanunu'na bağlayabiliriz. Ülkede ortaya çıkan okul, üniversite, hastane, konut gibi acil yapı ihtiyacını karşılamak üzere Teşvik-i Sanayi Kanunu'na göre ülke sanayisi için teknik ve yardımcı personel davet edilmesinin yanında, mimar ve mühendisler de davet edilmiştir. Cumhuriyet'in ilanından önce bile yabancı personel ihtiyacı kendisini hissettiriyordu. 23 Eylül 1923'te yayınlanan hükümet çalışma programında yabancı uzman ve personel ihtiyacı şöyle dile getirilmişti. "...Bilumum vekaletlerde ihtisasa ihtiyaç gösteren işler için ecnebi mütehassısların celbini ve onların vukufundan istifadeyi düşünmekteyiz..."[26].

Çoğu Alman Kökenli olan dönemin bu ünlü mimarları açısından bakıldığında ise; Türkiye, çok cazip bir seçenektir. Yirmili yılların sonlarında Nasyonal Sosyalistlerin iktidarı devralması ve sertleşen politikaları, devamında tüm Avrupa'yı kabus dolu yıllara sürükleyen II.Dünya Savaşı, ülkemize gelen yabancı mimarlar açısından artan baskılardan ve kaostan kaçmak için bir fırsattı. Pek çoğu o dönemde ülkesinde inşa faaliyetlerinde bulunması ve akademik çalışmalar yapması yasaklanan bu mimarlar, ülkemizde geniş bir serbest çalışma alanı bulmuşlardı. Dönemin ünlü mimarı Bruno Taut'un vefat edene kadar ülkemizde kaldığı kısa süre zarfında (1936-1938) arkadaşlarıyla yaptığı yazışmalarda bu memnuniyeti görebiliyoruz. "... Walter SEGAL'a yazdığı, 2.3.1937 tarihli bir mektubunda; "...Şansım açıldı ...Ben burada tam bir mimarım. Bunun anlamı da, teorinin pratiğe uygulanmasıdır. Bu çok zordur, fakat pek çok ışıklı noktalar ve iyi insanlar var." [36]. Magdeburg'lu arkadaşı mimar Carl KRAY'a gönderdiği bir 5.6.1938 tarihli mektubunda; "...Evet: Güzel görevler ve size derinden nefes aldırabilecek özgürlük" diye söz eder. Taut iki ay sonra tekrar yazar: "Ben yapıyorum ve özgürce öğretiyorum. Çünkü Atatürk, mesleki branşlara karışmıyor. Ve

ben kendi sınırlarım içinde serbestim." [36]. Hayatının son dönemlerinde ülkemizde mesleki pratiklerini ve fikirlerini özgürce uygulama ve anlatma şansı bulan dönemin ünlü mimarı Taut, aynı zamanda hayatının son zamanlarını geçirdiği ülkemizde gömülmeyi vasiyet etmiştir. 25 Aralık 1938 günü Edirnekapi Mezarlığı'na merasimle defnedilen Taut, aynı zamanda bu mezarlıkta gömülü olan tek Avrupalıdır [36].

Cumhuriyet'in kurulduğu ilk yıllarda inşa faaliyetleri için ülkemizde bulunan çoğu Alman kökenli yabancı mimarlar, ülkenin mimarlık eğitimi ortamına da katkıda bulunmuşlardır. Dönemin tek mimarlık okulu olan Güzel Sanatlar Akademisi uzun yıllar bu yabancı mimarların eğitim metotlarına göre şekillenmiştir [36].

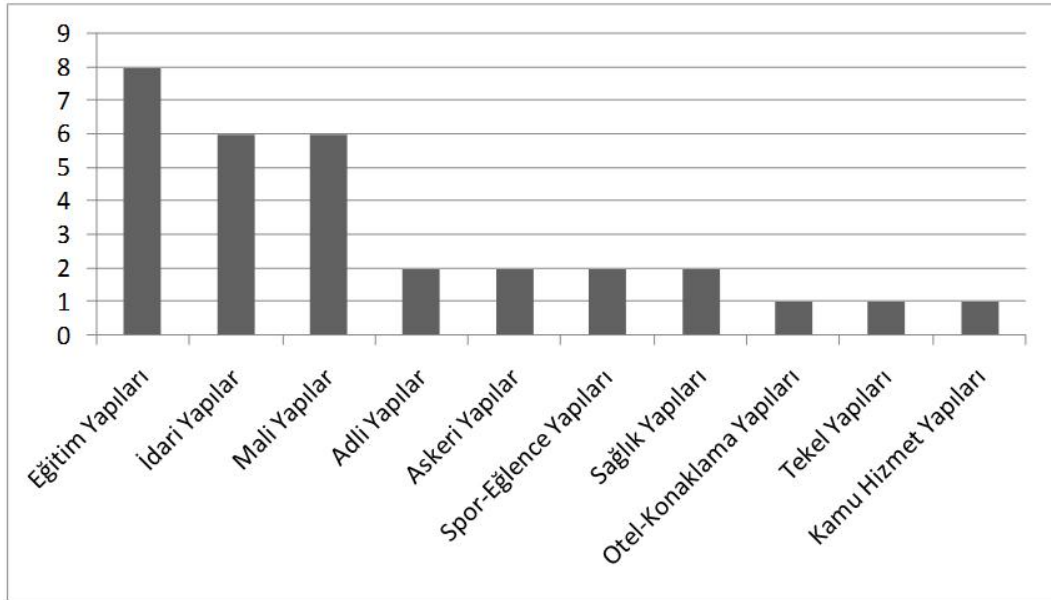
Çizelge 3. 4 1923-1938 yılları arasında yabancı mimarların Ankara'da tasarladıkları kamu binaları [37]

Yapı	Mimar-Tasarımcı	Yapılış Tarihi	Kullanım Tipi	Yeri
Sağlık Bakanlığı	Theodor Jost	1926-1927	İdari Yapı	Sıhhiye
Milli Savunma Bakanlığı	Clemens Holzmeister	1928-1931	İdari Yapı	Bakanlıklar
İnhisarlar (Tekel) Baş Müdürlüğü	Giulio Mongeri	1928	Tekel Yapı	Ulus
Dinan-ı Muhasebat (Sayıştay) Binası	Ernst A. Egli	1930	Adli Yapı	Ulus
Genelkurmay Başkanlığı	Clemens Holzmeister	1929-1930	Askeri Yapı	Bakanlıklar
Musiki Muallim Mektebi	Ernst A. Egli	1927-1929	Eğitim Yapısı	Cebeci
Ankara Ticaret Lisesi	Ernst A. Egli	1928-1930	Eğitim Yapısı	Ulus
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi	Ernst A. Egli	1928-1933	Eğitim Yapısı	Dışkapı
Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi	Ernst A. Egli	1930	Eğitim Yapısı	Ulus
Hıfzısıhha Okulu	Robert Örley	1928-1932	Eğitim Yapısı	Kurtuluş
Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Enstitüsü	Theodor Jost - Robert Örley	1927-1932	Sağlık Yapısı	Ulus
Ziraat Bankası Merkez İdaresi	Giulio Mongeri	1926-1929	Mali Yapı	Ulus
Osmanlı Bankası Ankara Şubesi	Giulio Mongeri	1926	Mali Yapı	Ulus
Osmanlı Bankası Ankara Şubesi - Ek Binası	Giulio Mongeri	1926	Otel-Konaklama Yapısı	Ulus
Türkiye İş Bankası İdari Merkezi	Giulio Mongeri	1929	Mali Yapı	Ulus
Ankara Orduvevi	Clemens Holzmeister	1929-1933	Askeri Yapı	Ulus

Çizelge 3. 4 1923-1938 yılları arasında yabancı mimarların Ankara’da tasarladıkları kamu binaları (devamı) [37]

Yapı	Mimar-Tasarımcı	Yapılış Tarihi	Kullanım Tipi	Yeri
Türkiye Büyük Millet Meclisi	Clemens Holzmeister	1938-1960	İdari Yapı	Aşağı Ayrancı
İçişleri Bakanlığı	Clemens Holzmeister	1932-1934	İdari Yapı	Bakanlıklar
Bayındırlık Bakanlığı	Clemens Holzmeister	1933-1934	İdari Yapı	Bakanlıklar
Yargıtay Ek Binası	Clemens Holzmeister	1934-1935	İdari Yapı	Bakanlıklar
Temyiz Mahkemesi	Clemens Holzmeister	1933-1935	Adli Yapı	Bakanlıklar
Ankara Üniversitesi Siyasi Bilgiler Fakültesi	Ernst A. Egli	1935-1936	Eğitim Yapısı	Cebeci
Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi	Bruno Taut	1937-1939	Eğitim Yapısı	Sıhhiye
Cebeci Orta Okulu	Bruno Taut	1938	Eğitim Yapısı	Cebeci
Numune Hastanesi	Robert Örley	1933	Sağlık Yapısı	Ulus
19 Mayıs Stadyumu	Paolo Vietti Violi, Ladislav Kovacs	1934-1936	Spor-Eğlence Yapısı	Ulus
Baraj Gazinosu	Theo Leveau	1937-1938	Spor-Eğlence Yapısı	Çubuk
Merkez Bankası	Clemens Holzmeister	1931-1933	Mali Yapı	Ulus
Emlak ve Etyam Bankası	Clemens Holzmeister	1933-1934	Mali Yapı	Ulus
Sümerbank Genel Müdürlüğü	Martin Elsaesser	1937-1938	Mali Yapı	Ulus
Dışkapı Filtre İstasyonu (Su Süzgeci)	Hochtief Şirketi	1935-1936	Kamu Hizmet Yapısı	Dışkapı

Çizelge 3. 5 1923-1938 yılları arasında yabancı mimarların Ankara’da inşa ettikleri kamu binalarının işlevlerine göre dağılımı [37]

3.3.4 Cumhuriyet Politikalarının Ankara’nın Mimarlık, Politik Ortamına ve İmar Hareketlerine Yansımaları

“...Ve Ulus, Bir Ulus’un Simgesi”

20. yüzyılın başlarında Anadolu gezisine çıkan Tamim Gazetesi’nin muhabirine göre uzun süren savaşların verdiği yoksulluk, sıtma salgını ve büyük yangınların harap kıldığı Ankara, Anadolu’nun en geri kalmış kentidir [38]. 1920’li yıllarda ise bu durum tam tersine döndü. Milli Mücadele için Anadolu’nun dört bir yanından Ankara’ya toplanılıyordu. Bu yıllarda Ankara ismi, tüm Anadolu için umudun adı olmuştu. Kendisi de o günleri yaşamış, Cumhuriyet’in ilanından sonra yönetim kadrolarında yer almış olan Yakup Kadri Karaosmanoğlu, o günlerde Ankara’nın ne anlama geldiğini şöyle anlatır: “... Bazı milliyetçi gazetelerde”Türk milletinin kalbi Ankara’da çarpıyor” demekle çok doğru bir vakıayı ifade etmiş oluyorlardı. İstanbul’da, Ankara’ya gidenin ehemmiyeti o kadar artıyor, o kadar artıyordu ki, adeta kutsallaşıyordu...” [39].

Yeni kurulan Cumhuriyet’in, Anadolu’da, yıllar süren savaşın tahribatı ve bakımsızlığını ortadan kaldırmak en başta gelen önceliği idi. Üstelik yüzyıllar süren İstanbul’un başkentliği artık Anadolu’nun ortasında bir yerleşim olan Ankara’ya taşınıyordu. Almanya’nın Türkiye temsilcisi Rudolf Nadolny, ülkesine sunduğu raporda dönemin Ankara’sından (rapor tarihi: 21 Haziran 1924) şöyle bahsetmektedir: “...Ankara bugün,

izninizle söylemeliyim, gerçek bir Asya-Türk çamur yuvasıdır. Bir Asya araştırmacısı için, özellikle ziyaretinin üzerinden uzun bir süre geçmişse, bilimin hizmetinde geçirilmiş, ilkel bir yaşam biçimi olarak, güzel bir anıdır. Normal bir Avrupalı için böyle korkunç bir yerde belli bir süre geçirmek, ancak herhangi bir zorunluluk altında mümkün olabilir...”[40]. Hiç şüphe yok ki Ankara bu inşa hareketinin en yoğun yaşandığı yerd. Çünkü Ankara’da esasında sıfırdan bir başkent inşa ediliyordu. “... Yeni Ankara baş döndürücü bir süratle inkişaf ediyordu. Taşhan’ın önünden Samanpazarı’na, Samanpazarı’ndan Cebeci’ye, Cebeci’den Yenışehir’e, Yenışehir’den Kavaklıdere’ye doğru uzanan sahalarda, apartmanlar, evler, resmi binalar, sanki yerden fıskırırcasına yükseliyordu...”[39]. Atatürk de Ankara’nın inşası konusunda önemle duruyordu. Atatürk’e göre Ankara’nın inşası bir kentin inşasından çok daha fazlasını ifade ediyordu. TBMM’nin 2. Yasama Yılı’nı açış (1 Kasım 1924) konuşmasında Atatürk, Ankara’nın inşasının öneminden şöyle bahseder:“...Hiç şüphe edilmemelidir ki, Anadolu ortasında hızla kurulacak çağın modern Ankara’sı, yüzyıllarca ihmale uğramış Türk vatani için başlı başına bir uygarlık merkezi, Türk Devleti için pek önemli bir dayanak olacaktır...”[41].

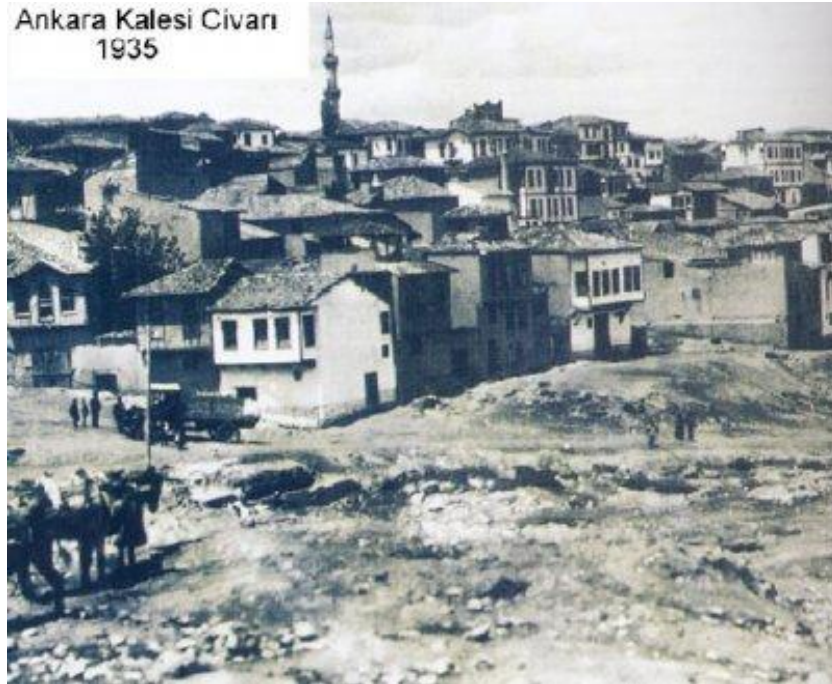
Şekil 3. 7 Ankara’daki inşa çalışmalarından (1924) [42]

Atatürk’ün Ankara’nın inşası konusunda söylediklerinden, Ankara’nın inşasının, Cumhuriyetin inkılaplarının ve devrimlerinin somutlaşmış hali ve kendisinin başlı başına

bir devrim olduğunu düşünebiliriz [41]. Ankara'nın inşasında ve kent modelinde Devrimcilik ve Ulusçuluk ilkelerinin izlerini okumak zor değildir. Ankara'nın başkent yapılmasında ve sıfırdan bir başkent oluşturma fikrinin kendisinde bile, ulusal biraradalığın, beraber kurmanın gururunun ve Türk Ulusunun çağdaşlaşma çabasının gayreti vardır [43]. Tam olarak bu inancın, "Türk Uluu" bilincini kazandıracağı ve inkılaplara ve devrimlere olan inancı pekiştireceği düşünölmekte ve bunun Ankara örneği üzerinden, Anadolu'ya yayılacağına inanılmaktaydı.

Şekil 3. 8 Ulus'tan Kaleye bakış-1930 [44]

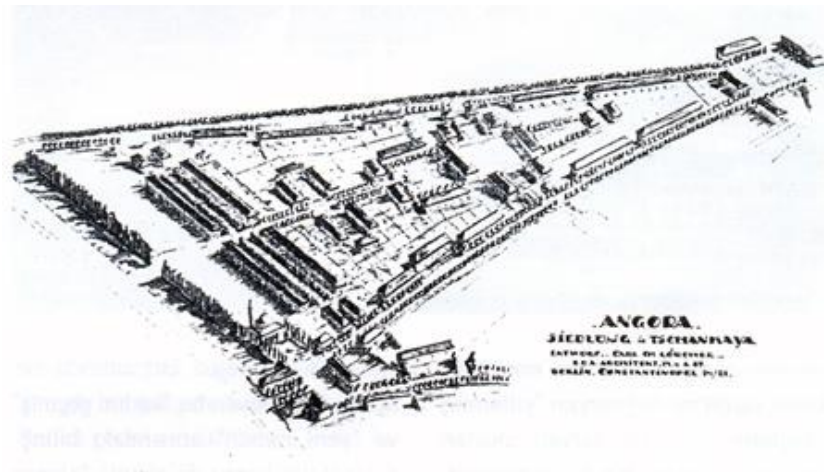
Şekil 3. 9 Kale Civarındaki eski doku-1935 [44]

Şekil 3. 11 Lörcher'in Ankara için hazırladığı plan -1924 [46]

Ankara Eski Ankara'ya ait plan, iki yüzbin kişilik bir yaşantıyı öngörmektedir. Planda dikkat çeken karar ise, kale ve istasyon arasındaki alanın düzenlenmesi ve yönetim kompleksi kurma çabasıdır. Bu kompleks kente egemen olacak büyükte, kent ölçeğinde bir propaganda amaçlı olarak düşünülmüştü. Hatta Ankara Kalesi'ni Kemalist ideolojinin sembolik bir abidesine dönüştürmeyi planlamıştı [46].

1925'te yeni Ankara için hazırladığı planda Lörcher; ızgara sistemli, bahçeli evlerin yer aldığı ve evlerin iki katı geçmediği görülmektedir. Lörcher'in yenişehir planı kabul edilmesine rağmen kısmen uygulanabilir, çünkü kısa zamanda Ankara'nın nüfüsü, tahmin edilenin çok üstüne çıkmıştır. Ama Lörcher'in kentin gelişim yönleri öngörülerini dikkate alınır.

Şekil 3. 12 Lörcher'in Ankara için hazırladığı Çankaya'da konut yerleşimi öngörüsü [46]

Şekil 3. 13 Lörcher'in Ankara için hazırladığı sokak öngörüsü [46]

Lörcher'in planlarında eski ve yeni şehir ayrımı kabul görmese de, Ankara'nın günümüzdeki mevcut halinde bu ayrım kısmen göze çarpmaktadır. Eski Ankara diye yalıtılmış bir bölgenin varlığı hala mevcut olmasının yanı sıra, eski mahalle dokuları bu eski bölgeye eklemlenmeye çalışılmaktadır (Hamamönü örneği gibi). Ayrıca yönetimin birimlerinin bir kompleks anlamında (simgesel ve ideolojik anlamlar yüklenmesi hariç) bir arada bulunması (Bakanlıklar Caddesi), o gün kabul görmeyen ama bugün kısmen uygulanan bir öneridir.

Lörcher Planının yetersizliği, Eski Ankara yerleşimine sunduğu önerinin beğenilmemesi nedeniyle bir yarışma organize edilir [47]. 1927 yılında açılan yarışmayı Alman mimar ve şehir plancısı Hermann Jansen kazanır. Jansen Planı olarak bilinen planın Lörcher'in planıyla benzerliği dikkat çekmektedir. Jansen, Lörcher'in temel prensiplerini genel kabul olarak benimsediği görülür (taşıt yollarının gelişim doğrultusu, konutlaşma planları gibi). "... Hermann Jansen'in (1869-1946) planı, başkent Ankara için sade bir

bölgeleme önermekte; yarışmacılardan istendiği gibi, 1924-25 Lörcher Planı ışığında gerçekleştirilen yapılaşmayı meşrulaştırmaktadır...” [47].

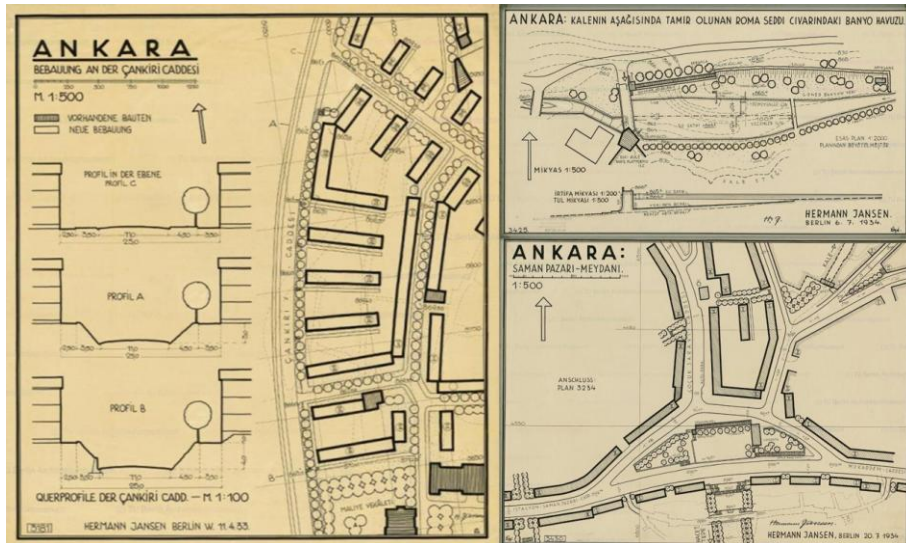
Jansen’in planı 1932 yılında bakanlar kurulu tarafından onaylanır ve planın sahibi Jansen 1938 yılına kadar projeye danışman olarak atanır. Kazanan proje genel hatlarıyla şu ilkeleri içerir:

“...Yarışma projesi rümuzundaki gibi alçakgönüllü biçimde “Olabildiğince Sınırları İçinde”(Innerhalb der Grenzen des Möglichen) kalmayı hedefleyen 1928 Jansen Planı, genel bir bölgeleme yapmakta; araç ve yaya dolaşımını ana bir kent omurgası ile belirlemekte; kentin esas gelişme yönünü güneye doğru gösterirken, eski şehir çevresinde üç yönde de yeni yapılaşma önermekte; kaleyi “kentin tacı” kabul ederek, kale çevresinin imarı ve kalenin “güzel” görünmesi için, yeşil “bakı koridorları” (vista line) önermekte; Bent Deresi’ni kentsel rekreasyon alanı olarak önermekte; İstasyon bölgesini kent merkezi olarak gelişime açmaktadır. Bir parklar sisteminin geliştirilmesi; bakanlık yapılarının Yeni Şehir’de toplu olarak düşünülmesi; Ankara-Sivas demiryolu hattı çevresinin sanayi, Cebeci kuzeyinin mezarlık ve Orman Çiftliği arazisinde hayvanat bahçesi ve büyük park kullanımı kararları zaten uygulanmıştır. 1924 Lörcher Planı’nın bütün değerleri benimseyen Jansen, bir bölgeleme (zoning) planı geliştirerek kentin gelişme bağlamını tanımlayacak; bu çerçevede Amele Mahallesi, Üniversiteler Bölgesi, Tandoğan Havaalanı gibi bölgeleri tanımlayarak, ulaşım için ana arteri Atatürk Bulvarı olan genel bir plan önerecek; 1939 yılına kadar Belediye İmar Danışmanı olarak 1932 yılında kabul edilmiş olan planın gerçekleşmesi için Ankara-Berlin arasında gidip-gelerek çalışacaktır...” [47].

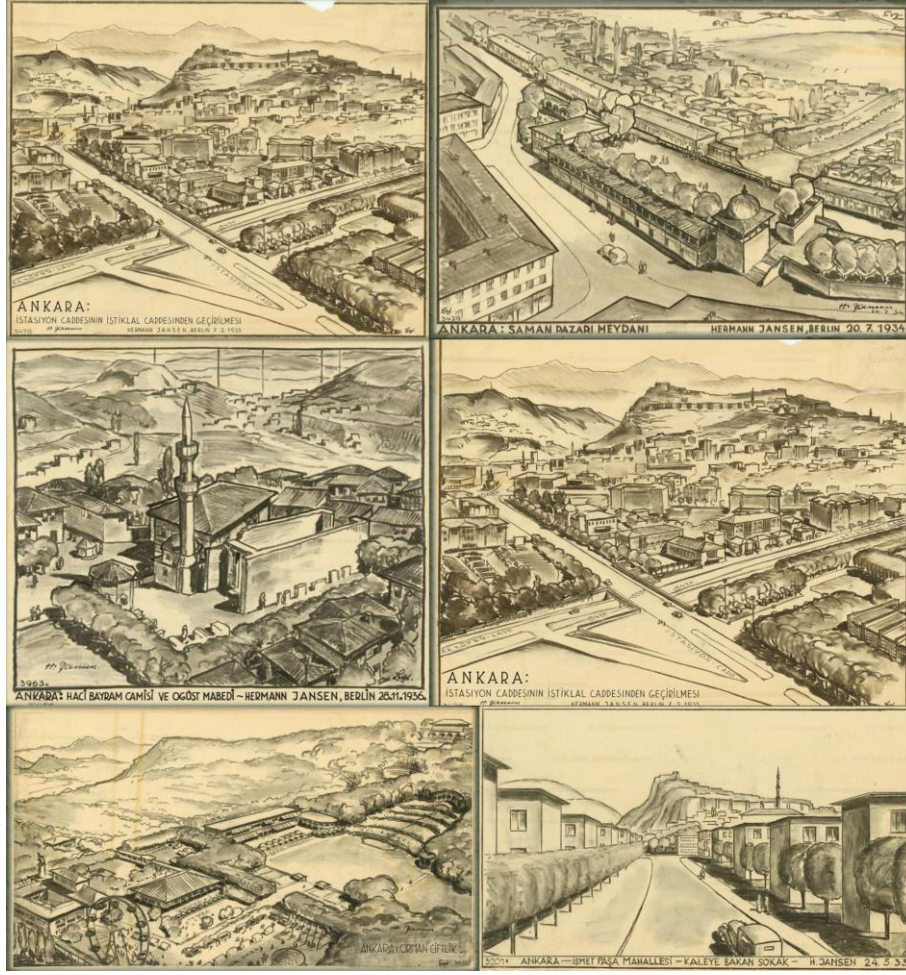
1927 yılında kısıtlı davetli olarak açılan yarışma için eleştiriler de yok değildir. Kısıtlı davetli yarışmanın, katılımcılarından istenenlerin çok muğlak olması ve öngörülerin tutarsızlığı eleştirilmiştir. Örnek olarak, 50 yıllık periyot sonunda (1977 yılında) Ankara’nın nüfusunun 300.000 olacağı ön görülmüştür. Bu öngörünün neye göre yapıldığı ve hangi kriterlerin esas alındığı ise belirsizdir [48]. Halbuki Ankara’nın nüfusu 1975 senesinde 2.5 milyonu aşmıştır. Yarışma için yapılan bu öngörünün, Ankara’nın, Anadolu’nun öncü kenti olma düşüncesiyle çelişkisi göze çarpmaktadır.

Şekil 3. 14 Jansen'in Ankara için hazırladığı plan [49]

Şekil 3. 15 Jansen'in Ankara'nın çeşitli bölgeleri için hazırladığı planlar [50]

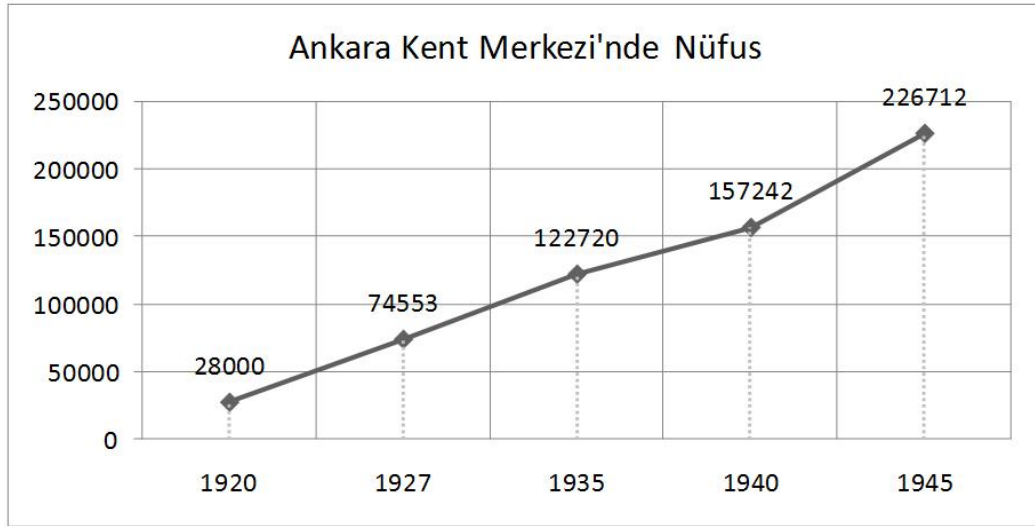

Şekil 3. 16 Jansen'in Ankara'nın çeşitli bölgeleri için hazırladığı eskizler [50]

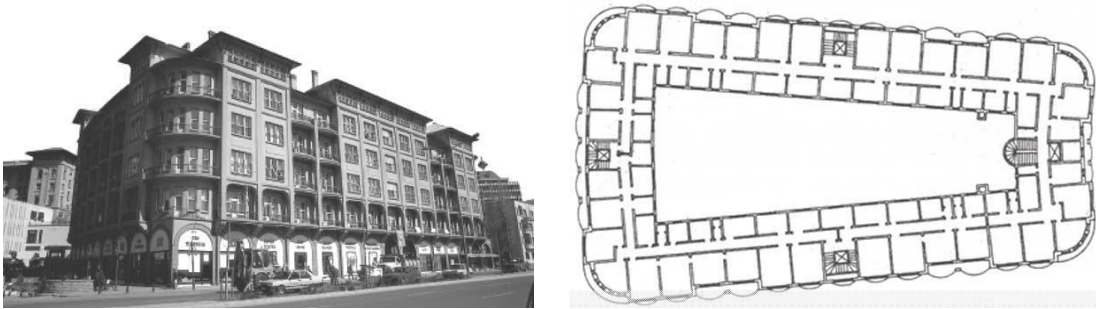
3.3.4.2 Ankara'da Konut İnşası Çalışmaları

Ankara, başkent ilan edilmesinin ardından baş edilmesi gereken konulardan biri de konut sıkıntısı idi. 1920 nüfus sayımına göre 28 000 olan Ankara kentli nüfusu, yirmi beş yıl içerisinde yaklaşık on kat artmıştı [51].

Çizelge 3. 6 Ankara kent merkezinde 25 Yıllık (1920-1945) nüfus artışı eğrisi [20]

Artan konut ihtiyacını, devlet eliyle çözülmesi düşüncesiyle politikalar üretilmiş, kentin imarı ve kamulaştırma yasaları bu ihtiyacı çözecek şekilde oluşturulmuştur [52]. Bir çok devlet işletmesi için lojman yapımına başlanmış ve konut sahibi olmaya yardımcı kooperatifler, kurumlar kurulmuştur. Konut üretiminde düşük fiyatlarla yüksek kalitede sonuç alınmaya çalışılmış, gelir gruplarına göre konut üretimine başlanmıştır.

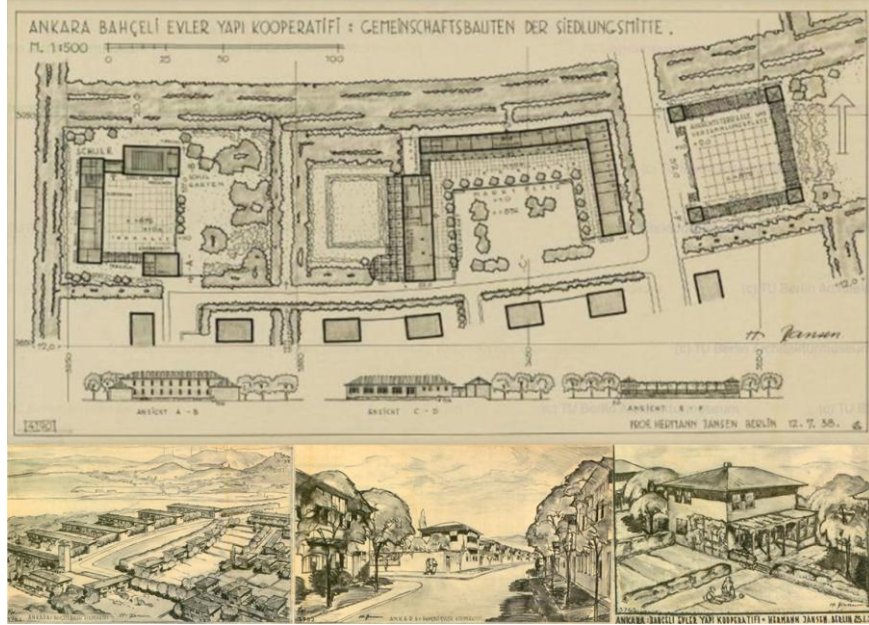

Şekil 3. 17 1928-1930 arasında inşa edilen II. Vakıf Apartmanı (Ulus-Ankara) [52]

Bu çalışmaların ilk örnekleri 1925 yılında Belediye tarafından 198 konutluk Yenişehir evleridir. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Memur Konutları (Ulus) ve Güney Doğu Mahallesi'nde Sosyal Konutlar, Ziraat Bankası Konutlar (Adatepe Sokak), Demiryolları Lojmanları (Ulus), Çocuk Esirgeme Kurumu Evleri (Ulus) devlet eliyle kurum çalışanları için yapılan barınma mekanlarıdır.

Kentsel Planlamalar daha büyük ölçekli konut gereksinimlerini karşılayan çözümler üretmişlerdi. Jansen Planı doğrultusunda yapı kooperatifleri kurularak sistemli konut

bölgeleri oluşturulma çabası içerisine girilmiştir. Janse Planları kapsamında Bahçelievler, Güvenevler ve Kavaklıdere’de az katlı, bahçeli konutlar yapılmıştır. Takip eden yıllarda Sıhhiye’de, Cebeci’de, Gaziosmanpaşa’da ve Kızılay Saraçoğlu Mahallesi’nde düşük katlı evler inşa edilmiştir. Bu konutlar üst, üst-orta, orta, alt gelir sınıfının kullanımı dikkat edilerek tasarlanmış ve sınıflandırılmıştır.

Şekil 3. 18 Jansen’in Ankara Bahçelievler için hazırladığı tek katlı, bahçeli evler [53]

Şekil 3. 19 Jansen Planı kapsamında Ankara Bahçelievler’e uygulanan tek katlı evler [53]

3.3.4.3 Ankara’da Kamu Yapıları İnşası Çalışmaları

Kuşku yok ki, Erken Cumhuriyet Dönemi inşa çalışmaları arasında ağırlıklı olarak ehemmiyet kamu yapılarına verilmiştir. Çünkü bu yapılar, rejimi simgeleyen ve devleti

temsil eden yapıları. Ankara, üzerinde yaşanmışlığı barındırmayan, ideal Cumhuriyet yaşantısının tatbik edilebileceği bir şehir olarak görülüyordu. Cumhuriyet ilan edildiğinde “bakımsız bir Anadolu kenti” olan Ankara’yı, Ulus devleti’nin “modern başkenti”ni kurma düşüncesine gayet uygundu. Hiç bir tarihi unsurun baskın bir izi olmayan şehir, tamamen milli mücadele ruhunu taşıyabilirdi. Ankara’nın bu bakirliğinden Atatürk, Yunus Nadi’ye şöyle bahseder: “Ankara yeni ve yazılmayı bekleyen boş bir defter ya da yeşerecek bir çöldür. Ne var ki, boş görünen o saha doludur, çöl sanılan bu alemde saklı ve kuvvetli bir hayat vardır” [54].

Cumhuriyetin ilk yıllarında Ulusal Mimarinin izleri taşıyan kamu yapıları, özellikle Alman kökenli mimarların ülkemize ilticasından sonra Avrupa’da yükselen modern mimarinin prensiplerine göre inşa edilmeye başlanmıştır. Modern mimarinin bina cephelerine ve planlarına yansımaları, aynı zamanda modernleşme ve çağdaşlaşmanın ipuçları olarak algılanıyordu. Bu yapıların hepsi hayata geçirilmek istenen yaşam tarzının birer temsil aracı olarak görülüyordu. Egli, Atatürk’le ilk karşılaşmasından ve kendisinden Avrupa tarzı yaşantıyı yansıtacak mimarlık beklentisinden günlüklerinde şöyle bahseder: “... Kemal Paşa bakışlarıyla beni süzdü, selamladı ve doğrudan konuya girerek bana şunları söyledi: Profesör, size inşaatına yeni başlanmış olan öğretmen okulunu ve okulun planlarını gösterdiler. Gördükleriniz, modern bir öğretmen okulunu ve ifade ediyor mu?... Bu durumda fikrimi açıkça söylemem gerekiyordu. Projenin modern bir okul olarak görülemeyeceğine hak verdim. Kemal Paşa, bakana, Necati’ye dönerek, planları bir kenara bırakın. Okulu, Prof. Egli’nin inşa etmesini istiyorum, dedi...” [55].

Şekil 3. 20. Ulus İş Bankası Binası ve Hakimiyet-i Milliye Meydanı (Ulus Meydanı) [56]

1923-1938 yılları arasında inşa edilen kamu yapılarında, iki farklı anlayışın izlerini görmek mümkündür. 20. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı canlandırmacılığı söylemi ve pratiği 1930'ların başlarına kadar ülke mimarisinde baskın olduğu görüldü. Klasik Osmanlı Mimarisinin unsurları (yarımküre şeklinde kubbeler, destekleyici dirsekleri olan çatı konsolları, kemerler, çini süslemeleri vs.) yeni inşa teknikleriyle uygulanmaya çalışıldı. Birinci Mimari Uslûp adı verilen (o dönemlerde yaşayanların Milli Mimari Rönesansı ismini verdiler) bu akımın izleri Ankara'da inşa edilen kamu yapılarında da görülmektedir [57].

Şekil 3. 21 Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası – Ankara [58]

1931 yılında Cumhuriyet Halk Partisi'nin tek parti rejimi pekiştikten sonra, Batı eğilimli kültür politikaları hız kazandı. Bu yıllarda keskin bir biçimde Avrupa Modernizmi'ne yöneliş; sanat, mimarlık, eğitim anlamında radikal dönüşümleri beraberinde getirdi. Mimari anlamda Osmanlı canlandırmacılığına ait imgeler hızla terk edildi. Hatta bu uslûba ait öykünmeler dönemin aydınları tarafından ağır ithamlarla eleştirildi [57]. “İttihat ve Terakki... mimariye de bir cübbe ve sarık giydirmişti: Bu siyasetin mimarisi türbe ve medreseyi taklit eder... bu mürteci mimariye ‘milli mimari rönesansı’ ismini vermek adet oldu. Halbuki yeni doğmuş dedikleri, hakikatte, çok yaşlı bir ihtiyar idi.” [57].

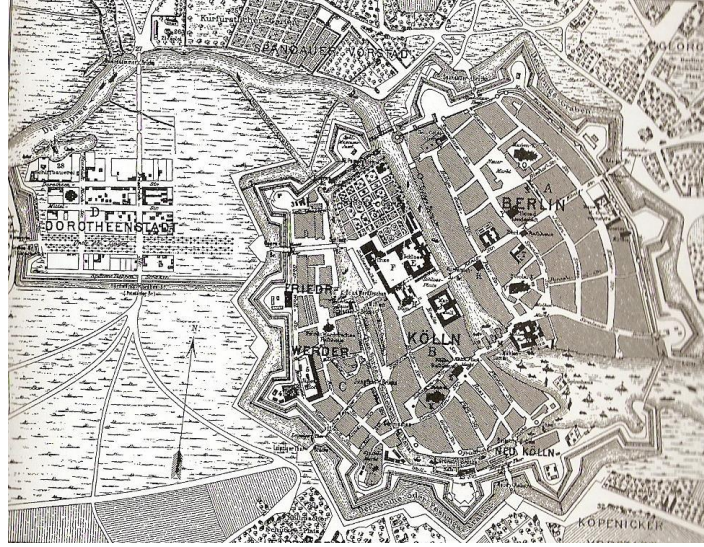
Şekil 3. 22 Ulus'ta yer alan Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ait kamu yapılar [20], [26]

Çizelge 3. 7 1923-1938 yılları arasında Ankara’da inşa edilen kamu yapıları [20], [26]

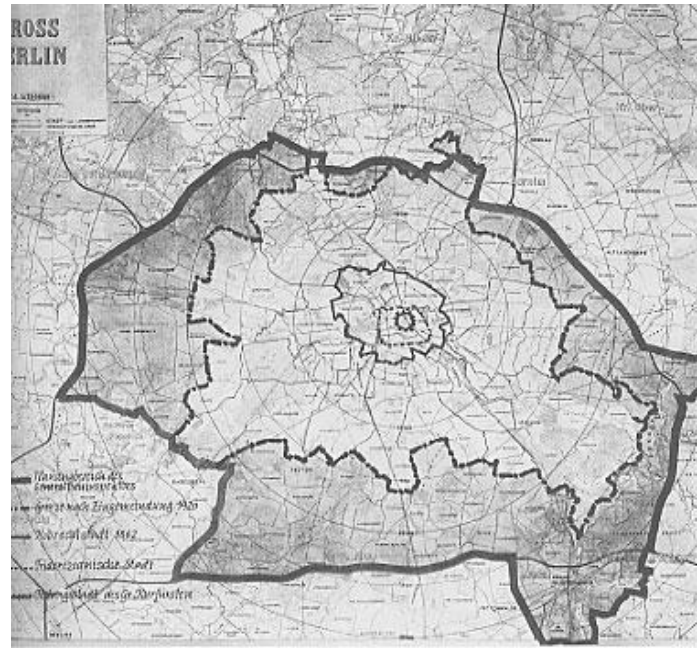
1923- 1938 Yılları Arasında İnşa Edilen Kamu Yapıları						
1923-1931 ARASI	Yapı İsmi	Yapının Bugünkü İşlevi	Konumu	Yapılış Yılı	Kullanım Tipi	Mimar
	Sihhat ve İctimai Muavenet Vekaleti	Sağlık Bakanlığı	Sihhiye	1926-1927	İdari Yapı	Theodor Jost
	Maliye Vekaleti	Maliye Bakanlığı Personel Genel Md.	Çankırı Caddesi	1925	İdari Yapı	Yahya Ahmet
	Hariciye Vekaleti	Kültür ve Turizm Bakanlığı Hizmet Binası	Atatürk Caddesi	1927	İdari Yapı	Arif Hikmet Koyunoğlu
	Milli Müdafaa Vekaleti	Milli Savunma Bakanlığı	Bakanlıklar	1928-1931	İdari Yapı	Clemens Holzmeister
	İkinci Büyük Millet Meclisi	Cumhuriyet Müzesi	Ulus	1924	İdari Yapı	Vedat Tek
	Adliye Sarayı	Kültür Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü	Anafartalar Caddesi	1925-1926	İdari Yapı	Tahsin Bey
	İnhisarlar Başmüdürlük Vekaleti	Özel Vakıf Binası	Ulus	1928	Tekel Yapısı	Giulio Mongeri
	Divan-ı Muhasabat Binası	Kültür Bakanlığı Strateji Geliştirme Bşkn.	Ulus	1930	Adli Yapı	Ernst A. Egli
	Erkan-ı Harbiye Reisliği Dairesi Binası	Genelkurmay Başkanlığı	Bakanlıklar	1929-1930	Askeri Yapı	Clemens Holzmeister
	Gazi ve Latife Okulları	Atatürk İlköğretim Okulu	Ulus	1924-1926	Eğitim Yapısı	Mukbil Kemal Taş
	Musiki Muallim Mektebi	Mamak Kültür Merkezi	Cebeci	1927-1929	Eğitim Yapısı	Ernst A. Egli
	Ticaret Lisesi	Ankara Ticaret Meslek Lisesi	Ulus	1928-1930	Eğitim Yapısı	Ernst A. Egli
	Yüksek Ziraat ve Baytar Enstitüsü Binası	Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi	Dışkapı	1928-1933	Eğitim Yapısı	Ernst A. Egli
	İsmetpaşa Kız Enstitüsü	Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi	Ulus	1930	Eğitim Yapısı	Ernst A. Egli
	Hıfzıssıhha Okulu	Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Enstitüsü	Kurtuluş	1928-1932	Eğitim Yapısı	Robert Örley
	Türk Ocağı Binası - Halkevi	Devlet Resim Heykel Müzesi	Ulus	1927-1930	Kültür-Sanat Yapısı	Arif Hikmet Koyunoğlu
	Etnografya Müzesi	Etnografya Müzesi	Ulus	1925-1927	Kültür-Sanat Yapısı	Nafiz Bey
	Refik Saydam Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsü	Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Bakterioloji ve Kimya Laboratuvarı	Ulus	1927-1932	Sağlık Yapısı	Theodor Jost - Robert Örley
	Ziraat Bankası Merkezi İdaresi	Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü	Ulus	1926-1929	Mali Yapı	Giulio Mongeri
	Osmanlı Bankası Ankara Şubesi	Garanti Bankası Ankara Şubesi	Ulus	1926	Mali Yapı	Giulio Mongeri
	Osmanlı Bankası Ankara Şubesi Ek Binası	SALTUlus	Ulus	1926	Mali Yapı	Giulio Mongeri
	Türkiye İş Bankası İdare Merkezi	Türkiye İş Bankası Ankara Şubesi	Ulus	1929	Mali Yapı	Giulio Mongeri
	Ankara Orduevi	Sihhiye Orduevi	Ulus	1929-1933	Askeri Yapı	Clemens Holzmeister
	Gazi Çiftliği İstasyon Binası	Özel İşletme	AOÇ	1926	Kamu Yapısı	A. Burhanettin Tamcı
	Ankara Palas	Dış İşleri Bakanlığı Devlet Konuk Evi	Ulus	1924-1928	Kamu Yapısı	Vedat Tek - Kemalettin Bey
1931-1938 ARASI	Türkiye Büyük Millet Meclisi	Türkiye Büyük Millet Meclisi	Aşağı Ayrancı	1938-1960	İdari Yapı	Clemens Holzmeister
	Dahiliye Vekaleti	İçişleri Bakanlığı	Bakanlıklar	1932-1934	İdari Yapı	Clemens Holzmeister
	Nafia Vekaleti	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bakanlıklar	1933-1934	İdari Yapı	Clemens Holzmeister
	İktisat ve Ziraat Vekaleti	Yargıtay Ek Binası	Bakanlıklar	1934-1935	İdari Yapı	Clemens Holzmeister
	Adliye Vekaleti	Adalet Bakanlığı	Bakanlıklar	1936-1939	İdari Yapı	Nafia Vekaleti İmar ve Yapı İşleri Proje Bürosu
	Orman Çiftliği Jandarma Karakolu	Kullanılmıyor	AOÇ	1934	Askeri Yapı	Nafia Vekaleti Yapı İşleri
	İnhisarlar Umum Müdürlük Binası	Başbakanlık	Bakanlıklar	1937-1938	İdari Yapı	Sedad Hakkı Eldem
	Temyiz Mahkemesi	Yargıtay	Bakanlıklar	1933-1935	Adli Yapı	Clemens Holzmeister
	Devlet Demir Yolları ve Limanlar İşletme Umum Müdürlüğü	Devlet Demir Yolları Genel Müdürlüğü	Ulus	1938-1941	Kamu Hizmet Yapısı	Bedri Uçar
	Polis-Jandarma Okulu	Polis Koleji	Dikmen	1934-1937	Eğitim Yapısı	Reşat San - Celal Biçer
	Mülkiye Mektebi	Ankara Üni. Siyasal Bilgiler Fakültesi	Cebeci	1935-1936	Eğitim Yapısı	Ernst A. Egli
	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi	Ankara Üni. Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesi	Sihhiye	1937-1939	Eğitim Yapısı	Bruno Taut
	Cebeci Orta Okulu	Cebeci İlköğretim Okulu	Cebeci	1938	Eğitim Yapısı	Bruno Taut
	Ankara Üni. Hukuk Fakültesi	Ankara Üni. Hukuk Fakültesi	Cebeci	1938-1940	Eğitim Yapısı	Recai Akçay
	Ankara Sergievi	Devlet Operası ve Opera Genel Md.	Ulus	1933-1934	Kültür-Sanat Yapısı	Şevki Balmumcu
	Numune Hastanesi-İsmetpaşa Pavyonu	Numune Hastanesi	Ulus	1933	Sağlık Yapısı	Robert Örley
	Orman Çiftliği PTT Binası	PTT Atatürk Orman Çiftliği Şubesi	AOÇ	1934	Kamu Hizmet Yapısı	Nafia Vekaleti Yapı İşleri
	Ankara Garı	Ankara Garı	Ulus	1935-1937	Kamu Hizmet Yapısı	Şekip Akalın
	Milli Stad	19 Mayıs Stadyumu	Ulus	1934-1936	Spor-Eğlence Yapısı	Paolo Vietti Violi ve Ladislav Kovacs
	Gar Gazinosu	Kullanılmıyor	Ulus	1935-1937	Spor-Eğlence Yapısı	Şekip Akalın
	Baraj Gazinosu	Kullanılmıyor	Çubuk	1937-1938	Spor-Eğlence Yapısı	Theo Leveau - Nafia Vekaleti Yapı İşleri
	Merkez Bankası	Merkez Bankası Ankara Şubesi	Ulus	1931-1933	Mali Yapı	Clemens Holzmeister
	Emlak ve Etyam Bankası	PTT Pul Müzesi	Ulus	1933-1934	Mali Yapı	Clemens Holzmeister
	Etibank Binası	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Ulus	1935-1936	Mali Yapı	Sami Arsev
	Belediyeler Bankası	İller Bankası Ankara Merkez Birimi	Ulus	1935-1937	Mali Yapı	Seyfi Arkan
	Sümerbank Genel Müdürlüğü	Sümer Holding ve Özel Bir Ticari Kurum	Ulus	1937-1938	Mali Yapı	Martin Elsaesser
	Tekel Genel Müdürlüğü Depo ve İmalathanesi	Yıkıldı	Ulus	1937-1939	Tekel Yapısı	Ahsen Yapaner
	Dışkapı Filtre İstasyonu (Su Süzgeci)	Yıkıldı	Dışkapı	1935-1936	Kamu Yapısı	Hochtief Şirketi

3.4 Berlin

Kent, 12.yüzyılda Berlin ve Kölln (bazı kaynaklarda Cölln olarak da geçmektedir) balıkçı yerleşimlerinin birleşmesiyle kurulmuştur. 18. yüzyıla kadar çok önemli bir rolü üstlenmeyen kentin sınırları nüfusunun artmasıyla, kent surların sınırlarına kadar dayanmıştır. Özellikle Sanayi Devrimi ile beraber, ciddi bir nüfus Berlin'e göç ettiği görülmektedir. 1871'den 1914'e kadarki elli yıllık periyotta Berlin'in nüfusunun 2.5 kat arttığı görülmektedir.(1871'de 825,937 olan nüfus 1914'te 2,056,879'a ulaşmıştır) [59].

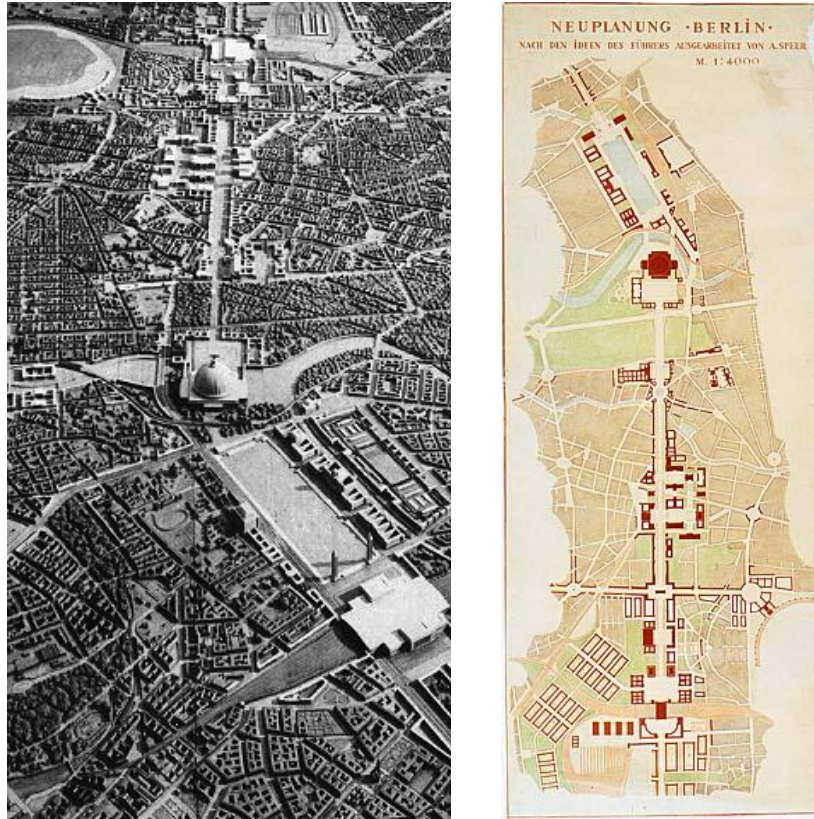

Şekil 3. 23 Berlin Kentini oluşturan Berlin ve Kölln yerleşimleri – 1685 [50]

Şekil 3. 24 Berlin'in sınırları (içten dışa doğru) 1740,1872,1920,1937,1945 [60]

20.yüzyılda , I. Dünya Savaşı sonrası ağır bir savaştan yenik çıkan Almanya'da çoğunu işçi sınıfının oluşturduğu Berlin tam bir sefaleti yaşamaktaydı. Savaşın getirdiği ağır ekonomik maliyetin yanısıra 1920'lerin sonunda yaşanan ekonomik kriz Almanya'nın belini bükmüştü. Bu durumdan faydalanan Adolf Hitler'in liderliğini yaptığı Nasyonal Sosyalistler Almanya'da iktidarı kazanıp gücü ellerine geçirmişlerdi. Berlin için belkide tarihinin en karanlık dönemlerinden biri bu olayla başlıyordu. Aslında Nasyonal Sosyalistler'in, Berlin rüyası bambaşkaydı. Onlar Berlin'i Büyük Germanya'nın başkenti görme hayalindelerdi. Bu hayalin etkileri Berlin'in planlamasına da yansıdığı görülüyor. Berlin şehir merkezi, Hitler ideolojisinin bir temsil aracı olacak master planlar hazırlandı. Albert Speer'in hazırladığı plan için bizzat Hitler'le çalıştı. Speer'in Berlin Planı'nda büyük bir anıtsal yapı (Great Hall) ve güçlü bir aks göze çarpıyor. "...Hitler'in Büyük Salon'unun (Great Hall) kubbesi nihai evrensel bir sembol olarak sonsuza kadar ayakta kalmıştı. Hadrian'nın Parthenon'dan veya Aziz Petrus Bazilikası (St. Peter's) 'ndan daha büyük olan Hitler'in Büyük Salonu (Great Hall) otoritenin (egemenliğin) kökü olmuştu..." [61].

Şekil 3. 25 Sheer Planında Büyük Salon (Great Hall) ve aks [62]

Şekil 3. 26 Sheer Master Planı [62]

Şekil 3. 27 Savaş Sonrası Berlin Postdamer Platz Meydanı – 1945 [63]

Savaş sonrası Avrupa’da iki hakim politik ve ekonomik güç tarafından domine edilmmişti: Sosyalizm ve Kapitalizm. Bu iki düşünce ve yönetim biçiminin başını Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri çekiyordu.

Savaş sonunda Almanya parça parça kontrol ediliyordu. Berlin de bu parçalanmanın merkezinde yer alıyordu. Doğuda Sovyetler, Batıyı da Amerikanlar, İngilizler ve Fransızlar kontrol altına almışlardı. Amerikanlar, İngilizler ve Fransızlar kapitalist yönetim biçimi üzerine anlaşmaya vardılar, Sosyetler hakim oldukları bölgeye sosyalist anlayış biçimini getirdiler. Böylece Almanya sosyalist idare ile yönetilen Doğu Almanya ve kapitalist anlayışla yönetilen Batı Almanya olarak ikiye ayrıldı.

Şekil 3. 28 II.Dünya Savaşı sonrası Avrupa [64]

Şekil 3. 29 II.Dünya Savaşı sonrası Berlin [65]

3.4.1 II.Dünya Savaşı Sonrası Berlin'in Yeniden İnşası ve Kentsel Planlama Çalışmaları

II.Dünya Savaşının sona ermesiyle birlikte, parçalanmış Almanya'nın her iki parçası kendi yönetim anlayışı doğrultusunda Berlin'i inşa etmeye başlamışlardı. II.Dünya Savaşı sonrası parçalanmış Berlin'in, hem batı parçası, hem de doğu parçası şehir planlamalarını kendi politik sistemlerinin bir aracı olarak kullandılar. Doğu Berlin, Sovyetler Birliği etkisi altında Sosyalist pratikler doğrultusunda şekillenirken, Batı Berlin

Amerikan etkisi altında ve modernist stillerle kurgulandı [57]. Henüz Berlin Duvarı'nın inşa edilmediği bu yıllarda özellikle Batı kesimi tüm kenti bir bütüncül olarak ele alıyor ve bu doğrultuda planlamalar hazırlıyordu. Fakat hem doğunun hem de batının kentsel planlama ve inşa çalışmaları kendi ekonomik ve politik görüşlerini kente mekansal olarak yansıtmaya düşüncesini barındırdığı için uzlaşmaları hiçbir zaman mümkün olmamıştı.

Savaş sonrası ele alınan ilk konu kuşkusuz Berlin'in yeniden inşa edilmesiydi. Şehirde 600.000 apartman ve ev zarar görmüş veya yıkılmış, şehrin nüfüsü 4.3 milyondan 2.8 milyona inmişti [59]. Bir antik dönem harabe şehrini andıran şehir için üç temel görüş vardı:

- Tamamen ortadan kaldırma ve yeni kullanımlar uygulama
- Hasar görmüş (ama yıkılmamış) yapıları koruma ve yeni, çağdaş binalarla kombine olma
- Aslına uygun olarak yeniden inşa etme [71].

1945 yılında kentin yenilenmesi ile ilgili ilk planlar hazırlanmaya başlandı. İlk hazırlanan planlardan Hans Scharoun'un Kollektif Planı tüm kenti kapsarken, diğer bir plan ise kentin güneybatısını ele alan Walter Moest'in Zehlendorf Planıydı (Scharoun, Berlin Kenti'nin doğu-batı olarak ayrılmasını gözardı ederek planını hazırlamıştı). Bu iki plan bazı benzerlikleri taşıyorlardı. Her ikisinde de kenti değişik yoğunluk bölgelerine ayırmak, çok merkezli bir planlama anlayışı, kentin var olan yapısını, kabullerini bozmamak, önemli caddelerin düzenlenmesi fikirleri okunabiliyordu. Zehlendorf'un önemli görülen bazı kısımları ve ulaşım şemasının uygulanması kararlaştırıldı ve 1947 yılında tamamlandı [72].

Şekil 3. 30 Walter Moest'in Berlin için hazırladığı Zehlendorf Planı – 1947 [73]

Bir kentin modern inşa pratikleriyle yeniden inşası için Berlin'in bu durumu bir fırsat olarak da görülüyordu. Bu modernist anlayıştaki mimarlar için her iki Berlin (Doğu Berlin – Batı Berlin) de, yeni sistemlerin ve düşünce biçimlerinin uygulamaya konabileceği bir laboratuvar gibiydi. "Kentleri boş/boşaltılmış bir alanda inşa etmek gerekliliği (We must build on a clear site)"ni savunan modernist mimarlar için Berlin biçilmiş bir kaftan olmuş olmalı. Ancak Doğu Almanya'nın imar hakkında yürürlüğe koyduğu bazı ilkeler, modernizm yanlılarının Berlin'in inşası üzerine hayallerini ertelemelerine sebep oldu. Uygulanması tartışılan Scharoun'un Kollektif Planı bu ilkelerle beraber rafa kalkmıştı. Bu ilkelerin Stalin'in fikirlerinden etkilenmiş, anıtlar, önemli yapılar kentin tarihi aksının ele alınmasını tavsiye ediyor; "Sosyalist İçerik" ve "Ulusal Biçim" ilkelerini öne çıkarıyordu. Ve böylece temel iki görüş Berlin'in inşasında ortaya çıkmıştı: Bir tarafta Sosyalist içerikli, tarihselci korumacı planlama anlayışı; diğer tarafta modernist liberal planlama anlayışı [72].

"Sosyalist İçerikli" planlama 1950'lerin sonlarına doğru tartışılmaya başlandı. Özellikle Kurt Liebkecht'in fikirleri bu sorgulama sürecinin fitilini ateşledi (Liebknecht, modern konutun, kilise veya müze gibi anıtsal, tarihçi bir tutum takınmayabileceği

görüşündeydi). Bu tartışmalar, sosyalist anlayışlı planlamanın, çağın modernist düşünürlerine yaklaşımlarına yol açtı. Bu durumun izlerini aynı dönemde yapılan bir uluslararası planlama yarışmasında da izlerini gösterdi. Başkent Berlin Uluslararası Planlama Yarışması'nda modernist planlama fikirleri ön plana çıktı [72].

1960'da ise bu durum tersine döndü. Yaşadıkları kentin ruhsuz, sevimsiz kimliksiz yapılarla dolduğunu iddia eden (öğrencilerin çoğunlukta olduğu) topluluklar, "İnşaata Durdurun" sloganı altında modernist anlayışla tasarlanan kent fikrini protesto ettiler. [72].

Esasında soğuk savaşın ana aktörleri Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri'nin yirminci yüzyıla hakim olan fikir ayrılığı Berlin'in inşasında da kendini gösteriyordu. Almanya'nın bölünmüş bu iki parçasının inşası, iki süper gücün ideolojik izlerini fazlasıyla taşıyordu.

3.4.2 II.Dünya Savaşı Sonrası Doğu Almanya'nın Yeniden İnşası ve Kentsel Planlama Çalışmaları ve Doğu Berlin'e Yansımaları

Yirminci yüzyıla hakim olan kapitalist ve sosyalist anlayışın en büyük fikir ayrılığı ekonomi pratiklerinin uygulanmasında yatıyordu. Sermaye birikimini merkeze alan kapitalist model özel mülkiyet edinimini savunuyordu. Sosyalist ekonomik model ise temelde özel mülkiyete karşı çıkıyordu. Sosyalist anlayış, üretimin artı değerinin tüm toplumda eşit biçimde dağılımını, sınıfsız bir toplum düzenini, işçi merkezli devlet politikalarını ve birlikte yaşamı önplana çıkarıyordu [74].

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Doğu Berlin'de ve Sovyetlerin hakim olduğu diğer Avrupa şehirlerinde sosyalist anlayışlı kent planlarını okumak mümkün. Sovyet toprakları dışındaki bu şehirlerde, sosyalist inşa modeli temel olarak, çevreyi sosyalist anlayışlı bir yaşam biçime evrilecek şekilde ele almıştır [74]. İnşa edilen şehirlerin tarihsel birikimine ve kentsel sürekliliklerine önem vermiş, Rus milli tarihinin izlerini bir milliyetçi anlayışla bu şehirlerde hiçbir zaman yansıtmamış, ancak sosyalist devlet ve birlikte yaşam fikirlerini yüceltmeye çalışmıştır. Doğu Berlin'de ve Sovyetlerin hakim olduğu diğer Avrupa şehirlerinde, Sovyet devletini merkeze alan ideolojik kent planlamaları çalışmaları yapıldı. Geniş bulvarlar, anıtsal binalar ve heykeller, büyük toplanma mekanları kolektif biraradalığı sağlama çabası içeriyordu. "... Sovyet

şehirciliğinin kilit kavramlarından biri, toplumu şehir planlamacılığıyla şekillendirmektir. Mimarlık simgesel bir edim olarak, gelecekteki Komünist hayat tarzlarını yansıtan anıtsal heykeltirlik olarak algılanıyordu... Şehir planlamacılığının misyonu , toplumsal hiyerarşilere açık ve net bir fiziksel ifade vermektir. Sahne ışıkları Sovyet kolektifinin üzerine çevrilecekti; bu işlev çok büyük mitinglerle de yerine getiriliyordu, tüm bunlar Parti'nin hakimiyetini meşrulaştırmaya da yarıyordu. Bu tip kalabalık gösteriler için yürüyüşlerin yapılacağı çok geniş bulvarlara ("majistral") ihtiyaç vardı. Uçsuz bucaksız meydanların çevresinde hükümet ve Parti binaları, alışveriş merkezleri, kültür sarayları ve anıtlar gruplanmıştı; bu meydanlar güya "işçilerin" bir araya gelebilecekleri siyaset merkezleriydi, ama aslında böylesine güçlü bir devlet otoritesinin karşısında bireyin kendini tamamen çaresiz hissetmesi gibi bir etki yaratıyordu..."[75].

Şekil 3. 31 Sovyet Döneminde hazırlanmış bir bulvar önerisi [76]

Şekil 3. 32 Anıtsal Sovyet Sarayı ve Tören Alanı önerisi – 1934 [76]

Doğu Almanya, savaştan sonra hem harap olmuş kentlerinin yeniden inşası için çalışırken, hem de benimsediği sosyalist yaşam düzenini kurma uğraşı içindeydi. Bu amaçla bir grup gözlemci, inceleme yapmak üzere Moskova'ya gönderildi. Yapılan gözlemler ve çalışmalar sonucunda 1950 yılında Doğu Alman Meclisi, 16 maddelik yeniden inşa ilkelerini yürürlüğe koydu. Bu 16 ilke ana hatlarıyla sosyalist düzenin Doğu Almanya'ya özgü bir ulusal söylemle uygulanması fikrini içeriyordu. Aynı zamanda kabul edilen bu yasalar Doğu Almanya'da modernist mimarların fikirlerini uygulamaya koyma şansının kalmadığının göstergesiydi [72]. Doğu Almanya'nın bütün şehirlerinde kentsel planların ana hatları bu ilkeler doğrultusunda ele alındı. Doğu Berlin'de de onaltı ilkenin hatlarını ve Sovyet Şehirciliği'nin izlerini okumak mümkün. 27 Temmuz 1950 tarihinde Doğu Almanya Hükümeti tarafından kararlaştırılan "Kentsel Tasarımın Onaltı İlkesi" şöyledir:

1. Yerleşim biçimi olarak kent, tesadüfen ortaya çıkmadı. Toplum yerleşiminin en zengin ve kültürel formu olan şehir, yüzyılların tecrübeleri tarafından kanıtlanmıştır.
2. Kentsel planlamanın amacı istihdam, barınma, kültür ve rekreasyon için kişinin temel haklarını uyumlu bir şekilde yerine getirmektir. Kentsel planlamanın metodolojik ilkeleri doğal koşullara, devletin ekonomik ve sosyal temellerine, bilim, teknoloji ve sanatın en yüksek başarısına, ekonomik ihtiyaçlara ve insanların kültürel mirasının ilerleyici unsurlarının kullanımına dayalıdır.
3. Kentler, kendiliğinden, ortaya çıkmaz ve var olamazlar. Önemli bir kapsam için, endüstri için, endüstriler tarafından inşa edilirler. Şehrin, nüfusun ve alanın büyümesi şehri şekillendiren faktörler, yani, yönetim organları ve kültürel alanlar tarafından kararlaştırılır. Başkentte, bir kentleşme faktörü olarak endüstri ikinci derecede önemlidir idari organlar ve kültürel alanlar için. Kenti şekillendiren faktörlerin sistemleştirilmesi ve tam muhakemesi hükümet tarafından belirlenen bir konudur.
4. Kentin büyümesi faydalılığa bağlı olmalıdır ve belli sınırlar içerisinde kalmalıdır. Aşırı büyüyen bir şehir,onun nüfusu ve alanı, kendi yapısındaki karışıkları ortadan kaldırma zorluklarına, nüfusun kültürel yaşamı ve gündelik bakımı karışıklıklarına ve hem ticarete hem de endüstrinin gelişiminde yönetsel zorluklara yol açar.

5. Kentsel planlamanın, örgenselciliğin ilkelerine ve kentin eksikliklerini ortadan kaldıran kentin tarihsel yapısına düşüncesine dayalı olmalıdır.
6. Merkez, kentin hakiki özünü şekillendirir. Kentin merkezi onun halkı için politik bir merkezdir. En önemli politik, idari ve kültürel alanlar şehrin merkezlerindedir. Kişi, kent merkezindeki meydanlarda politik gösterileri, yürüyüşleri ve festival günlerinde düzenlenen halk kutlamalarını bulabilir. Kentin merkezi önemli ve anıtsal binalardan, hakim kent planı ve belirli kent silüetinden oluşmalıdır.
7. Bir nehrin üzerinde uzanan şehirlerde, nehir ve onun bentleri, şehrin ana arterlerinden ve mimari akslarından biri olmalıdır.
8. Trafik sirkülasyonu kente ve kentin halkına hizmet etmelidir. O ne şehri bölmelidir, ne de şehri elverişsiz hale getirmelidir. Trafik bir uçtan bir uca şehirden ve şehir bölgelerinden çıkarılmalıdır ve şehrin sınırları dışında veya bir dış halka üzerinde devamlı sirküle edilmelidir. Demiryolları ve kanallar gibi malları taşımak için ekipmanlar, şehrin merkez bölgelerinden uzak tutulmalıdır. Ana yollar için belirlenmiş mevkiler, yaşama bölgelerinin suküneti ve ahengi için göz önünde bulundurulmalıdır. Ana yolların genişliğini belirlemede, bu yolların genişliği kentsel ulaşım için hayati önemli olmadığını dikkate almak önemlidir, ancak trafik akış taleplerini uygun bir şekilde kolaylaştırmak için kavşaklar bir yoldur.
9. Kentin çehresi, yani, onun özgün sanat şekli meydanlar, ana caddeler ve seçkin binalar tarafından belirlemelidir (en geniş şehirlerde gökdelenleri içerir). Meydanlar ve plazalar şehrin planlamasının yapısal temeli olarak ve şehrin tüm mimari niteliği için hizmet etmelidir.
10. Konut bölgelerinden oluşan yaşam alanları, bölge merkezlerinin çekirdeği olmalıdır. Bu konut bölgelerinde yaşayanlar adına, kültürel, faydalı ve sosyal bütün gereklilikler olmalıdır. Bu yaşam alanlarının yapılanmasının ikinci yönü, dört konut iskeletinin gruplanarak şekillendirdiği, günlük ihtiyaçlara hizmet eden bakımevleri, anaokulları, okullar ve merkez parkların yerleştiği, yaşam kompleksleridir. Kentsel ulaşım yaşam alanları içerisinde izin verilmemelidir, ancak ne yaşam bölgeleri ne de yaşam kompleksleri kendilerini birimlerden izole etmemelidir. Kendi yapısında ve tasarımında

saklı olan, bir bütün olarak şehrin talepleridir. İskan yapılanması kendi kendine bir üçüncü yön olarak kompleksin planlamada ve tasarımıda önemi işler.

11. Ulaşım sistemlerinin gelişmesinin yanı sıra, ışık ve hava erişimi sadece sakin ve sağlıklı yaşam koşullarının belirleyicisi değildir, aynı zamanda halkın yoğunluğu ve yönelimleri içindir.

12. Bir şehri, bir bahçeye dönüştürmek mümkün değildir. Tabiki, bakım yeterli yeşillik sağlamak için yapılmalıdır, ama şehirli gibi yaşayan biri bu ilkeyi tersine çeviremez, kırsal olarak veya şehrin eteklerinde yaşayan birisi yapar.

13. Çok katlı yüksek binalar, bir ve iki katlı tasarımlardan daha ekonomiktir. O ayrıca metropolün karakterini yansıtır.

14. Kentsel planlama mimari tasarımın temelidir. Merkez, bir şehrin mimari tasarımı ve kentsel planlaması için, şehir için özgün ve eşsiz çehrenin yaratımıdır. Mimarlık, insanların hem gelişen alışkanlıklarını hem de geçmiş deneyimlerini bir bütün halinde toplamalıdır.

15. Kentsel planlama, mimari tasarımda olduğu gibi, soyut bir düzen değildir. Önemi olan sadece temel mimari unsurların özeti ve gündelik yaşamın talepleridir.

16. İnşaatı ilk tamamlayacak konut bloklarıyla temizce organize edilmiş ana caddeler ve plazaların yanı sıra, belirli mahallelerin gelişimleri ve planlamaları için, bir şehir planı eşzamanlı ve uygun olarak tasarımlar tamamlanmalıdır [77].

Şekil 3. 33 Geniş bulvarlar ve anıtsal yapılar [78]

Şekil 3. 34 Geniş bulvarlar ve anıtsal yapılar- Alexander Meydanı'ndan başlayan cadde. İlk açıldığında Stalin Bulvarı olarak anılırken daha sonra Karl Max Bulvarı olarak değiştirildi. [78]

Doğu Almanya şehirlerinde kent merkezleri çok önemli bir misyonu taşımaktaydı. Bu alanlar çeşitli gösteriler, toplanmalar, geçit törenleri, kutlamalar vs. için en önemli altlık olma özelliğine sahipti. Günümüz kar amaçlı kent merkezlerinin aksine, Doğu Alman şehirlerinde kent merkezleri kamusal yaşantının kalbiydi. Bu merkezlerin etrafı kamu yapıları ve halkın faydalanacağı kültürel yapılarla çevrenirdi (Şekil 3.35 Alexander Meydanı - Öğretmenevi Binası ve Sosyal Tesisi). Dönemin benimsenen mimari anlayışın en belirgin izlerini, kent merkezlerinin etrafındaki binalarında rastlamak mümkündür.

Şekil 3. 35 Alexander Meydanı'nda yer alan Öğretmenevi Binası ve Sosyal Tesisi [78]

Şekil 3. 36 Öğretmenevi Binası cephesinde yer alan Sanatçı Walter Womacka'nın Doğu Almanya'da öngörülen ideal sosyalist gündelik yaşam çalışması [78]

Şekil 3. 37 Meydan ve Sosyalizmin Modernliğini ve Gücünü simgelediği düşünülen Televizyon Kulesi (Fernsehturm) [79]

3.4.3 II.Dünya Savaşı Sonrası Batı Almanya'nın Yeniden İnşası ve Kentsel Planlama Çalışmaları ve Batı Berlin'e Yansımaları

II.Dünya Savaşı'nın bitiminde Almanya'nın batı toprakları üç ülke tarafından işgal edildi. Berlin kentinin batı kısmı da bu üç ülkenin (Fransa, ABD, İngiltere) kontrolü altındaydı (şekil 5.8). Sovyetlerin aksine bu üç ülke tek bir yönetim anlayışı biçiminde uzlaştılar ve ülkenin batı topraklarında Bonn başkentli Batı Almanya'nın kurulması konusunda anlaştılar. Doğu Almanya'nın, Sovyetler Birliği'nin politik sistemini benimsediği gibi, Batı Almanya da, Amerika'nın politik sistemini benimsemişti. Yani Batı Almanya özel mülkiyet edinimi ve serbest ticari pazar özgürlüğüne sahip kapitalist ekonomi modelini kabul etmişti.

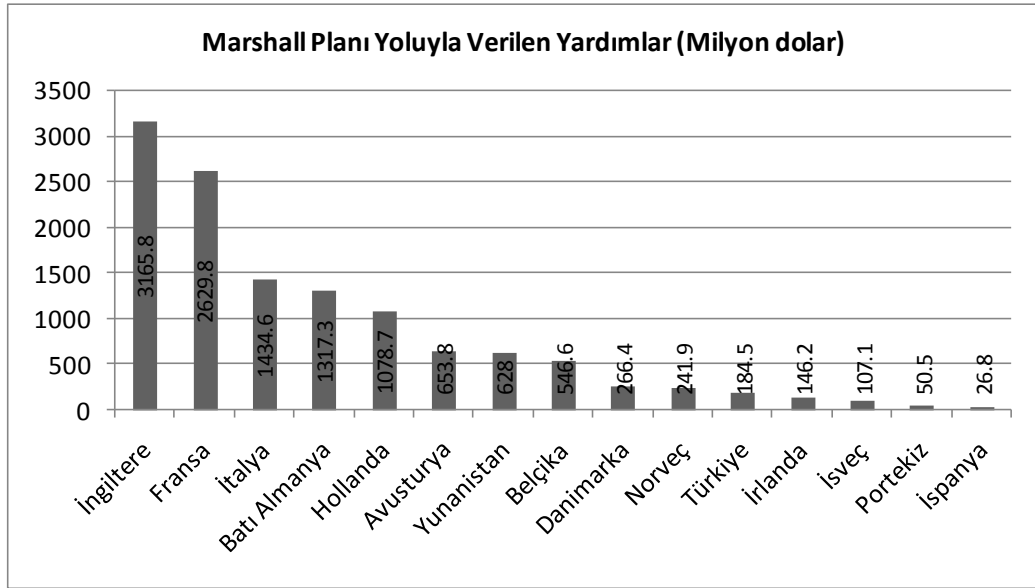
İki ülke arasındaki bu politik farklılık, doğal olarak kentsel planlama ve inşaat çalışmalarına da yansdı. Batı Berlin'in, kentsel planlama kararları Scharoun tarafından hazırlanan "Kollektiv Plan"a dayalıydı. Bu plan, kenti ekonomik kar amaçlı bölgelendirme temeli üzerine hazırlanmıştı [80]. Batı Almanya'nın benimsediği ekonomik ve politik model doğrultusunda, Batı Berlin'de serbest pazar ve özel sektörün baskınlığı görölüyordu. Kent mekanları planlanırken kapitalist sisteme ve sermaye dolaşımına hizmet edecek, çok farklı serbest pazar ve özel sektör aktörlerini birarda bulunduran planlamalar yapıldı [80].

Doğu Alman Halkı ile kıyaslandığında, Batı Almanlar maddi olarak çok daha iyi şartlarda yaşıyorlardı. Yönetim farkının bu durum için önemli bir etken olmasının yanı sıra, ABD'nin Marshall Planı adı altında verdiği desteğin de etkisi büyüktü. Marshall Planı, ABD Başkanı Harry Truman döneminde, II. Dünya Savaşı sonrası Sovyetlerin tüm Avrupa'da güç kazanması kaygıları sonucu ortaya çıkmış bir maddi destek programıdır. Avrupa'da savaşın verdiği tahribat ve yarattığı kaos, komünizmin yükselmesine ve Sosyalistlerin yayılmasına yol açmıştı. Amerika, bunun önünü kesmenin ancak Avrupa'nın ekonomik olarak kendi başına ayağa kalkmasıyla mümkün olabileceğini düşünmekteydi. Ekonomik anlamda güçlü bir Avrupa yaratıp, Sovyetlerin gücünü kırma düşüncesi içindeydi. Yeniden İmar Planı içeriğiyle ortaya atılan Marshall Planı'nın kapsamı ticari, askeri kalkınma sağlayacak şekilde daha da ölçüde genişletildi [81]. Savaştan ağır yenilgiyle çıkan ve Doğu karşısında güç kazanması istenen Batı Almanya da, Marshall Planının da fazlaca yararlanmıştır.

Şekil 3. 38 Marshall Planı desteğiyle imar edilmiş Batı Almanya'nın Hamburg şehrinde Mönchkebergstrasse İş Bölgesi (soldaki fotoğraf 1945, sağdaki fotoğraf 1950) [82]

Çizelge 3. 8 Marshall Planı kapsamında ekonomik destek alan ülkeler [83]

Marshall Planı kapsamında Batı Almanya'ya sağlanan yardımlar, tüm Avrupa ülkelerine sağlanan yardımların %10.1'ini oluşturuyordu. Bu yardım kapsamında savaştan tahrip olan mekanlar iyileştiriliyor ve tamamen yıkılıp yeniden imar ediyordu [84].

Şekil 3. 39 Batı Berlin'de Marshall Planı desteğiyle yapılan bir inşa çalışması [85]

Şekil 3. 40 Batı Berlin’de Marshall Planı desteğiyle yapılan bir inşa çalışması [86]

Batı Almanya şehirlerinde savaşın izleri hızla silinmeye başlamıştı. Marshall Planı kapsamında inşa edilen her inşaatta, açılan her işletmede, sağlanan her ulaşım aracında bu planın afişleri ve panoları birer propaganda aracı olarak kullanılıyordu. Gazetelerde, dergilerde ve sokak afişlerinde Marshall Planı, savaştan büyük bir psikolojik yıkımla çıkan Alman halkı için tek umut kaynağı olduğu propogandası yapılıyordu [80]. Marshall Programı’nın katkısıyla Batı Berlin hızlı bir şekilde inşa edildi. Batı Berlin’in bu kadar hızla inşa edilmesinin altında, Doğu Almanya sınırları içerisinde kalan tek kapital anlayışa sahip yerleşim yeri olması da yatmaktadır [80].

Şekil 3. 41 “Unutma, Marshall Yardımı senin evin için kullanıldı” afişi – 1950 [87]

Şekil 3. 42 Bir dergi reklamı – 1950 [88]

Şekil 3. 43 Marshall Yardım tanıtımına ait bir poster – 1950 [89]

II.Dünya Savaşı sonrası Berlin’i elinde tutan dönemin iki süper gücü, iki farklı yönetim biçimiyle Berlin’i yönetmeye başlamıştı. Zaman geçtikçe iki bölge arasında ekonomik refah arasındaki uçurum gittikçe büyüyordu. Sovyet ekonomisine bağlı Doğu Berlinliler zorlu ekonomik şartlarla boğuşurken, Amerika destekli Marshall Planı sayesinde ekonomik anlamda kalkınan Batı Berlinliler artan bir ekonomik refah içinde yaşamlarını sürdürmekteydiler. Bu durum Doğu Berlin’den Batı Berlin’e yığınlar halinde kaçışa neden oldu. 1950 yılından duvarın yapıldığı 1961 yılına kadar 3.454 milyon insan Doğu Almanya’yı terk etti [90].

Kapitalist anlayışının hakim olduğu Batı Berlin, kısa sürede kapitalist anlayışı benimseyen Avrupa ülkelerinin ilgi odağı oldu. Aynı zamanda Doğu Almanya’nın sınırları arasında kalan Batı Berlin, sanatçıların da ilgisini çeken bir kültürel toplanmanın da merkezi haline geldi. “... Berlin (Batı Berlin kastediliyor) Batı Almanya’dan kopuk politik bir adaya dönüşmüştü. Doğu Almanya’nın içine sıkışıp kalan bu adada zaman

içinde ilginç bir kültürel atmosfer oluşmaya başladı: Müzisyenler, sanatçılar ve tüm dünyadan sanat severler, belki de şehrin ruhundan ilham almak için Batı Berlin'e göç etmeye başladı. Türklerin yoğun olarak yaşadığı Kreuzberg semti alternatif bir dünyaya dönüştü..." [91].

Şehirde ekonominin verdiği güvenle, savaştan zarar gören bir çok alan ve yapı onarılmış ve halkın kullanımına açılmıştı. Breitscheidplatz, Batı Berlin'in yeni merkeziydi. Bu alanın yeni yollar ve yeşil alanlarla bağlantısı sağlandı [80]. Batı Berlin'deki inşaat politikalarını etkileyen önemli bir olay IBA (Internationale Bauausstellung)'un 1957 yılında kurulması olmuştur. IBA temelde Hansaviertel'i bir ikamet alanı olarak yeniden ele almayı kapsar. Ancak, ilerleyen projelerle birlikte, IBA, Batı Berlin'deki konut yerleşim sistemini Amerikan etkisi altında değiştirme şansına sahip olmuştur [80].

Şekil 3. 44 IBA'dan önce Hansaviertel (1957) [80]

Şekil 3. 45 IBA'dan sonra Hansaviertel (1962) [80]

IBA'nın Hansaviertel projesi Marshall Planı'nın somut bir başarısı olarak görüldü. Bu proje ayrıca Batı Berlin'in gelecek konut projelerinin temel ilkelerinin oluşmasına da yardımcı oldu [80]. Kapitalist devletlerin (Amerika ve bazı Avrupalı devletlerin) programlar (Marshall Programı) çerçevesinde maddi destekleri ve çeşitli oluşumlar (IBA) çerçevesinde Batı Berlin'in çehresi hızla değişti. Ekonomik olarak da güçlenen Batı Almanya, 1987 yılında belirlenen ünlü mimarların Berlin'i değiştirecek projeler hazırlanması amaçlandı. Bu projeler Batı Berlin'in Tegel, Praeger Platz, the South Tiergarten area, South Friedrichstadt, Luisenstadt, Kreuzberg SO 36 bölgelerini içerdi [80].

BÖLÜM 4

II.DÜNYA SAVAŞI SONRASI BERLİN'DE KORUMA-YENİLEME AMAÇLI YAPILAN YARIŞMALARIN ANKARA'DAKİ ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ KAMU YAPILARI İÇİN ÖRNEK OLUŞTURMA DURUMUNU İRDELEMEK

Emek Sineması yıkımına karşı günler süren protestolar, Hamburg'ta eski tiyatro binasının (Rote Flora) boşaltılma girişimini kitlesel eylemler, Stuttgart'ta insanlar tarihi meydan, mimarlık yarışmalarında ve çeşitli platformlarda “ödül kazanmış” 21 projesinin uygulanmaması yönünde organize edilen yürüyüşler, Akm'nin yıkılıp yerine “çağdaş” anlayışa uygun yeni kültür yapısı inşa edilmesi fikrine, Şinasi ve Akün Sahneleri için gösterilen tepkiler, ve bunun gibi onlarca benzer durumlar bize kentlerin zihinlerimizde yapı yığınlarından çok daha fazlasını içerdiğini göstermektedir. Farklı coğrafyalarda, farklı zaman dilimlerinde, farklı politik anlayışta siyasi idarelere karşı benzer tepkilerle karşılaşmakta, yıkılması veya yenilenmesi düşünülen bir çok yapı ve kent parçası için daha “çağdaş”, daha “yeni” leri önerilmesine rağmen tepkilerin azalmadığı gözlemlenmektedir. Kent belleğinde yer edinen yapılar ve kent parçaları sadece kullanım işlevini barındıran donuk kütleler olmayıp, üzerlerinde kentin yaşanmışlığının sinmiş olduğu, yıkımında veya bir parçasının değiştirilmesinde insanların hayatlarından bir parçanın eksildiğini hissederek tepkiler gösterdikleri izlenmektedir. “...Sokaktaki bir ağaç elbette benden bağımsızdır; ama çocukluğu o sokakta geçmiş insanların bilincinden bağımsız değildir. O ağaç her bireyin bilincinde o bireye göre bir varlık kazanır. Bir nesneye ilişkin hatıralarımız ve duygularımız ne kadar çok ise o nesnenin bilincimdeki yeri de o oranda büyüktür. Dolayısıyla da her şehir sahip olduğu olanaklar çerçevesinde bireylerin bilincinde varlık kazanacaktır. Daha

doğrusu her birey o şehre kendi bilincinde farklı boyutta ve derinlikte varlık kazandıracaktır...” [92].

“... Bir şehrin planı hiç bir zaman kesin değildir. Kent parçaların kolajından oluşur ve her kuşak kendine düşeni yapar. Kentler yarım kalacaktır, hiçbir zaman tamamlanamayacaklardır.” [93].

4.1 Mimarlık Yarışmalarının Mimarlık Ortamına Katkısı

Mimarlık ortamında mimarlık yarışmalarının kökleri 19.yy’a kadar uzanır. Ülkemizde ise Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren mimarlık yarışmalarının varlığına şahit olmaktayız [96]. İlk kez İngiltere’de bir yangın sonucu yok olan parlamento binası yerine yapılması düşünülen Westminster Sarayı’nın yarışmayla elde edilmesi düşünülür. Tarihteki bu ilk mimarlık yarışması fikrinin ortaya atılmasının temelinde ülkedeki hukuksuzluğun önüne set çekme fikri vardır. “...İngiltere’de yarışma sisteminin başlangıcı, ülkede yolsuzluk, kayırmacılık ve yetersizliğin kökünü kazıyarak, yerine bağlantıları ya da kökenleri ne olursa olsun, en yeteneklilere açık profesyonel kamu hizmeti konulması amaçlayan kamu yönetimi reformunun doğal bir eşlikçisi idi...” [95]. Günümüze geldiğimizde ise mimarlık yarışmaları en çok tercih edilen bir mimari proje elde etme biçimi olmasının yanı sıra aynı zamanda bilimsel anlamda da mimarlığın kuramsal ve kavramsal olarak da besleyecek olan bir yöntemdir. Bir proje üzerinde bir çok kişinin veya ekibin düşünce ortaya koyabileceği bir platformdur. “Kamusal mimarlık bir kültürün kendine bakış açısının bir yansıması olarak okunabilir. Toplumun neyi önemseydiğini ortaya koyma ve görünür kılmasının, kendine ait değer yargılarını kendine ve dış dünyaya yansıtmasının bir biçimidir. Bu popüler ve güncel deyimıyla markalaşma veya kendi hatırı için mükemmeliyet peşinde koşma çabasıdır. Bu önemli bir projenin niteleyici özelliklerine ilişkin bir tartışmayı tetiklemenin ve karar verme ölçütlerini berraklaştırmanın yolu olabilir. Yarışma bir projede önceden belirlenen ölçütlere uygun kararlar üretmekte hiçbir kişisel ve mesleki sınır olmadan çok sayıda uzmandan yararlanma olanağıdır ve bu mimari mükemmeliyettir.” [95]. Mimarlık yarışmaları ile elde edilen ürünler zengin bir birikimi temsil ederken, bu birikim aynı zamanda tarihsel bir kaynak niteliği de taşımaktadır.

Bayar Çimen mimarlık yarışmalarının mimarlık ortamına katkısını ve muhakkak yaygınlaşması gerektiğini sıraladığı on madde ile şöyle vurgular:

“ 1. Yarışmalar... Çünkü yarışmalar en iyi çözümü ararlar... 2.Yarışmalar... Çünkü yarışmalar en ekonomik çözümü ararlar... 3.Yarışmalar... Yarışmalar tasarruflu kullanmayı ister... 4. Yarışmalar... Çünkü planlama ve uygulama tek elden çıkmaz... 5. Yarışmalar... Çünkü onlar tinsel yarışma isterler. Yarışmalar tinsel bir yarışmadır ve tasarlama alternatifleri sunar... 6. Yarışmalar... Çünkü yarışmalar demokratik karar verme ister... 7. Yarışmalar... Çünkü biz kendi çevremizi anlamlı ve yararlı düzenlemeye zorunluyuz... 8. Yarışmalar... Çünkü bütün deneyimler yarışmalar için konuşuyor... 9. Yarışmalar... Çünkü onlar basittir... 10. Yarışmalar... Çünkü pek çok örnek yarışmalar için konuşuyor.” [96].

4.2 Mimarlık Yarışmaları Açısından Berlin ve Ankara Örneği

20.yy'ın ilk yarısında iki dünya savaşından ağır tahribatla çıkan Almanya'nın, ivedikle ele aldığı konuların başında kentlerin inşası yer alıyordu. Savaş öncesinin Başkenti Berlin, özellikle Doğu Almanya'nın bir inşa politikası olarak başlayan ve günümüzde de hala devam eden kentin tarihsel izlerinin devamlılığını sürdürme çabası içerisinde. Savaşın yıktığının kaybolmaması ve günümüzde başka biçimde kentte vücut bulması, Berlin kentinin kimliğinin oluşmasında oldukça önemlidir. Tez kapsamında Berlin'de irdelenen, salt bir yapı-bina-çevre korumasından çok, kente ait olan sürekliliğin devam ettirilme çabasıdır. Savaş veya başka bir sebepten bir yapının veya çevrenin yıkılması, tahrip olması, yıpranması sürecinden sonra konunun tekrar nasıl ele alınacağı asıl olan temel sorudur. Savaş döneminde yıkılan her bir parçanın Berlin'i oluşturan yapı taşları olarak yorumlanması ile günümüzde farklı temsil araçlarıyla ayakta duran bu parçalar esasında Berlin'in tam olarak kendisi olmaktadır [96].

Ankara ise farklı sebeplerden kaynaklansa da benzer biçimde Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ait yapılarını kaybetme süreci içerisinde bulunmaktadır. İki kent, yapısal ve teknik anlamda farklı bir kayıp süreci yaşamakla birlikte, tez kapsamında irdelenen bu yapıları ele alış biçimi, yöntemleri ve yaklaşımlarıdır.

8000 yıla yaklaşık bir tarihe sahip olan Ankara [97], belkide tarihin hiç bir döneminde son yüz yılda üstlendiği misyonu üstlenmemiştir. Cumhuriyetten önce Anadolu'nun

kurtuluş mücadelesinin merkezi ve simgesi haline gelen kente, Cumhuriyetin ilanından sonra ise genç devletin başkenti olma sorumluluğu yüklenmiştir. Cumhuriyet kurulmadan kısa bir süre önce Anadolu'nun en geri kalmış yeri olarak bahsedilen Ankara'dan [38], Cumhuriyetin ilanından sonra modern bir başka oluşturma çabasına girişilmiştir.

Şekil 4. 1 Ankara Kalesi ve civarı (1872) [98]

Şekil 4. 2 Eski Ankara'da gündelik yaşantı [99]

“Ankara’ya ilk yoksulluk zamanlarında gelip onunla birlikte yoğrulan, onunla hem-hal olanların ruhi haletlerini tasavvur edin! Şehrin yavaş yavaş nasıl büyüüp güzelleştiğinin hikayesini bu ilk yeni Ankaralıların ağzından işitmelidir. Ankara’nın o çok mütevazı ilk yapıları yapılırken, bunların nasıl fahrla ve sevinçle seyrettiklerini ve bunların karşısında ne lezzet duyduklarını asıl onlardan dinlemeliyiz... Çocuğunun büyüdüğünü, zekasının karanlık içinde yavaş yavaş açılan bir ziya gibi kuvvetlendiğini gören bir baba tarzında bu şehrin kat kat, ev ev büyüdüğünü; sokak sokak genişlediğini; manzara manzara açıldığını; istirahat, medeniyet ve sanat için gitgide yer kazandığını; bünye , fikir, his için gittikçe elverişli olduğunu en samimi gururla seyretmiş olanlar, onu hususi bir eser istisnası ile sevmekte haklıdır.” [100].

Cumhuriyetin ilk yıllarında Ankara’da inşa edilen ve Cumhuriyeti temellendirenlerin fikirleriyle yoğrulan kamu yapılarının başkentin kimliğinde çok önemli bir yeri vardır. Zamanın önemli yerli ve yabancı mimarları tarafından inşa edilen bu yapılar Türkiye Mimarlık Literatürü’nde Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı olarak yer almaktadır.

Ankara kent kimliğinde çok önemli bir yere sahip olan bu döneme ait yapıları yeniden çok yönlü bir tartışmanın merkezine taşımak için bir çok yöntem bulunmakla birlikte, bu süreci başlatmak için Yarışmalar bu yöntemlerden kuşkusuz en etkilisidir.

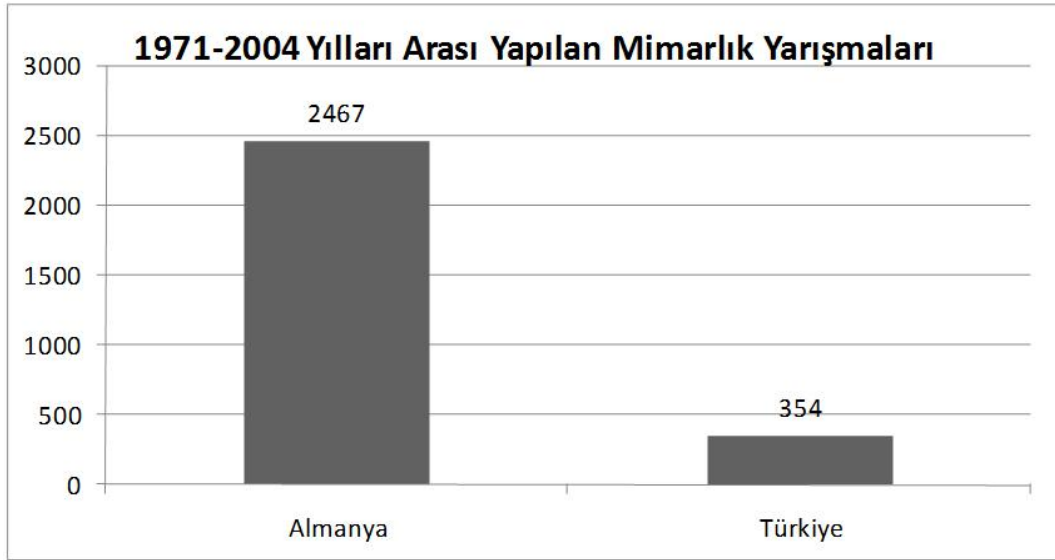
4.2.1 Sayısal Olarak Yarışmaların Karşılaştırılması

Dünyada mimarlık yarışmaları tarihine bakıldığında çok eskiye dayandığı, fakat çeşitli sebeplerden dolayı uzunca bir süre kayıt altına alınmadığı görülmektedir. Kayıt altına alınan bilgiler ise resmi belge niteliği taşımayan, kişisel notlardan oluşmaktadır. Örneğin ülkemiz için ilk yarışmanın 1867’de Tarabya’da yapılan İngiliz Büyükelçiliği Yazlığı için düzenlendiği düşünülmektedir. Ancak İstanbul sınırlarındaki bu yarışma, İngiltere’de açılmış ve uygulanıp uygulanmadığına dair kesin bir veriye ulaşılamamaktadır [101]. Bir diğer yarışma ise 1916 yılında I. Dünya Savaşı’nın devam ettiği yıllarda Mimar Vedat Bey ve Mimar Kemalettin Bey’in jüri olarak bulunduğu Türk Alman Vakfı Yarışmasıdır. İlerleyen yıllarda ülkemizde görev yapacak olan Bruno Taut, Hans Poelzig, Teodor Fisher, Martin Elsaesser, Paul Bonatz gibi isimler yarışmada katılımcı oldukları görülmektedir [101]. Cumhuriyet Dönemine gelindiğinde ise yarışmaların artık kayıt altına alındığı ve resmi bir hüviyet kazandığı görülmektedir.

Bunda 1931 yılında kurulan Arkitekt Dergisi'nin çok önemli bir payı bulunmaktadır. (Dergi 1931-1935 yılları arasında Mimar ismiyle kurulup, 1935'den sonra kırkbeş yıl Arkitekt ismiyle yayın yapmıştır [102]). Arkitekt Dergisi Cumhuriyet Döneminin ilk yıllarında açılan yarışmalar ve sonuçları için bir belge niteliğindedir. Benzer bir durum Almanya Mimarlığı için de geçerlidir. Nazi Yönetimi ve sonrasında patlak veren dünya savaşı esnasında düzenlenen mimarlık yarışmalarının düzenli olarak kayıt altına alınmalarına engel olmuştur. Daha sonraki süreçte Almanya'nın iki ayrı devlet olması da bu duruma engel olmaya devam etmiştir. Doğu ve Batı Almanya'nın var olduğu ilk dönemlerde sadece önemli görülen yarışmalar kayıt altına alınmış ve günümüze ulaşması sağlanmıştır. Yarışmalara meraklı Alman Thomas Hoffman-Kuhnt'un çabalarıyla 1971'de kurulan Wettbewerbe Aktuell, Alman mimarlık yarışmalarının belgelenmesi için dönüm noktası niteliği taşımaktadır [103]. Wettbewerbe Aktuell Dergisi halen Almanya'da mimarlık yarışmalarının belgelenmesi ve duyurulmasında en önemli görevi üstlenirken; Arkitekt Dergisi 1980 yılında yayın hayatını sonlandırmıştır.

Wettbewerbe Aktuell Dergisi'nin verilerine göre 1971 yılından 2004 yılına kadar geçen sürede Almanya'da toplamda 2467 mimarlık yarışması açılmıştır [103]. Aynı süre içinde Türkiye'de Arkiv ve Arkitekt Dergisi kayıtlarına göre 608, Mimarlar Odası tarafından hazırlanan Yarışmalar Dizini 1930-2004 kitabına göre ise 354 yarışma düzenlenmiştir (Aradaki bu farklılığın Mimarlar Odasından bağımsız çeşitli özel yarışmalardan ve küçük ölçekli öğrenci yarışmalardan olduğu düşünülmektedir) [104].

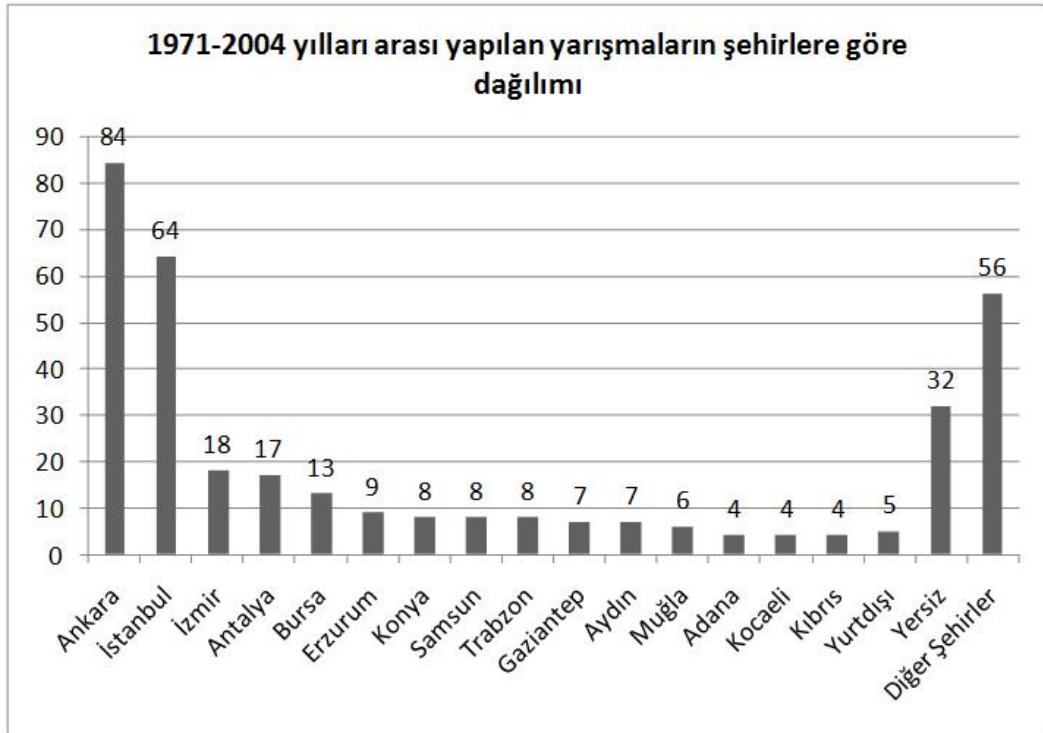
Çizelge 4. 1 1971-2004 yılları arasında Almanya ve Türkiye’de yapılan mimarlık yarışmaları sayısı [105]

(Almanya’daki sayılar için Wettbewerbe Aktuell Dergisi, Türkiye sayıları için de Mimarlar Odası’nın verileri kaynak olarak kullanılmıştır.)

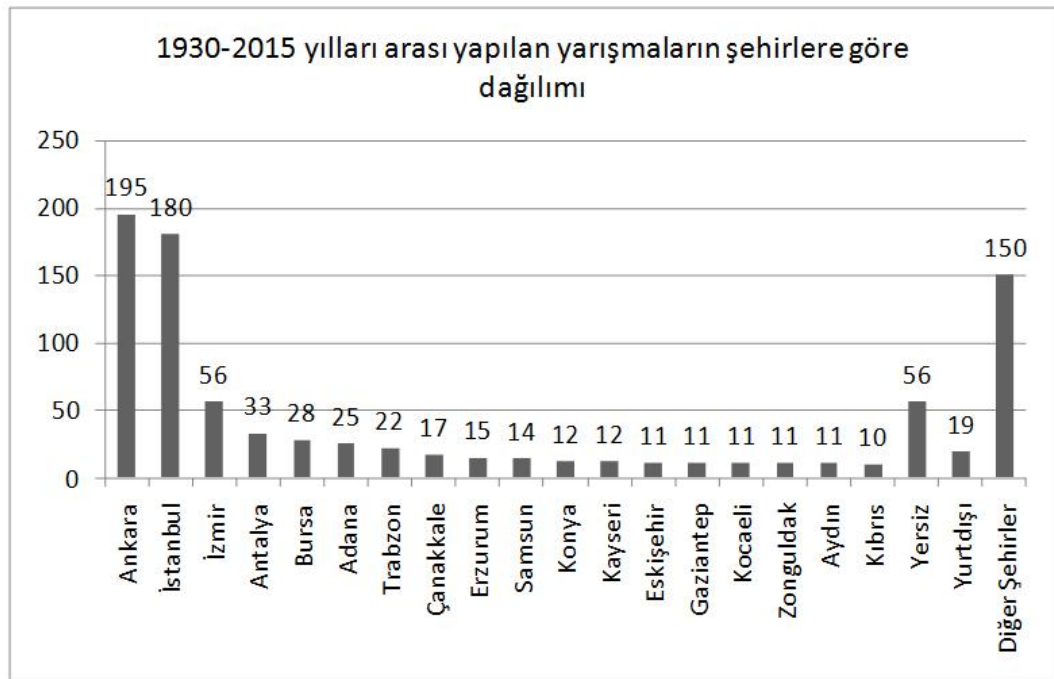
Ülkemizde 1971-2004 yılları arasında organize edilen 354 yarışmanın 84 Ankara sınırları içerisinde düzenlenmiştir.

Çizelge 4. 2 1971-2004 yılları arasında Türkiye’de yapılan yarışmaların şehirlere göre dağılımı [106]

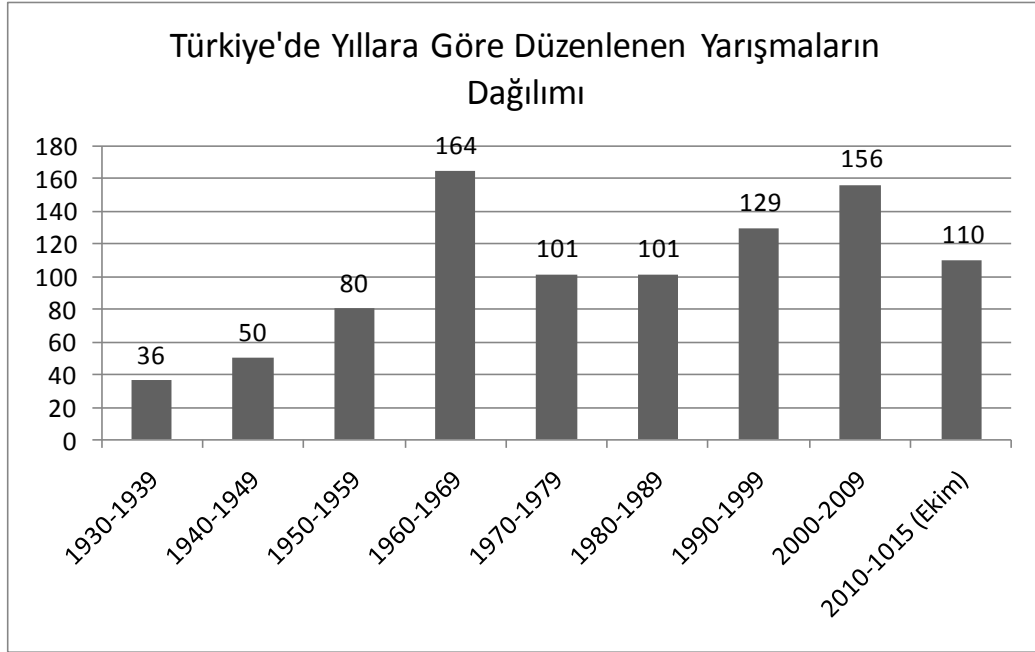

Ülkemizde yarışmalar 1930 yılından itibaren kayıt altına alınmaya başlamıştır. Ülkemizin ilk mimarlık dergisi Arkitekt'in bu tarihten itibaren yarışmaları ilanlarını ve sonuçlarını duyurmak için yaptığı yayınlar, ülkemizin mimarlık yarışmalarının en eski belgeleri niteliğindedir. 1930'dan günümüze (Ekim 2015) kadar Türkiye'de toplam 904 profesyonel kategoride ulusal mimarlık yarışması açılmıştır. 195 yarışmayla Ankara, Türkiye'nin en çok yarışma düzenlenen kentidir [106].

Çizelge 4. 3 1930-2015 yılları arasında Türkiye'de yapılan yarışmaların şehirlere göre dağılımı [106]

Çizelge 4. 4 1930-2015 yılları arasında Türkiye’de yapılan yarışmaların yıllara göre dağılımı [106]

Her iki ülkenin yarışmaları organize ettiği yıllar kıyaslanırken nüfuslarının da dikkate alınması gereklidir. Kişi başına düşen yarışma sayısı bakımından incelendiğinde karşımıza aşağıdaki gibi bir tablo çıkmaktadır (Bu karşılaştırma için 1980-1989 yılları aralığı seçilmiştir).

Çizelge 4. 5 1980-1989 yılları arasında Almanya ve Türkiye’de yapılan mimarlık yarışmalarının ülke nüfuslarına göre karşılaştırılması [107]

1980 - 1989 Yılları Arası Mimarlık Yarışmaları						
	Almanya			Türkiye		
	Yarışma Sayısı	Nüfus	1 Milyon Kişiye Düşen Yarışma Sayısı	Yarışma Sayısı	Nüfus	1 Milyon Kişiye Düşen Yarışma Sayısı
1980	391	78.288.576	4,99	3	43.905.790	0,06
1981	286	78.407.907	3,46	7	44.936.836	0,15
1982	225	78.333.366	2,87	4	45.997.940	0,08
1983	212	78.128.282	2,71	10	47.072.603	0,21
1984	243	77.858.685	3,12	22	48.138.191	0,45
1985	363	77.684.873	4,67	15	49.178.079	0,30
1986	395	77.720.436	5,08	8	50.186.914	0,15
1987	362	77.893.920	4,64	5	51.168.270	0,09
1988	389	78.144.619	4,97	3	52.125.597	0,05
1989	505	78.751.283	6,41	4	53.065.801	0,07

Aynı karşılaştırmayı Berlin ve Ankara kentleri için yapıldığında da benzer bir tabloyla karşılaşırız. Doğu ve Batı Almanya'nın birleştiği ve Berlin'i ülkenin başkenti ilan ettiği 1991 yılında Berlin'de 22 tane yarışma düzenlenmiştir. Aynı yıl başkent Ankara'da ise sadece 3 yarışma organize edildiği görülmektedir. Bu verilere göre 1 milyon kişiye düşen yarışma sayısı Ankara'da 0,92 iken, Berlin'de bu oran 6,40'dır [108].

Son yıllarda nüfus olarak çok yakın olan iki ülkenin yarışma sayıları aralarındaki farkın temel sebebi Bayar Çimen'e kamu kuruluşlarının mimarlık yarışmalarına bakış açılarının değişmesinde yatmaktadır [96]. Almanya'da, en küçük belediyelerden, okul binalarına kadar kamunun mimarlık yarışmalarını tercih ettiğini ve bu seçeneği en güvenilir yol olarak gördükleri görülmektedir. Örneğin 1990 yılında Almanya'da açılan 509 yarışmanın 379'u kamu kuruluşları tarafından tarafından organize edilmiştir [96].

4.2.2 Berlin ve Ankara'da Yeniden İşlevdirmek ve Tartışmak Üzere Organize Edilen Yarışmalar

Marc Auge, bir mekanın yer olarak kabulü için tarihsel, ilişkisel ve kimliksel değerleri süreç içerisinde biriktirmesi gerektiğini ileri sürer. Bu değerleri taşımayan mekanların, o çevrede yer olarak nitelendirilemeyeceği ve aidiyet duygusu oluşturmayaacağı sonucu çıkarılabilir. Auge'nin bu nitelikleri taşımayan mekanlar için "yok-mekan" veya "yer-olmayan" ifadelerini kullanıyor [109].

Auge'nin "yer olmayan" olarak bahsettiği mekanların çevresiyle kurdukları ilişkileri kopuktur. Sadece iç işleyişi ön plana çıkar. Çevresiyle ilişkisel bir durumu olmadığı için, kendisine yetmediği veya fiziksel olarak büyümesi öngörüldüğü zamanlarda yanındaki yapıyı, çevreyi yıkabilme veya tahrip edebilme hakkını kendinde görebilir.

Lefebvre, mekanın tanımını; "mekan, toplumsal süreçlerin aynı anda hem ortamı, hem de ürünüdür; verili her an için bağlam olarak mekan, geçmiş süreçlerin ürünü olarak o süreçlerin barındırdığı güç ilişkilerinin de taşıyıcısı olur." [111] şeklinde yapar.

Lefebvre bahsettiği toplumsal süreçlerin yansıdığı mekan tanımını, Ankara ve Berlin'de yer alan kamu yapıları üzerinden incelendiğinde, kent belleğine yer etmiş ve kentin tarihsel izlerini üzerinde taşıyan bir çok yapıya görebiliriz. Ancak dönem izlerini taşıyan kamu yapılarının Ankara ve Berlin'de yarışmalarla değerlendirme süreçleri arasında farklar olduğu görülmektedir. Berlin, II.Dünya Savaşı'ndan hasarlı çıkan veya tamamen

yıkılan yapıları üzerine sistemli, çok sayıda yarışma organize ederken, Ankara’da 1923-1938 yılları arasında inşa edilen kamu yapıları için şimdiye kadar hiç bir yarışma organize edilmemiştir. Bu kentin kamu yapılarının yeniden değerlendirme üzerine karşılaştırmasının bir sonucu olarak, Berlin’de bir döneme ait kamu yapıları, farklı işlevlerle yaşantılarını devam ettirirlerken, Ankara’daki örnekleri yıkıma veya ciddi fiziksel değişime maruz kalmaktadırlar.

Şekil 4. 3 Ulus’ta yer alan Erzurum Oteli iyileştirme sonucu mimari özelliklerini kaybetmiştir (Ulus-Ankara) [110]

4.2.2.1 Ankara’da Erken Cumhuriyet Dönemi Yapılarının (1923-1938) Üzerine Yeniden İşlendirmek ve Tartışmak İçin Organize Edilen Yarışmalar

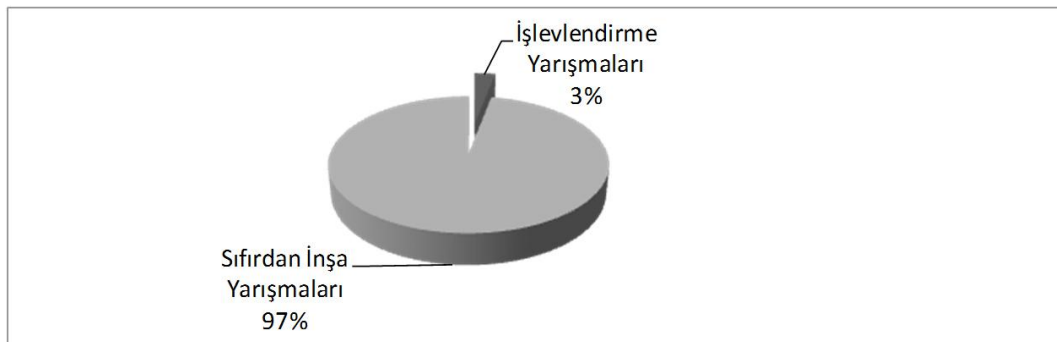
Ülkemizde yapılan mimarlık yarışmalarının neredeyse tamamı yoktan inşa etme üzerine olma durumunda varlığını sürdürüyor. Bir yapıyı çevre veya bir yapının gelecekteki öngörüsü üzerine yarışma tipolojisi, ülkemizde rastlanır bir tür değildir. Ülkemizde var olan bir yapı veya bir çevre üzerine yeniden düşünmek ve tartışmak adına açılan ilk yarışmanın 1948 yılında düzenlenen “Ankara Ulus Meydanı ve Etrafındaki Binaların Tanzimi” yarışması olduğu söylenebilir. Yarışma hakkında veriler çok kısıtlı olmakla birlikte, Maarif Vekaleti (Milli Eğitim Bakanlığı) Binası’nın, 1947 yılında çıkan bir yangın neticesinde yanması sonucu açılan yarışmanın, Ulus Meydanı ve çevresinde yer alan yapıları kapsadığı bilinmektedir. Bu yarışma sonucunda yanan Maarif Vekaleti binasının yerine, bugün hala kullanılan Emek Çarşısı ve İşhanı inşa edilmiş ve Zafer Abidesi’nin yeri değiştirilmiştir [112]. Yarışma, Ulus Meydanı ile beraber ismi belirtilmemiş, meydan çevresindeki on iki yapıyı kapsamaktadır [113].

Bu kapsamda yeniden işlevlendirmek, mevcut yapıları tartışmaya açmak üzerine organize edilen yarışmaları şöyle sıralayabiliriz:

- Ulus Meydanı-Ankara 1948
- İstanbul Vakıf İşhanı-İstanbul 1949
- İstanbul Harbiye Kışlası ve Civarının Tanzimi-İstanbul 1959
- Ankara Ulus Tarihi Kent Merkezi Çevre Düzenlemesi (Bölgesel)-Ankara 1986
- İstanbul Taksim Meydanı Kentsel Tasarımı (Sınırlı) (Uluslararası) – İstanbul 1987
- Üsküdar Meydanı Kentsel Tasarımı (Sınırlı) (Uluslararası) - İstanbul 1987
- Altındağ Belediyesi Ankara Kalesi Koruma ve Geliştirme Fikir Proje Yarışması
Ankara 1988
- İstanbul Beyazıt Meydanı Kentsel Tasarımı-İSTANBUL 1988
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tarlabası Caddesi Düzenlemesi-İSTANBUL 1989
- Antalya Kent Merkezi İçinde Kale Kapısı ve Çevresi Kentsel Tasarımı-ANTALYA
1990
- İstanbul Beşiktaş Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarımı – İstanbul 1990
- Kadıköy Belediyesi Selamiçeşme Parkı Düzenlemesi Fikir Proje Yarışması-
İSTANBUL 1990
- Ankara Ulus Tarihi Kent Merkezi Saraçlar Çarşısı-ANKARA 1992
- Bursa Büyükşehir Belediyesi Cumhuriyet Alanı ve Atatürk Caddesi Düzenlemesi –
Bursa 1992
- Antalya Sobacılar Çarşısı Yenileme, Geliştirme ve İş Merkezi – Antalya 2001
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kadıköy Meydanı Haydarpaşa-Harem Çevresi
Kentsel Tasarımı-İstanbul 2001
- Ankara-Güvenpark ve Yakın Çevresi Kentsel Peyzaj Tasarımı Öğrenci Proje
Yarışması-Ankara 2002
- Antalya Tarihsele Karaalioğlu Park Belediye Binası ve Çevresi Kentsel Tasarım ve
Koruma-Antalya 2002

- Trabzon Eski Tekel Binası Yeniden Canlandırma Mimari Proje Yarışması-Trabzon 2006
- Kent Düşleri-I Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi Ulusal Fikir Yarışması-Ankara 2007
- Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi için Mimarlık Yarışması-Kayseri 2008
- Zonguldak Lavuar Koruma Alanı ve Çevresi Koruma, Planlama, Kentsel Tasarım, Mimarlık ve Peyzaj Düzenleme Proje Yarışması-Zonguldak 2010
- Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Ağadere Hastanesi ve Şehitliği Fikir Projesi Yarışması-Çanakkale 2012
- Kent Düşleri 7- Mamak Askeri Cezaevi Değerlendirme Projesi Ulusal Fikir Projesi Yarışması-Ankara 2013
- Kent Düşleri 8 - Saraçoğlu Mahallesi Değerlendirme Projesi Ulusal Fikir Yarışması-Ankara 2013
- “Taşınacak Olan Eskişehir Atatürk Stadyumu Alanında Yeni Fikirler” Kentsel Tasarım Fikir Yarışması-Eskişehir 2014
- Kent Düşleri 9: Atatürk Orman Çiftliği Alanları Değerlendirme Projesi Uluslararası Fikir Yarışması-Ankara 2015

Çizelge 4. 6 Türkiye’de yapılan işlevlendirme yarışmalarının tüm yarışmalara oranı [106]

Ankara’da yer alan Erken Cumhuriyet Dönemine ait kamu yapılar için ülkemizde hiç bir işlevlendirme yarışması organize edilmemiştir. Yine Ankara’da yer alan Erken Cumhuriyet Dönemi’ne şahitlik etmiş kent parçaları ve endüstriyel yapıların ise çok azı

için yarışmalar yoluyla bir düşünsel ortam oluşturma çabası sarf edilmiş. Mimarlar Odası'nın organize ettiği "Kent Düşleri" yarışmaları kapsamında bazı Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ait bazı yapı ve yapıları çevreler yarışmalarla tartışmaya açılmıştır. Kent Düşleri kapsamında günümüze kadar organize edilen yarışmalar şunlardır:

- Kent Düşleri-1 Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi Ulusal Fikir Yarışması
- Kent Düşleri-2 Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü Değerlendirme Projesi Ulusal Fikir Yarışması
- Kent Düşleri-3 Zonguldak Merkez Lavuar Değerlendirme Projesi Ulusal Fikir Yarışması
- Kent Düşleri-4 Kızılay Kent Meydanı ve Çevresi Ulusal Öğrenci Proje Fikir Yarışması
- Kent Düşleri-5 Ego Hangarları ve Alanı Değerlendirme Projesi Ulusal Öğrenci Fikir Yarışması
- Kent Düşleri-6 Sosyal@Sosyalkonut Ulusal Öğrenci Fikir Projesi Yarışması
- Kent Düşleri-7 Mamak Askeri Cezaevi Değerlendirme Projesi Ulusal Fikir Yarışması
- Kent Düşleri-8 Saraçoğlu Mahallesi Değerlendirme Projesi Ulusal Fikir Yarışması
- Kent Düşleri-9 Atatürk Orman Çiftliği Alanları Değerlendirme Projesi Uluslararası Fikir Yarışması

Tez kapsamında ele alınan 1923-1938 yılları arasında inşa edilen kamu binaları, Kent Düşleri yarışma dizisinde ele alınmamıştır. Ancak aynı dönemin projeleri arasında yer alan Kızılay Meydanı, Ego Hangarları ve Atatürk Orman Çiftliği alanları bu yarışmaların konusu olmuştur.

- Kent Düşleri 9 Atatürk Orman Çiftliği Alanları Değerlendirme Projesi Uluslararası Fikir Yarışması

AOÇ'nin Geçmişteki Önemi ve İşlevi: Cumhuriyetin ilanından itibaren, meclis; vatanın savaşı kurtarıldığının ama ekonomik kalkınmaya yükseleceğinin farkındaydı. Ülkenin dört bir yanına fabrikalar kuruluyor ve modern tarım faaliyetleri için ıslah çalışmaları yapılıyordu.

Ankara için tarım ve üretim faaliyetlerinin toplandığı bir çiftlik kurulması fikri 1925 yılında başladı. Bunun için bir komisyon oluşturulmuş ve çiftliğin yer seçimi esnasında

Atatürk, komisyonun çalışmalarıyla bizzat ilgilenmiştir. “... Tetkiklerimiz bittiği zaman neticeyi Büyük Şefe arz ettik. Atatürk, elleriyle bugünkü çiftliğin olduğu yeri işaret ettiler. Buranın bir çiftlik kurmak için bulunması lazım olan vasıflardan hiç birini taşımadığını, bir bataklık, çorak, fakir olduğu hakkında ortak kanaatimizi söyledik. Atatürk’ün bize cevabı şudur: İşte istediğimiz yer böyle olmalıdır. Ankara’nın kenarında hem bataklık, hem çorak, hem de fena yer. Bunu biz gelip ıslah etmezsek kim gelip ıslah edecektir...” [114]. 1925 yılında 20.000 dekar arazi üzerine kurulan AOÇ, daha sonraları Balgat, Etimesgut, Çakırlar, Macun, Güvercinlik, Tatar ve Yağmurbaba gibi arazilerin katılmasıyla 52.000 dekara çıkmıştır. İlk kurulduğu zamanlarda Atatürk’ün mülkiyetinde olan çiftlik arazisi daha sonra devlet hazinesine bağışlanmıştır [115].

Şekil 4. 4 İlk kurulduğu dönemlerde Atatürk Orman Çiftliği [116]

Atatürk Orman Çiftliği arazisinin devlete bağışlanması bizzat Atatürk’ün vasiyetlerinde geçmektedir. Ruşen Keleş; Atatürk’ün vasiyetinde geçen ve AOÇ’nin amaçlarını içeren kısımları şöyle özetlemiştir: “... Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün vasiyetinde, Atatürk Orman Çiftliği’nin amaçları şöylece özetlenmiştir:

- a) Tarımsal uygulamalar gerçekleştirmek.
- b) Tarımsal üretimi ve tarıma dayalı sanayi (ekoloji ile uyumlu) geliştirmek.

- c) Çiftliğin bütün gelirlerini yatırıma dönüştürmek.
- d) İç ve dış pazarların istemlerine uygun üretim modelleri geliştirmek.
- e) Üreticilerin örgütlenmesi için örnek uygulamalar yapmak.
- f) Arazi iyileştirmesi ve düzenlemesi çalışmalarını desteklemek.
- g) Sağlıklı bir kentsel çevre oluşturmak.
- h) Gıda güvenliği için model oluşturmak.
- i) Tarımsal ve kırsal kalkınmaya katkıda bulunmak...” [117].

Bu yıllarda halkın %85'inin kırsal alanda yaşadığı ve tarımsal faaliyetlerle yaşantısını ikame ettiği, ayrıca tarımın kırsal alanlarda feodal güçlerin (toprak ağaları, aşiretler vs.) tekeline olduğu düşünüldüğünde, Anadolu'da AOÇ, devrimsel nitelikte bir kalkınma hamlesidir. Ayrıca Cumhuriyetin hayalini kurduğu yaşantı tarzının somutlaştığı ilk nüvelerden biri olarak da görülebilir. Bunun yanı sıra AOÇ, kırsal halka ait olduğu kadar, Cumhuriyetle beraber mayalanmaya başlayan kentliye de ait bir alandı. Yeşil alanları, parkları, havuzları, çay bahçeleri vs. ile Ankaralı'nın yeni toplumsal yaşantısına önemli katkılar sağlayan bir oluşumdu [118].

Şekil 4. 5 AOÇ'nin içerisinde yer alan bir çay bahçesi ve Karadeniz Havuzu [119]

Şekil 4. 6 AOÇ'de imal edilen ürünlerin afişleri [120]

AOÇ'de faaliyetlerini sürdüren tesis yapıları dönemin ünlü mimarları tarafından inşa edilmiş (bugün de tescillerle korunmaya çalışılan) özgün yapılarıdır. Çiftlik sınırları içerisinde; AOÇ Köprüsü, Hamam Yapısı, Söğütözü Atatürk Evi, Atatürk Evi Müzesi, Marmara Köşkü, TCDD Lojman Binası, Bira Fabrikası Yerleşkesi, Mke Fişek Fabrikası, Gazi İstasyonu, Onuncu Yıl İlköğretim Okulu yapıları koruma altına alınmış tescilli yapılarıdır. Ayrıca AOÇ Lokantaları, PTT Binası, Süt ve Mamülleri Fabrikası tescil başvurusunda yapılan yapılarıdır. Bu yapılardan bazıları uygulandığı dönemin mimari karakterlerini güçlü şekilde yansıtan ülke mimarlığı için önem arz eden dönem yapılarıdır [121].

Şekil 4. 7 AOÇ'de Bulunan Bira Fabrikası, Egli ve Jansen tarafından tasarlanıp 1937 yılında uygulanmıştır [122]

Yarışmanın Amacı: Yıllar içerisinde Atatürk Orman Çiftliği, eski misyonundan uzaklaşmaya başlamıştır. Bu durumun oluşmasında 1930'ların tarım toplumu Türkiye'si'nin giderek sanayileşmesinin payı vardır. Bu süreçte, AOÇ arazisi uygun şekilde ele alınamadığı ve dönüştürülemediği için, yavaş yavaş inşa faaliyetlerine maruz kalmıştır. Özellikle 1980'ler sonra yapılaşma, AOÇ 'nin içerlerine sızmaya başlamıştır. 2015 yılına gelindiğinde AOÇ'nin yaklaşık % 40'ı gerçek kullanım amacı dışına çıkılarak tahrip edilmiştir [123]. Yarışma, kentleşme tarafından her bir köşesi işgal edilen çiftlik arazisinin geleceğini tartışmak üzere organize edilmiştir. Yarışmanın amacı, yarışma şartnamesinde şöyle belirtilmiştir: "...Kent Düşleri Proje Fikir yarışmalarından dokuzuncusu, Ankara kenti içerisinde, Cumhuriyetin özgürleşme ve modernite projesi olarak kurulan üretim tesisleri, sosyal tesisler, tarım alanları ve rekreasyon alanları olarak 1925 yılında kurulan ve yeşil bir aks olan Atatürk Orman Çiftliği yerleşkesinin, kuruluş ilkelerine uygun olarak kente kazandırılması, korunması ve korunarak, kullanarak yaşatılması olarak belirlenmiştir..."[124].

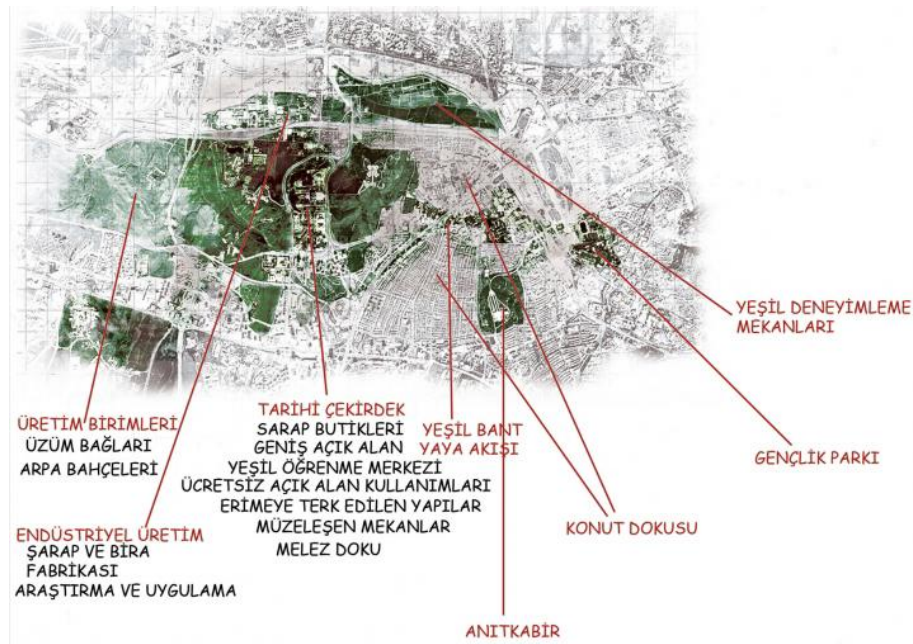
Şekil 4. 8 Kent Düşleri 9: Atatürk Orman Çiftliği Alanları Değerlendirme Projesi

Uluslararası Fikir Yarışması Afişi [125]

Yarışmanın Yöntemi: Atatürk Orman Çiftliği için yapılan yarışma, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi tarafından düzenlenmiş olup, uluslararası bir yarışma olarak organize edilmiştir. Yarışmanın uluslararası boyutta düzenlenmesinin sebebi şartnamede "... Atatürk Orman Çiftliği'nin tahribatına karşı verilen mücadele sürecinin evrensel boyuta taşınması ..." olarak belirtilmiştir [126]. Yarışma, AOÇ'nin peyzaj değerlerinin korunmasının yanı sıra, sınırlar içerisinde yer alan tescilli ve tescil onayı bekleyen yapıların da korunarak dönüştürülmesini talep etmektedir. Genel anlamda

yarışma, Cumhuriyetin önemli değerlerinden AOÇ'nin sosyal gündelik yaşantıya ve kente nasıl tekrardan adapte edilebileceğini sorgulatmayı amaçlamaktadır.

Ödül Alan Projeler: Yarışmada öğrenci kategorisi ve profesyonel kategori olmak üzere iki grupta ödüller verilmiştir. Öğrenci kategorisinde 7 ödül (2 tane ikincilik ödülü, 5 tane jüri teşvik ödülü) verilirken, profesyonel kategoride 4 proje ödüle (2 tane ikincilik ödülü, 2 tane üçüncülük ödülü) layık görülmüştür. Jüri, Atatürk Orman Çiftliği'nin kuruluş amaçları ve felsefesini ön plana çıkaran, çiftliğin Cumhuriyet Döneminde amaçladığı tarımsal üretim ve eğitim kavramlarını ele alan projeleri öne çıkarmıştır. Ayrıca alan sadece AOÇ sınırlarında bakmayıp, tüm Ankara'ya ulaşabilecek bir kapsayıcılığa sahip olma fikirlerini önemli bulmuştur [127].

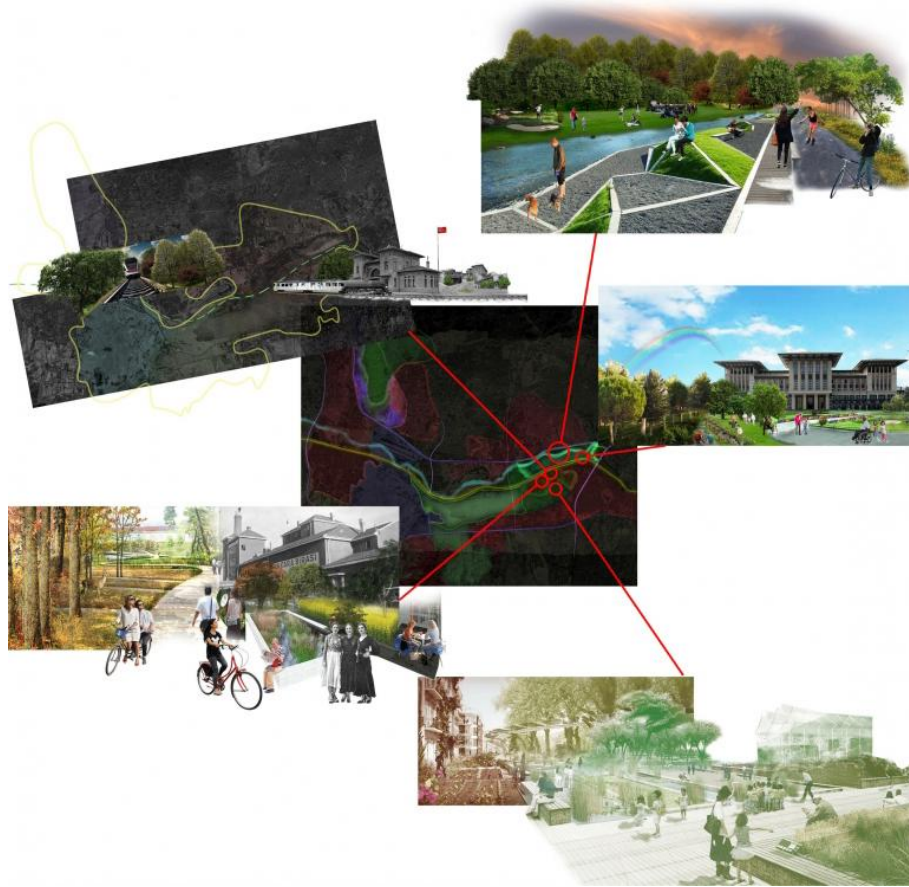

Şekil 4. 9 Kent Düşleri 9: Atatürk Orman Çiftliği Alanları Fikir Yarışması'nda Öğrenci

Kategorisinde İkincilik Ödülü alan S1 sıra nolu projeye ait görsel [128]

Öğrenci kategorisinde iki ikincilik ödülünden biri olan S1 sıra no'lu proje, AOÇ alanından başlayarak yeşil dokuyu tüm kentte örgütlemeyi önermektedir. Ankara içerisinde yer alan Anıtkabir ve Gençlik Parkı gibi kentin önemli noktalarını birer yeşil odak olarak ele alarak AOÇ ve bu noktalar arasında bir yeşil kuşak kurmayı ve kentliyi bu yeşil hatlarla örgütlemeyi planlamaktadır. AOÇ içerisinde yer alan, özellikle büyük tartışmalara sebep olan kaçak yapıları ve yapılaşma bölgelerinin zaman içerisinde çürüyüp eriyeceğini öne sürmektedir. Öneri proje raporunda şöyle özetlenmiştir: "...

AOÇ'nin çekirdek alanından doğan üretim alanları, parklar, bahçeler, üretim alanları, halkın toplanabileceği bir meydan, üzüm bahçeleri, restoran, workshop mekanları gibi buna benzer işlevler biriktirerek geniş sınırlara ulaşabilen bir yeşil kuşak tanımlanması öngörülmektedir. Hatta kentte sızmalar ve Ankara'da yeşil odaklarla bağlanabilecek koridorlar oluşturmalı ve kentin belli noktalarıyla birlikte yeşil bir kuşak sağlanmalıdır. Peki Ankara içerisindeki yeşil odaklar neresi? İlk olarak çıkış noktamız olan Atatürk Orman Çiftliği bununla birlikte Anıtkabir ve Gençlik Parkı kent içerisinde yeşil odaklar oluşturmaktadır..." [128].

Şekil 4. 10 Kent Düşleri 9: Atatürk Orman Çiftliği Alanları Fikir Yarışması'nda öğrenci kategorisinde ikincilik ödülü alan S4 sıra nolu projeye ait görsel [131]

Öğrenci kategorisinde ikincilik ödülü alan S4 sıra nolu proje ise AOÇ'nin ilk kurulduğu döneme ait tarımsal üretimin önemini ve günümüzde tarımsal üretimin yapacağı katkısı sorgulamıştır. Çiftlik arazisi içerisinde geçen Ankara Çayı'nın canlandırılmasının hem tarımsal üretimi canlandıracağı, hem de kentli için yeni rekreasyon alanlarının yaratılacağını öne sürmektedir. Bu durum proje raporunda şöyle bahsedilmektedir: "...

Bir ağaç olarak var olma hikayesi bu. Ağaç olmak bir bozkırda, uzatmak köklerini kuru toprakların derinlerine, direnmek rüzgara sabırla ve tüm dirayetinle, ıslanmak gerektiğinde tüm gövdenle ve dallarınla emmek o tüm hayat suyunu yeniden hayat vermek için, kuruyabilmek zamanı gelince, kuruyup solmayı bilmek tıpkı yeniden doğup yeşermesini bilmek kadar gerçekçi. Büyümek içten içe, çoğalmak, çoğalıp ormanlaşabilmek. Atatürk Orman Çiftliğinin de bir öyküsüydü bu. Ankara'nın bir öyküsüydü. Aslında tam olarak Yeni Türkiye'nin bir öyküsü. Kimlik ve bellek yoksunluğunun bir çözümüydü ağaç bazen. Yoksullaşma karşısında bir direnişti tarım. Kültürel değerlerine bağlılık Gazi Çiftliği. Bir yenileşmeydi, kendine gelme, varlığının farkına varmaktı bir Yeni Ankara yaratma çabası. Bir inançtı..." [131].

Profesyonel kategoride ikincilik ödülü alan iki projeden biri olan A4 sıra nolu proje AOÇ arazisine üst ölçekten bakmayı önermektedir. Alanın yönetiminin sivil toplum kuruluşlarından sendikalara, üniversitelerden gençlik komisyonlarına kadar geniş tabanlı ve siyaset dışı oluşumlar tarafından yönetilmesi gerektiğini ileri süren proje; alanda oluşturulacak planlı örgütlenmenin kentteki yoksulluk sorununu da çözebilecek güce sahip olduğunu iddia etmektedir. Bu durum proje raporunda şöyle vurgulanmıştır: "... Atatürk Orman Çiftliğini, üretim odaklı, alanda yapılan araştırmalar ve çalışmalar sonucunda elde edilen bilgiyi kamusal yarar doğrultusunda paylaşmayı hedefleyen, kentteki yoksulluk sorununa çözüm üretmeyi amaçlayan, tarihi, ekolojik, doğal ve kültürel değerleri korumayı amaç edinen, adil ve şeffaf bir şekilde yönetilen bir alan olarak yeniden planlamaktır..." [132].

Şekil 4. 11 Kent Düşleri 9: Atatürk Orman Çiftliği Alanları Fikir Yarışması'nda

profesyonel kategoride ikincilik ödülü alan A7 sıra nolu projeye ait görsel [133]

Profesyonel kategoride ikincilik ödülü alan A7 sıra nolu proje diğer proje ise Orman Çiftliği arazinde Cumhuriyet Dönemiyle beraber getirilen durumun tarımın ötesinde

Üretim anlayışı olduğunun vurgusunu yapmıştır. Proje, üretimin çiftlik arazisinde somut şekilde bir üretimle karşılık bulacağı gibi, soyut-düşünsel olarak da bir sonucunun olabileceğini düşünmektedir. Somut üretimin ekonomik anlamda, soyut üretimin ise sosyal ve çevresel yarar anlamında topluma katkı sağlayacağı ne sürülmektedir. Bu durum proje raporunda şöyle açıklanmıştır: "... AO, kuruluş amaçları ve geçmiş faaliyetleri referans alınarak 'üretim odaklı bir kent iftliği' olarak ele alınmıştır. 'üretim' kavramı, kuruluşu tarımsal üretim üzerine olan ve bugün zayıflamış olsa da hala tarımsal faaliyetler yapılan bu alanda öncelikle yine 'tarımsal üretim' üzerinden ele alınmıştır. Ancak üretimin soyut ve somut anlamda kapsamı genişletildiğinde AO aynı zamanda yapılacak araştırmalarla bilginin, niversite ortaklıklarıyla bilimin, sosyal ve kültürel kullanımlarla kamusal pratiklerin ve toplumsallığın, sivil örgütlenmelerle mücadelenin, dahil olunabilecek farklı rotalarla gündelik hayatın üretilebileceği bir boşluktur. Somut ve soyut üretimin ekonomik, çevresel ve sosyal ıktıları bugünün dünyasında çok farklı ölçeklerde hızla yayılarak ve yeniden üretilerek çiftliğin üretim döngüsünü sürdürülebilir kılacaktır..."[133].

Atatürk Orman iftliği'nin şimdiki Durumu: Atatürk Orman iftliği, bugünlerde Cumhuriyet Dönemi'ne ait "retim" misyonundan çok uzaklaşmış, bir inşaat faaliyetleri altlığı alanına dönüşmüştür. 1937 yılında en geniş sınırlarına (52.000 dekar) ulaşan AO 1.Derecede Doğal Sit Alanı ve Tarihi Sit Alanı olarak korumaya alınmıştır. Fakat son yıllarda koruma değeri düşürülen iftlik Arazisi, yapılaşmaya açılmıştır [134]. Cumhuriyet Döneminin en önemli modernleşme projelerinden birisi olarak görülen AO, bugünlerde sınırları üzerine yapılan yapılar, projelerle ilgili davalarla gündeme gelmektedir.

şekil 4. 12 Atatürk Orman iftliği – 2015 [135]

Çizelge 4. 7 Atatürk Orman Çiftliği Alanları Değerlendirme Projesi Uluslararası

Fikir Yarışmasının Değerlendirmesi [136]

	Kategori	Değerlendirme	Vaziyet Planı/Tasarım Kararları Şeması	Görselleştirme/Perspektif	Tasarım Kararları			Jüri Değerlendirmesi
					Kentsel Yaklaşım	Tarihsel Yorum	Mekansal Yorum	
A O Ç U L U S L A R A R A S I F İ K İ R Y A R I Ş M A S I	Öğrenci	Eşdeğer 2.Ödül			AOC'de bir yaşam ve özgürlük alanı yaratmak için tarihteki ilk kuruluş hedefleri ile bugünkü yaşamı arasında "melez" bir durum oluşturmaya çalışılmıştır.	AOC'nin yeni tarım modelini günümüz tüketim anlayışıyla beraber tekrar yorumlamak. AOC'nin toplumsal bellekteki yerini yeniden canlandırmaya çalışılmıştır.	Kent Üretim Merkezleri: doğa ve tarım dersleri, müzik atölyeleri, resim workshopları, mutfak sanatları mekanları. AOC'nin tarihi yapılarının müzesi.	Projenin kamusal mekan vurgusu ile kuruluş amaçları öne çıkarılmaktadır. AOC'nin kuruluş amaçları ve düşüncesindeki üretim, toplumsal dönüşüm, kalkınma ve özgürleşme tasarısı projede doğru kavranmıştır.
	Öğrenci	Eşdeğer 2.Ödül			Ankara'nın coğrafi ve doğal zenginliklerinin, AOC'nin kuruluş fikirleri çerçevesinde örgütlemeye çalışılmaktadır. Kenti baştan başa kat eden Ankara Çayı özgürleştirilerek istenmektedir.	AOC'nin kuruluş fikrinin özünü irdelemiştir. Tarımın bir toplumun ayağa kalkması için bir üretim modeli olduğu yorumu yapılmıştır.	Huzurevi, çocuk esirgeme kurumu, çocuklar için sanat atölyeleri, açık hava etkinlik mekanları (amfiter, konser alanları, forum alanları, festival alanları, yürüyüş yolları)	Proje, Orman Çiftliği fikrinin, Çiftliğin kuruluş düşüncesinin özümsemiş olduğu anlayışmaktadır. Ankara'nın coğrafyası ve doğal yapı sistemleri içinde AOC'nin konumu ve yerleşiminin ele alınması olumludur.
	Öğrenci	Eşdeğer Teşvik Ödülü			Proje üretim mekanları ile kamusal mekanların bütünleştirilmesine ve birlikte korunmasına yönelik kentsel bir yaklaşım içerisindedir.	AOC'nin kuruluş döneminde yarılan kentsel yaşamla endüstriyel birlikteliği "kur manifesto-su" söylemiyle canlandırmayı öngörmektedir.	Tescilli yapıların korunması ve doğal yaşam parklarının oluşturulması	Proje koruma bakımından gelişimi ve atık sorunu kapsamında AOC için bir yaklaşım geliştirilmesi nedeniyle özün katkı niteliğindedir.
	Öğrenci	Eşdeğer Teşvik Ödülü			Kentsel karar olarak üst başlıkta Ankara'da fikrî olarak AOC konusunda toplumsal bilincin geliştirilmesi önermektedir.	AOC'nin özünü oluşturan tarım fikrini yeniden ele almayı ve üretim modeli olarak çiftliği yeniden aşılamayı öngörmektedir.	Tarım enstitüsü, tarım müzesi, meydanlar, kafeler, antikal alanlar, algaç bilgilendirme bölgeleri	Projenin AOC'nin kamusal alan olarak yeniden geliştirilmesi düşüncesi Çiftliğin kuruluş amaç ve başlangıç koşulları ile tutarlı göstermektedir.
	Öğrenci	Eşdeğer Teşvik Ödülü			AOC'de kentsel olarak ele almak yerine, alanda yer alan yönetsel yapının eleştirisi üzerinden proje geliştirmektedir.	AOC'nin kuruluş yıllarındaki özgün üretim işlevi ile ilişkilendirilmiş bir dinlenme mekanları tasarlanmıştır.	Hayvanat bahçesi, süt ve ürünleri müzesi, hobi bahçeleri, çiçek bahçeleri, müzik dinleti alanları, gezi kütüphanesi, şarap üniteleri, at çiftliği	Proje AOC'nin özgün üretim işlevi ile ilişkilendirilmiş bir dinlenme mekanları önermektedir. Projenin yapıların ölçeği konusunda ki duyarlı olumludur.
	Öğrenci	Eşdeğer Teşvik Ödülü			Kentin iklimsel koşulları, çevresel değerlerin korunması kentsel tabiatı ve coğrafi verileri koruma ve projeye bütünleştirmeyi önermektedir.	AOC'nin kuruluş amaçlarını (tarım ve sürdürülebilirlik arasındaki bağ) günümüzün kavramları çerçevesinde geliştirmektedir.	Doğa sporları, enstitüler, hayvanat bahçesi, botanik bahçesi, AOC antipark, müzeler, rekreasyon alanları	AOC'nin kuruluş amaçlarındaki düşünceleri günümüzün kavramları çerçevesinde geliştirmektedir. "ekolojik tarım - sürdürülebilirlik" anlayışıyla 1920'lerin projesi arasında benzerlikler yakalanmış olması özgün bir değerlendirmedir.
	Öğrenci	Eşdeğer Teşvik Ödülü			Kent halkının bilinçlenmesi için AOC'yi kavramsal bir araç olarak görmektedir. "Toplumsal hak" kavramını AOC üzerinden yorumlamaya çalışmaktadır.	AOC'nin yeniden ana amacı olan üretim mekanını olarak ele alması gerektiğini vurgulamaktadır.	AOC'nin var olma bilincini harekete geçirecek sosyal ve kültürel mekanlar kurgulanmıştır.	AOC'ye sosyal ve kültürel bir mekan olarak tanımlanmaktadır. Önerilerinin "toplumsal hak" kavramı çerçevesinde yorumlanarak üretilmiş olması olumludur.
P R O F E S Y O N E L	Profesyonel	Eşdeğer 2.Ödül			AOC'yi bir toplum projesi olarak değerlendirmiştir. Ankara'nın coğrafi zenginliklerini AOC'nin potansiyelleriyle ilişkilendirmeye çalışmaktadır.	AOC'nin halka ait olma ve kamusal birliktelik sağlama esasını ön plana çıkarmaktadır.	Mekansal boyuttan çok alanı kentsel ölçekte ele almaktadır.	AOC'nin flora ve fauna zenginliği vurgulanmış ve bu zenginlik koruma bakımından değerlendirilmiştir. Çiftliğin üretim işlevi ve kamusal mekanlarını geliştiriyor olması olumludur. AOC'yi bir toplum projesi olarak değerlendirmiştir.
	Profesyonel	Eşdeğer 2.Ödül			Kentsel ölçekte Ankara Çayı'nın ısıtılması, tarım topraklarının geliştirilmesi, kaybedilmiş arazilerin geri kazanımı düşünceleri geliştirilmiştir.	AOC'nin kuruluş amaçları arasında yer alan tarımsal üretim projesinin odağına yerleştirmekte ve etkinlikleri temel üretim faaliyetleri çerçevesinde örgütlenmektedir.	Çiftlikler, hobi bahçeleri, gerilla bahçeleri, kişisel bahçeler	AOC'nin simgesel değerinin, kullanım değerinin, toplumsallaşma ve eğitim mekanları özelliklerinin, bunlardan da önemlisi her anlamda bir özgürleşme mekanı olma özelliklerinin vurgulanması önemlidir.
	Profesyonel	Eşdeğer 3.Ödül			AOC'nin Ankara halkında toplumsal bilinci tekrar harekete geçireceği vurgulanmaktadır.	AOC'nin tarihsel olarak halk yararına bir toplumsal örgütlenme olduğu vurgulanmakta ve bunu tekrar canlandırmaya çalışılmaktadır.	Tarım laboratuvarı, deneysel bahçeler, tarım alanları, fabrikalar, meydanlar, açık mutfak, piknik alanları, pazar alanı, festival alanı, açık hava sineması	AOC'nin halk tarafından yeniden işlevlendirilmesi düşüncesi, AOC'nin halkın yararları için seferber edilmesi yaklaşımını kuşakları ve bağışlanma koşulları ile uyarak göstermektedir.
	Profesyonel	Eşdeğer 3.Ödül			Başkent mirasının korunması ve iyileştirilmesini, kamusal ve ekolojik restorasyon düşüncesini merkez koymaktadır.	AOC'nin amaçlandığı tarım ve hayvancılık üretimi ve eğitimi üzerine geliştirilmesi, kaybolan yeşil aksı yeniden canlandırılmasını öngörmektedir.	Tarım alanları gelişim bölgeleri, hayvanat bahçesi, eko köy, kent bahçeleri, botanik park, enstitü eğitim alanları, fidan üretim alanları	Proje, Başkent mirasının korunması ve iyileştirilmesi iddiasıyla önemlilerdir. Kamusal ve ekolojik restorasyon düşüncesi ve kuşaksallaştırması değerlidir. Meslek alanına bu kuşaksallaştırma ile katkıda bulunmaktadır.

- Kent Düşleri 5 Ego Hangarları ve Alanı Değerlendirme Projesi Ulusal Öğrenci Proje Fikir Yarışması

Geçmişteki Önemi ve İşlevi: Cumhuriyetin en eski endüstriyel yapıları arasında kabul edilen Ego Hangarları'nın inşası Belediye'ye Elektrik Gaz Otobüs (EGO) biriminin kurulmasıyla başlar. 1930'lu yıllarda bir Alman firması tarafından gar binasının yanındaki alana 60 x 36 mt. uzunluğunda, 12 mt. yüksekliğinde beş adet zarif ve ince

yüzeyle tonozlar inşa edilir. Zaman içerisinde işlevinin farklılaşmasından dolayı, zarar gören hangarlar, çelik sistemlerle ve kolonlarla güçlendirilmiştir [137].

Şekil 4. 13 Ego Hangarları [138]

Yarışmanın Amacı: Ego Hangarları (rant değeri yüksek) komunu itibariyle dönem dönem yıkılması gündeme gelmektedir. Cumhuriyet Dönemi Ankara'sının en eski endüstriyel yapı örneklerinden olan Ego Hangarları için açılan yarışma şartnamesinde, yarışmanın konusu ve amacı maddeler halinde şöyle belirtilmiştir:

“... Yarışmaya çıkarılan mekanların etkin olarak kullanımda oldukları dönemlere dair tanıklıkları, işlevleri ve öyküleri konusunda bilinç oluşturulması, Ankara kentinde mekansal ve çevresel olarak özellikli olan yapı ve alanlara yönelik alternatif önermelerin fikri boyutta oluşturulması, Ankara'nın yeniden biçimlendirilmesi yarışmaya açılacak alanların yeniden kullanılarak değerlendirilmesi için kamuoyu oluşturulması ...” [139].

PROJEFİKİR

KENT DÜŞLERİ - 5

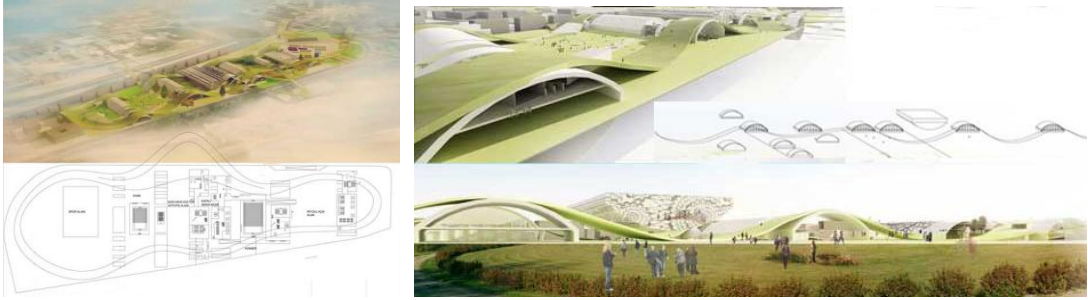
DÜZENLEYEN KURULUŞ

TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ

Şekil 4. 14 Kent Düşleri 5: Ego Hangarları ve Alanı Değerlendirme Yarışması afişi [140]

Ödül Alan Projeler: Yarışmada öğrenci kategorisi ve lisansüstü öğrenci kategorisi olmak üzere iki grupta ödüller verilmiştir. Öğrenci kategorisinde 6 ödül (2 tane 1.ödü, 1 tane 3.ödü, 3 tane jüri teşvik ödülü) verilirken, lisansüstü öğrenci kategorisinde 2 ödül (1 tane 2.ödü, 1 tane jüri teşvik ödülü) verilmiştir. Jürinin değerlendirme kriterleri arasında Cumhuriyet Dönemine ait hangarların, toplum bilincinde farkındalık sağlaması için çevresiyle ilişki kurulması ön plana çıkmıştır. Ayrıca hangarların sahip olduğu dönemin izlerini taşıyan yapım sistemi üzerine fikir üretilmesi, jürinin önemseydiği diğer bir kriterdir.

Şekil 4. 15 Kent Düşleri 5: Ego Hangarları ve Alanı Değerlendirme Yarışmasında

öğrenci kategorisinde eşdeğer iki ödülünden birini alan projeye ait görsel [141]

Öğrenci kategorisi'nin eşdeğer ödülllerinden biri olan 18S sıra no'lu proje (üstteki görsellere ait proje), hangarların geometrik dilini kullanarak çevre ilişkilerini kuvvetlendirecek bir dolaşım sürekliliği sağlamıştır.

Şekil 4. 16 Kent Düşleri 5: Ego Hangarları ve Alanı Değerlendirme Yarışmasında

lisansüstü öğrenci kategorisinde ikincilik ödülü alan projeye ait görsel [142]

Lisansüstü Kategorisi'nde ikincilik ödülü kazanan 3A sıra no'lu proje, alana ait üst ölçekten okumalar yaparak projeye başlamıştır. Hangarların yakınlarında yer alan AKM, Ankara Tren Garı, Ankara Büyükşehir Belediye Binası, Ulus, Gençlik Parkı ve CerModern Sanat Atölyeleri'nin durumunun detaylı analizini yapmıştır. Ego Hangarları için hazırlanan öneri, proje raporunda şöyle belirtilmiştir: "... Proje, yerel yönetimler gitgide derebeylik halini alırken katılımcı bir belediye anlayışının yeşerebileceği bir kurgu oluşturur. Daha önce dikkat çekilen derebeylik durumunun oluşumunun önündeki en büyük engel yerelde demokrasiyi kurumsallaştırmaktır. Katılımcı bir yönetimin ve yerel demokrasinin ise en etkin aygıtı sivil toplum kuruluşları ve yerel örgütlenmelerdir. Program öğeleri yeni bir belediyecilik anlayışının gelişebileceği bir birliktelik kurmak için meslek odaları, diğer sivil toplum kuruluşları ve mahalle derneklerinin bir araya geldiği bir program öngörür..." [143].

Ego Hangarlarının Şimdiki Durumu: Ego Hangarları günümüzde kentin bir atıl alanı olarak varlığını sürdürmektedir. Yavaş yavaş çürümeye terk edilen Cumhuriyet Dönemi'ne ait bu endüstriyel mirasın üzerinde çeşitli tartışmalar hararetle devam etmektedir. Mimarlar Odası Ankara Şubesi ,Bakanlar Kurulu'nun 7 Temmuz 2010 kararıyla kentsel dönüşüm alanı ilan edilen alan ve üzerinde yer alan hangarlar hakkındaki kaygılarını dile getirmiş, hangarların kamusal kullanıma açılabilmesi için

yarışma düzenlendiğini belirtmiş ve hangarların sosyal alan olarak kullanılması gerektiğine vurgu yapmıştır [144].

Şekil 4. 17 Ego Hangarlarının günümüzdeki durumu [145]

Çizelge 4. 8 Ego Hangarları ve Alanı Değerlendirme Projesi Ulusal Öğrenci Proje Fikir Yarışması Değerlendirmesi [146]

E G O H A N G A R L A R I F İ K İ R Y A R I Ş M A S I	Kategori	Değerlendirme	Vaziyet Planı/Tasarım Kararları Şeması	Görselleştirme/Perspektif	Tasarım Kararları			Jüri Değerlendirmesi
					Kentsel Yaklaşım	Tarihsel Yorum	Mekansal Yorum	
E G O H A N G A R L A R I F İ K İ R Y A R I Ş M A S I	Öğrenci (Lisans)	Eşdeğer 1.Ödül			Geometrik olarak kullandığı hangarların biçimsel diliyle, yakın çevresiyle ilişki kurmaya çalışmıştır.	Tonozların tarihsel varlığına sahip çıkıp, biçimsel olarak mekanlarını bu endüstriyel mirasın diliyle oluşturmaya çalışmıştır.	Spor alanları, açık ve kapalı aktivite alanları, parklar	Hangarların tarihsel varlığına sahip çıkarak ve tonoz strüktürünün geometrik dilini temel alarak geliştirdiği alana ait bütüncül tavır, bu strüktürün dolayım alanına yansımaları ve yakın çevre ile kurduğu ilişkilerin sürekliliği olumlu bulunmuştur.
	Öğrenci (Lisans)	Eşdeğer 1.Ödül			Kentin her bölgesinde erişimi sağlayan üst ölçek bir yaklaşım sergilemektedir.	Tonozları kent belleğinin önemli bir parçası olarak ele alması ve projeyi kentin mekanlarıyla ele alarak, bu mirası canlandırmayı öngörmüştür.	Açık hava performans alanları, restoran, kütüphane, öğrenme terasları, açık hava müzesi, deneyel mekanlar	Proje alanının her yönden erişime açık olmasını sağlamanın yanı sıra, mevcut fonksiyonların bir bölümünü koruyarak sergi nesnesi olarak değerlendirilmesi, çevrenin ve hangarların farklı kottarda algılanmasını önören düzenlemenin yataklı ve dikeyde yarattığı hareket olumlu bulunmuştur.
	Öğrenci (Lisans)	3.Ödül			Kentsel birlikteliği sağlayacak, yerel yönetimler ve kenti arasındaki bürokratik engelleri kırarak alanlar oluşturmaya çalışmaktadır.	Hangarların tarihsel yorumu ön plana çıkmaktadır.	Meydanlar, platformlar, buluşma noktaları, arayüzler	Belediye hizmet alanı içinde yer alan EGO hangarlarının önündeki alanın bir bölümünü boşaltarak yerel yönetim ve kentin ilişkisi halinde olabileceği, toplumsal taleplerin ifade edilebileceği bir sanal platform olarak değerlendirilmesi olumlu bulunmuştur.
	Öğrenci (Lisans)	Eşdeğer Teşvik Ödülü			Hangarların ve çevresindeki açık alanları, kentin bir arada gelişmesini sağlayacak bir etkinlik zemini olarak ele almaktadır.	Hangarların tarihsel yorumu ön plana çıkmaktadır.	Tiyatro, sahne, kafe, sinema ve fotoğraf müzeleri, fuar alanı, enstalasyon ve beaen alanları, halk meclisi ve st'lar	Mekân-fonksiyon ilişkilerinin aynı sistem içinde çözülmesi, üretim biçiminden kaynaklanan bütüncül tasarım anlayışı ve öngördüğü sistemin genel anlamda model teşkil etme potansiyeli olumlu bulunmuştur.
	Öğrenci (Lisans)	Eşdeğer Teşvik Ödülü			Hangarların biçimsel formunun tüm çevreye yayılarak kentsel bir altlık oluşturmaya çalışmaktadır.	Hangarların biçimsel formu ve tarihsel varlığı önemsenmektedir.	Kentsel birlikteliği sağlayacak boşluklar oluşturmaktadır.	Silüetler ve hangarların formundan yola çıkılarak ortaya atılan ve alanın tamamına yansıyan tasarım fikirleriyle sunum tekniği başarılı bulunmuş, ancak mekânsal olgulara erişemediği düşünülmektedir.
	Öğrenci (Lisans)	Eşdeğer Teşvik Ödülü			Hangarların, Ankara kentsel yapısıyla bütünleşmesini öngörmektedir.	Hangarların Cumhuriyet Dönemi'nin önemli mirası olduğu düşünülmekte ve konumlandığı bölgede (Ulus) yer alan bu döneme ait yapılarıyla ilişkilendirilmektedir.	Tarihsel yapıları ve hangarları sosyal birlikteliği sağlayacak şekilde işlevlendirmektedir.	Fikrin özgünlüğü ve önerilen işlevin Ankara kent yaşamına sunduğu katkı ile çivardaki üniversite yerleşkeleri ile kurduğu potansiyel ilişki ve bölgenin tarihsel gelişim sürecini sorgulayan yaklaşım olumlu, fikrin teknik ve grafik ifadesi eksik bulunmuştur.
	Öğrenci (Lisansüstü)	2.Ödül			Ankara'nın kuruluşunun temelleri sorgulanıp, mevcut belediye anlayışının sosyal belediyeye doğru evrilmesini önermektedir.	Ego Hangarları'nın tarihsel varlığından çok Cumhuriyet Dönemi'nin yansıtan çevre ön plana çıkarılmaktadır.	Mahalle birlikleri, kent arşivi ve müze, st'lar merkezi, kent meclisi	Açık belediyeçilik fikrinin özgünlüğü, yerel yönetim ve demokrasi alanına bir model önermesi ve kent için alternatif bir dolayım sistemi oluşturması olumlu bulunmuştur.
	Öğrenci (Lisansüstü)	Teşvik Ödülü			Ego Hangarlarını kentsel bir birlikteliğin altlığı oluşturacak şekilde ele almaktadır.	Hangarların tarihsel yorumu ön plana çıkmaktadır.	Kentsel birlikteliği sağlayacak sosyal mekanlar oluşturmaktadır.	Konuya genel yaklaşımı olumlu bulunmakla beraber çözüm önerilerindeki yeterlilikler görülmüştür.

- Kent Düşleri 4 Kızılay Meydanı Çevresi Kentsel Tasarım Ulusal Fikir Proje Yarışması

Geçmişteki Önemi ve İşlevi: Ankara'nın en önemli yönetsel mekanlarından biri olan Kızılay Semtinin oluşumu Cumhuriyetle birlikte başlamış ve ayrıca yıllar içerisinde halkın en yoğun kullandığı toplanma-dağılma alanlarından birisi olmuştur. Yarışma şartnamesinde Kızılay'ın Cumhuriyet Dönemi için öneminden şöyle bahsedilmektedir: "... Ulus ve çevresinin başkentin iş merkezi olma kimliğini Kızılay ile paylaşma sürecinin Ankara'nın başkent olmasıyla başladığı söylenebilir. Kentin güneye gelişiminin ilk belirleyicisi, 1925'de yeni mahalleler kurulabilmesi amacıyla, Ankara ve Çankaya arasında 400 hektarlık bir alanın kamulaştırılmasıdır. Böylece, 1925 yılında Ulus'tan Kızılay'a uzanan Atatürk Bulvarı'nın doğrultusu çizilmiş ve bu doğrultuda ilk bahçeli evler yapılmaya başlamıştır..." [147].

Şekil 4. 18 Kızılay ve Güvenpark'tan Bakanlıklara açılan cadde – 1930'lar [148]

Kızılay'ın bir merkez olarak şekillenmesine Cumhuriyetin erken dönemlerinde yapılan kentsel ölçekli yarışmalarda da rastlayabiliyoruz. 1927 yılında Ankara Kent Planlaması ile ilgili açılan yarışmayı kazanan ve 1932 yılında Ankara İmar Planı olarak onaylanarak yürürlüğe giren Jansen Planında, Ulus ticari merkez , Yenışehir-Kızılay yönetim merkezi olarak öngörülmüştür [149].

Kentin önemli merkezlerinin, dönemin siyasi olaylarından etkilenmesi ve çehrelerinin değişmesi kaçınılmazdır. Esasında bir yönetim merkezi olarak düşünülen Kızılay, 1950'li yıllarda Bakanlık Siteleri ve yeni konut bölgeleriyle orta ve üst gelir grupları için yeni bir altlık haline geldi. Sinemalar, pastaneler, kafeler gibi eğlence ve toplanma mekanlarının Kızılay'a yerleşmeleriyle birlikte, 1950'lerden itibaren semt, hızla Ankara'nın en önemli

merkezi haline gelmeye başladı. Jansen'in 50 yıl sonunda (1978) Ankara'nın nüfusunun 300.000 olacağı öngörüsüne karşılık, nüfus 1950'lerde bile bu sayısı aşmıştı. Nüfusun bu denli artışından ve kentsel dinamiklerin değişmesinden dolayı yarışma sonucu elde edilen Nihat Yücel - Raşit Uybadin Planı 1957 yılında yürürlüğe girmiştir [150]. Ancak yürürlüğe giren yeni yasa da Kızılay için sorunlar üretmiştir. Karşılaşılan sorunlar yarışma şartnamesinde şöyle belirtilmektedir: "... Kızılay, özellikle 50'li yıllarla birlikte alt merkez ve hızla "merkezi iş alanı" işlevlerini yüklenmiştir. Plan, Kızılay'ı merkez alanı olarak çözümleyememiş ve bu doğrultuda ufuk genişliği yaratarak henüz sorunların karmaşıklaşmadığı Kızılay'da ulaşım – yaya işlevsel bütünlüğü önerileri getirememiştir... Eski konut parselleri üzerinde bitişik düzende yapı yoğunluklarını 7-8 katına çıkaran, parsellerin tümünü kullanan çok katlı bu yeni bloklar hiçbir kentsel altyapı gereksinimi düşünmeksizin, yerlerindeki önceki yapıların tek tek yükseltilmesi sonucunu ve bugünde (1977) bir çok açıdan içinden çıkılmaz hale gelen sorunların oluşumunu hazırlamıştır..." [151].

Şekil 4. 19 Kızılay ve Güvenpark 1975 [152]

2000'li yıllarda Kızılay, plansızlığın oluşturduğu karmaşanın hakim olduğu bir alan haline gelmiştir. Anlık çözümler, Ankara'nın bu en önemli merkezini iyice bir kaos mekanına dönüştürmektedir. Özellikle toplu taşıma araçları ve onların durakları, ticari taksiler, onların konaklama alanları Kızılay'daki sorunları katlamıştır. Örneğin Kızılay'ın simgesel heykeli ve parkı olan Güvenpark, dolmuş konaklama zemini haline gelmiştir [151].

Yarışmanın Amacı: Yarışma, Ankara'nın Cumhuriyet Dönemiyle beraber şekillenen ve en önemli merkezi haline gelen Kızılay'ı yeniden düşünmeyi amaçlamaktadır. Yarışmanın amacı yarışma şartnamesinde şöyle maddelenmiştir:

"...Ankara kentinde toplumsallaşmanın en özel ve en etkili mekanı olan kent meydanlarına yönelik alternatif önermelerin fikri boyutta gerçekleştirilmesi, yarışmaya açılacak alanın dönüşümü ve kent meydanı olarak kullanımı için kamuoyu oluşturulması, yarışma açılacak alanın kent meydanı olarak kullanımını canlandıracak potansiyeller ile ele alınarak kurgulanması (mevcut ve öneri yaya sokakları, yarışmacılar tarafından önerilecek yaya sokakları, Güvenpark, Saraçoğlu Mahallesi vb.)..." [153].

Ödül Alan Projeler: Yarışmada öğrenci kategorisi ve lisansüstü öğrenci kategorisi olmak üzere iki grupta ödüller verilmiştir. Öğrenci kategorisinde 5 ödül (1 tane 1.ödü, 1 tane 2.ödü, 1 tane 3.ödü, 2 tane jüri teşvik ödülü) verilirken, lisansüstü öğrenci kategorisinde 1 ödül (1 tane jüri teşvik ödülü) verilmiştir. Jürinin değerlendirme kriterleri arasında Ankara ve Kızılay'ın süregelen kimlik değerlerini önemsemiş, Kızılay'daki gündelik yaşantının canlılığının destekleyici önerilere yönelik olumlu tutum sergilemiştir. Araç trafiği ve yoğunluk arasında sıkışan Kızılay semtinin, gece-gündüz yaşayan kamusal alan olma potansiyelini önemsemiştir.

Şekil 4. 20 Kent Düşleri 4: Kızılay Meydanı Çevresi Kentsel Tasarım Ulusal Fikir Proje

Yarışmasında lisans kategorisinde birincilik ödülü alan projeye ait görseller [154]

Lisans Kategorisinde birincilik ödülü kazanan 9S sıra no'lu proje, Kızılay kent meydanının sadece politik hamlelerle ele alındığına ve siyasi güç göstergelerinin alanı olma duruma vurgu yapmıştır. Meydanın ve çevresinin politik meselelerin çok daha üzerinde halka ait güçlü bir altlık olduğunu vurgulamıştır. Bu durum proje raporunda

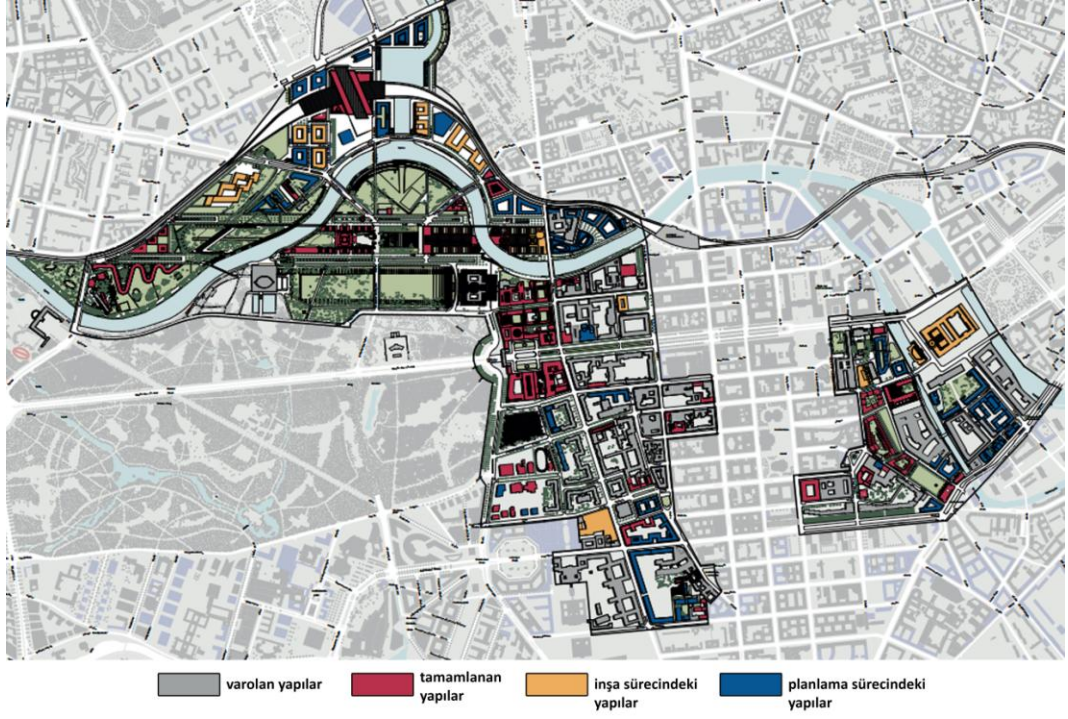
şöyle özetlenmiştir: “... Bugün bir kente yapılacak en doğru müdahale, kentin kullanıcılarının bu dizgenin en önemli parametresini oluşturduğu, kentin mevcut ve var olabilecek bütün potansiyellerine açık bir sistem kurgulanmasıdır. Kent, bireysel söylemlerden ve belirli dönemsel ideolojilerin biçimlerinden arındırılmalı ve kentin asıl sahibi olan kent kullanıcılarının yönelimlerine cevap verir nitelikte olmalıdır...” [155].

4.2.2.2 Berlin’de İkinci Dünya Savaşı’nda Tahrip Olan veya Yıkılan Karakteristik Yapıları Üzerine Yeniden İşlevlendirmek ve Tartışmak İçin Organize Edilen Yarışmalar

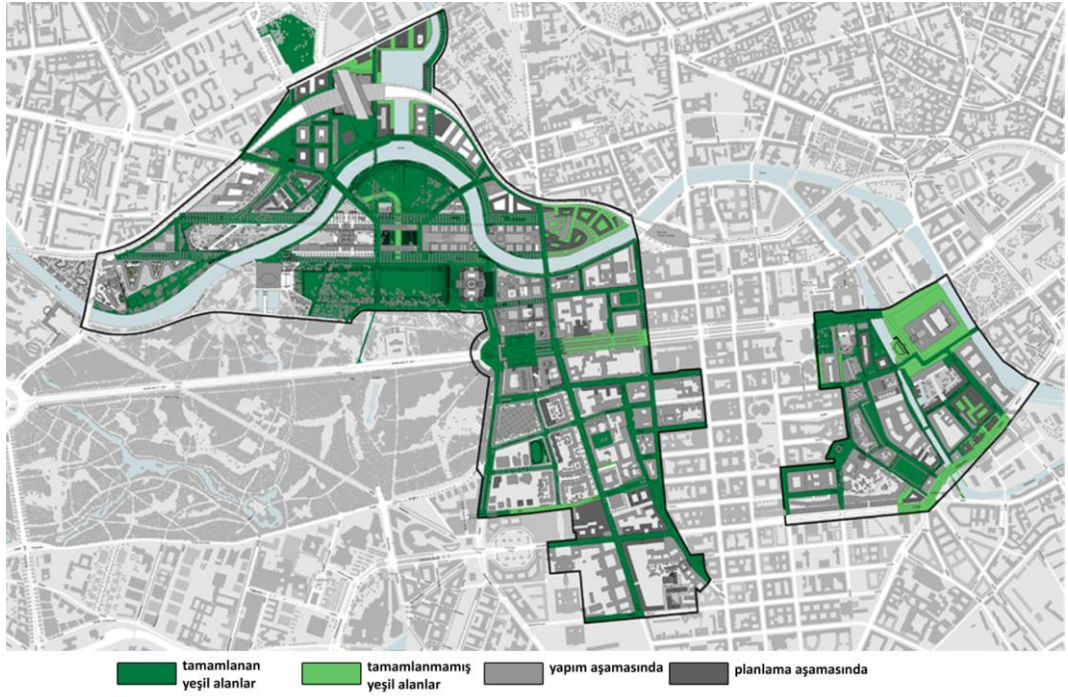
Bogdan Bogdanoviç “Anılarla Mimari” isimli kitabında kentlerin sürekliliğinden bahsederken “... Kentler barındırdıkları halklardan ve dillerden daha kalıcı. Bu kentlerden çeşitli halklar gelip gitmiş ve farklı diller konuşmuşlardır...” ifadelerini kullanıyor [156]. II. Dünya Savaşı sonrasında neredeyse harabe bir kenti andıran Berlin, hızlı bir imar hareketinin içerisine girdi. Doğu ve Batı Almanya kendi ideolojik ve politik anlayışları doğrultusunda, ülkelerinin sınırları dahilindeki Berlin’i inşa etmeye başladılar. Duvarın yıkılıp sosyalist blokun çökmesiyle Berlin, Birleşen Almanya’nın tekrar en önemli kenti haline geldi. Başkentlik görevi Bonn’da Berlin’e taşınarak ülkenin idari merkezi görevi de Berlin’e verildi.

Savaş yılları ve kenti bıçak gibi kesen duvarlı yıllar kentin tarihinde bir yer edinmişti artık. Yıkarak dönüştürmek yerine, koruyarak, izini sürerek var etme yolunu seçen ve bunu yarışmalarla ele alan Berlin, kentin belleğinin korunmasının ilginç bir örneğini teşkil etmektedir. Savaş sırasında kentte yaşanan olaylar, kentin bir yerlerinde bir kesik, bir yara izi gibi karşınızda belirebilmektedir.

Yarışmaların sadece olmayan bir yapıyı elde etme yöntemi olarak algılanan ülkemizin aksine, Almanya’da savaş sonrasında tahrip olan bir yapının veya bir kent parçasını tartışmaya açmak üzere yarışmalar tertip edilmiştir. Savaş öncesi bir görevi üstlenen (idari, askeri vb.) ve savaşta tahrip olan bir yapının veya kent parçasının günümüzde farklı bir işlevle karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 4. 21 1993 yılında yirmi yıllık gelişme programında Berlin kent merkezinde inşa edilen ve işlevlendirilen yapılar (Mayıs – 2013) [158]

Şekil 4. 22 1993 yılında yirmi yıllık gelişme programında Berlin kent merkezinde yeşil alanlar (Mayıs – 2013) [158]

1993 yılında başlayan yirmi yıllık kentsel gelişim programı kapsamında Berlin’de yoğun bir inşa çalışması başlamıştı. Özellikle başkentin Bonn’dan tekrar Berlin’e taşınması, birçok bakanlık ve kamu binası ihtiyacını ortaya çıkardı [157]. Bunun yanında kente ait izler korunuyor, boşluklar yeşil alanlara, meydanlara ve buluşma noktalarına ayrılıyordu. İnşa faaliyetleri için öncelikle kent merkezinde yer alan boşluklar ve atıl alanlar değerlendiriliyordu [158].

Şekil 4. 23 Hausvogteiplatz öncesi (1995) ve sonrası (2013) [159]

Şekil 4. 24 Oberwallstraße öncesi (1995) ve sonrası (2013) [159]

Şekil 4. 25 Pariser Platz öncesi (1991) ve sonrası (2013) [159]

Berlin’in kültürel belleğine ve gündelik yaşantısına yer eden birçok yapı, II.Dünya Savaşı esnasında yıkılmış veya kullanılmayacak derecede harap olmuştur. 1993 yılında

başlayan kentsel gelişim programında bu yapılar ve kentsel alanlar üzerine bir çok yarışma organize edilmiş, bazı yarışmalar uygulanmış, bazıları ise kentsel programın gelişimine fikirsel olarak katkı sağlamıştır [158]. Spree Nehri etrafını ele alan gelişim programı içerisinde II.Dünya Savaşı öncesinde bir çok elçilik binası yer almaktaydı. Program sonrası da 16 elçilik binası ve ofisleri bu alan içerisinde konumlanmıştır [160]. Berlin'in simge yapılarından Parlamento Binası (Reichstag) da program dahilinde ele alınan sınırlar içerisinde yer almaktaydı [160]. Kentsel gelişim programı kapsamında kent merkezinde aşağıdaki bölgelerdeki yapılar, yapı ölçeğinde veya kentsel ölçekte mimarlık yarışmalarına konu olmuşlardır:

- Friedrichstadt: Birleşme sonrasında ilk planlamalar ve kentsel yenileme planlamasında Friedrichstraße ve Gendarmenmarkt alanları önplana çıkıyor. Plancılar, bölgede yer alan konut dokusuna dikkate alarak, bölgenin atıl alanlarına konut alanları tasarladılar. Kentin en güzel meydanlarından biri olarak kabul edilen Gendarmenmarkt Meydanı'nda hala Rönesans'ın hissedilmesi mümkün [160]. Gendarmenmarkt Meydanı çevresinde birçok yarışma sonucu yapılan konser salonu (eski tiyatro binası), Alman ve Fransız katedrali işlevleri değiştirilerek korunmuş yapılarıdır. Sovyet döneminde prefabrik bloklar olarak inşa edilen Plattenbau, varlığını sürdürmektedir. Alanda yer alan Hofgarten mimarlar tarafından yeniden ele alındı. Bir çok yarışma sonucunda geçmiş dönemin izlerini taşıyan apartmanlar Friedrichstadt'da varlığını sürdürmektedir. Planlamalarla birlikte alan Berlin'de seçkin ticari merkezlerden birisi haline gelmiştir [160].

- Spree Nehri Üzerinde Kamu Yapıları Bölgesi (Devlet Mahallesi) : Berlin belleğinde yer etmiş yapıların yeniden ve bölgelerin yeniden canlandırılmasıyla oluşan Friedrichstadt bölgesi ile Berlin'in yeni finansal bölgesi Potsdamer Platz bulunduğu kent merkezinde çoğunlukla idari yapıların bulunduğu bölgedir. Bir hat üzerinde Spree Nehri boyunca uzanan bakanlık binaları 837 katılımcının olduğu bir uluslararası yarışma sonucunda elde edilmiştir. Yarışmayla yeniden işlevlendirilen Parlamento Binası da bu alan içerisinde yer almaktadır. Kentsel tasarım yarışmaları neticesinde, içerisinde kalan bir çok konut ve ticari yapı restore edilerek işlevlerinin devamlılığı sağlanmıştır [160].

II.Dünya Savaşı önce bir çok idari yapının yanı sıra elçilik binaları da bu bölgeye yakın konumlanmaktaydı. Savaş sonrası başkentin Bonn'a taşınması sonucu bir çok elçilik binası, boşaltılmış, uzun yıllar atıl durumda kalmışlardı. Bu yapılardan bazıları (Japonya, İtalya, İspanya, Danimarka büyükelçilikleri) kentsel yarışmalar kapsamında restore edilerek yeniden işlevlendirilmiş ve kentteki varlıklarını sürdürmüşlerdir [160].

Şekil 4. 26 Kamu Yapılarının yoğunlaştığı bölge [160]

Müze Adası: Unesco Dünya Kültür Mirası'nda yer alan ve sadece Almanya mirasını değil, dünya mirasının çok önemli eserlerini muhafaza eden ve sergileyen yapılardan oluşmaktadır. Çoğu 19.yüzyıla ait olan yapılar ve II.Dünya Savaşı esnasında zarar gören yapılar, yarışmalarla kültürel yapılara dönüştürülmüş ve Berlin'in kentsel belleğindeki yerlerini muhafaza etmişlerdir [162].

Şekil 4. 27 Müze Adası [163]

II.Dünya Savaşı'nda zarar gören yapıların yeniden işlevlendirmesi açılan yarışmalar sonucu, bu üç bölgede inşa edilen yapıların belirli kriterler oluşturduğu görülmektedir:

- Yarışma sonucunda geçmişteki ve bugündeki işlevine göre:

- 1) Geçmişteki işlevini devam ettiren aynı zamanda kamuya açılan yapılar,
- 2) Geçmişteki işlevi değiştirilerek kamuya açılan yapılar,
- 3) Geçmişteki işlevi korunarak kamuya açılan yapılar

- Yarışmanın yapılış biçimine göre:

- 1) Yarışma sonucuna uygun yapılmayıp yeniden değerlendirilen yapılar
- 2) Kentsel yarışmalar sonucu master plan değerlendirilmesinde uygulanan yapılar
- 3) Yarışma sonucuna göre uygulanan yapılar

- Yarışma Öncesi fiziksel durumuna göre:

- 1) Savaş sonrası kullanılan yapılar
- 2) Savaş sonrası yıkılan yapılar
- 3) Savaş sonrası atıl kalan yapılar

Çizelge 4. 9 Berlin'de yapılan yarışmalar sonucunda inşa edilen tarihi yapıların incelenme kriterleri [164]

		Parlamento Binası	Alman Katedrali	Neues Müzesi
Geçmişteki ve bugünkü işlevine göre	Geçmişteki işlev+Yeni İşlev	•		
	Geçmişteki işlevi değişen		•	
	Geçmişteki işlevi korunan			•
Yarışmanın yapılış biçimine göre	Yarışmayla değiştirilerek yapılan	•		
	Kentsel Ölçekte yarışma sonucu yapılan		•	
	Yarışma sonucu aynen uygulanan			•
II.Dünya Savaşı sonrası kullanımına göre	Savaş sonrası kullanılan	•		
	Savaş sonrası yıkılan		•	
	Savaş sonrası atıl kalan			•

Bu kriterlere uygun olarak Alman Parlamento Binası, Alman Katedralinin Tarih Müzesine dönüşümü ve Neues Müzesinin yeniden işlevlendirilmesi örnekleri incelenmek üzere seçilmiştir.

- Almanya Parlamento Binası (Reichstag) Yarışması

Geçmişteki Önemi ve İşlevi: Berlin’de yer alan, Almanya Parlamento Binası (Reichstag) 19. ve 20. yüzyılda kullanılan devletin en önemli idari binasıdır. 1882 yılında düzenlenen yarışması sonucu seçilen ve 1884-1894 yılları arasında inşaatı tamamlanan yapının tasarımı Alman mimar Paul Wallot’a aittir [157].

Şekil 4.28 Almanya Parlamento Binası (Reichstag) – 1896 [166]

İnşa edildiği tarihten sonra yaklaşık kırk yıl süresince, ülkenin idari merkezi olarak kullanılan yapı, 1933 yılında Hollandalı Marinus Van Der Lubbe tarafından kundaklanmış ve zarar görmüştür. Kundaklamanın asıl sebebinin hala aydınlığa kavuşturulamadığı ve tartışma konusu olan bu olayın, Adolf Hitler’in Almanya Komünist Partisi’ni kapatmak için kurgulanmış olduğu bazıları tarafından iddia edilmektedir. “... Bu olay sol KPD ve SPD’nin düşmanlarına bahane oldu. O günlerde kabul edilen “...İnsanlar ve Devlet Koruması” yönetmeliğine dayanarak komünist basın yasaklandı ve tutuklandı, anayasanın tüm temel hakları iptal edildi...” [157].

Şekil 4.29 Parlamento Binası'nın kundaklanması (27 Şubat 1933) [167]

II.Dünya Savaşı esnasında Sovyetlerin binayı ele geçirmesi ve bir Sovyet askerinin Sovyet Bayrağını, parlamento binasının kubbesine dikmesi, Almanların yenilgisinin ve savaşın bitişinin en önemli simgelerinden biri olmuştur [157].

Şekil 4.30 Parlamento Binasının Sovyetler tarafından ele geçirilmesi [168]

Yapı, savaşın ardından bir süre Batı Almanya tarafından kullanıldı. 1954 yılında binanın kubbesi tamamen yıkıldı ve bina artık işlevsiz bir hale geldi. 1960'lar Berlin Duvarı'nın inşasıyla, duvarın hemen yanibaşında kalan yapı, eski kent merkezinden tamamen koptu [157].

Şekil 4.31 II.Dünya Savaşı sonrası parlamento binası (1946) [169]

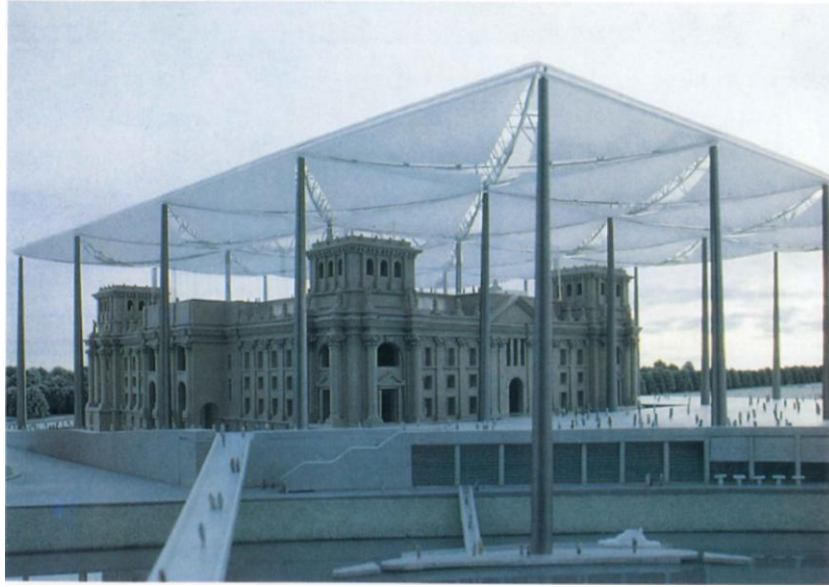
Politik bir adanın ucunda yer alan parlamento binası, Berlin Duvarı'nın yıkılıp Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesiyle yeniden kentin merkezinde konumlanmaya başladı. Başkentin Bonn'dan Berlin'e taşınması, bina üzerine tartışmaları hızlandırdı [157].

Yarışmanın Amacı: Başkentin Bonn'dan Berlin'e taşınmasıyla birlikte, Bonn'daki parlamento binasının (Bundestag), Berlin'deki yerinin eski parlamento binasına (Reichstag) taşınması gerekiyordu. Savaştan ağır hasar gören ve işlevsiz durumda bulunan yapı için uluslar arası bir yarışma açılması kararlaştırıldı [157]. Yarışmanın amacı savaştan harap olmuş binayı, modern demokrasinin sembolü haline getirmekti [165]. Parlamento binası hem ülkenin en önemli karar verme mekanizması olma görevini üstlenecek, hem de halkın kullanımına açılarak simgesel olarak Yeni Almanya'da demokratik değerlerin önemini simgelenecekti [157].

Şekil 4.32 Yarışma öncesi parlamento binası (1989) [170]

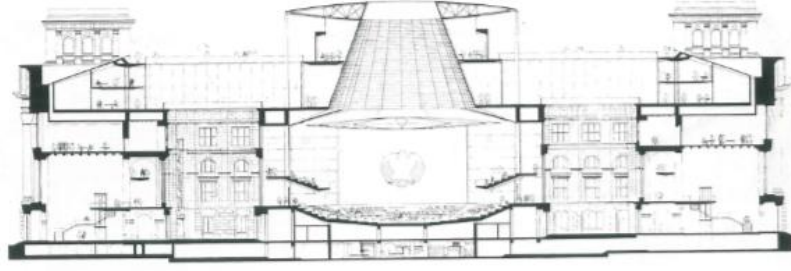
Yarışmanın Sonucu: Berlin Duvarının yıkılması sonucu birleşen Almanya’da, idari merkezin tekrar Berlin’e taşınması kararlaştırıldıktan sonra, ülkenin siyasi karargahının tekrar eski parlamento binası olması üzerinde fikir birliğine varıldı. II.Dünya Savaşından ve geçirdiği yangından harap halde çıkan yapı, birleşme sonrasında tekrar demokrasisini inşa etmekte kararlı olan Almanya için, benzer kaderi sergiliyordu [157]. Parlamento Binası için organize edilen uluslar arası mimarlık yarışmasını İngiliz mimar Norman Robert Foster kazanmıştır. Foster’ın önerisi tüm binanın üzerini büyük bir örtüyle korunaklı olarak bir saçak oluşturuyordu. 30.000 m²’lik bir alan kaplayan bu örtü-kabuk önerisi Platz der Republik’e kadar uzanıyordu [157].

Şekil 4.33 N. Foster’ın Parlamento Binası için ilk önerisi (1977)

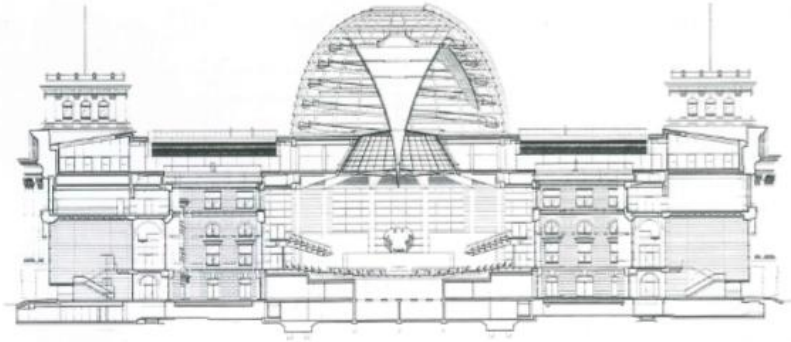

Şekil 4.34 N. Foster’ın Parlamento Binası için ilk önerisi (1993) [157]

Şekil 4.35 N. Foster'ın Parlamento Binası için ilk önerisi kuzey-güney kesiti (1993) [157]

Yarışma jürisi tarafından birinci seçilen Foster'ın önerisi, alan için Axel Schultes tarafından hazırlanan master planda (Spreebogen) yeniden ele alınmayı gerektiriyordu. Foster yarışma için hazırladığı tasarımı değiştirip, Wallot'un parlamento binasını koruyarak, iç mekanla ilişkisi olmayan kubbenin yerine bir yarımküre kubbe önerisi hazırladı. Bu şeffaf yarımkürenin içerisindeki rampalar, insanların Berlin panoramasını izlemesine olanak verecekti. Bunun yanında "Yeni Almanya"nın demokrasi vurgusuna temsili bir manifesto sunmaktaydı. Rampalardan parlamentonun çalışma salonunu izlemek mümkündü. Tasarım, ülkeyi yönetenleri tepeden izlemek ve temsili olarak denetmek hakkını Alman halkına vermiş oluyordu [157].

Şekil 4.36 N. Foster'ın Parlamento Binası için son önerisi - kesit [157]

Şekil 4.37 Parlamento Binası ön cephesi [165]

Şekil 4.38 Parlamento Binası Salonu ve şeffaf yarımküre [165]

Şekil 4.39 Parlamento Binası için tasarlanan yarımküre kubbe [165]

Almanya Parlamento Binası'nın (Reichstag) Şimdiki Durumu: Yüz yılı aşkın süredir varlığını sürdüren Parlamento Binası, günümüzde hem ülkenin idari karargahı olma görevini üstlenirken hem de Berlin kent belleğini yansıtan, halka açık yakın tarih müzesidir. Tıpkı Almanya gibi II.Dünya Savaşı'nda harap olmuş, parçalanmış ama yakın tarihte tekrar ayağa kalkmış ve Almanya'nın demokrasiyle tekrar yükseleceği inancını yansıtmıştır. Almanya'nın bu en önemli kamu yapısında somut olarak II.Dünya Savaşı'nın izlerini hissetmek mümkün. Bombalanmış duvarların kalıntıları, Sosyalist askerlerinin duvarlara kazıdığı yazılar savaş günlerinin izleri olarak yapının belli yerlerinde muhafaza edilmiş ve varlığını sürdürmektedir.

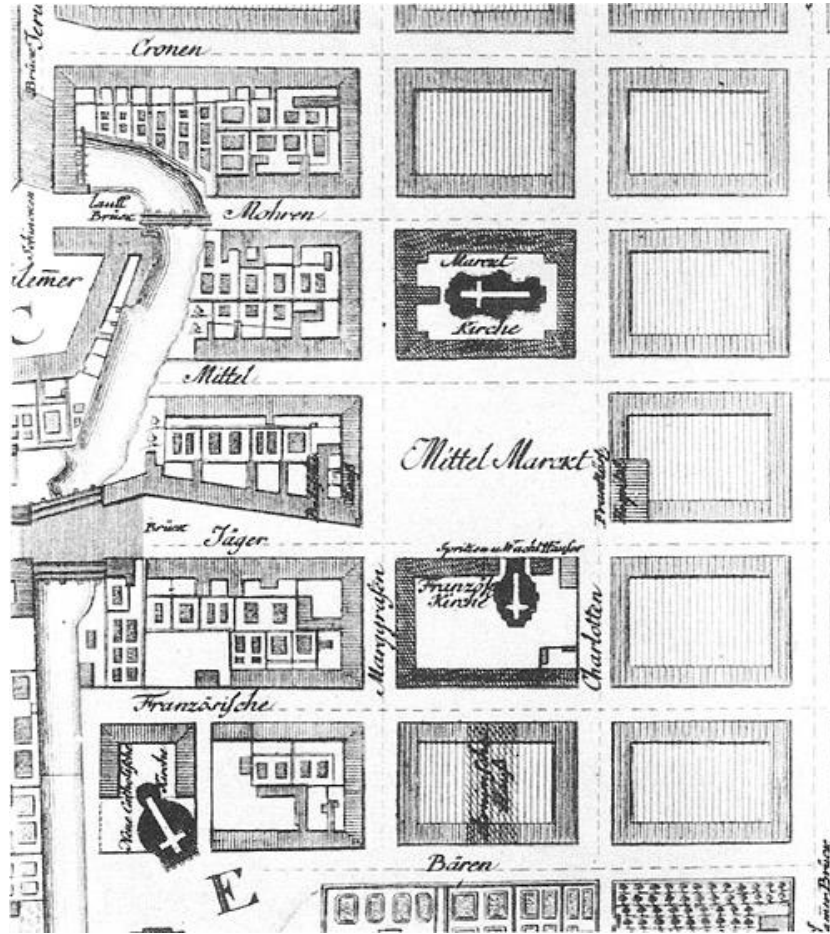
Şekil 4.40 II.Dünya Savaşı yıllarından kalma duvar kalıntıları ve yazılar [165]

- Berlin Alman Katedrali – Tarih Müzesi (Der Deutsche Dom)

Geçmişteki Önemi ve İşlevi: Katedral, Gendermenmarkt meydanında (eski ismiyle Platz der Akademie) yer alır. Gendermenmarkt, Berlin en önemli merkezlerinden Friedrichstadt'ın kalbi olarak bilinir [153]. Uzun yıllar bir dini yapı olarak kentin kültürel belleğinde yer eden yapı, şu anda Alman tarihi ile ilgili verileri sergileyen resmi bir kültür yapısı (müze) görevini üstlenmektedir [171].

Alman Katedral, Gendermenmarkt Meydanı'nın güneyinde, Fransız Katedrali'nin (Französischer Dom) karşısında yer almaktadır. Martin Grünberg'in tasarımı olan kilise yapısı, 1701-1708 yılları arasında inşa edilmiştir. İnşa edildiği dönemlerde, Friedrichstadt'ın üçüncü kilisesi olan yapıya, Georg Christian Unger tarafından 1780-1785 yılları arasında kubbeli kule eklendi [171]. 1943 yılında II.Dünya Savaşı'nda

Berlin'in bombalanması esnasında neredeyse yerle bir olan yapı, daha sonra, yeniden inşa edilmiştir [171].

Şekil 4. 41 Gendermenmarkt Meydanında Alman ve Fransız Katedralleri (1743) [172]

Şekil 4.42 Gendemenmarkt Meydanı ve Alman Katedrali (1815) [173]

Şekil 4.43 Gendarmenmarkt Meydanı ve Alman Katedrali (1895) [174]

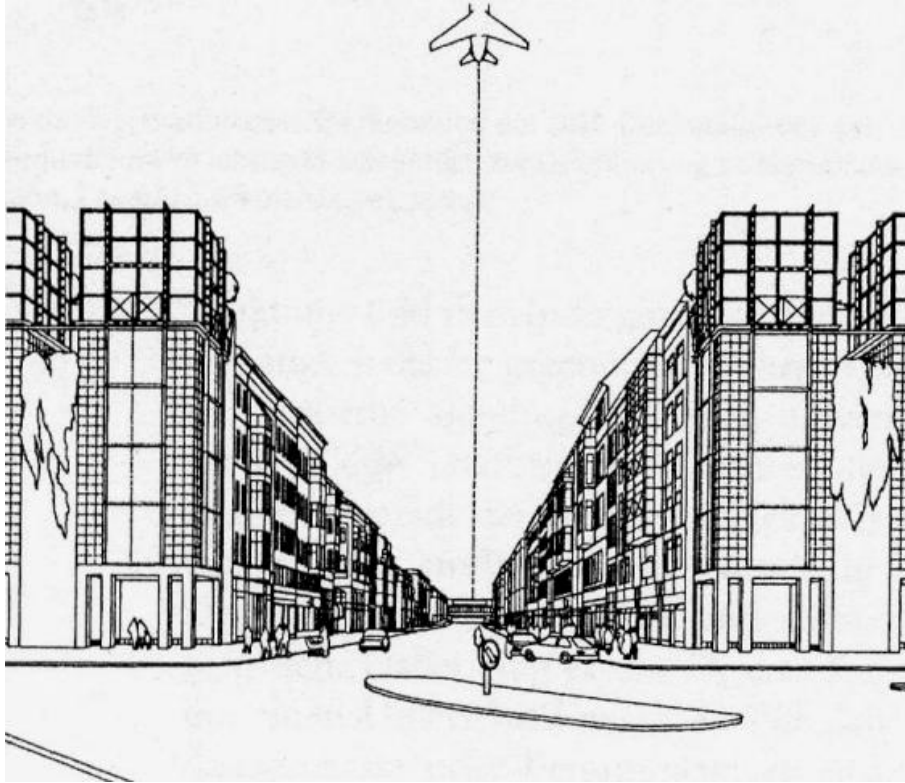

Şekil 4.44 Gendarmenmarkt Meydanı ve Alman Katedrali (1938) [175]

Şekil 4.45 II.Dünya Savaşı sonrası Alman Katedrali (1947) [176]

Yarışmanın Amacı: II.Dünya Savaşı sonrasında, Berlin'in bir çok yeri gibi, Gendermenmarkt Meydanı ve Alman Katedrali de harap olmuştu. Berlin'in bölünmesiyle, Sovyet kontrolü altındaki Doğu Berlin sınırları içerisinde kalan meydan ve çevresinin yeniden inşası için çalışmalar yürütölmeye başlandı. Çalışmalar kapsamında, Gendermenmarkt Meydanı'nı da kapsayan kentsel ölçekte bir çok yarışma organize edildi [164]. En büyük ölçeklilerinden birisi olan ve uluslararası boyutta organize edilen yarışmalardan birisi Eylül 1979 – Ocak 1980 tarihleri arasında (The Friedrichstraße Competition) düzenlendi [164]. Yarışma alanı Spree Nehri ile Leipziger Sokağı arasında kalan alanı kapsamaktaydı. Davetli olarak organize edilen ve Sovyet yönetimini benimseyen ölkelerden mimarların davet edildiğı yarışmaya, 35 öneri sunuldu [164].

Şekil 4. 46 Bernd Ettl ve Christian Enzmann tarafından hazırlanan ve sosyalist yaşam tarzını önplanına çıkaran ikincilik ödölü kazanan önerilerinin konut bölgesinden bir perspektifi (1979) [164]

Alan için yapılan bir çok yarışma ve çalışma sonucunda, 1986 yılında bir master plan hazırlandı. Tek bir yarışmaya veya çalışmaya bağılı kalmadan, ama elden edilen verilerin

değerlendirilmesi sonucu hazırlanan master plan kapsamında Gendermenmarkt Meydanı ve meydanda yeralan Alman Katedrali'nin izleri üzerine yeniden, aslına uygun bir biçimde inşa edilmiştir [164].

Şekil 4. 47 Master Plan kapsamında (kırmızı çizgiler arasında) Gendermenmarkt Meydanı ve Alman Katedrali aslına uygun olarak inşa edilmiştir [164]

Alman Katedrali (Der Deutsche Dom) Şimdiki Durumu: Almanya'nın birleşmesinin ardından, 1993 yılında yeniden inşası tamamlanan katedral, 1996 yılında Tarih Müzesi olarak yeniden açılmıştır. Meydanda yeralan diğer iki yapı da kültürel ve sanatsal faaliyetleri içeren faaliyetlerle yeniden işlevlendirilmiştir (Das Konzerthaus konser salonu olarak, Fransız Katedrali ise içerisinde seyir terası, restoran ve bir müzeyi barındıran karma bir işlevi bulunmaktadır.) [171]. Üçyıl yılı aşkın bir süredir kentin içerisinde bir dini yapı olarak yeralan ve II.Dünya Savaşı'yla beraber harap olan Alman Katedrali, günümüzde kültürel bir amaca hizmet eden bir kamu yapısına dönüşmüştür [171].

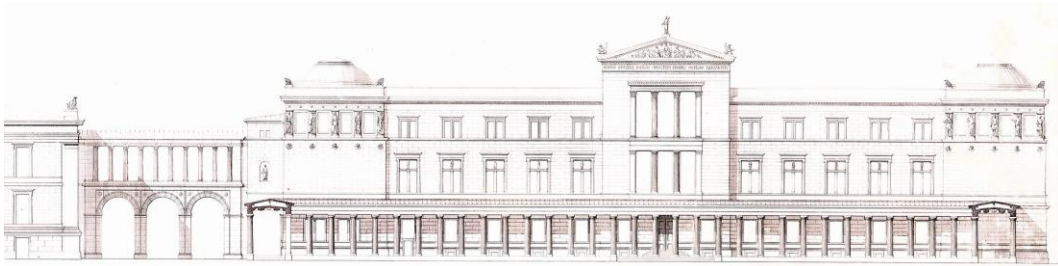

Şekil 4. 48 Gendermenmarkt Meydanı'nda yer alan Alman Tarih Müzesi (Alman Katedrali) ve Konser Salonu [177]

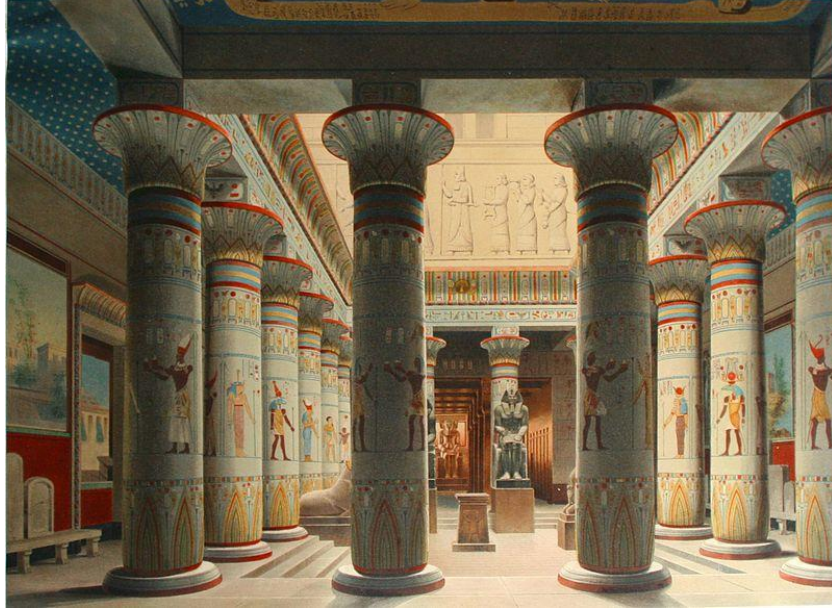
- Yeni Müze (Das Neue Museum) Yarışması

Geçmişteki Önemi ve İşlevi: Yeni Müze, Berlin'de Müze Adası olarak adlandırılan Spree Nehri'nin sınırlandırdığı bir yarımada, nehir kenarında yer alan kültür yapısıdır. İlk inşa edildiği dönemlerde olduğu gibi günümüzde de müze işlevini sürdüren yapı, ağırlıklı olarak Antik Mısır Medeniyeti'nin eserlerini sergilemektedir [178].

Müze adasının ikinci yapısı olan Neues Müzesi, Antik Mısır Dönemi'ne ait eserleri sergilemek amacıyla Friedrich August Stüler tarafından 1843 yılında tasarlanmaya başlanmıştır. 1855 yılında inşaatı tamamlanan yapının orijinal halinde, Antik Mısır odaları, Yunan Tapınağı ve Pompei villası uygulamaları yer almaktaydı [179].

Şekil 4. 49 Yeni Müze'nin doğu cephesi (1862) [180]

Şekil 4. 50 Yeni Müze iç mekan (1862) (Ressam: Eduard Gaertner) [181]

Şekil 4. 51 Yeni Müze (1850'ler) (Ressam: Henry Albert Payne) [182]

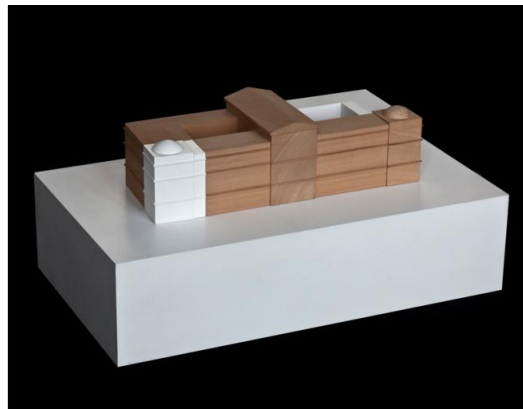
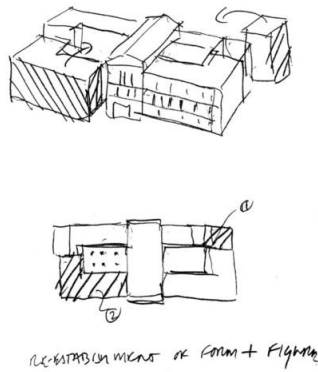
Açıldığı tarihten 1939 yılına kadar hizmet veren müze yapısı, II.Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte kapatılmıştır. 1945 yılında müttefiklerin bombardımanı esnasında ağır hasar alan yapı, 1980'lerin ortalarına kadar hiçbir onarım ve tadilat görmemiştir [179]. Bu döneme kadar, müze adasındaki diğer yapılar gibi, Neues Müzesinin sağlam kısımları, tarihi eserleri saklamak için bir depo gibi kullanılmıştır. Sovyet yönetimi altındaki, Doğu Berlin sınırları içerisinde kalan yapı 1986 yılında onarım çalışmalarına başlanmış, ancak Berlin Duvarı'nın yıkılması ve Almanya'nın yeniden birleşmesi

nedeniyle yarım kalmıştır. Restorasyon ve onarım sürecinde yapının bir çok değerli parçası kaybolmuştur [179].

Şekil 4. 52 II.Dünya Savaşı sonrası Yeni Müze [183]

Yarışmanın Amacı: Almanya'nın birleşmesinin ardından, Müze Adası'nda yer alan ve Antik Mısır Dönemi'ne ait eserlerin sergilendiği Yeni Müze'nin eski işleviyle yeniden kullanılması kararlaştırılmıştır. 1993 yılında açılan uluslararası ilk yarışmanın sonuçları tatmin edici bulunmadığı için uygulanmamıştır [178]. 1997 yılında açılan ikinci yarışmayı David Chipperfield kazanmış, 1999 yılına kadar süren Müze Adası'nın master plan çalışması sonrası, yapının yarışmada seçilen haliyle uygulanmasına karar verilmiştir.

Şekil 4. 53 Yarışma birincisi Chipperfield'in öneri eskizi ve maketi [184]

Yeni Müze'nin (Das Neue Museum) Şimdiki Durumu: 1999 yılında Unesco tarafından koruma altına alınan Müze Adası'nda, Yeni Müze ,yetmiş yıl kapalı kaldıktan sonra 2009 yılında tekrar kullanıma açılmıştır. Müze, geçmiş dönemde olduğu gibi, Antik Mısır Dönemi'ne ait eserlere ev sahipliği yapmaktadır. Müzede kalıcı eserlerin yanı sıra, başka dönemlere ve medeniyetlere ait süreli sergiler ve etkinliklere de ev sahipliği yapmaktadır [185].

Şekil 4. 54 Müze Adası ve Yeni Müze (beyaz sınırlar içinde) maketi [186]

Şekil 4. 55 Yeni Müze (2009) [187]

Çizelge 4. 10 Berlin’de yarışmalar aracılığıyla yapılan üç yapının karşılaştırması [188]

Yapı	Alman Parlamento Binası (Reichstag)	Berlin Alman Katedrali (Der Deutsche Dom)	Yeni Müze (Das Neue Museum)
Yapıldığı Döneme Ait Görsel			
II.Dünya Savaşı Sonrasına Ait Görsel (1946-1950)			
Günümüze Ait Görsel			
Yapılış Yılı	1884-1894	1701-1708	1843-1855
Yapıldığı Dönemki İşlevi	Parlamento Binası	Kilise	Müze
II.Dünya Savaşı Sonrası Durumu	Ağır Hasarlı, kısa bir süre kullanıldı	Ağır Hasarlı, kısa bir süre sonra yıkıldı ve aslına uygun olarak yeniden inşa edildi	Ağır Hasarlı, kısa bir süre depo olarak kullanıldı
İşlevlendirme Biçimi	Bina ölçeğinde yarışma ve master plan kararıyla	Kentsel tasarım yarışması ve master plan kararıyla	Bina ölçeğinde yarışmayla
Günümüzdeki İşlevi	Parlamento Binası + Müze/Kentsel Seyir	Müze	Müze

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kentler birer yapı stoğundan ibaret olmayıp, yıllar içerisinde üzerinde biriktirdikleri tüm yaşanmışlıklar kente izlerini bırakırlar. Kentsel bellekte iz bırakmış yıkılan veya terk edilen her yapı veya kent parçası kentin belleğinden bir parçayı siler.

Kentleşme tarihi Cumhuriyet’le başlayan Ankara için bu döneme ait kamu yapıları, bir yapıdan çok daha fazlasını ifade etmektedir. Yıllar içerisinde artan nüfus, değişen yönetsel durumlardan dolayı, bu yapıların ihtiyaçlara yeterince cevap verememesi olağan bir durumdur. Ancak bu döneme ait kamu yapılarını yıkmak, işlevsizleştirmek veya çürümeye bırakmak, Ankara için bir bellek kaybı anlamına gelmektedir. Cumhuriyetle beraber inşa edilmiş Ankara’dan, bu izler sıyrıldığında, kentin tarihine ve belleğine ait büyük bir boşluğun oluştuğu görülmektedir. Son yıllarda bu boşluk, kentin yöneticileri tarafından anlamsız ve bağlamsız bir çok imge veya başka bir yöreye ait tarihsel izlerin ithal edilmesiyle doldurulmaya çalışılmaktadır. Ankara’ya ait olmayan bu kopyaların, kent belleğine yer etmesi imkansızdır.

Şekil 5. 1 Ankara’da son yıllarda kent tarihine eklemlemeye çalışılan imgeler [189]

1923-1938 yılları arasında inşa edilen kamu yapılarının yoğunlaştığı Ulus semti, Cumhuriyet Dönemi açık hava müzesini andırmaktadır. Dünya Modern Mimarlık Tarihi için de önemli yer tutan bu döneme ait yapılar üzerinden bir tartışma başlatmak hem yapıların geleceği açısından hem de Ankara'nın kentsel ve tarihsel belleğinin kesintiye uğramaması açısından elzemdir.

Ulus Semtinde Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ait yapıların ve döneme ait yaşantıların izlerinin silinmemesi için, Berlin örneği bir yöntem oluşturmaktadır. Bu bağlamda;

- Ulus Semti için uzun vadeli bir program oluşturulmalıdır. Program Erken Cumhuriyet Dönemi Kamu Yapıları'nı merkeze alacak, çevresindeki boşlukları değerlendirecek, yeşil alanları bu boşluklarla örgütleyecek master plan çalışmaları yapılmalıdır.

- Bu döneme ait yapıların, mimari değerleri ve hizmet verdiği döneme ait yaşantıda varoluşları değerlendirilmelidir. Hasar gören veya zaman içerisinde yıpranan yapılar onarım ve restorasyon sürecinden geçmelidir.

- Yapı ve kentsel ölçekli yarışmalar yoluyla, bu döneme ait yapılar tartışmaya açılmalıdır. Ulus'a yapılacak yeni yapılar, bu döneme ait yapıları varlığı gözetilerek projelendirilmeli ve inşa edilmelidir. Yeni inşa edilecek yapılar, Berlin örneğinde olduğu gibi geçmiş döneme ait yapıları kente aidiyet duygusunu güçlendirecek karakterde olmalıdır.

- Yapılarla beraber Ulus'ta heykeller, meydanlar, kentsel boşluklar tekrar açığa çıkarılmalıdır. Boşluklar, toplanma ve etkinlik alanları bu döneme ait yapıların Ulus'taki varlığı güçlendirecek karakterde olmalıdır.

- Cumhuriyet Dönemi'nde Ulus'ta var olan ve yapılarla sağlanan kültürel canlılığın tekrar oluşmasını sağlamak amacıyla, işlevini kaybeden bu döneme ait kamu yapılarına kültürel işlevler yüklenmelidir. Bir dönem halkın kullanımına açık olan ama şu anda sadece devlet idarecileri tarafından kullanılan yapılar (Ankara Palas gibi) tekrar halkın kullanımına açılmalıdır.

Cumhuriyet'le beraber inşa edilen Ankara kenti, Cumhuriyetin en önemli eseridir. Ankara'nın Ulus semtinde, 1923-1938 yılları arasında inşa edilen kamu yapılarının,

gündelik yaşantımız içerisinde, başka biçimlerde var olması kentsel belleğin ve kentlinin kolektif hafızasının kesintiye uğramadan devam etmesini sağlayacaktır.

Ulus örneği üzerinden tez kapsamında ele alınan ve ülkemizde çok az örneklerine rastlanan işlevlendirme, yeniden değerlendirme yarışmaları bir çok kentte, kent belleğine yer etmiş yapı veya yapıları çevrenin üzerine yeniden düşünmenin kapısını aralayacaktır. Aynı zamanda birden çok katılımcının söz söylemesine olanak sağlayacaktır. Yıkarak inşa etmek yerine, koruyarak dönüştürmenin, işlevlendirmenin ve böylece sadece yapı veya yapıları çevre ölçeğinde değil, kent ölçeğinde korumanın yolunu açacaktır.

KAYNAKLAR

- [1] Lynch, K., (1966). Kent İmgesi, 6.Basım, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul. ; Çeviren: İrem Başaran.
- [2] Şengün, H.T., (2013). "Park: İnşa-sız imkan/parkları park yapan ağaçlar değil,insanlardır", XXI, (Temmuz/Ağustos 2013): 36.
- [3] Hürriyet Gazetesi, Akün ve Şinasi Sahnesi için ses yükseltecekler, <http://www.hurriyet.com.tr/ankara/26773931.asp>, 11 Kasım 2014.
- [4] Ensonhaber İnternet Sitesi, Emek Sineması eylemcileri beraat etti, <http://www.ensonhaber.com/emek-sineması-eylemcileri-beraat-etti-2013-10-24.html>, 11 Kasım 2014.
- [5] İnce, S. (2014). "Hamburg'da ne oldu,ne olmadı?", Birgün Gazetesi. 12 Ocak 2014.
- [6] Revolution News İnternet Sitesi, Hamburg: Danger Zones lifted, City may buy Rote Flora, <http://revolution-news.com/hamburg-danger-zones-lifted-city-may-buy-rote-flora/>, 11 Kasım 2014.
- [7] Trust İnternet Sitesi, German riot police guard "Rote Flora" cultural center after clashes during a demonstration in Hamburg, <http://www.trust.org/item/20131221234648-wv16s/?view=quickview>, 12 Kasım 2014.
- [8] Spiegel Online Panorama, Streit um Bahnprojekt: Zehntausende demonstrieren gegen "Stuttgart 21", <http://www.spiegel.de/panorama/gesellschaft/streit-um-bahnprojekt-zehntausende-demonstrieren-gegen-stuttgart-21-a-716902.html>, 12 Kasım 2014.
- [9] İmamoğlu, B. (2006). "Ankara'da İyi Şeyler Olmuyor: Tehlike Altındaki Cumhuriyet Dönemi Yapıları", Mimarlık Dergisi, 331 (Eylül-Ekim 2006).
- [10] Sendika İnternet Sitesi, Tarihi süzgeç binası bir gecede yıkıldı, <http://sendika7.org/2013/08/tarihi-suzgec-binası-bir-gecede-yıkıldı/>, 02 Ocak 2015.

Sendika İnternet Sitesi, AOÇ'de sit kalkıyor, <http://sendika7.org/2013/08/aocde-sit-kalkiyor/>, 02 Ocak 2015.

Hürriyet Gazetesi, Tarihi Emek Sineması tamamen yıkıldı, <http://www.hurriyet.com.tr/kultur-sanat/haber/23340276.asp>, 03 Ocak 2015.

Emlakta Sondakika İnternet Sitesi, Likör Fabrikası Arazisi'deki binalar yıkıldı! <http://www.emlaktasondakika.com/ArsaArazi-2B/Likor-Fabrikasi-Arazisindeki-binalar-yikildi/haber-23333.aspx>, 03 Ocak 2015.

NTVMSNBC, Tarihi havagazi fabrikası yıkılıyor, <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/376729.asp>, 04 Ocak 2015.

Hürriyet Gazetesi, Taş binalara yıkım kararı, <http://www.hurriyet.com.tr/ege/25302572.asp>, 04 Ocak 2015.

Zaman Gazetesi, Seka'nın 4. kağıt fabrikası da yıkıldı, http://www.zaman.com.tr/gundem/sekanin-4-kagit-fabrikasi-da-yikildi_543797.html, 04 Ocak 2015.

Arkitera İnternet Sitesi, Seyfi Arkan'ın İller Bankası Risk Altında, <http://www.arkitera.com/haber/23332/se-yfi-arkanin-iller-bankasi-risk-altinda>, 04 Ocak 2015.

Yapı İnternet Sitesi, Cumhuriyet Dönemi Örneği Yapılar Birer Birer Yıkılıyor, http://www.yapi.com.tr/haberler/cumhuriyet-donemi-ornegi-yapilar-birer-birer-yikiliyor_104100.html, 04 Ocak 2015.

Arkitera İnternet Sitesi, Çubuk Barajı Kaderine Terk Edildi, <http://www.arkitera.com/haber/23882/cubuk-baraji-kaderine-terk-edildi>, 04 Ocak 2015.

- [11] Cengizkan, A. (2002). Modernin Saati 20.Yüzyılda Modernleşme ve Demokratikleşme Pratiğinde Mimarlar, Kamusal Mekan ve Konut Mimarlığı, Boyut Yayın Grubu, Ankara.
- [12] Carmona, M., Heath, T., Oc, T. ve Tiesdell, S., (2003), Public Places – Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design, Architectural Press, 1. Baskı, Oxford.
- [13] Rossi, A., (1966), Şehrin Mimarisi, 11. Basım, Kanat Kitap Yayıncılık (2006), İstanbul.; Çeviren: Nurdan Gürbilek.
- [14] Madran, E., (2001), Kent Belleğinin Oluşumunda Mimarlık Yapıtları, Mimarlık Dergisi, 298 : 47-48.
- [15] Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5549e35f017868.43147692, 04 Ağustos 2015.
- [16] Bozkurt, G., Ankara'nın Başkent Olmasında Dair Bir Alman Belgesi, T.C. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, <http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-33/ankaranin-baskent-olmasinda-dair-bir-alman-belgesi>, 22 Temmuz 2015.

- [17] Baycan, N., Ankara'nın Başkent Oluşu, T.C. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi İnternet Sitesi
<http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-19/ankaranin-baskent-olusu>, 03 Ağustos 2015.
- [18] Tamur, E., Ankara Keçisi ve Ankara Tiftik Dokumacılığı - Tükenen Bir Zenginliğin ve Çöken Bir Sanayinin Tarihsel Öyküsünden Kesitler
<http://www.atonet.org.tr/yeni/files/ANKARA%20KE%C3%87%C4%B0S%C4%B0%20VE%20ANKARA%20T%C4%B0FT%C4%B0K%20DOKUMACILI%C4%9El.pdf>, 21 Haziran 2015.
- [19] Ankara Kalkınma Ajansı (2013), Ankara Bölgesinin Planı 2014-2023,
<http://www.ankaraka.org.tr/bolge-plani/ankara-bolge-plani-2014-2023-taslak.pdf>, 29 Mayıs 2015.
- [20] Ankaranın Nüfusu, <http://tcnufus.blogcu.com/ankaranin-nufusu/744982>, 20 Haziran 2015; Çizelge Hazırlama :Serhat Ulubay.
- [21] Ankaranın Nüfusu, <http://tcnufus.blogcu.com/ankaranin-nufusu/744982>, 20 Haziran 2015.
- Dünden Bugüne İstanbul'un Nüfusu, <http://godandus.blogcu.com/dunden-bugune-istanbul-un-nufusu/9051114>, 20 Haziran 2015.
- Vikipedi, Türkiye demografisi, https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye_demografisi, 20 Haziran 2015 ; Çizelge Hazırlama :Serhat Ulubay.
- [22] Karacan, Ö., (2005). Atatürk Döneminde Yapılan Karayolları, Barajlar ve Limanlar (1923-1938), Yüksek Lisans Tezi, AÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [23] Atatürk Dönemi Demiryolu Politikasına Bir Bakış Cumhuriyet Dönemi Raylı Sistemlerin Tarihsel Gelişimi, https://www.tbmm.gov.tr/tarihce/ataturk_konusma/1d4yy.htm, 05 Haziran 2015.
- [24] Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi 'nin I.Dönem 4. Yasama Yılına Açış Konuşmaları, <http://gaziaturk.blogspot.com.tr/2011/04/ataturk-donemi-demiryolu-politikasna.html>, 04 Haziran 2015.
- [25] Demiryollarının yıllara göre yapım dağılımı, <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=32135>, 07 Haziran 2015; Çizelge Hazırlama :Serhat Ulubay.
- [26] Arslanoğlu,İ. (2013), Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938, 3.Basım,Bilge Kültür Sanat Yayıncılık, Ankara.
- [27] Türkiye'de Nüfus, <http://www.cografyam.org/besericog.htm>, 11 Haziran 2015.
- [28] Yüceşahin,M.M, Bayar R. ,Özgür E.M. (2004), Coğrafi Bilimler Dergisi (2004-2): 25 , 19 Haziran 2015.

- [29] Eroğul,N. ,Toprak Y. , Cumhuriyet'in İdeolojisi ve Türkiye'de Şehirleşme, https://personel.omu.edu.tr/docs/ders.../758_45888_1655.docx, 01 Temmuz 2015.
- [30] Sümerbank Genel Müdürlüğü, <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/2d/8f/d0/2d8fd0f42ec586cd7a631f910a6b0029.jpg> , 28 Haziran 2015.
- [31] Yüksel, N., (2004). Fikir Hareketleri Dergisi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [32] Halkevleri, <http://eminabdullahturhan.wordpress.com/2014/02/19/halkevleri/>, 29 Mayıs 2015.
- [33] Halkevlerinin kuruluşu ve tarihsel işlevi, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/45/799/10206.pdf>, 02 Temmuz 2015.
- [34] Karaköy Camii “Yeniden” Yapılıyor, <https://mutlukent.wordpress.com/2015/02/09/karakoy-camii-yeniden-yapiliyor/>, 31 Mayıs 2015.
- [35] Eldem, S. H., (1973). Elli Yıllık Cumhuriyet Mimarlığı, Mimarlık Dergisi (Kasım-Aralık 1973):6.
- [36] Ataman, B., (2008). Arşivdeki Belgeler Işığında Güzel Sanatlar Akademisi'nde Yabancı Hocalar Philipp Ginther'den (1929) - (1958) Kurt Erdmann'a kadar, 1.Basım, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- [37] EK-B; Çizelge Hazırlama: Serhat Ulubay.
- [38] Tankut, G., (1981), Cumhuriyet Döneminin İlk Toplu İmar Deneyimi: Ankara, Amme İdaresi Dergisi, (4):113-114.
Yayin.todaie.gov.tr/goster.php?Dosya=MDUxMDU3MDUy, 7 Temmuz 2015.
- [39] Karaosmanoğlu, Y.K., (1934). Ankara, 31. Basım, İletişim Yayınları, İstanbul.
- [40] Bozkurt, G. , Ankara'nın Başkent Olmasında Dair Bir Alman Belgesi, T.C. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, <http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-33/ankaranin-baskent-olmasinda-dair-bir-alman-belgesi>, 22 Temmuz 2015.
- [41] Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin II.Dönem 2.Yasama Yılıni Açış Konuşması (1924), Millet Meclisi Tutanak Dergisi D.II, C.10, S.1 https://www.tbmm.gov.tr/tarihce/ataturk_konusma/2d2yy.htm, 05 Haziran 2015.
- [42] II. Meclis İnşaatında Çalışan Macar İşçiler-1924, <http://www.milliyet.com.tr/fotogaleri/44968-yasam-belki-ilk-kez-goreceginiz-29-fotograf/8>, 06 Haziran 2015.
- [43] Tankut,G. (1988), “Ankara'nın Başkent Olma Süreci”, ODTÜ MFD 1988 (8:2) : 93-101 http://ifa.arch.metu.edu.tr/archive/0258-5316/1988/cilt08/sayi_2/93-104.pdf, 19 Temmuz 2015.

- [44] Eski Ankara İstasyonundan Resimler, <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=557&start=65>, 21 Mayıs 2015.
- [45] Yücel, N.M. (1989), Bayındırlık Bakanlığı Tarihi 1920-1988, 1. Basım, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yayınevi, Ankara.
- [46] Lörcher'in Ankara'sı, <http://www.mimdap.org/?p=22066>, 8 Haziran 2015.
- [47] Türkiye için Modern ve Planlı bir Başkent Kurmak: Ankara 1920-1950 <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/sta/trindex.htm>, 01 Eylül 2015.
- [48] Türkiye için Modern ve Planlı bir Başkent Kurmak: Ankara 1920-1950 <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/sta/trindex.htm>, 01 Eylül 2015.
- [49] Türkiye için Modern ve Planlı bir Başkent Kurmak: Ankara 1920-1950 <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/sta/jan/trindex.htm>, 01 Eylül 2015.
- [50] Tunçer, M. (2013), "Ankara'da Doğal ve Tarihsel Çevre Korunmasında Hermann Jansen Plan Kararlarının Günümüzdeki (2013) Durumunun Değerlendirilmesi" Sunumu, Geçmişin Angorası'ndan Geleceğin Ankarası'na, 23 Ekim 2013, Ankara.
- [56] Dikmen, Ç. B. (2012), Cumhuriyet'in İlanından Günümüze Ankara'da Katlı Konutların Cephe Düzeni – Konu Başlığı No: 5 Çatı ve Cephe Sistemlerinde Görsel Etki, 6. Ulusal Çatı ve Cephe Sempozyumu, 12-13 Nisan 2012, Bursa. <http://www.catider.org.tr/pdf/sempozyum6/3.pdf>, 11 Temmuz 2015.
- [57] II. Vakıf Apartmanı, <http://v2.arkiv.com.tr/p5305-ii-vakif-apartmani.html>, 23 Haziran 2015.
- [58] "Bahçelievler Yapı Kooperatifi 1934–1939" <http://www.mimdap.org/?p=21639>, 03 Temmuz 2015.
- [59] Çankaya, E., (2014), Türk Edebiyatında Ankara: Bir Orta Anadolu Kasabasının Siyasal Etkenlerle Değişimini Türk Edebiyatında İzlemek, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 23, (Sayı 1): 61.
- [60] Egli, E., (1966-1969), Atatürk'ün Mimarının Anıları Genç Türkiye İnşa Edilirken, 1. Basım, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.; Çeviren: Güven Gökten Uçer.
- [61] Geçmişin Modern Mimarlığı-9: Ankara-2, <http://v3.arkitera.com/h56343-gecmisin-modern-mimarligi-9-ankara-2.html>, 7 Ağustos 2015.
- [62] Bozdoğan, S., (2001), Modernizm ve Ulusun İnşası Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde Mimari Kültür, 1. Basım, Metis Yayınları, İstanbul.; Çeviren: Tuncay Birkan.
- [63] [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8c/Ziraat Bankas%C4%B1_5.JPG](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8c/Ziraat_Bankas%C4%B1_5.JPG), 26 Mayıs 2015.

- [64] Say Özer,Y. (2013), YTÜ Mimari Tasarım Yüksek Lisans Programı Yapıda Bölgesel ve Çevresel Koşullar Dersi, Yasemen Say Özer Ders Notlarından (Serhat Ulubay Arşivi), Eylül – Aralık 2013.
- [65] http://web.stanford.edu/dept/german/berlin_class/archives/maps_gallery/1740_1872_1920_1937_1945.html, 09 Haziran 2015.
- [66] Eriç, N. D., (2008), Urban Transformation of a Sosyalist City: A Case Study of East Berlin Alexanderplatz, Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [67] http://web.stanford.edu/dept/german/berlin_class/archives/speer_gallery/berlinplan1938.html, 09 Haziran 2015.
- [68] [http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/94/Potsdamer Platz 1945.jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/94/Potsdamer_Platz_1945.jpg), 09 Haziran 2015.
- [69] [http://simple.wikipedia.org/wiki/World War II#/media/File:Cold war europe military alliances map en.png](http://simple.wikipedia.org/wiki/World_War_II#/media/File:Cold_war_europe_military_alliances_map_en.png), 10 Haziran 2015.
- [70] Map of Russia, <http://yaltaconferencearjuntheo.weebly.com/other-maps.html>, 10 Haziran 2015.
- [71] Andersson, E.J., Zettersten, G.B. ve Rönn, M., (2013), Competitions- Histories and Practise, The Royal Institute of Technology and Rio Kulturkooperativ, ISBN: 978-91-85249-16-9, Hamburgsund.
- [72] Adam, M., ve Kavukçu, N., (1984) , Berlin Geleneksel Yapı Sergisinin Dördüncüsüne Hazırlanıyor, Mimarlık Dergisi (1984/10) 25 – 27.
- [73] Berlin Geleneksel Yapı Sergisinin Dördüncüsüne Hazırlanıyor, Mimarlık Dergisi (1984/10): 27.
- [74] Sosyalist Modernleşme, Sovyet Sanayi Yerleşimleri Türkiye’de Devlet Yerleşimleri (2006), <http://www.boyutpedia.com/1652/64911/sosyalist-modernlesme-sovyet-sanayi-yerlesimleri-turkiyede-devlet-yerleskeleri>, 28 Haziran 2015.
- [75] Ronneberger, K. ve Schöllhammer, G., (2010), Monumental and Minimal Space: Soviet Modernism in Architecture and Urban Planning. An Introduction, <http://www.red-thread.org/tr/makale.asp?a=34>, Çeviren: Çiçek Öztekin, 29 Haziran 2015.
- [76] Stalinist Urbanism, <http://www.thepolisblog.org/2010/01/urbanism-under-stalin.html>, 29 Haziran 2015.
- [77] The Sixteen Principles of Urban Design, [https://en.wikipedia.org/wiki/The Sixteen Principles of Urban Design](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Sixteen_Principles_of_Urban_Design), 09 Eylül 2015.
- [78] http://www.dw.de/image/0,,17209286_303,00.jpg, 29 Haziran 2015.
- [79] <http://www.yapi.com.tr/Uploads/HaberMedya/114117/927156fe9c884a409>

[b9b4ba4ba3fe84d-470x289.jpg](#), 01 Temmuz 2015.

- [80] Eriç, N. D., (2008), Urban Transformation of a Sosyalist City: A Case Study of East Berlin Alexanderplatz, Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [81] Erhan, Ç., (1996), Ortaya Çıkışı ve Uygulanışıyla Marshall Planı, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 51.Cilt (1.Sayı): 275.
- [82] Hogan, M. J., Marshall Planı – Avrupa’nın Yeniden Yapılandırılması - Kalkınma Planı, http://www.usemb-ankara.org.tr/The_Marshall_Plan/hogan.htm, 11 Haziran 2015.
- [83] Çağrı, E., (1996), Ortaya Çıkışı ve Uygulanışıyla Marshall Planı, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/476/5519.pdf>, Çizelge Hazırlama :Serhat Ulubay, 13 Haziran 2015.
- [84] Çağrı, E., (1996), Ortaya Çıkışı ve Uygulanışıyla Marshall Planı, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/476/5519.pdf>, 13 Haziran 2015.
- [85] http://marshallfoundation.org/library/wp-content/uploads/sites/16/2014/06/057112Chap4Implementing-47_1.jpg, 2 Ağustos 2015.
- [86] http://www.cvce.eu/obj/le_plan_marshall_a_berlin_ouest_1948_1955-fr-27dda150-1158-43cf-8bb4-68693d694470.html, 2 Ağustos 2015.
- [87] <http://images.cdn.bridgemanimages.com/api/1.0/image/600wm.HIS.9994230.7055475/321820.jpg>, 2 Ağustos 2015.
- [88] <http://images.cdn.bridgemanimages.com/api/1.0/image/600wm.HIS.3005230.7055475/321824.jpg>, 2 Ağustos 2015.
- [89] <http://images.cdn.bridgemanimages.com/api/1.0/image/600wm.HIS.7305230.7055475/321858.jpg>, 2 Ağustos 2015.
- [90] http://en.wikipedia.org/wiki/Escape_attempts_and_victims_of_the_inner_German_border, 2 Ağustos 2015.
- [91] Berlin’in ‘ada’ya dönüştüğü yıllar, (2014), <http://www.dw.com/tr/berlinin-adaya-d%C3%B6n%C3%BC%C5%9Ft%C3%BC%C4%9F%C3%BC-y%C4%B1llar/a-18048619>, 3 Ağustos 2015.
- [92] Kural,Ş. (2013), Şehir Bilinci, II. Uluslararası Felsefe Kongresi 11-13 Ekim 2012, Bursa.
- [93] Çimen, B., (1991), 1 Berlin+1 Berlin = 1 Berlin , Mimarlık Dergisi (91/2): 68.
- [94] Çağlar,N. (2013), “Mimarlık Yarışmaları İyi Şeyler(mi)dir ?”, Dosya 31 (2013/1) Mimari Proje Yarışmaları Sf: 6, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi <http://www.mimarlarodasiankara.org/dosya/dosya31.pdf>, 12 Temmuz 2015.
- [95] Sudjic,D. (2006), “Yarışmalar: Tehlikeleri ve Potansiyeli”, Dosya 31 (2013/1) Mimari Proje Yarışmaları, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi <http://www.mimarlarodasiankara.org/dosya/dosya31.pdf>, 12 Temmuz 2015.

- [96] Çimen,B. (1993), “ Yarışmalar, Demokratik Kararlar İçerirler... Ve Yarışmalar Yapılmalıdır” Mimarlık Dergisi (251): 28 –29.
- [97] Ankara, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Ankara#Tarih.C3.A7e>, 17 Temmuz 2015.
- [98] https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/ca/View_of_Ankara_%28Ancyra%29_1872.jpg, 18 Temmuz 2015.
- [99] <http://www.ankaramiz.com/wp-content/uploads/2011/10/eski-ankara.jpg>, 22 Haziran 2015.
- [100] Şinasi,A. (1933), Biçer, S. (Derleyen: Koyuncu, P.) (2013) “Geçmişin Modern Mimarisi : Ankara-I”.
- [http://www.arkitera.com/haber/13991/gecmisin-modern-mimarisi--ankara---](http://www.arkitera.com/haber/13991/gecmisin-modern-mimarisi--ankara---1)
1, 17 Ağustos 2015.
- [101] Zahra, N.R., (2009), 2000-2008 Yılları Arası Ulusal ve Bölgesel Mimarlık Yarışmalarına Yönelik Bir Profil Belirleme Denemesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [102] Mimarlar Odası Arkitekt Veri Tabanı, <http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2>, 21 Eylül 2015.
- [103] Davies,P. ,Schmiedeknecht T. (2005), “An Architect’s Guide to Fame”, ISBN: 0 7506 5967 X, Architectural Press, Oxford.
- [104] <http://v2.arkiv.com.tr/competition.php?dates=1970-1979>, 02 Eylül 2015.
- <http://v2.arkiv.com.tr/competition.php?dates=1980-1989>, 02 Eylül 2015.
- <http://v2.arkiv.com.tr/competition.php?dates=1990-1999>, 02 Eylül 2015.
- <http://v2.arkiv.com.tr/competition.php?dates=2000-2009>, 02 Eylül 2015.
- Mimarlar Odası Arkitekt Veri Tabanı, <http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2>, 01 Eylül 2015.
- TMMOB Mimarlar Odası Genel Merkezi ve TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, (2004), Yarışmalar Dizini 1930-2004 <http://www.mimarlarodasiankara.org/yarismalardizini/>, 04 Eylül 2015.
- [105] <https://www.wettbewerb-aktuell.de/de/home.html>, 06 Eylül 2015.
- <http://www.mimarlarodasiankara.org/yarismalardizini/>, 06 Eylül 2015,
- Çizelge Hazırlama :Serhat Ulubay.
- [106] <http://www.mimarlarodasiankara.org/yarismalardizini/>, 07 Eylül 2015,
- Çizelge Hazırlama :Serhat Ulubay.
- [107] Türkiye Nüfusu, <http://www.nufusu.com/ulke/turkiye-nufusu> 30 Ağustos 2015.
- Almanya Nüfusu, <http://www.nufusu.com/ulke/almanya-nufusu> 30 Ağustos 2015.

- Çimen, Bayar (1993), “Yarışmalar Demokratik Kararlar İçerirler... Ve Yarışmalar Yapılmalıdır”, Mimarlık Dergisi (251.Sayı): 28-29; Çizelge Hazırlama :Serhat Ulubay.
- [108] Çimen,B. (1993), “ Yarışmalar, Demokratik Kararlar İçerirler... Ve Yarışmalar Yapılmalıdır” Mimarlık Dergisi 251. Sayı, Sf. 28-29.
Ankara, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Ankara>, 06 Eylül 2015.
- [109] Topaloğlu, G. (2013), Bir Yok-Mekan Öyküsü: Trabzon Tekel Binası, Yüksek Lisans Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- [110] Ankara’da Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi’nden Bir Örnek : Erzurum Oteli, vekam.org.tr/upload/userfiles/files/erzurum%20Otel%2027_05_13.pdf, 24 Ağustos 2015.
- [111] Akın, E. G., (2005), Cumhuriyet Döneminde Ankara’da Eğlence Mekanları, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [112] Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü internet sitesi, “Ankara Ulus Atatürk Anıtı”, <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43950/ankara-ulus-ataturk-aniti.html>, 21 Ağustos 2015.
- [113] Arkitekt Dergisi (1947/7-8. Sayı): 197.
<http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/8/8792.pdf>, 22 Ağustos 2015.
- [114] Aydoğan, Ö., (2012), Atatürk Orman Çiftliği Arazilerinin Değişen Kullanımları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [115] Atak, E. ve Şahin, S. Z., (2004), Atatürk Orman Çiftliği’nin 79 Yılı ve Çiftliğin Korunmasına Yönelik Politika Arayışları Planlama (2004/3): 81.
- [116] Atak, E. ve Şahin, S. Z., (2004), Atatürk Orman Çiftliği’nin 79 Yılı ve Çiftliğin Korunmasına Yönelik Politika Arayışları Planlama (2004/3): 81.
- [117] Keleş, R. (2015), “Atatürk Orman Çiftliği ve Kaçak Saray” Mimarlar Odası Ankara Şubesi (Dosya: AOÇ): 21.
<http://www.mimarlarodasiankara.org/dosya/dosya34.pdf>, 13 Ağustos 2015.
- [118] Taluğ, C., (2015), “Atatürk Orman Çiftliği: Bir Cumhuriyet Projesi” Mimarlar Odası Ankara Şubesi, (Dosya: AOÇ): 23.
<http://www.mimarlarodasiankara.org/dosya/dosya34.pdf>, 13 Ağustos 2015.
- [119] <http://aocmucadelesi.org/media/1/170b.jpg>, 19 Ağustos 2015.
- [120] <http://aocmucadelesi.org/media/1/45b.jpg>, 19 Ağustos 2015.
<http://aocmucadelesi.org/media/1/42b.jpg>, 19 Ağustos 2015.
- [121] Kent Düşleri:9 Atatürk Orman Çiftliği Alanları Uluslar arası Fikir Yarışması internet sitesi (Şartname Ekleri – Alandaki Yapılar)
<http://www.aocmucadelesi.org/index.php?Did=32>, 19 Ağustos 2015.
- [122] <http://galeri3.arkitera.com/var/resizes/Haber/2013/01/14/aoc.jpg.jpeg>,

21 Ağustos 2015.

http://www.goethe.de/ins/tr/ank/pro/urbanspaces/web/mustergut_1_gr.jpg,

21 Ağustos 2015.

- [123] Kent Düşleri:9 Atatürk Orman Çiftliği Alanları Uluslar arası Fikir Yarışması internet sitesi (Anasayfa).
<http://www.aocmucadelesi.org/index.php?Did=1>, 15 Eylül 2015.
- [124] Kent Düşleri:9 Atatürk Orman Çiftliği Alanları Uluslar arası Fikir Yarışması internet sitesi (Şartname- Yarışmaya İlişkin).
<http://www.aocmucadelesi.org/index.php?Did=9>, 15 Eylül 2015.
- [125] <http://www.aocmucadelesi.org/img/kgmtr.gif>, 16 Eylül 2015.
- [126] Kent Düşleri:9 Atatürk Orman Çiftliği Alanları Uluslar arası Fikir Yarışması internet sitesi (Şartname- Yarışmaya İlişkin).
<http://www.aocmucadelesi.org/index.php?Did=9>, 16 Eylül 2015.
- [127] Kent Düşleri:9 Atatürk Orman Çiftliği Alanları Uluslar arası Fikir Yarışması internet sitesi (Anasayfa), <http://aocmucadelesi.org/>, 18 Eylül 2015.
- [128] <http://www.aocmucadelesi.org/media/1/665b.jpg>, 06 Ekim 2015.
- [131] <http://aocmucadelesi.org/media/1/674b.jpg>, 06 Ekim 2015.
- [132] <http://aocmucadelesi.org/media/1/652b.jpg>, 06 Ekim 2015.
- [133] <http://aocmucadelesi.org/media/1/661b.jpg>, 06 Ekim 2015.
- [134] Kent Düşleri:9 Atatürk Orman Çiftliği Alanları Uluslar arası Fikir Yarışması internet sitesi (Yarışmaya İlişkin), <http://www.aocmucadelesi.org/>, 08 Ekim 2015.
- [135] Hürriyet Gazetesi, AOÇ tesisleri “ticari sır”, <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/29334288.asp>, 09 Ekim 2015.
- [136] Kent Düşleri:9 Atatürk Orman Çiftliği Alanları Uluslar arası Fikir Yarışması internet sitesi (Yarışmaya İlişkin), <http://www.aocmucadelesi.org/>, 08 Ekim 2015, Çizelge Hazırlama :Serhat Ulubay.
- [137] Kent Düşleri:5 Ego Hangarları ve Alanı Değerlendirme Projesi Ulusal Proje Fikir Yarışması internet sitesi (Tarihçe 1), <http://www.mimarlarodasiansankara.org/ego/index.php-Did=22.htm>, 02 Ekim 2015.
- [138] <http://www.mimarlarodasiansankara.org/ego/86b.jpg>, 03 Ekim 2015.
- [139] Kent Düşleri:5 Ego Hangarları ve Alanı Değerlendirme Projesi Ulusal Proje Fikir Yarışması internet sitesi (Şartname – Yarışmanın Konusu ve Amacı), <http://www.mimarlarodasiansankara.org/ego/index.php-Did=7.htm>, 03 Ekim 2015.
- [140] http://www.mimarizm.com/V_Images/2011/Yarismalar/51678.jpg, 04 Ekim 2015.

- [141] <http://www.mimarlarodasiansankara.org/ego/160b.jpg>, 05 Ekim 2015.
- [142] <http://www.mimarlarodasiansankara.org/ego/167b.jpg>, 05 Ekim 2015.
- [143] Kent Düşleri:5 Ego Hangarları ve Alanı Değerlendirme Projesi Ulusal Proje Fikir Yarışması internet sitesi (Lisansüstü Kategorisi-2.Ödül), <http://www.mimarlarodasiansankara.org/ego/167b.jpg>, 06 Ekim 2015.
- [144] <http://haber.sol.org.tr/kent-gundemleri/melih-gokcek-satacak-bir-sey-daha-buldu-ankaradaki-tarihi-ego-hangarlari-satiliyor>, 06 Ekim 2015.
- [145] http://haber.sol.org.tr/sites/default/files/images/ego_hangarlari_0.jpg, 06 Ekim 2015.
- [146] Kent Düşleri 5, <http://www.mimarlarodasiansankara.org/ego/>, 06 Ekim 2015, Çizelge Hazırlama :Serhat Ulubay.
- [147] Kent Düşleri:4 Kızılay Kent Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Ulusal Proje Fikir Yarışması internet sitesi (Tarihçe), <http://www.mimarlarodasiansankara.org/kizilay/index.html>, 01 Ekim 2015.
- [148] Kent Düşleri:4 Kızılay Kent Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Ulusal Proje Fikir Yarışması internet sitesi (Fotoğraflar – Eski Kızılay Fotoğrafları) , <http://www.mimarlarodasiansankara.org/kizilay/index.html>, 01 Ekim 2015.
- [149] Geçmişin Modern Mimarisi : Ankara – 1, www.arkitera.com/haber/13991/gecmisin-modern-mimarisi--ankara---1, 10 Eylül 2015.
- [150] Kent Düşleri:4 Kızılay Kent Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Ulusal Proje Fikir Yarışması internet sitesi (Tarihçe), <http://www.mimarlarodasiansankara.org/kizilay/index.html>, 10 Eylül 2015.
- [151] Kent Düşleri:4 Kızılay Kent Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Ulusal Proje Fikir Yarışması internet sitesi (Tarihçe), <http://www.mimarlarodasiansankara.org/kizilay/index.html>, 10 Eylül 2015.
- [152] <http://store.donanimhaber.com/31/cf/3a/31CF3A38A4AA24287A8D0A6973ABFA1E.jpg>, 30 Eylül 2015.
- [153] Kent Düşleri:4 Kızılay Kent Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Ulusal Proje Fikir Yarışması internet sitesi (Yarışma Şartnamesi), <http://www.mimarlarodasiansankara.org/kizilay/index.html>, 10 Eylül 2015.
- [154] kolokyum.com/files/headthumbs/88606f16bb06a3c9c03cdde5cdb8c191.jpg, 09 Eylül 2015.
kolokyum.com/files/gallerythumbnails/949eedc47c38248604bbd28c582e266e.jpg, 09 Eylül 2015.
- [155] 1.Ödül - Kızılay Kent Meydanı ve Çevresi Ulusal Öğrenci Proje Fikir Yarışması , http://kolokyum.com/yazi/201/1odul_kizilay_kent_meydani_ve_cevresi_ulusal_ogrenci_proje_fikir_yarismasi, 09 Eylül 2015.

- [156] Toyka, R., (1995), Saraybosna'dan geriye kalanlar, Mimarlık Dergisi (263. Sayı): 4, (Alman Mimarlar Odası yayın organı DAB Dergisi Röportajı'ndan Türkçe çevirisi yayını).
- [157] Architectural Review (2003), (Sonbahar 2003-3 -Berlin Özel Sayısı): 32-42.
- [158] Capital City Berlin Parliament and Goverment District, http://www.stadtentwicklung.berlin.de/planen/hauptstadt/entwicklungsmassnahme/download/20jahre_hauptstadtberlin.pdf, 03 Eylül 2015.
- [159] Capital City Berlin Parliament and Goverment District, www.stadtentwicklung.berlin.de/planen/hauptstadt/entwicklungsmassnahme/en/vorher_nachher.shtml, 03 Eylül 2015.
- [160] Architecture and New Urban Development Projects in Berlin, Berlin <http://www.visitberlin.de/en/news-release/architecture-and-new-urban-development-projects-in-berlin-0>, 03 Eylül 2015.
- [161] Das Berliner Parlamentsviertel und seine Gebaude, http://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2012/37281259_kw01_parlamentsbauten/207320, 04 Eylül 2015.
- [162] Masterplan Museumsinsel A Projection into the Future, <https://www.museumsinsel-berlin.de/en/buildings/museum-courtyards/>, 01 Eylül 2015.
- [163] http://www.bustler.net/index.php/article/neues_museum_in_berlin_receives_grand_prix_of_the_european_heritage_awards/, 02 Eylül 2015.
- [164] Urban, F., (2006), The Invention of the Historical City: Building the Past in East Berlin, 1970-1990, Massachussetts Institute of Technology, Massachussetts.
- [165] Projects/ Reichstag. New German Parliament, <http://www.fosterandpartners.com/projects/reichstag-new-german-parliament/>, 02 Eylül 2015.
- [166] <http://www.berlin.de/geschichte/historische-bilder/suche/index.php?popup&big&place=Reichstag&page=1>, 02 Eylül 2015.
- [167] <http://www.berlin.de/geschichte/historische-bilder/suche/index.php?popup&big&place=Reichstag&page=9>, 02 Eylül 2015.
- [168] <https://garibaldy.files.wordpress.com/2010/02/reichstag-red-flag.jpg>, 23 Ağustos 2015.
- [169] http://gutenberger.ro/wp-content/uploads/2013/04/ruine1946_gross.jpg, 23 Ağustos 2015.
- [170] <http://lukaround.com/?p=1755>, 23 Ağustos 2015
- [171] Deutscher Dom, https://tr.wikipedia.org/wiki/Deutscher_Dom, 25 Ağustos 2015.
- Gendermenmarkt, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Gendarmenmarkt>, 25 Ağustos 2015.

- [172] http://www.stadtentwicklung.berlin.de/planen/staedtebau-projekte/gendarmenmarkt/de/geschichte/1683_1773.shtml, 27 Ağustos 2015.
- [173] http://www.stadtentwicklung.berlin.de/planen/staedtebau-projekte/gendarmenmarkt/de/geschichte/1774_1870.shtml, 27 Ağustos 2015.
- [174] http://www.stadtentwicklung.berlin.de/planen/staedtebau-projekte/gendarmenmarkt/de/geschichte/1871_1935.shtml, 27 Ağustos 2015.
- [175] http://www.stadtentwicklung.berlin.de/planen/staedtebau-projekte/gendarmenmarkt/de/geschichte/1936_1945.shtml, 27 Ağustos 2015.
- [176] http://kitatatsumi.com/?attachment_id=93, 27 Ağustos 2015.
- [177] [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:View_of_the_Gendarmenmarkt_and_Deutscher_Dom_\(German_Cathedral\)_from_the_Top_of_Franz%C3%B6sischer_Dom_\(French_Cathedral\).JPG](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:View_of_the_Gendarmenmarkt_and_Deutscher_Dom_(German_Cathedral)_from_the_Top_of_Franz%C3%B6sischer_Dom_(French_Cathedral).JPG), 28 Ağustos 2015.
- [178] Masterplan Museumsinsel A Projection into the Future, <https://www.museumsinsel-berlin.de/en/buildings/neues-museum/>, 19 Ağustos 2015.
- [179] Neues Museum, https://en.wikipedia.org/wiki/Neues_Museum, 19 Ağustos 2015.
- [180] https://en.wikipedia.org/wiki/Neues_Museum#/media/File:Berlin_Neues_Museum_Ostfassade.jpg, 19 Ağustos 2015.
- [181] https://en.wikipedia.org/wiki/Neues_Museum#/media/File:Neues_Museum_Aegyptischer_Hof.jpg, 19 Ağustos 2015.
- [182] https://en.wikipedia.org/wiki/Neues_Museum#/media/File:Neues_Museum_Ansicht_Payne_um_1850.jpg, 19 Ağustos 2015.
- [183] <https://memphistours.files.wordpress.com/2010/10/neues-museum-berlin-old.jpg>, 19 Ağustos 2015.
- [184] Neues Museum, Museum Island Berlin 1997-2009, <http://www.davidchipperfield.co.uk/project/neues-museum>, 20 Ağustos 2015.
- [185] Staatliche Museen zu Berlin, <http://www.smb.museum/en/home.html>, 20 Ağustos 2015.
- [186] Masterplan Museumsinsel A Projection into the Future, <https://www.museumsinsel-berlin.de/en/buildings/neues-museum/>, 20 Ağustos 2015.
- [187] https://en.wikipedia.org/wiki/Neues_Museum#/media/File:Neues_Museum_Berlin_EP1.JPG, 21 Ağustos 2015.
- [188] “3.2.2.2 Berlin’de İkinci Dünya Savaşı’nda Tahrip Olan veya Yıkılan

Karakteristik Yapıları Üzerine Yeniden İşlevlendirmek ve Tartışmak İçin”

Organize Edilen Yarışmalar Başlığı altında incelenen tüm kaynaklar ;

Çizelge Hazırlama :Serhat Ulubay.

- [189] Hürriyet Gazetesi, Konya Yolu’na semazen heykeli, www.hurriyet.com.tr/ankara/18190285.asp, 14 Ekim 2015.
[www.ankara.bel.tr/files/9713/9480/6963/istanbul yolu giri kaps 1.JPG4](http://www.ankara.bel.tr/files/9713/9480/6963/istanbul_yolu_giri_kaps_1.JPG4), 14Ekim 2015.
- [190] Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yarışmalar Dizini 1930-2004, <http://www.mimarlarodasiankara.org/yarismalardizini/>, Haziran-Ekim 2015.
Arkiv Yarışmalar, <http://v2.arkiv.com.tr/competition.php?dates=2010-2019>, Haziran-Ekim 2015.
Kolokyum Yarışmalar, <http://kolokyum.com/yarismalar>, Haziran-Ekim 2015.
Mimdap Yarışma Duyuruları, <http://www.mimdap.org/?cat=11>, Haziran-Ekim 2015.
- [191] <http://www.inankara.com.tr/galeri-9-f-607/eski-ankara-fotograflari/eski-ankara-fotograflari-1.php>, 11 Ekim 2015.
- [192] Sağlık Bakanlığı, <http://www.saglik.gov.tr>, 11 Ekim 2015.
- [193] Arslanoğlu,İ. (2013), Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938, 3.Basım,Bilge Kültür Sanat Yayıncılık, Ankara.
- [194] Boyut Pedia İnternet Sitesi, Maliye Vekaleti Binası, Maliye Bakanlığı, <http://www.boyutpedia.com/804/5932/maliye-vekaleti-binası-maliye-bakanligi>, 11 Ekim 2015.
- [195] Ulus Maliye Bakanlığı, <http://www.panoramio.com/photo/17403567>, 11 Ekim 2015.
- [196] Boyut Pedia İnternet Sitesi, Maliye Vekaleti Binası, Maliye Bakanlığı, <http://www.boyutpedia.com/804/5932/maliye-vekaleti-binası-maliye-bakanligi>, 11 Ekim 2015.
Envanter İnternet Sitesi, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Binası (Eski Maliye Bakanlığı Binası), <http://envanter.gov.tr/anit/index/detay/37155>, 11 Ekim 2015.
- [197] Arkitera İnternet Sitesi, Geçmişin Modern Mimarisi: Ankara-2, [http://www.arkitera.com/haber/14101/gecmisin-modern-mimarisi--ankara---](http://www.arkitera.com/haber/14101/gecmisin-modern-mimarisi--ankara---2) 2, Ekim 2015.
- [198] ankaraarsivi.atilim.edu.tr/shares/ankara/images/bakanl%C4%B1klar.jpg, 10 Ekim 2015.
- [199] http://wowturkey.com/t.php?p=/tr47/Sevtap_msb1.jpg, 10 Ekim 2015.
- [200] Envanter İnternet Sitesi, Milli Savunma Bakanlığı, <http://envanter.gov.tr/anit/index/detay/37470>, 7 Ekim 2015.

- [201] www.mimarlikmuzesi.org/Gallery/DisplayPhoto.aspx?ID=47&DetailID=2&ExhibitionID=13, 6 Ekim 2015.
- [202] http://wowturkey.com/t.php?p=/tr134/mustafa_topsakal_anafartalar.jpg, 2 Ekim 2015.
- [203] Mimdap İnternet Sitesi, Adliye kültür merkezi oldu, <http://www.mimdap.org/?p=18069>, 10 Ekim 2015
- [204] <http://www.mimarlikmuzesi.org/Gallery/DisplayPhoto.aspx?ID=21&DetailID=1&ExhibitionID=6>, 8 Ekim 2015.
- [205] Boyut Pedia İnternet Sitesi, Sayıştay Binası, <http://www.boyutpedia.com/804/5959/sayistay-binası>, 3 Ekim 2015.
- [206] Envanter İnternet Sitesi, Sayıştay Binası, <http://envanter.gov.tr/anit/index/detay/37318>, 3 Ekim 2015.
- [207] Arkitera İnternet Sitesi, Geçmişin Modern Mimarisi: Ankara-1, [http://www.arkitera.com/haber/13991/gecmisin-modern-mimarisi--ankara---](http://www.arkitera.com/haber/13991/gecmisin-modern-mimarisi--ankara---1) 1, Ekim 2015.
- [208] Haberdokuz İnternet Sitesi, Genelkurmay'dan Suç Duyurusu, <http://www.haberdokuz.com/2014/01/21/genelkurmaydan-suc-duyurusu>, 12 Ekim 2015.
- [209] Boyut Pedia İnternet Sitesi, Erkan-ı Harbiye Reisliği Dairesi, Genelkurmay Başkanlığı Binası, <http://www.boyutpedia.com/804/5923/erkan-i-harbiye-reisligi-dairesi-genelkurmay-baskanligi-binası>, 12 Ekim 2015.
- [210] Envanter İnternet Sitesi, Merkez Atatürk İlköğretim Okulu (Gazi İlkokulu) , Gazi ve Latife Okulları (Merkez Atatürk İlköğretim Okulu), Gazi İlkokulu, <http://envanter.gov.tr/anit/index/detay/37186>, 1 Ekim 2015.
- [211] Mamak Belediyesi, MKM Kültür ve Sanatın Merkezi Oldu, <http://mamak.bel.tr/mkm-kultur-ve-sanatin-merkezi-oldu.aspx>, 2 Ekim 2015.
- [212] <http://ankaraarsivi.atilim.edu.tr/shares/ankara/images/Ticaret%20Lisesi%20Binas%C4%B1.jpg>, 8 Ekim 2015.
- [213] Serhat Ulubay Arşivi (Fotoğraf Çekim Tarihi: 29.12.2013).
- [214] Boyut Pedia İnternet Sitesi, Ticaret Lisesi, MEB Anadolu Sekreterlik Okulu, <http://www.boyutpedia.com/804/5967/ticaret-lisesi-meb-anadolu-sekreterlik-meslek-lisesi>, 21 Eylül 2015.
- [215] www.veterinary.ankara.edu.tr/docs/veteriner_fakultesi_60_yil_tarihce.pdf, 3 Ekim 2015.
- [216] Goethe Institut İnternet Sitesi, Ziraat Fakültesi, <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/bil/lan/trindex.htm>, 29 Eylül 2015.
- [217] <http://v2.arkiv.com.tr/p5304-zubeyde-hanim-kiz-meslek-lisesi---ismet->

- [Pasa-kiz-enstitusu.html](#), 7 Ekim 2015.
- [218] <http://www.mimarlikmuzesi.org/Gallery/DisplayPhoto.aspx?ID=5&DetailID=2&ExhibitionID=6>, 9 Ekim 2015.
- [219] Milliyet Gazetesi, <http://www.milliyet.com.tr/fotogaleri/53408-yasam-eski-ankara/24>, 27 Eylül 2015.
- [220] Goethe Institut İnternet Sitesi, Refik Saydam Hıfzısıhha Enstitüsü, <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/pri/urs/geb/ges/hyg/trindex.htm>, 29 Eylül 2015.
- [221] Arkitera İnternet Sitesi, Türk Ocağı Binası'ndan Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi'ne, <http://www.arkitera.com/haber/1530/turk-ocaklari-merkez-binasindan-ankara-devlet-resim-ve-heykel-muzesine>, 1 Ekim 2015.
- [222] Serhat Ulubay Arşivi (Fotoğraf Çekim Tarihi: 29.12.2013).
- [223] www.eba.gov.tr/gorsel/bak/27544a127ef87b0df42e08bd8d2761e9682c25ce5a142, 9 Ekim 2015.
- [224] Serhat Ulubay Arşivi (Fotoğraf Çekim Tarihi: 26.12.2013).
- [225] Boyut Pedia İnternet Sitesi, Etnografya Müzesi, <http://www.boyutpedia.com/804/5924/etnografya-muzesi>, 22 Eylül 2015.
- [226] <http://www.inankara.com.tr/galeri-9-f-609/eski-ankara-fotograflari/eski-nkara-fotograflari-1.php#a>, 01 Ekim 2015.
- [227] Goethe Institut İnternet Sitesi, Refik Saydam Hıfzısıhha Enstitüsü, <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/pri/urs/geb/ges/hyg/trindex.htm>, 29 Eylül 2015.
- [228] Boyut Pedia İnternet Sitesi, Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Enstitüsü, <http://www.boyutpedia.com/804/5956/refik-saydam-merkez-hifzisihha-enstitusu>, 29 Eylül 2015.
- [229] <http://www.ziraatliyiz.biz/wp-content/uploads/2012/02/ta%C5%9Fbina.jpg>, 03 Ekim 2015.
- [230] <http://www.mimarlikmuzesi.org/Gallery/DisplayPhoto.aspx?ID=3&DetailID=5&ExhibitionID=12>, 07 Ekim 2015.
- [231] http://www.limitltd.com/public/references/30_2.jpg, 21 Eylül 2015.
- [232] Ulubay, S. ve Türkeri, İ., Osmanlı Bankası Ankara Şubesi Ek Binası, Docomomo 2014, 31 Ekim – 02 Kasım 2014, Erzurum.
- [233] Serhat Ulubay Arşivi (Fotoğraf Çekim Tarihi: 04.01.2014).
- [234] Ulubay, S. ve Türkeri, İ., Osmanlı Bankası Ankara Şubesi Ek Binası, Docomomo 2014, 31 Ekim – 02 Kasım 2014, Erzurum.
- [235] s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/44/28/22/4428224567843824f62aa7c2a4bbeeee.jpg, 03 Ekim 2015.

- [236] Goethe Institut İnternet Sitesi, Ankara Orduevi, <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/pri/urs/geb/mil/kas/trindex.htm>, 29 Eylül 2015.
- [237] [wowturkey.com/t.php?p=/tr195/Selahattin Selo GaziTrenIstasyonu.jpg](http://wowturkey.com/t.php?p=/tr195/Selahattin+Selo+GaziTrenIstasyonu.jpg), 01 Ekim 2015.
- [238] [http://ankaraarsivi.atilim.edu.tr/shares/ankara/images/imagebrowser/Ankara Palas.jpg](http://ankaraarsivi.atilim.edu.tr/shares/ankara/images/imagebrowser/Ankara_Palas.jpg), 30 Eylül 2015.
- [239] [http://ankaraarsivi.atilim.edu.tr/shares/ankara/images/ANKARA%20PALAS%202013%20%20\(4\).JPG](http://ankaraarsivi.atilim.edu.tr/shares/ankara/images/ANKARA%20PALAS%202013%20%20(4).JPG), 30 Eylül 2015.
- [240] http://wowturkey.com/t.php?p=/tr305/sguner_72.jpg, 06 Ekim 2015.
- [241] <http://www.memurlar.net/haber/461742/>, 06 Ekim 2015.
- [242] Arkitera İnternet Sitesi, Geçmişin Modern Mimarisi: Ankara-1, [http://www.arkitera.com/haber/13991/gecmisin-modern-mimarisi--ankara---](http://www.arkitera.com/haber/13991/gecmisin-modern-mimarisi--ankara---1) 1, Ekim 2015.
- [243] Goethe Institut İnternet Sitesi , İçişleri Bakanlığı, <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/pri/urs/geb/geb/inn/trindex.htm>, 04 Ekim 2015.
- [244] Goethe Institut İnternet Sitesi , Bayındırlık Bakanlığı, <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/pri/urs/geb/geb/bau/trindex.htm>, 04 Ekim 2015.
- [245] Goethe Institut İnternet Sitesi , Eski Ticaret Bakanlığı, <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/pri/urs/geb/geb/han/trindex.htm>, 05 Ekim 2015.
- [246] Arkitekt Dergisi, Adliye Vekaleti Binası, <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/106/1171.pdf>, 11 Ekim 2015.
- [247] Adalet Bakanlığı, <http://www.adalet.gov.tr/>, 11 Ekim 2015.
- [248] Arkitekt Dergisi, Adliye Vekaleti Binası, <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/106/1171.pdf>, 11 Ekim 2015.
- [249] <http://aocmucadelesi.org/media/1/200b.jpg>, 14 Ekim 2015.
- [250] <http://aocmucadelesi.org/media/1/202b.jpg>, 14 Ekim 2015.
- [251] <http://aocmucadelesi.org/media/1/198b.jpg>, 14 Ekim 2015.
- [252] Boyut Pedia İnternet Sitesi, İnhisarlar Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Binası, <http://www.boyutpedia.com/804/5926/inhisarlar-genel-mudurlugu-basbakanlik-binası>, 02 Ekim 2015.
- [253] Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık, [www.basbakanlik.gov.tr/Forms/ Global/ PrincipalClerk/pg PrincipalClerk.aspx](http://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/Global/PrincipalClerk/pg_PrincipalClerk.aspx), 02 Ekim 2015.

- [254] Boyut Pedia İnternet Sitesi, İnhisarlar Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Binası, <http://www.boyutpedia.com/804/5926/inhisarlar-genel-mudurlugu-basbakanlik-binası>, 2 Ekim 2015.
- [255] Goethe Institut İnternet Sitesi , Yargıtay (Temyiz Mahkemesi) <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/res/rev/trindex.htm>, 03 Ekim 2015.
- [256] D.D.Y Umumi İdare Binası, Arkitekt Dergisi (1941/11-12): 243.
- [257] <http://tcdd.net/up/TCDD-Genel-Mudurluk-Bina-Ulus-Tarihi-Omer-Yildiz-Tcdd.net-sletme.jpg>, 05 Ekim 2015.
- [258] D.D.Y Umumi İdare Binası, Arkitekt Dergisi (1941/11-12): 247.
- [259] <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?p=2433947>, 07 Ekim 2015.
- [260] <http://www.boyutpedia.com/804/5949/polis-jandarma-okulu-polis-koleji>, 07 Ekim 2015.
- [261] <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?p=156391>, 04 Ekim 2015
- [262] <http://wowturkey.com/t.php?p=/tr63/Selcuk Dincsoy 200312081150570 İmage016.jpg>, 02 Ekim 2015.
- [263] <http://wowturkey.com/t.php?p=/tr134/ahmettonalit Dil ve Tarih Cografya Fakultesi 194.jpg>, 03 Ekim 2015.
- [264] Goethe Institut İnternet Sitesi , Dil ve Tarih , Coğrafya Fakültesi, <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/bil/phi/trindex.htm>, 03 Ekim 2015.
- [265] Boyut Pedia İnternet Sitesi, Cebeci Ortaokulu, <http://www.boyutpedia.com/804/5902/cebeci-ortaokulu>, 28 Eylül 2015.
- [266] Goethe Institut İnternet Sitesi , Cebeci Ortaokulu, <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/bil/ceb/trindex.htm>, 28 Eylül 2015.
- [267] <http://www.kolluk.net/ankara-universitesi-hukuk-fakultesi/>, 09 Ekim 2015.
- [268] Serhat Ulubay Arşivi (Fotoğraf Çekim Tarihi: 27.12.2013).
- [269] <http://www.inankara.com.tr/galeri-9-f-603/eski-ankara-fotograflari/eski-ankara-fotograflari-1.php>, 7 Ekim 2015.
- [270] <http://www.panoramio.com/photo/8935584>, 11 Ekim 2015.
- [271] Goethe Institut İnternet Sitesi , Numune Hastanesi, <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/ges/num/trindex.htm>, 11 Ekim 2015.
- [272] <http://aocmucadelesi.org/media/1/159b.jpg>, 06 Ekim 2015.
- [273] <http://aocmucadelesi.org/media/1/225b.jpg>, 06 Ekim 2015.

- [274] Boyut Pedia İnternet Sitesi, Ankara Garı, <http://www.boyutpedia.com/804/5874/ankara-gari>, 6 Ekim 2015.
- [275] <http://www.gezi-yorum.net/ankara-ataturk-konutu-tcdd-muzesi-gar-binası/>, 06 Ekim 2015.
- [276] Boyut Pedia İnternet Sitesi, Milli Stad, Stadyum, <http://www.boyutpedia.com/804/5945/milli-stad-stadyum>, 08 Ekim 2015.
- [277] <http://www.serelyapi.com/admin/resimler/30.jpg>, 08 Ekim 2015.
- [278] <http://www.panoramio.com/photo/118938548>, 07 Ekim 2015.
- [279] <http://www.mimarlikmuzesi.org/Gallery/DisplayPhoto.aspx?ID=17&DetailID=6&ExhibitionID=6>, 03 Ekim 2015.
- [280] Arkiv İnternet Sitesi, Çubuk Baraj Gazinosu, <http://v2.arkiv.com.tr/p5314-cubuk-baraj-gazinosu.html>, 27 Eylül 2015.
- [281] <http://www.panoramio.com/photo/75503373>, 27 Eylül 2015.
- [282] Goethe Institut İnternet Sitesi , Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/ban/zen/trindex.htm>, 02 Ekim 2015.
- [283] Serhat Ulubay Arşivi (Fotoğraf Çekim Tarihi: 15.01.2014).
- [284] T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, <http://www.vgm.gov.tr/>, 07 Ekim 2015.
- [285] Yapı İnternet Sitesi, Mimarlardan İller Bankası'nın Yıkımına Dava, <http://www.yapi.com.tr/haberler/mimarlardan-iller-bankasi-binasinin-yikimina-dava-126622.html>, 6 Ekim 2015.
- [286] Mimarlık Dergisi , 381, Ocak-Şubat 2015 , <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=395&RecID=3565>, 06 Ekim 2015.
- [287] HTEKONOMİ İnternet Sitesi, O şirketler satışa çıktı!, <http://www.haberturk.com/ekonomi/is-yasam/haber/987541-o-sirketler-satisa-cikti>, 11 Ekim 2015.
- [288] <http://www.panoramio.com/photo/60287382>, 11 Ekim 2015.
- [289] Boyut Pedia İnternet Sitesi, Sümerbank Genel Müdürlük Binası, <http://www.boyutpedia.com/804/5963/sumerbank-genel-mudurluk-binası>, 11 Ekim 2015.
- [290] İnhisarlar U. Md. Ankara Depo ve İmlahanesi, Arkitekt Dergisi, (1943/3-4): 54-58.
- [291] http://susuzgeci.gen.tr/?page_id=7, 03 Ekim 2015.

**1930-2015 (EKİM) ARASINDA TÜRKİYE’DE AÇILMIŞ ULUSAL ÖLÇEKLİ
MİMARLIK YARIŞMALARI**

1. Bursa Belediyesi Hal Binası–BURSA 1930
2. Elazığ (Elaziz) Belediyesi Sinema Salonu–ELAZIĞ 1931
3. Sanayi ve Maadin Bankası–ANKARA 1931
4. Ankara İmar Planı –ANKARA 1932
5. Ankara Polis ve Jandarma Mektebi-ANKARA 1933
6. Ankara Sergievi Binası-ANKARA 1933
7. Yıldız Sarayı Merasim Dairesinin Tefrişi-İSTANBUL 1933
8. Zonguldak Halkevi Binası-ZONGULDAK 1933
9. 16 Mart Şehitleri Abidesi ve Konservatuvarı Binası-İSTANBUL 1934
10. Ankara’da Hususi Bir Apartman –ANKARA 1934
11. Çocuk Esirgeme Kurumu Ankara Himaye-i Etfal Apartmanı-ANKARA 1934
12. Gümrük ve İnhisarlar Vekaleti (Başbakanlık) Binası-ANKARA 1934
13. Sümerbank-ANKARA 1934
14. Tokat Atatürk Heykeli-TOKAT 1934
15. Yalova Termal Oteli-YALOVA 1934
16. Halkevi Trakya Göçmen Evleri-YERSİZ 1935
17. İller (Belediyeler) Bankası-ANKARA 1935
18. İstanbul Adliye Binası-İSTANBUL 1935
19. İstanbul Konservatuar ve Tiyatro Binası (Uluslararası)-İSTANBUL 1935
20. Köy Evleri Proje Yarışması-YERSİZ 1935
21. Yozgat Terzili Kaplıcası Oteli-YOZGAT 1935
22. Yürükali Plajı-İSTANBUL 1935
23. Çocuk Esirgeme Kurumu Apartman, Sinema, Havuz, Gazino ve Garaj Binası-ANKARA 1936
24. İstanbul Limanı Galata Yolcu Salonu (Garmaritim) (Uluslararası)-İSTANBUL 1936
25. İzmir Fuarı İnhisarlar Pavyonu-İZMİR 1936

26. Samsun Halkevi-SAMSUN 1936
27. Bursa Halkevi-BURSA 1937
28. İzmir Ağamemnun Kaplıcaları-İZMİR 1937
29. İzmir Hal Santrali-İZMİR 1937
30. Kayseri Mezbaha ve Pastırmahane-KAYSERİ 1937
31. Lüleburgaz Belediyesi Sinema, Otel, Gazino-KIRKLARELİ 1937
32. Akhisar Belediyesi Binası-MANİSA 1938
33. Kadıköy Halkevi-İSTANBUL 1938
34. Sivas Halkevi-SİVAS 1938
35. Türkiye Büyük Millet Meclisi Binası (Kamutay) (Uluslararası)-ANKARA 1938
36. Samsun Merkez Bankası-SAMSUN 1939
37. Ankara Polis Koleji-ANKARA 1940
38. Köy Enstitüleri-YERSİZ 1940
39. Köy Okulları-YERSİZ 1940
40. Anıtkabir-ANKARA 1941
41. Ankara Hasanoğlu Köy Enstitüsü-ANKARA 1942
42. Samsun Şehir Planı-SAMSUN 1942
43. Ankara Otomatik Telefon Santrali-ANKARA 1943
44. Çanakkale Halkevi-ÇANAKKALE 1943
45. Ereğli İvriz Köy Enstitüsü-KONYA 1943
46. Taksim İnönü Abidesi Kaidesi-İSTANBUL 1943
47. Yıldızeli Pamukpınar Köy Enstitüsü-SİVAS 1943
48. Yozgat Spor Alanı-YOZGAT 1943
49. Zonguldak Şehir Oteli-ZONGULDAK 1943
50. Adana Belediye Sarayı-ADANA 1944
51. Adana Numune Evleri-ADANA 1944
52. Adana Şehir Oteli-ADANA 1944
53. Çanakkale Zafer ve Meçhul Asker Anıtı-ÇANAKKALE 1944
54. İlköğretmen Evleri-YERSİZ 1944
55. Ödemiş Şehir Planı-AYDIN 1944
56. Adana Adalet Sarayı Binası-ADANA 1945
57. Ankara Sinema ve Gazino (Apartman Bloku) Binası-ANKARA 1945
58. Erzurum Devlet Demiryolları Müdürlüğü İşletme Toplantı Binaları ve Memur Evleri Mahallesi-ERZURUM 1945
59. Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası-GAZİANTEP 1945
60. Haymana Otel Termal ve Halk Hamamı-ANKARA 1945
61. İstanbul Radyo Evi-İSTANBUL 1945
62. Malatya Spor Alanı-MALATYA 1945
63. Mersin Spor Alanı-MERSİN 1945
64. Orman Umum Müdürlüğü Binası-ANKARA 1945

65. Ankara Teknik Üniversitesi Fizik ve Kimya Fakülteleri-ANKARA 1946
66. Ereğli Kömürleri İşletmesi İşçi Evleri-ZONGULDAK 1946
67. Eskişehir Garı-ESKİŞEHİR 1946
68. İstanbul Açık hava Tiyatrosu-İSTANBUL 1946
69. Sivas Kongresi Anıtı-SİVAS 1946
70. Trabzon Sergievi-TRABZON 1946
71. 1550 Kişilik Öğrenci Yurdu-İSTANBUL 1947
72. Ankara Belediyesi Ticaret Evi-ANKARA 1947
73. Ankara Kapalı Spor Salonu-ANKARA 1947
74. Ankara'da Yapılacak Yenişehir Camii-ANKARA 1947
75. İstanbul Adalet Sarayı-İSTANBUL 1947
76. İstanbul Üniversitesi Hukuk ve Ekonomi Fakülteleri Ek Binaları-İSTANBUL 1947
77. Ankara İller Kooperatifi Ev Projeleri-ANKARA 1948
78. İstanbul Belediyesi Harbiye İki No'lu Park Gazinosu-İSTANBUL 1948
79. İzmit Belediye Binası ile Otel-KOCAELİ 1948
80. Ulus Meydanı-ANKARA 1948
81. Ankara Belediyesi Ucuz Evler-ANKARA 1949
82. Bursa Süleyman Çelebi Kabri-BURSA 1949
83. Emlak Bankası Ucuz Evler-İSTANBUL 1949
84. Gaziantep Ticaret Odası-GAZİANTEP 1949
85. İstanbul Adalet Sarayı-İSTANBUL 1949
86. İstanbul Vakıf İşhanı-İSTANBUL 1949
87. Antalya Şehir Oteli-ANTALYA 1950
88. Emekli Sandığı İdare Binası-ANKARA 1950
89. Eskişehir Ucuz Ev Tipi-ESKİŞEHİR 1950
90. Garanti Bankası Banka Binası-İSTANBUL 1950
91. İşçi Sigortaları Genel Müdürlük Binası-ANKARA 1950
92. T.C. Merkez Bankası İzmir Şubesi-İZMİR 1950
93. Dış Memleketlerde Yapılacak Şehitlikler Anıtı-YERSİZ 1951
94. Guraba Hastanesi Ortopedi ve Psikiyatri Pavyonları-İSTANBUL 1951
95. İstanbul Askeri Müze-İSTANBUL 1951
96. İstanbul Belediyesi İlkokul-İSTANBUL 1951
97. İşçi Sigortaları Sanatoryumu-YERSİZ 1951
98. İzmir Şehir İmar Planı (Uluslararası)-İZMİR 1951
99. Mithatpaşa Anıt Mezarı-ANKARA 1951
100. Sanatçı Cemal Nadir Güler Anıt Mezarı-İSTANBUL 1951
101. Türk Ticaret Bankası İzmir Şube Binası-İZMİR 1951
102. Ziraat Bankası Şube ve Ajans Tip Planları Birinci Proje Yarışması-YERSİZ 1951
103. Ziraat Bankası Şube ve Ajans Tip Planları İkinci Proje Yarışması-YERSİZ 1951
104. Anadolu Kulübü Büyükkada Oteli-İSTANBUL 1952

105. Eskişehir İmar Planı-ESKİŞEHİR 1952
106. İstanbul Emniyet Hanı-İSTANBUL 1952
107. Yeşilköy Havameydanı Binası-İSTANBUL 1952
108. Eskişehir Devlet Hastanesi (800 Yataklı)-ESKİŞEHİR 1953
109. İstanbul Belediye Sarayı-İSTANBUL 1953
110. İzmir Kültürpark Spor ve Sergi Sarayı-İZMİR 1953
111. Malatya İmar Planı-MALATYA 1953
112. Ulus Meydanı İşhanı-İSTANBUL 1953
113. Ankara Belediyesi Mağaza Binası-ANKARA 1955
114. Ankara Esnafları Kooperatifi Çarşı ve İşhanı-ANKARA 1955
115. Ankara Şehri İmar Planı (Uluslararası)-ANKARA 1955
116. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Ek Binası-ANKARA 1955
117. Antalya İmar Planı-ANTALYA 1955
118. Baruşane Sitesi Fikir Proje Yarışması-İSTANBUL 1955
119. Elazığ Hükümet Konağı-ELAZIĞ 1955
120. Erzurum Atatürk Üniversitesi (Uluslararası)-ERZURUM 1955
121. İstanbul Kapalı Çarşı Tesisleri-İSTANBUL 1955
122. İzmir Konak Sitesi-İZMİR 1955
123. İzmir PTT Binası-İZMİR 1955
124. Karayolları Genel Müdürlüğü-ANKARA 1955
125. Petrol Ofisi Genel Müdürlüğü-İSTANBUL 1955
126. Sakarya Hükümet Konağı-SAKARYA 1955
127. Türk Ticaret Bankası Emekli Sandığı Adana Şubesi-ADANA 1955
128. Türkiye İş Bankası Anafartalar İşhanı (Banka, Otel ve Sinema Binası)-ANKARA 1955
129. Türkiye İş Bankası Galatasaray Şubesi-İSTANBUL 1955
130. Ankara Kapalı Çarşı Sitesi-ANKARA 1956
131. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi-ANKARA 1956
132. Brüksel Sergisi Türkiye Pavyonu-YURTDIŞI 1956
133. Eskişehir Porsuk Oteli-ESKİŞEHİR 1956
134. Tarabya Yapı Kooperatifi-İSTANBUL 1956
135. Türk Dil Kurumu Binası-ANKARA 1956
136. 25.000 Kişilik Cebeci Stadı-ANKARA 1957
137. Adapazarı İmar Planı-SAKARYA 1957
138. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ev Ekonomisi Binası-ANKARA 1957
139. Çankaya Okul Sitesi-ANKARA 1957
140. Gaziantep Devlet Hastanesi (400 Yataklı)-GAZİANTEP 1957
141. Gaziantep Harp Anıtı ve Şehitler Abidesi-GAZİANTEP 1957
142. Kocatepe Camii-ANKARA 1957
143. Konya Belediye Binası-KONYA 1957

144. Konya Koleji-KONYA 1957
145. Kooperatifler Sarayı-ANKARA 1957
146. Modern Çarşı (Sınırlı)-ANKARA 1957
147. Rumeli Hisarı Bahçe Düzenlemesi-İSTANBUL 1957
148. T.C. Emekli Sandığı Unkapanı Tesisleri-İSTANBUL 1957
149. Adana Devlet Hastanesi (425 Yataklı)-ADANA 1958
150. Adıyaman Hükümet Konağı-ADİYAMAN 1958
151. Ankara Cebeci PTT Santral Binası-ANKARA 1958
152. Balıkesir Atatürk Anıtı-BALIKESİR 1958
153. Bitlis Hükümet Konağı-BİTLİS 1958
154. Diyarbakır Koleji-DİYARBAKIR 1958
155. İnhisarlar Genel Müdürlüğü-ANKARA 1958
156. İstanbul Manifatura ve Kumaşçılar Çarşısı-İSTANBUL 1958
157. İstanbul Moda Koleji-İSTANBUL 1958
158. Kırşehir Hükümet Konağı-KIRŞEHİR 1958
159. Urfa Hükümet Konağı-ŞANLIURFA 1958
160. 2000 Kişilik Cebeci Yüksek Öğrenim Yurdu-ANKARA 1959
161. Ankara Kızılay Sitesi-ANKARA 1959
162. Ege Üniversitesi Kampüsü-İZMİR 1959
163. İstanbul Harbiye Kışlası ve Civarının Tanzimi-İSTANBUL 1959
164. Maliye Sitesi (Maliye Bakanlığı, Divan-ı Muhasebat, Merkez Bankası, Amortisman ve Kredi Sandığı, Devlet Malzeme Ofisi, Maliye Meslek Okulu)-ANKARA 1959
165. Samsun Koleji-SAMSUN 1959
166. Taksim Turistik Otel (Sınırlı)-İSTANBUL 1959
167. Ankara Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Öğrenci Kültür ve Dinlenme Merkezi-ANKARA 1960
168. Ankara Üniversitesi ve Yüksek Okullar Talebe Yurdu-ANKARA 1960
169. Aydın Hükümet Konağı-AYDIN 1960
170. Eminönü Çarşı, Büro ve Depo Tesisleri-İSTANBUL 1960
171. İstanbul Manifaturacılar Çarşısı (Sınırlı)-İSTANBUL 1960
172. Karadeniz Teknik Üniversitesi Kampüsü-TRABZON 1960
173. Lefkoşe Türk Kız Lisesi (Sınırlı)-KIBRIS 1960
174. Orta Doğu Teknik Üniversitesi (Uluslararası)-ANKARA 1960
175. Türk Standartları Enstitüsü Merkez Binası ve Laboratuvarları-ANKARA 1960
176. Vakıf Guraba Hastanesi (575 Yataklı)-İSTANBUL 1960
177. Adana Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi (400 Yataklı)-ADANA 1961
178. Adana Vakıf İşhanı ve Çarşı Binası-ADANA 1961
179. Ankara Atatürk İlköğretmen Okulu-ANKARA 1961
180. Ankara Atom Araştırma Merkezi-ANKARA 1961

181. Ankara Ev Ekonomisi ve Tarım Okulu (Sınırlı)-ANKARA 1961
182. Ankara Kurtuluş Hürriyet Anıtı-ANKARA 1961
183. Ankara Test ve Araştırma Eğitsel Araçları Geliştirme Merkezleri, Milli Eğitim Bakanlığına ait Araştırma Binaları Grubu-ANKARA 1961
184. Bursa D.S.İ. 1. Bölge Tesisleri (Sınırlı)-BURSA 1961
185. Bursa İşçi Hastanesi-BURSA 1961
186. Bursa Kapalı Spor Salonu-BURSA 1961
187. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Hastanesi-İZMİR 1961
188. Elazığ Teknik Okulu-ELAZIĞ 1961
189. Ereğli Demir-Çelik Fabrikaları Sitesi-ZONGULDAK 1961
190. Erzincan Erkek Teknik Tarım Okulu (Sınırlı)-ERZİNCAN 1961
191. Malatya Erkek Teknik Tarım Okulu (Sınırlı)-MALATYA 1961
192. Orta Doğu Teknik Üniversitesi-ANKARA 1961
193. Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Binası-ANKARA 1961
194. Yalova Bağ-Bahçe Araştırma Enstitüsü (Sınırlı)-YALOVA 1961
195. Adana Devlet Hastanesi (400 Yataklı)-ADANA 1962
196. Adana İşçi Hastanesi-ADANA 1962
197. Adana Yüzme Havuzu-ADANA 1962
198. Ankara Belediyesi Çankaya (Botanik) Parkı Turistik Tesisleri-ANKARA 1962
199. Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu-ANKARA 1962
200. Ankara Gülhane Askeri Tıp Akademisi-ANKARA 1962
201. Ankara Kulübü Apartman, Çarşı, Sinema Tesisleri (Sınırlı)-ANKARA 1962
202. Ankara Şeker Araştırma Enstitüsü (Sınırlı)-ANKARA 1962
203. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Ek Binası (Sınırlı)-ANKARA 1962
204. Denizli Kız Öğrenci Ziraat ve Ev Ekonomisi Okulu (Sınırlı)-DENİZLİ 1962
205. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü-ANKARA 1962
206. Dumlupınar Zafer Anıtı ve Tesisleri-KÜTAHYA 1962
207. Karadeniz Teknik Üniversitesi-TRABZON 1962
208. Küçükçekmece Atom Araştırma Laboratuvarı (Sınırlı)-İSTANBUL 1962
209. Mardin Teknik Bahçıvanlık Okulu (Sınırlı)-MARDİN 1962
210. Milli Eğitim Bakanlığı-ANKARA 1962
211. New York Dünya Fuarı Türkiye Pavyonu-YURTDIŞI 1962
212. Süreyya Paşa Sanatoryumu-İSTANBUL 1962
213. Trabzon Teknik Bahçıvanlık Okulu (Sınırlı)-TRABZON 1962
214. T.C. Yeni Delhi Büyükelçiliği-YURTDIŞI 1962
215. Ankara İmar ve Emlak İşletme A.Ş. Anafartalar Çarşı Sitesi Tefriş Projesi-ANKARA 1963
216. Beyoğlu İşçi Hastanesi (560 Yataklı)-İSTANBUL 1963

217. Ege Üniversitesi Fen Fakültesi-İZMİR 1963
218. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi-İZMİR 1963
219. İstanbul Ticaret Odası-İSTANBUL 1963
220. İşçi Sigortaları Kurumu Göztepe Hastanesi (500 Yataklı)-İSTANBUL 1963
221. İzmir 27 Mayıs Meydanı Çarşı ve İşhanı Binaları-İZMİR 1963
222. İzmir Ticaret Odası Oteli-İZMİR 1963
223. Milli Eğitim Bakanlığı İzmir Teknik Okulu-İZMİR 1963
224. Sivas Belediye Sitesi-SİVAS 1963
225. T.C. Bonn Büyükelçiliği-YURTDIŞI 1963
226. T.C. Kabil Büyükelçiliği-YURTDIŞI 1963
227. T.C. Lefkoşe Büyükelçiliği-KIBRIS 1963
228. T.C. Lizbon Büyükelçiliği-YURTDIŞI 1963
229. Zeytinburnu Merkezefendi Öğrenci Yurdu-İSTANBUL 1963
230. Zonguldak İşçi Hastanesi (450 Yataklı)-ZONGULDAK 1963
231. Antalya Bölge Müzesi-ANTALYA 1964
232. Edirne Hükümet Konağı-EDİRNE 1964
233. İstanbul Beykoz Ortaokulu-İSTANBUL 1964
234. İzmir Bornova Deneme Öğretmen Okulu-İZMİR 1964
235. Mersin Şehrinde Mevzii İmar Planı-MERSİN 1964
236. Türk-Amerikan Derneği İzmir Şubesi (Sınırlı)-İZMİR 1964
237. T.C. Emekli Sandığı Ankara Stad Otel Sinema Tesisleri-ANKARA 1964
238. T.C. Islamabad (Pakistan) Büyükelçiliği-YURTDIŞI 1964
239. T.C. Merkez Bankası Kayseri Şubesi-KAYSERİ 1964
240. Ankara Kurtboğazı Barajı Dinlenme Tesisleri Peyzaj Mimarisi Fikir Proje Yarışması-ANKARA 1965
241. Denizli Atatürk Anıtı-DENİZLİ 1965
242. Emin Onat Kabri-İSTANBUL 1965
243. Erzurum İmar Planı-ERZURUM 1965
244. İstanbul Beyoğlu İlk Yardım Hastanesi (200 Yataklı)-İSTANBUL 1965
245. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi-İSTANBUL 1965
246. İzmir Agamemnon Sıcak Su Tedavi Merkezi-İZMİR 1965
247. Kayseri Belediyesi Şehirlerarası Otobüs Terminali-KAYSERİ 1965
248. Konya İmar Planı-KONYA 1965
249. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Atatürk Anıtı-ANKARA 1965
250. Tokat Belediye Sitesi-TOKAT 1965
251. T.B.M.M. Bahçesi Peyzaj Düzenlemesi-ANKARA 1965
252. Türkiye Halk Bankası Genel Müdürlüğü-ANKARA 1965
253. Adana Kent İmar Planı-ADANA 1966
254. Erzurum Yönetici Merkez Düzenlemesi ve Belediye Sitesi-ERZURUM 1966

255. İmar İskan Bakanlığı Yapı Malzemesi Araştırma Laboratuvarı ve Mesken Deneme İstasyonu-ANKARA 1966
256. İstanbul Şişli Çocuk Hastanesi-İSTANBUL 1966
257. İzmir Belediye Sarayı-İZMİR 1966
258. SSK İzmir Konak Tesisleri (Sinema, Oda Tiyatrosu, Çarşı, Büro, Gazino, Lokanta, Kafeterya)-İZMİR 1966
259. T.C. Brezilya (Brasilia) Büyükelçiliği-YURTDIŞI 1966
260. T.C. Emekli Sandığı İstanbul Maçka Oteli-İSTANBUL 1966
261. T.C. Varşova Büyükelçiliği-YURTDIŞI 1966
262. Unkapanı Çarşı, Antrepo, Büro Kompleksi (Sınırlı)-İSTANBUL 1966
263. Anafartalar Çarşısı-ANKARA 1967
264. Ankara Polis Eğitim Sitesi-ANKARA 1967
265. Ankara Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Enstitüsü-ANKARA 1967
266. Ankara Sivil Savunma Koleji İdare ve Eğitim Tesisleri-ANKARA 1967
267. Ankara Tandoğan Silahlı Kuvvetler Öğrenci Yurdu (Sınırlı)-ANKARA 1967
268. Ankara Ulus Meydanı Çarşı ve Büro Binaları-ANKARA 1967
269. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi (İbn-i Sina) Öğretim Hastanesi (Sınırlı)-ANKARA 1967
270. Antakya Fuar ve Eğlence Sitesi-HATAY 1967
271. Başbakanlık İstanbul Bölge Binası-İSTANBUL 1967
272. Edirne Selimiye Camii Çevre Düzenlemesi-EDİRNE 1967
273. Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Araştırma Hastanesi-ERZURUM 1967
274. Erzurum Devlet Hastanesi Kadın-Doğum, Çocuk Servisleri Ek Binası-ERZURUM 1967
275. Fatih Anıtı-İSTANBUL 1967
276. Isparta Eğirdir Kemik Hastalıkları Hastanesi-İSPARTA 1967
277. İstanbul Ayazağa Harp Akademileri İkinci Etabı-İSTANBUL 1967
278. İstanbul Harbiye Askeri Müzesi-İSTANBUL 1967
279. İstanbul Harbiye Orduevi Sitesi-İSTANBUL 1967
280. İstanbul 1. Ordu Karargah Tesisleri-İSTANBUL 1967
281. İstanbul Vatan Caddesi Mevzii İmar Planı ve Kitle Etüdü-İSTANBUL
282. İstanbul Teknik Üniversitesi Kampüsü Zooloji Bahçeleri Rekreasyon Tesisleri ve Bir Yurt Binası-İSTANBUL 1967
283. İzmir Devlet Hastanesi-İZMİR 1967
284. Karadeniz Teknik Üniversitesi Makine ve Elektrik Fakülteleri-TRABZON 1967
285. Pamukbank Galatasaray Şubesi (Sınırlı)-İSTANBUL 1967
286. Sivas Ana İmar Planı-SİVAS 1967
287. Tarım Meslek Okulları (Sınırlı)-YERSİZ 1967
288. Tokat Devlet Hastanesi Tevsii (Sınırlı)-TOKAT 1967

289. Zonguldak Kız İlköğretmen Okulu-ZONGULDAK 1967
290. Zonguldak Teknik Okulu-ZONGULDAK 1967
291. Ankara Numune Hastanesi Tevsii-ANKARA 1968
292. Artvin Hükümet Konağı-ARTVİN 1968
293. Bakırköy İhtiyarlık Bakım Yurdu-İSTANBUL 1968
294. Başbakanlık Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı Sitesi-ANKARA 1968
295. Çorum Devlet Hastanesi-ÇORUM 1968
296. Diyarbakır Devlet Hastanesi (500 Yataklı)-DİYARBAKIR 1968
297. İstanbul Kongre Binası-İSTANBUL 1968
298. İstanbul Reklam Sitesi-İSTANBUL 1968
299. Karadeniz Teknik Üniversitesi Akademik Merkezi-TRABZON 1968
300. Karadeniz Teknik Üniversitesi Spor ve Sosyal Tesisleri-TRABZON 1968
301. Karadeniz Teknik Üniversitesi Yer Bilimleri ve Orman Fakültesi-TRABZON 1968
302. Muş Göğüs Hastalıkları Hastanesi (200 Yataklı)-MUŞ 1968
303. Ordu Göğüs Hastalıkları Hastanesi (200 Yataklı)-ORDU 1968
304. Samsun Göğüs Hastalıkları Hastanesi (400 Yataklı) (Sınırlı)-SAMSUN 1968
305. Sayıştay İlave Binası-ANKARA 1968
306. Side Turistik Yerleşme Planı (Uluslararası)-ANTALYA 1968
307. T.C. Beyrut Büyükelçiliği-YURTDIŞI 1968
308. T.C. Cakarta Büyükelçiliği (Sınırlı)-YURTDIŞI 1968
309. T.C. Sofya Büyükelçiliği (Sınırlı)-YURTDIŞI 1968
310. Trabzon Göğüs Hastalıkları Hastanesi (Sınırlı)-TRABZON 1968
311. Trabzon İmar Planı-TRABZON 1968
312. Zonguldak Toplum Polisi Sitesi-ZONGULDAK 1968
313. Adana Ruh Sağlığı Sitesi (500 Yataklı)-ADANA 1969
314. Adana Kültür Sitesi-ADANA 1969
315. Ankara DGSA ve Devlet Konservatuvarı-ANKARA 1969
316. Ankara Milli Kütüphane Binası-ANKARA 1969
317. Ankara Ortopedik Sakat Çocuklar Okulu-ANKARA 1969
318. Bolu Kültür Sitesi-BOLU 1969
319. Edirne Kırkpınar Er Meydanı-EDİRNE 1969
320. Expo '70 Japonya-Osaka Dünya Sergisi Türkiye Pavyonu-YURTDIŞI 1969
321. Islamabad Faisal Camii (Uluslararası)-YURTDIŞI 1969
322. İstanbul Eğitim Enstitüsü-İSTANBUL 1969
323. İzmir DGSA ve Konservatuvarı-İZMİR 1969
324. İzmir İhtiyarlar Bakım Yurdu-İZMİR 1969
325. İzmir Rehabilitasyon Merkezi-İZMİR 1969
326. İzmir Toplum Polisi Sitesi-İZMİR 1969
327. Kars Hükümet Konağı-KARS 1969
328. Kastamonu Göğüs Hastalıkları Hastanesi (200 Yataklı)-KASTAMONU 1969

329. Trabzon Eğitim Enstitüsü-TRABZON 1969
330. Türkiye Kızılay Derneği Genel Merkezi-ANKARA 1969
331. Ankara Bahçelievler Kız Sanat Enstitüsü ve Ankara Kız Sanat Öğretmen Okulu-ANKARA 1970
332. Ankara Gençlik ve Kültür Merkezi (Sınırlı)-ANKARA 1970
333. Ankara Gölbaşı Ruh Sağlığı Sitesi (Sınırlı)-ANKARA 1970
334. Ankara Telekomünikasyon Binası-ANKARA 1970
335. Ankara 1000 Kişilik Toplum Polis Sitesi-ANKARA 1970
336. Conkbayırı Mehmetçik Parkı Anıtı ve Parkı-ÇANAKKALE 1970
337. Diyarbakır Ziya Gökalp (Dicle) Üniversitesi Kampüsü-DİYARBAKIR 1970
338. İstanbul Demirciler Çarşısı (Sınırlı)-İSTANBUL 1970
339. İstanbul Ticaret Sarayı-İSTANBUL 1970
340. İzmit İmar Planı-KOCAELİ 1970
341. Niğde Devlet Hastanesi (200 Yataklı)-NİĞDE 1970
342. Ankara Devlet Arşivi Sitesi-ANKARA 1971
343. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Ek Tesisleri-ANKARA 1971
344. Ayvalık Cunda Tatil Köyü (Sınırlı)-BALIKESİR 1971
345. Edirne Kapıkule Sınır Kapısı Gümrük Tesisleri-EDİRNE 1971
346. Erzurum Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi ve Temel Bilimler Yabancı Diller Yüksek Okulu-ERZURUM 1971
347. Gümüşhane Hükümet Konağı-GÜMÜŞHANE 1971
348. Güven Sigorta Genel Müdürlük Binası (Sınırlı)-İSTANBUL 1971
349. İmran Öktem Kabri ve Ankara Hukuk Fakültesi'nde Anısına Yapılacak Plaket-ANKARA 1971
350. İstanbul Adli Tıp Enstitüsü-İSTANBUL 1971
351. İstanbul Bakırköy Ruh Sağlığı Sitesi (1170 Yataklı)-İSTANBUL 1971
352. İstanbul Yedikule Sağlık Sitesi-İSTANBUL 1971
353. Mersin Devlet Hastanesi (400 Yataklı)-MERSİN 1971
354. Samsun Belediye Binası ve Genel Hizmet Tesisleri-SAMSUN 1971
355. Adana-Karataş Turizm Planlaması-ADANA 1972
356. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Cebeci Hastanesi Reorganizasyonu ve Merkez Polikliniği-ANKARA 1972
357. Bursa Tıp Fakültesi-BURSA 1972
358. Erzurum Atatürk Üniversitesi 200 Kişilik Laborant ve Tıbbi Teknisyen Okulu ve Dış Hekimliği Fakültesi-ERZURUM 1972
359. Erzurum Atatürk Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Yüksekokulu-ERZURUM 1972
360. Erzurum Atatürk Üniversitesi Ziraat Teknolojisi ve Ev Ekonomisi Binası-ERZURUM 1972
361. Hatay Hükümet Konağı-HATAY 1972

362. İçişleri Bakanlığı-ANKARA 1972
363. İstanbul Cevizli Onkoloji Hastanesi-İSTANBUL 1972
364. İzmir Hükümet Konağı-İZMİR 1972
365. Kocaeli Hükümet Konağı-KOCAELİ 1972
366. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Araştırma Hastanesi-TRABZON 1972
367. T.C. Vakıflar Bankası T.A.O. Genel Müdürlüğü (Sınırlı)-ANKARA 1972
368. Yapı Kredi Bankası Mensupları Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı Apartmanı (Sınırlı)-İSTANBUL 1972
369. Zonguldak-Kozlu-Kilimli-Çatalağzı Metropolitan Alan Planlaması-ZONGULDAK 1972
370. Akşehir Nasrettin Hoca Türbesi ve Çevre Düzenlemesi-KONYA 1973
371. Ankara Adliye Sarayı-ANKARA 1973
372. Ankara Sarayköy Çocuk Bakım ve Yetiştirme Yurdu-ANKARA 1973
373. Antalya Hükümet Konağı-ANTALYA 1973
374. Bandırma (Rıhtım) Sahil Şeridi Turistik Düzenlemesi-BALIKESİR 1973
375. Cumhurbaşkanlığı Resepsiyon Salonu (Sınırlı)-ANKARA 1973
376. Erzurum Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi-ERZURUM 1973
377. Gaziantep Kent Bütünü İmar Planı-GAZİANTEP 1973
378. Kıbrıs Lefkoşe Türk Cemaat Meclisi ve Tiyatro Binası-KIBRIS 1973
379. Kütahya Hükümet Konağı-KÜTAHYA 1973
380. Muş-Malazgirt Zafer Anıtı-MUŞ 1973
381. Samsun 19 Mayıs Atatürk Anıtı-SAMSUN 1973
382. Samsun Diyanet Sitesi-SAMSUN 1973
383. Samsun Subaşı Meydanı Yeraltı Çarşısı-SAMSUN 1973
384. Sinop Hükümet Konağı-SİNOP 1973
385. Sivas Hükümet Konağı-SİVAS 1973
386. Sosyal Sigortalar Kurumu Kızılay Tesisleri-ANKARA 1973
387. T.C. Merkez Bankası İdare Merkezi-ANKARA 1973
388. T.C. Merkez Bankası Van Şubesi ve Lojmanları-VAN 1973
389. Ankara Onkoloji Hastanesi (500 Yataklı)-ANKARA 1974
390. Antalya Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi-ANTALYA 1974
391. Ege Üniversitesi Rektörlüğü Akademik Merkez Sitesi-İZMİR 1974
392. Elazığ Hükümet Konağı-ELAZIĞ 1974
393. Kırşehir Devlet Hastanesi (200 Yataklı)-KIRŞEHİR 1974
394. Pamucak Mevkii Turistik Planlaması-AYDIN 1974
395. Trabzon Kemik Hastalıkları Hastanesi (200 Yataklı)-TRABZON 1974
396. T.C. Merkez Bankası İzmir Şubesi-İZMİR 1974
397. Türkiye Kömür İşletmeleri-ANKARA 1974
398. Ankara Geri Zekalılar Bakım ve Eğitim Merkezi-ANKARA 1975

399. Bingöl Hükümet Konağı-BİNGÖL 1975
400. Çankırı Hükümet Konağı-ÇANKIRI 1975
401. Çaykur Genel Müdürlüğü ve Sosyal Tesisleri-RİZE 1975
402. Erzurum Atatürk Üniversitesi Akademik Merkezi-ERZURUM 1975
403. Erzurum Atatürk Üniversitesi Spor Salonu ve Kapalı Yüzme Havuzu-ERZURUM 1975
404. Erzurum Atatürk Üniversitesi Yemekhanesi-ERZURUM 1975
405. Hava Kuvvetleri Karargah Binası-ANKARA 1975
406. İstanbul Zeytinburnu 12.500 Kişilik Kapalı Spor Salonu-İSTANBUL 1975
407. Kütahya Devlet Hastanesi (200 Yataklı)-KÜTAHYA 1975
408. SSK Büyüeybilen Tıp Hastane-YERSİZ 1975
409. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi-İSTANBUL 1976
410. Kıbrıs Özgürlük Anıtı-KIBRIS 1976
411. T.C. Merkez Bankası Konya Şubesi-KONYA 1976
412. Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlük Tesisleri-ANKARA 1976
413. Ankara Belediyesi Sular İdaresi (Sınırlı)-ANKARA 1977
414. İzmit Kıyı Kesimi Kültür, Fuar ve Rekreasyon Alanları Planlaması-KOCAELİ 1977
415. SSK Etlik Genel Müdürlük Tesisleri-ANKARA 1977
416. Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. Ankara Etimesgut Eğitim Merkezi-ANKARA 1977
417. Urfa DSİ XV. Bölge Tesisleri-ŞANLIURFA 1977
418. Yeşilköy Hava Meydanı (Sınırlı)-İSTANBUL 1977
419. Ankara Emniyet Genel Müdürlüğü-ANKARA 1978
420. Aydın Devlet Hastanesi-AYDIN 1978
421. Bayındırlık Bakanlığı Genel Müdürlükleri-YERSİZ 1978
422. Denizli Belediye Sarayı-DENİZLİ 1978
423. Türkiye Havayolları Anonim Ortaklığı Yönetim Binası-İSTANBUL 1978
424. Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları Anonim Ortaklığı Yönetim Binası (Sınırlı)-İSTANBUL 1978
425. Ankara Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı Sosyal Tesisleri (Sınırlı)-ANKARA 1979
426. İstanbul Emniyet Müdürlüğü-İSTANBUL 1979
427. T.B.M.M. Atatürk Anıtı-ANKARA 1979
428. T.B.M.M. Binalarında Ek Cumhuriyet Senatosu Binası-ANKARA 1979
429. Trabzon Hükümet Konağı-TRABZON 1979
430. Türkiye Petrolleri A.O. Genel Müdürlük Tesisleri-ANKARA 1979
431. Yapı Kredi Bankası Osmanbey Şubesi-İSTANBUL 1979
432. Afyon Hükümet Konağı-AFYONKARAHİSAR 1980
433. Erzurum Hükümet Konağı-ERZURUM 1980
434. Oyak Tandoğan Tesisleri (Sınırlı)-ANKARA 1980
435. Anayasa Mahkemesi-ANKARA 1981

436. Ankara Kızılay Tesisleri-ANKARA 1981
437. Atatürk Kültür Merkezi-ANKARA 1981
438. Başbakanlık ve Bağlı Kuruluşlar, Dışişleri, İmar İskan Bakanlıkları (Sınırlı)-ANKARA 1981
439. Eskişehir Fuarı ve Dinlence Eğlence Kültür Alanları Kentsel Tasarımı-ESKİŞEHİR 1981
440. Gecekondu Önleme Bölgeleri ve Geri Kalmış Yörelerde Kiralık Konut-YERSİZ 1981
441. Isparta Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi Kampüsü (Sınırlı)-ISPARTA 1981
442. İstanbul Yüksek Denizcilik Okulu-İSTANBUL 1981
443. Akdeniz Atatürk Kültürparkı Düzenlemesi-ANTALYA 1982
444. Ankara TRT Sitesi (Sınırlı)-ANKARA 1982
445. Milli Savunma Bakanlığı Devlet Mezarlığı-ANKARA 1982
446. 200 Üniteli Ankara Devlet Mahallesi (Sınırlı)-ANKARA 1983
447. Antalya Adliye Binası-ANTALYA 1983
448. Antalya Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi (800 Yataklı) (Sınırlı)-ANTALYA 1983
449. Cezayir Subay Milli Merkezi (Sınırlı)-YURTDIŞI 1983
450. Cumhurbaşkanlığı Hizmet Binası-ANKARA 1983
451. Çalışma Bakanlığı Binası-ANKARA 1983
452. İzmir Aliağa Hükümet Konağı-İZMİR 1983
453. İzmir Atatürk Ormanı Zafer Anıtı ve Çevre Düzenlemesi-İZMİR 1983
454. İzmir Devlet Opera Binası (Sınırlı)-İZMİR 1983
455. Nevşehir Hükümet Konağı-NEVŞEHİR 1983
456. Samsun Hükümet Konağı-SAMSUN 1983
457. Sedat Simavi Mimarlık ve Kent Düzenleme Proje Yarışması-YERSİZ 1983
458. Türkiye Halk Bankası Genel Müdürlüğü (Sınırlı)-ANKARA 1983
459. 60-80-100 Yatak Kapasiteli Değişken Yaşlılar Huzurevi Tip Proje Yarışması-YERSİZ 1984
460. Adana Kültür ve Eğlence Vadisi Kentsel Tasarımı-ADANA 1984
461. Anayasa Mahkemesi Binası (Sınırlı)-ANKARA 1984
462. Aydın İkinci Hükümet Konağı-AYDIN 1984
463. Aydın Kuşadası Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi-AYDIN 1984
464. Çanakkale Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kabatepe Sembolik Şehitliği-ÇANAKKALE 1984
465. Emniyet Genel Müdürlüğü Söke-Didim Eğitim Tesisleri-AYDIN 1984
466. Eskişehir Kültür Tesisleri-ESKİŞEHİR 1984
467. Gaziantep Hükümet Konağı-GAZİANTEP 1984

468. Gelibolu Yarımadası Seddülbahir Savaş Alanı Anıtsal Çevre Düzenlemeleri-
ÇANAKKALE 1984
469. İlçe Tipi Hükümet Konağı Proje Yarışması-YERSİZ 1984
470. T.C. İslamabad Büyükelçiliği-YURTDIŞI 1984
471. İstanbul Gaziosmanpaşa Hükümet Konağı-İSTANBUL 1984
472. İstanbul Maçka Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Ek Tesisleri-İSTANBUL
1984
473. İzmir Basmane Turizm ve Ticaret Merkezi-İZMİR 1984
474. Mardin Hükümet Konağı-MARDİN 1984
475. Mersin Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi-MERSİN 1984
476. Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Hizmet Binası-ANKARA 1984
477. Samsun Devlet Hastanesi Reorganizasyonu ve Tevsii (415 Yataklı)-SAMSUN
1984
478. T.C. Merkez Bankası Kambiyo Şubesi-ANKARA 1984
479. Zonguldak Hükümet Konağı-ZONGULDAK 1984
480. Adana Beş Ocak Meydanı Yeraltı Kuyumcular Çarşısı ve İnönü Parkı Yeraltı
Otoparkı ile Çevre Düzenlemesi-ADANA 1985
481. Ankara Büyükşehir Belediye Sarayı-ANKARA 1985
482. Ankara Esenboğa Havalimanı Üst Yapı Tesisleri-ANKARA 1985
483. Ankara Gölbaşı Polis Okulu Ek Tesisleri-ANKARA 1985
484. Ankara Kenti Altınpark Düzenlemesi-ANKARA 1985
485. Ankara Polis Akademisi Kampüsü-ANKARA 1985
486. Ankara Şehirlerarası Otobüs Terminali ve Çevre Düzenlemesi-ANKARA 1985
487. ASKİ Genel Müdürlüğü (Sınırlı)-ANKARA 1985
488. Başbakanlık Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanlığı Hizmet Binası
(Sınırlı)-ANKARA 1985
489. Batıkent Gençlik ve Toplum Merkezi ile İslam Kültür Merkezi-ANKARA 1985
490. Bolu Devlet Hastanesi (250 Yataklı)-BOLU 1985
491. Erzincan Hükümet Konağı-ERZİNCAN 1985
492. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yenikapı Kültür ve Eğlence Parkı Kentsel
Tasarımı-İSTANBUL 1985
493. İstanbul Çamlıca Dinlenme Merkezi ve Rekreasyon Alanı-ÇAMLICA 1985
494. İstanbul Milli Reasürans Genel Müdürlüğü-İSTANBUL 1985
495. İzmir Bornova Fen Lisesi-İZMİR 1985
496. Tarihi Kentte “Gelecek için Yaşama Çevreleri, Bursa 2000” Fikir Proje Yarışması-
BURSA 1985
497. Trabzon Sahil Şeridi Çevre Düzenlemesi-TRABZON 1985
498. Tuzla Deniz Harp Okulu Atatürk Anıtı ve Anıtsal Çevre Düzenlemesi-İSTANBUL
1985
499. “Yarının Yaşamı İçin Konut ve Çevresi” (İki Aşamalı) (Uluslararası)-YERSİZ 1985

500. Adana Hükümet Konağı-ADANA 1986
501. Altındağ Belediyesi Belediye Sarayı ve Çevre Düzenlemesi-ANKARA 1986
502. Ankara Ulus Tarihi Kent Merkezi Çevre Düzenlemesi (Bölgesel)-ANKARA 1986
503. Antalya Belediyesi Otobüs Terminali Tesisleri-ANTALYA 1986
504. Bursa Adliye Binası-BURSA 1986
505. Elazığ El Sanatları Atölyeleri ve Fuar Alanı Düzenlemesi (Sınırlı)-ELAZIĞ 1986
506. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Hizmet Binası-GAZİANTEP 1986
507. Giresun Hükümet Konağı-GİRESUN 1986
508. Osmanlı Bankası Türkiye Personeli Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı Silivri 2. Konut ve Turizm Tesisleri-İSTANBUL 1986
509. Samsun Belediyesi Ticaret Merkezi-SAMSUN 1986
510. Antalya Toptancı Hal Kompleksi Mimari, Çevre Düzenlemesi Ulaşım Projesi (Sınırlı)-ANTALYA 1987
511. Bursa Büyükşehir Belediyesi Zafer ve Şehreküstü Meydanları Kentsel Tasarımı-BURSA 1987
512. Bursa Şehirlerarası Otobüs Terminali-BURSA 1987
513. Ekonomik Konut Tasarımı-YERSİZ 1987
514. İstanbul Taksim Meydanı Kentsel Tasarımı (Sınırlı) (Uluslararası)-İSTANBUL 1987
515. Ruhi Su Mezarı Fikir Projesi-İSTANBUL 1987
516. Trabzon Belediyesi Şehir Anıtları-TRABZON 1987
517. Üsküdar Meydanı Kentsel Tasarımı (Sınırlı) (Uluslararası)-İSTANBUL 1987
518. Altındağ Belediyesi Ankara Kalesi Koruma ve Geliştirme Fikir Proje Yarışması-ANKARA 1988
519. Bayburtlu Şair Zihni Anısına Anıt-Çeşme Fikir Proje Yarışması-BAYBURT 1988
520. İstanbul Beyazıt Meydanı Kentsel Tasarımı-İSTANBUL 1988
521. M.S.B. Maslak Askeri Hastanesi (600 Yataklı)-İSTANBUL 1988
522. Petrol Ofisi A.Ş. Genel Müdürlüğü Satış ve Servis İstasyonu Tıp Proje Yarışması-YERSİZ 1988
523. Şişecam Yönetim ve İş Merkezi (Sınırlı)-İSTANBUL 1988
524. Celal Bayar Anıt Mezarı ile Yakın ve Uzak Çevre Düzenlemesi-BURSA 1989
525. EXPO '92 Sevilla Dünya Sergisi Türkiye Pavyonu-YURTDIŞI 1989
526. Gaziantep 100. Yıl Atatürk Kültürparkı ve Çevresi Kentsel Tasarımı-GAZİANTEP 1989
527. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tarlabası Caddesi Düzenlemesi-İSTANBUL 1989
528. Kuşadası Belediyesi Ticaret ve Sosyal Tesisleri-AYDIN 1989
529. Antalya Kent Merkezi İçinde Kale Kapısı ve Çevresi Kentsel Tasarımı-ANTALYA 1990
530. Bağ-Kur Genel Müdürlük Sitesi-ANKARA 1990
531. Behice Boran Anıt-Mezar Fikir Yarışması-İSTANBUL 1990

532. Güzel Ankara Projesi Kent Girişleri Düzenlemesi (İstanbul Girişi)-ANKARA 1990
533. İstanbul Bakırköy (Surdışı) Adalet Binaları-İSTANBUL 1990
534. İstanbul Beşiktaş Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarımı-İSTANBUL 1990
535. İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir Fuarı Kültürpark Çevre Düzenlemesi Fuar Kompleksi-İZMİR 1990
536. Kadıköy Belediyesi Selamiçeşme Parkı Düzenlemesi Fikir Proje Yarışması-İSTANBUL 1990
537. Şanlıurfa Devlet Hastanesi (500 Yataklı)-ŞANLIURFA 1990
538. T.C. Merkez Bankası Trabzon Şube Binası (Sınırlı)-TRABZON 1990
539. Vakıfbank Sosyal Tesisleri ve Bilgi İşlem Merkezi-ANKARA 1990
540. Yılmaz Güney İçin Anıt Mezar-YURTDIŞI 1990
541. Ahlat Selçuklu Kültür Merkezi-BİTLİS 1991
542. Ankara Büyükşehir Belediyesi Büfe Tipleri Tasarımı-ANKARA 1991
543. Antalya Hava Limanı Dış Hatlar Terminali-ANTALYA 1991
544. Düzce İş Merkezi-DÜZCE 1991
545. "Gelenekten Geleceğe Evimiz" Konulu Fikir Yarışması-YERSİZ 1991
546. 1. Genç Sinan Ödülü Fikir Yarışması-YERSİZ 1991
547. Güzel Ankara Projesi Kent Omurgası Kuzey Bölümü Kentsel Tasarımı-ANKARA 1991
548. İnsan Hakları Anıt-Heykeli-ANKARA 1991
549. Kayseri Kocasinan Belediyesi Hizmet Tesisleri (Sınırlı)-KAYSERİ 1991
550. Kayseri Melikgazi Belediyesi Hizmet Binası (Sınırlı)-KAYSERİ 1991
551. Konya Mevlana Kültür Merkezi-KONYA 1991
552. YTONG Proje ve Makale Yarışması-YERSİZ 1991
553. Ankara Çocuk Hastanesi (250 Yataklı)-ANKARA 1992
554. Ankara Ulus Tarihi Kent Merkezi Saraçlar Çarşısı-ANKARA 1992
555. Antalya Kale Kapısı İş Merkezi (Şarampol Caddesi Üstü)-ANTALYA 1992
556. Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu ve Koro Çalışma Binaları-ANKARA 1992
557. Aydın Belediye Sarayı ve Çevre Düzenlemesi-AYDIN 1992
558. Bursa Büyükşehir Belediyesi Cumhuriyet Alanı ve Atatürk Caddesi Düzenlemesi-BURSA 1992
559. Bursa Hükümet Konağı-BURSA 1992
560. Darüşşafaka Cemiyeti Yakacık Huzurevi-İSTANBUL 1992
561. Denizli Belediyesi İncilipınarKültürparkı ve Kültür Sitesi-DENİZLİ 1992
562. Eczacıbaşı Topluluğu İş Merkezi (Sınırlı) (Uluslararası)-İSTANBUL 1992
563. Fethiye Belediyesi Rant Tesisleri-MUĞLA 1992
564. Fethiye Belediyesi Sosyal ve Kültür Tesisleri-MUĞLA 1992
565. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi Tip Proje Yarışması (100 Yataklı)-YERSİZ 1992

566. Göz Hastanesi Tip Proje Yarışması (100 Yataklı)-YERSİZ 1992
567. İstanbul Ümraniye Norşern Elektrik-Telekomünikasyon Fabrikası Kapalı Spor Salonu ve Sosyal Kulübü (Sınırlı)-İSTANBUL 1992
568. Kütahya Belediyesi Alışveriş Merkezi ve Sosyal Tesisleri Kompleksi-KÜTAHYA 1992
569. Ruh Sağlığı ve Rehabilitasyon Merkezi Tip Proje Yarışması (200 Yataklı)-YERSİZ 1992
570. TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi-ANTALYA 1992
571. TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi-ANTALYA 1992
572. T.C. Kültür Bakanlığı Nevşehir Hacı Bektaş-ı Veli Kültür Merkezi-NEVŞEHİR 1992
573. Ülkemiz Koşullarına Uygun Konut Üretim Modeli Yarışması-YERSİZ 1992
574. Akdeniz Gençlik-Kültür ve Sanat Parkı Çevre Düzenlemesi-ANTALYA 1993
575. Ankara Merkezi İş Alanı (Kuzeybatı Kesimi, Kaçıkçı Bostanları) Planlama ve Geliştirme Proje Yarışması-ANKARA 1993
576. Basın Şehitleri Anıtı-YERSİZ 1993
577. Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Beytepe Giriş Kontrol Yapısı-ANKARA 1993
578. Demokrasi Şehitleri Anıtı-İSTANBUL 1993
579. Devlet Hastanesi Tip Proje Yarışması (250 Yataklı)-YERSİZ 1993
580. GAP Kültür ve Sanat Merkezi-GAZİANTEP 1993
581. Gaziantep Yapı Sektörü Merkezi (YASEM)-GAZİANTEP 1993
582. Güzel Ankara Projesi Kent Girişleri Düzenlemesi (İzmir Girişi)-ANKARA 1993
583. İstanbul Kadıköy Hükümet Konağı-İSTANBUL 1993
584. İzmir-Buca Doğum ve Çocuk Bakımevi (125 Yataklı)-İZMİR 1993
585. Kartal Merkez Sahil Kesimi Düzenlemesi Fikir Proje Yarışması-İSTANBUL 1993
586. Konya Onkoloji Hastanesi (200 Yataklı)-KONYA 1993
587. Laiklik Anıtı-İSTANBUL 1993
588. Mayadrome Çarşı ve Ofis Kompleksi-İSTANBUL 1993
589. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Binası-ANKARA 1993
590. Söğüt Ertuğrul Gazi Kültür Merkezi ve Çevre Düzenlemesi-BİLECİK 1993
591. Trabzon Sahil Bandı Rekreatif Amaçlı Tesisleri-TRABZON 1993
592. Karşıyaka Zübeyde Hanım Kültür ve Sanat Merkezi-İZMİR 1994
593. Kent Mobilyaları Yarışması-YERSİZ 1994
594. Marmaris Höyüktepe Kültür Merkezi-MUĞLA 1994
595. Tarış Genel Müdürlüğü Hizmet Binası-İZMİR 1994
596. TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Antalya Bölge Temsilciliği - Makine Mühendisleri Odası Antalya Şubesi Ortak Hizmet Binası (Bölgesel)-ANTALYA 1994

597. Yıldız Teknik Üniversitesi Havuzlu Bahçe Açık Alan Düzenlemesi-İSTANBUL 1994
598. Abdi İbrahim İlaç Sanayi Hadımköy Tesisleri (Sınırlı)-İSTANBUL 1995
599. Ankara Kongre ve Kültür Merkezi (Opera-Bale, Tiyatro ve Toplantı Salonu)-ANKARA 1995
600. Ankara Trafik (Acil Yardım ve Travmatoloji) Hastanesi (400 Yataklı)-ANKARA 1995
601. Bosna Hersek Anıtı-ANKARA 1995
602. Çankaya Belediyesi Hizmet Binası ve Çevre Düzenlemesi-ANKARA 1995
603. Devlet Hastanesi Tip Proje Yarışması (400 Yataklı)-YERSİZ 1995
604. Devlet Hastanesi Tip Proje Yarışması (500 Yataklı)-YERSİZ 1995
605. Harran Üniversitesi-ŞANLIURFA 1995
606. İstanbul Gaziosmanpaşa Devlet Hastanesi (300 Yataklı)-İSTANBUL 1995
607. Kastamonu Guatr Merkezi (100 Yataklı)-KASTAMONU 1995
608. Konya Göğüs Hastalıkları Hastanesi (250 Yataklı)-KONYA 1995
609. Samsun Onkoloji Hastanesi (100 Yataklı)-SAMSUN 1995
610. Sümeyra Çakır Gömütü Düzenlemesi-İSTANBUL 1995
611. Tekirdağ Devlet Hastanesi (250 Yataklı)-TEKİRDAĞ 1995
612. Atatürk Hava Limanı Yeni Dış Hatlar Terminali-İSTANBUL 1996
613. Bağcılar Meydan Düzenlemesi ve Kentsel Tasarımı-İSTANBUL 1996
614. Bandırma Cin Çukuru Kent Merkezi-BALIKESİR 1996
615. Bursa Yıldırım Belediyesi Kültür Merkezi-BURSA 1996
616. Cem Vakfı Cem Kültür Evi-İSTANBUL 1996
617. Galatasaraylılar Yardımlaşma Vakfı Florya Huzurevi (Sınırlı)-İSTANBUL 1996
618. Gaziantep Merkezi Hal Bölgesi Kentsel Tasarımı-GAZİANTEP 1996
619. İzmir Konak Meydanı Fikir Proje Yarışması-İZMİR 1996
620. Konya Büyükşehir Belediyesi Karatay Kent Merkezi-KONYA 1996
621. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti K.T. Kooperatif Merkez Binası-KIBRIS 1996
622. Trabzon Belediyesi Hizmet Binası-TRABZON 1996
623. Türk Eczacıları Birliği (TEB) Sosyal ve Kültürel Tesisleri-ANKARA 1996
624. Bursa Ticaret ve Sanayi Odası Bina Kompleksi-BURSA 1997
625. Bursa Uluslararası Fuar Alanı Kongre-Kültür Merkezi ve Konaklama-Ağırlama Tesisleri-BURSA 1997
626. EBSO-Center İzmir-İZMİR 1997
627. Isparta Belediyesi Çarşamba Pazarı Kentsel Tasarımı-İSPARTA 1997
628. Kocaeli-Derince Belediye Sarayı Alışveriş Merkezi-Büro Kompleksi ve Çevre Düzenlemesi-KOCAELİ 1997
629. Konkur A.Ş. Ahşap Ev Fikir Proje Yarışması-YERSİZ 1997
630. Konya Selçuklu Cemile Düzel Kız Meslek Lisesi-KONYA 1997
631. Konya Çifte Kümbetler Parkı ve Çevresi Kentsel Tasarımı-KONYA 1997

632. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Limasol Türk Kooperatif Bankası Ltd. Merkez Binası-KIBRIS 1997
633. Tarihi Kentte “Gelecek için” Yaşama Çevreleri Fikir Proje Yarışması-YERSİZ 1997
634. T.B.M.M. Milletvekili Çalışma Binası-ANKARA 1997
635. T.C. Merkez Bankası İstanbul Hizmet Binası (Sınırlı)-İSTANBUL 1997
636. TED Ankara Koleji Kampüsü-ANKARA 1997
637. Uluslararası Kongre ve Kültür Merkezi-İSTANBUL 1997
638. Ankara-Esenboğa Havalimanı Yeni İç-Dış Hatlar Terminal Binası ve Katlı Otoparkı-ANKARA 1998
639. Gelibolu Yarımadası Barış Parkı Fikir Proje Yarışması (Uluslararası)-ÇANAKKALE 1998
640. İzmir Adnan Menderes Havaalanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binası ve Katlı Otoparkı-İZMİR 1998
641. İTKİB Teknopark Projesi-İSTANBUL 1998
642. Muğla/Milas-Bodrum Hava Limanı Dış Hatlar Terminali-MUĞLA 1998
643. “Türk Tarihine Saygı Bulvarı” Proje Yarışması-YERSİZ 1998
644. TED Ankara Koleji Yerleşkesi (Sınırlı)-ANKARA 1998
645. Ankara Esenboğa Çimento Müstahsilleri Birliği Yönetim Binası, Kongre Oteli ve Kongre Salonu-ANKARA 1999
646. Muğla-Dalaman Havalimanı Proje Yarışması-MUĞLA 1999
647. Tepe Mimarlık, Kültürü Merkezi 2000+ Mimarlık, Kültürünü Yayma Proje Yarışması-İSTANBUL 1999
648. Ankara Büyükşehir Belediyesi Belediye Başkanlık Sarayı ile Ticari ve Sosyal Tesisleri-ANKARA 2000
649. İzocam 1. Üniversiteler Arası Yalıtım Yarışması-YERSİZ 2000
650. Mekke Hac Konaklama Kompleksi Uluslararası Mimari ve Kentsel Tasarımı (Uluslararası)-YURTDIŞI 2000
651. Milli Reasürans T.A.Ş. Otomatik Otopark Binası-İSTANBUL 2000
652. TESKOMB Binası-ANKARA 2000
653. Ankara Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi Bölge Parkı ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım ve Peyzaj Proje Yarışması-ANKARA 2001
654. Antalya Sobacılar Çarşısı Yenileme, Geliştirme ve İş Merkezi-ANTALYA 2001
655. Mimarlar Odası Antalya Şubesi Batı Akdeniz Mimarlık Ödülleri ve Sergisinde Ödül Alanlara Verilecek “Anı Heykelciği”-YERSİZ 2001
656. Bursa Kültürpark ve Çevresinin Planlama ve Tasarımı-BURSA 2001
657. Çevre Bakanlığı Hizmet Binası-ANKARA 2001
658. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hizmet Binası-İSTANBUL 2001
659. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kadıköy Meydanı Haydarpaşa-Harem Çevresi Kentsel Tasarımı-İSTANBUL 2001
660. İzmir Liman Bölgesi Kentsel Tasarım Fikir Yarışması (Uluslararası)-İZMİR 2001

661. İzocam 2. Üniversiteler Arası “Binalarda Isı Yalıtımı ve Enerji Tasarrufu” Konulu Yalıtım Yarışması-YERSİZ 2001
662. Antalya Altın Portakal Film Müzesi-ANTALYA 2002
663. Antalya Tarihsele Karaalioğlu Park Belediye Binası ve Çevresi Kentsel Tasarım ve Koruma-ANTALYA 2002
664. Depreme Uyarlı Yerleşmeler Fikir Proje Yarışması-YERSİZ 2002
665. İstanbul Teknik Üniversitesi Evi-İSTANBUL 2002
666. İzocam III. Üniversiteler Arası “Eğitim Yapıları ve Yalıtım” Konulu Yalıtım Yarışması-YERSİZ 2002
667. Kentsel Mekanlar ve Cepheler Tasarım Projesi 1 – Doğukent-ANKARA 2002
668. Kuğulu Park ve Yakın Çevresi-ANKARA 2002
669. Yalvaç Kent Meydanı Düzenlemesi (Bölgesel)-ISPARTA 2002
670. Bodrum Havaalanı-MUĞLA 2003
671. Ankara Büyükşehir Belediyesi 50. Yıl Parkı ve Şehitler Anıtı Kompleksi-ANKARA 2003
672. Ankara Büyükşehir Belediyesi Osmanlı İmparatorluğu’nun 700. Yıl Kuruluş Yıldönümü Anıt Kompleksi ve Parkı-ANKARA 2003
673. İstanbul Kozmetik Fabrikası ve Büro Binası-İSTANBUL 2003
674. İzmir Konak Belediyesi Yeşilyurt Spor Kompleksi-İZMİR 2003
675. “Ne” Yarışması-YERSİZ 2003
676. ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü, Kampus Yönetim Binası, Kütüphane, Bilgi İşlem Merkezi-ANKARA 2003
677. Sinpaş A.Ş. Proje Yarışması-İSTANBUL 2003
678. Türkiye Noterler Birliği Merkez Binası ve Kültürel Sosyal Tesisleri-ANKARA 2003
679. Yaşasın Kentler Fikir Yarışması (Uluslararası)-YERSİZ 2003
680. "Altın Çekül" Ödül Tasarımı-YERSİZ 2003
681. İzocam 4. Üniversiteler Arası “Mineral Yünlerle Yalıtım” Konulu Yalıtım Yarışması-YERSİZ 2003
682. Tolga Aksel Proje Yarışması-YERSİZ 2004
683. Gaziosmanpaşa Belediyesi Belediye Binası ve Çevresi Mimari-Kentsel Tasarım Proje Yarışması-İSTANBUL 2004
684. İstanbul Kongre Vadisi Ulusal Mimari Proje Yarışması İSTANBUL 2004
685. İTÜ Kırtasiye Tasarımı Yarışması İSTANBUL 2004
686. UIA Yaşasın Kentler Yarışması, Ulusal Aşama, YERSİZ 2004
687. İTÜ Taşkılla Avlu Tasarım Yarışması İSTANBUL 2004
688. İTÜ Kafe Sera Tasarım Yarışması-İSTANBUL 2004
689. Bursa Muradiye Külliyesi ve Türbeleri için Özgün Tasarımlar Yarışması BURSA 2004
690. Eski Başiskele Köprülü Kavşağı Ulaşım Sistemi ve Çevre Düzenlemesi Fikir Projesi Yarışması KOCAELİ 2004

691. Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Hizmet Binası Ulusal Mimari Proje Yarışması
ESKİŞEHİR 2004
692. Anayasa Mahkemesi Binası Mimari Proje Yarışması -ANKARA 2004
693. UIA 2005 İstanbul Dünya Mimarlık Kongresi, Kongre Vadisi Tasarımı, Ulusal
Proje Yarışması -İSTANBUL 2004
694. Kale Stone Proje Yarışması-YERSİZ 2004
695. Pananos Plajı Kentsel Tasarım ve Peyzaj Proje Yarışması-İZMİR 2004
696. "Beyoğlu Nereye Koşuyor" Fikir Projesi Yarışması İSTANBUL 2005
697. Konyaaltı Belediyesi Kent Meydanı Kentsel Fikir Proje Yarışması-ANTALYA
2005
698. ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü 2. Etap Yurt Blokları Kentsel Tasarım ve Mimari
Proje Yarışması-KIBRIS 2005
699. ODTÜ Teknokent Yazılım Evi Mimari Proje Yarışması ANKARA 2005
700. Balık Hali Mimari Proje Yarışması İSTANBUL 2005
701. Anadolu Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu Mimari Proje Yarışması
ESKİŞEHİR 2005
702. Trabzon Belediyesi Kalkınma Mahallesi Parkı Bölgesel Fikir Projesi
YarışmasıTRABZON 2005
703. Türkiye Çelik Yapı Tasarım Yarışması-YERSİZ 2005
704. Mimarlar Odası 50. Yıl Parkı Proje Yarışması-KAYSERİ 2005
705. İstanbul İl Özel İdaresi Hizmet ve İl Genel Meclisi Binası ile Çevre Düzenlemesi
Ulusal Mimari Proje Yarışması-İSTANBUL 2005
706. Diyarbakır Yenişehir Belediyesi Hizmet Binası Yarışması-DİYARBAKIR 2005
707. TC Merkez Bankası Bursa Şubesi ve Lojman Binası Proje Yarışması-BURSA 2005
708. Gebze Tarihi Kent Merkezi Kentsel Tasarım Fikir Projesi Yarışması-KOCAELİ
2005
709. Van Beşyol Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Yarışması-VAN 2005
710. Antalya Kent Merkezi Doğu Garajı ve Halk Pazarı Alanı Düzenlenmesi Mimari
Proje Yarışması-ANTALYA 2005
711. İstanbul Pendik Belediyesi Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması -İSTANBUL
2005
712. Karabük Belediyesi Hizmet Binası Ulusal Mimari Proje Yarışması-KARABÜK
2005
713. Bursa Yıldırım Belediyesi Kaplıkaya Rekreasyon Vadisi Kentsel Tasarım ve
Mimari Proje Yarışması -BURSA 2005
714. İstanbul Deniz Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması-İSTANBUL 2005
715. Bursa Santral Garaj Kent Meydanı Mimari ve Kentsel Planlama Proje Yarışması-
BURSA 2005
716. Beylikdüzü Cumhuriyet Caddesi ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Yarışması-
İSTANBUL 2006

717. Arifiye Belediyesi Sapanca Gölü Rekreasyon Alanı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması-SAKARYA 2006
718. Mimarlar Odası Mersin Şubesi Hizmet Binası Proje Yarışması-MERSİN 2006
719. Urla Su Sporları Merkezi Mimari Proje Yarışması-İZMİR 2006
720. Arkas İstanbul Genel Müdürlüğü Mimari Proje Yarışması-İSTANBUL 2006
721. ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampusu Mühendislik Programları Laboratuvarları Davetli Yarışması-KIBRIS 2006
722. Vakıfbank Merzifon Otel ve İş Merkezi Sınırlı Mimari Proje Yarışması -AMASYA 2006
723. İstanbul Anadolu Yakası Adliye Sarayı Sınırlı Mimari Proje Yarışması-İSTANBUL 2006
724. İSMD İstanbul Liman Bölgelerinin Dönüştürülmesi Sürecinde Alternatif Öneriler Proje Yarışması-İSTANBUL 2006
725. Beyoğlu 2057 Proje Yarışması-İSTANBUL 2006
726. Prokon-Ekon Yönetim Binası Davetli Yarışması-İSTANBUL 2006
727. Balıkesir Çamlık Kentsel ve Mimari Tasarım Ulusal Proje Yarışması-BALIKESİR 2006
728. Burdur Şehirlerarası Otobüs Terminal Kompleksi Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması-BURDUR 2006
729. Manisa Belediye Hizmet Binası Ticaret Merkezi ve Kentsel Mekan Düzenlemesi Ulusal Mimari Proje Yarışması-MANİSA 2006
730. S.O.S İstanbul 2006-İSTANBUL 2006
731. İzmir Konak Belediyesi Uzundere Rekreasyon Vadisi Proje Yarışması-İZMİR 2006
732. Serik Belediyesi Hizmet Binası ve Kültür Merkezi Bölgesel Mimari Yarışma Projesi-ANTALYA 2006
733. Bursa Kızıyakup Kent Parkı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması-BURSA 2006
734. Trabzon Eski Tekel Binası Yeniden Canlandırma Mimari Proje Yarışması-TRABZON 2006
735. TBMM Kütüphane-Araştırma Merkezi Arşiv Binası ve Genel Sekreterlik Hizmet Binası Yapı Kompleksi ve Ziyaretçi Kabul Binası Mimari Proje Yarışması-ANKARA 2006
736. Kahramanmaraş Belediye Başkanlığı Hizmet Binası Ulusal Mimari Proje Yarışması-KAHRAMANMARAŞ 2006
737. Antalya Varsak Belediye Binası Bölgesel Mimari Proje Yarışması-ANTALYA 2006
738. TC MSB Savunma Sanayii Müsteşarlığı Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması-ANKARA 2006

739. Aksaray Kılıçarslan Rekreasyon Alanı Peyzaj Tasarımı Öğrenci Yarışma Projesi- AKSARAY 2007
740. Sabiha Gökçen Uluslararası Havalimanı Davetli Mimari Tasarım Yarışması- İSTANBUL 2007
741. Esenyurt Konut Kompleksi Mimari Proje Yarışması-İSTANBUL 2007
742. Serka Otel Mimari Proje Yarışması-ADANA 2007
743. Yenimahalle Sosyal Kültürel Tesis Binası Davetli Mimari Proje Yarışması- ANKARA 2007
744. İTÜ Taşkışla-Gümüşsuyu Yerleşkeleri Mimari ve Kentsel Tasarım Proje Yarışması-İSTANBUL 2007
745. Tüpraş İzmit Tesisleri Sosyal Tesisleri-KOCAELİ 2007
746. Trabzon İpekyolu Üniversitesi Kampüsü Sınırlı Mimari Proje Yarışması- TRABZON 2007
747. Ankara WFM Sınırlı Mimari Proje Yarışması-ANKARA 2007
748. Mersin Adalet Sarayı-MERSİN 2007
749. ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü 3. Yurt Kompleksi Davetli Yarışması-KIBRIS 2007
750. Dicle Vadisi Peyzaj Planlama Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması- DİYARBAKIR 2007
751. Maltepe Bölge Parkı Fikir Projesi Yarışması -İSTANBUL 2007
752. Kent Düşleri - I Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi Ulusal Fikir Yarışması-ANKARA 2007
753. Eskişehir Ticaret Odası Hizmet Binası, Fuar - Sergi ve Kongre Merkezi, Sosyal Tesisleri Ulusal Mimari Proje Yarışması-ESKİŞEHİR 2007
754. Antalya Büyükşehir Belediyesi Konyaaltı Doğa ve Kültür Parkı Alanı Mimari ve Çevre Düzenleme Proje Yarışması-ANTALYA 2007
755. Başakşehir Kent Merkezi II Kademeli - Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması- İSTANBUL 2007
756. Üçüncü Bin Yılda Yaşayan Osmanlı Köyü - Cumalıkızık Fikir Proje Yarışması- BURSA 2007
757. Sarıkamış Harekatı Anma Alanları Fikir Yarışması-KARS 2007
758. Mülkiyeliler Birliği Vakfı Mülkiye Sitesi Merkez Binası Yarışması- ANKARA 2007
759. Kahramanmaraş Kültür Parkı Mimari Proje Yarışması-KAHRAMANMARAŞ 2008
760. Yalova Raif Dinçkök Kültür Merkezi Mimari Proje Yarışması-YALOVA 2008
761. Alarko Attaş Maslak Kompleksi Yarışması-İSTANBUL 2008
762. Zorlu Center Mimarlık ve Kentsel Tasarım Yarışması-İSTANBUL 2008
763. Bursa Otomotiv Anadolu Meslek Lisesi-BURSA 2008
764. Yenigün İnşaat Genel Merkezi Mimari Proje Yarışması -ANKARA 2008
765. Kayseri Adalet Sarayı Binası-KAYSERİ 2008
766. Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi için Mimarlık Yarışması-KAYSERİ 2008

767. Bitlis Merkez Hükümet Konağı Mimari Proje Yarışması -BİTLİS 2008
768. Urla - Çeşme - Karaburun Yarımadası Ulusal Fikir Yarışması -İZMİR 2008
769. Dışişleri Bakanlığı Kongre Merkezi Binası Mimari Proje Yarışması -ANKARA 2008
770. Danıştay Başkanlığı Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması -ANKARA 2008
771. Fethiye Belediyesi Alışveriş ve Yaşam Merkezi Ulusal Mimari Proje Yarışması- MUĞLA 2008
772. Küçükçekmece İlçesi Kent Merkezi Kentsel Tasarım Proje Yarışması -İSTANBUL 2008
773. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kemeraltı Çarşısı Üst Örtü ve Kent Mobilyaları Ulusal Fikir Yarışması -İZMİR 2008
774. Yozgat Belediye Başkanlığı Ticaret, Kültür ve Sanat Merkezi Ulusal Mimari Proje Yarışması -YOZGAT 2008
775. Adana Büyükşehir Belediyesi Ziyapaşa Mahallesi Mimar Sinan Parkı Kesimi Kentsel Tasarım Proje Yarışması -ADANA 2008
776. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları Beyoğlu Sahnesi Mimari Proje Yarışması -İSTANBUL 2008
777. 450 Yataklı Adana Devlet Hastanesi Mimari Proje Yarışması-ADANA 2008
778. UİB Otomotiv Anadolu Teknik Lisesi Çağrılı Mimari Proje Yarışması-BURSA 2008
779. Uludağ Milli Parkı I. ve II. Gelişim Bölgeleri Peyzaj Planlama, Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması-BURSA 2008
780. TC Kültür Bakanlığı AKM Türk Uygarlıkları Müzesi Mimari ve Kentsel Tasarım Yarışması-ANKARA 2009
781. Vehbi Koç Vakfı Gölcük Eğitim ve Kültür Merkezi Mimari Proje Yarışması- KOCAELİ 2009
782. Tarsus SEV İlköğretim Okulu Yeni Kampüsü Mimari Proje Yarışması-MERSİN 2009
783. İstanbul Hilton GardenInn Haliç Davetli Mimari Proje Yarışması-İSTANBUL 2009
784. Denizli Belediyesi Hizmet Binası ve Çevresi Mimari Proje Yarışması -DENİZLİ 2009
785. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kabatepe Tanıtım Merkezi Fikir Projesi Yarışması-ÇANAKKALE 2009
786. ODTÜ Teknokent Telekom ARGE Binası Davetli Mimari Tasarım Yarışması- ANKARA 2009
787. Yaya Üst Geçitleri Fikir Proje Yarışması Göztepe Mevkisi-İSTANBUL 2009
788. Yaya Üst Geçitleri Fikir Projesi Yarışması FındıkzadeMevkisi -İSTANBUL 2009
789. Kadirli Belediyesi Hizmet Binası ve Kültür Merkezi Ulusal Mimari Proje Yarışması-ADANA 2009

790. Denizli Hükümet Konağı Mimari Projesi ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi-DENİZLİ 2009
791. Yaya Üst Geçitleri Fikir Projesi Yarışması Topkapı Mevkisi-İSTANBUL 2009
792. Edirne Belediyesi Selimiye Camii ve Çevresi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması-EDİRNE 2009
793. TOKİ İstanbul Kayabaşı Bölgesi için Konut Tasarımı Mimari Fikir Proje Yarışması-İSTANBUL 2009
794. Erciyes Üniversitesi Hayırseverler Anıtı Ulusal Proje Yarışması-KAYSERİ 2009
795. YTÜ Davutpaşa Yerleşkesi Ana Giriş Kapısı ve Yakın Çevresi Mimari Proje Yarışması-İSTANBUL 2010
796. Büyük Usta Mimar Sinan'ın Anısına “Cami Mimarisi Üzerine Fikir Yarışması”-YERSİZ 2010
797. Murat Gündüz - 2 Temmuz Canlar Anıtpark Ulusal Proje Yarışması-SİVAS 2010
798. İzmir Büyükşehir Belediyesi Opera Binası Mimari Proje Yarışması -İZMİR 2010
799. Gazipaşa Belediyesi Cebeli Tepesi’nde Simgesel Yapı Mimari Proje Yarışması-ANTALYA 2010
800. Zonguldak Lavuar Koruma Alanı ve Çevresi Koruma, Planlama, Kentsel Tasarım, Mimarlık ve Peyzaj Düzenleme Proje Yarışması-ZONGULDAK 2010
801. İzmit Sahili Peyzaj ve Kentsel Tasarım Proje Yarışması-KOCAELİ 2010
802. ODTÜ Öğrenci Merkezi Binası ve ODTÜ Meydanı Mimari Proje Yarışması-ANKARA 2010
803. Düzce Sanayi ve Ticaret Odası Hizmet Binası Ulusal Mimari Proje Yarışması-DÜZCE 2010
804. Dışişleri Bakanlığı Yerleşkesi Mimari Proje Yarışması -ANKARA 2010
805. Bornova Belediyesi Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi Mimari Proje Yarışması-İZMİR 2010
806. Çankaya Belediyesi Başkanlık Hizmet Binası, Sanat Merkezi ve Ulvi Cemal Erkin Konser Salonu Ulusal Mimari Proje Yarışması-ANKARA 2010
807. “Çatılar ve Sürdürülebilirlik” Temalı Ulusal Mimari Kavramsal Tasarım Yarışması-YERSİZ 2011
808. Manisa Belediyesi Hizmet Binası ve Çevresi Ulusal Mimari Proje Yarışması -MANİSA 2011
809. Troya Müzesi Ulusal Mimari Proje Yarışması-ÇANAKKALE 2011
810. Yozgat İl Genel Meclisi - İl Özel İdare Binası ve AVM Ulusal Mimari Proje Yarışması-YOZGAT 2011
811. Uşak Ticaret ve Sanayi Odası Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması-UŞAK 2011

812. TMMOB Mimarlar Odası Samsun Şubesi Hizmet Binası Bölgesel Mimari Proje Yarışması-SAMSUN 2011
813. Şişli Lisesi Ulusal Mimari Proje Yarışması-İSTANBUL 2011
814. Kepez Belediyesi Kongre ve Sergi Merkezi Mimari Proje Yarışması-ANTALYA 2011
815. "2023 Yılında Kentin Kesişim Alanları: Duraklar" - İlk 10 Proje-YERSİZ 2011
816. Ozan Kıvırcık Ali (Ali Özütemiz) Anısına Anıt Mezar Yarışması-İSTANBUL 2011
817. Çamlıca Tepesi TV Radyo Kulesi Fikir Projesi Yarışması-İSTANBUL 2011
818. İstanbul Afet Önleme ve Eğitim Merkezi Yarışması –ThyssenKrupp-İSTANBUL 2011
819. T.C. Hatay İl Genel Meclisi - İl Özel İdare Hizmet Binası Ulusal Mimari Proje Yarışması-HATAY 2011
820. Afyonkarahisar Cumhuriyet Meydanı ve Çevresi Ulusal Mimarlık ve Kentsel Tasarım Fikir Proje Yarışması-AFYON 2011
821. Adana Çukurova İlçe Belediyesi Hizmet Binası ve Kültür Merkezi Ulusal Mimari Proje Yarışması-ADANA 2011
822. Şişli Halide Edip Adıvar Kültür Merkezi Mimari Proje Yarışması-İSTANBUL 2011
823. TMMOB Öğrenci Evi Ulusal Mimari Proje Fikir Yarışması-YERSİZ 2011
824. Uşak Şehirlerarası Otobüs Terminal Kompleksi Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması-UŞAK 2011
825. Bursa Büyükşehir Belediyesi Orhangazi Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması-BURSA 2012
826. Kartepe İçin Düşünüyorum - 30. Meridyen Özgün Fikir Proje Tasarımı Yarışması-KOCAELİ 2012
827. Uluslararası Genç Mimarlar Fikir Projesi Ödülleri ve Sergisi: "Geleceğin Ofis Yapılarında Dinamizm"-YERSİZ 2012
828. Yenikapı Transfer Noktası ve Arkeopark Alanı Uluslararası Mimari Avan Projesi Davetli Hizmet Alımı-İSTANBUL 2012
829. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Ağadere Hastanesi ve Şehitliği Fikir Projesi Yarışması-ÇANAKKALE 2012
830. Ödemiş Belediyesi Kent Merkezi ve Yakın Çevresi Ulusal Mimarlık ve Kentsel Tasarım Fikir Proje Yarışması-AYDIN 2012
831. Uşak Belediyesi İsmetpaşa Caddesi ve Çevresi Ulusal Mimarlık Kentsel Tasarım Fikir Proje Yarışması-UŞAK 2012
832. Çeşme Merkez Sahili Kamusal Mekânların ve Cephelerin Düzenlenmesi Ulusal Fikir Projesi Yarışması-İZMİR 2012
833. Halide Edip Adıvar Külliyesi Ulusal Mimari Proje Yarışması-İSTANBUL 2012

834. Akademik Yarışma: Gelecek İstanbul / İstanbul'un Geleceği İçin Alternatif Öneriler -İSTANBUL 2012
835. Mersin Ticaret ve Sanayi Odası Hizmet Binası ve İş Merkezi Mimari Fikir Yarışması-MERSİN 2012
836. Çanakkale Belediyesi "Yeşil" Yerel Yönetim ve Kültür Merkezi Binası ile Yakın Çevresinin Düzenlenmesi Ulusal Mimari Proje Yarışması-ÇANAKKALE 2012
837. Mersin Sağlık Platformu (MESAP) Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması-MERSİN 2012
838. Rauf Raif Denктаş Anıt Mezarı ve Müzesi Uluslararası Proje Yarışması-KIBRIS 2012
839. Kent Düşleri 7 - Mamak Askeri Cezaevi Değerlendirme Projesi Ulusal Fikir Projesi Yarışması-ANKARA 2013
840. Uşak Belediyesi Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması-UŞAK 2013
841. Expo 2016 Antalya Fikir Projesi Ödülleri -ANTALYA 2013
842. Cumhuriyet Mahallesi Spor Kompleksi ve Rekreasyon Alanı Proje Yarışması-AKSARAY 2013
843. "Borusan Neşe Fabrikası" / Organize Sanayi Bölgeleri'nde Kreş ve Gündüz Bakımevi Ulusal Mimari Proje Yarışması-ADIYAMAN 2013
844. Lüleburgaz Belediyesi Şehirlerarası Otobüs Terminali Mimari Proje Yarışması-KIRKLARELİ 2013
845. Avanos'un Yeni Köprüsü ve Çevresi Mimari Proje Yarışması-NEVŞEHİR 2013
846. Eğitim Kampüsleri Mimari Proje Yarışması-YERSİZ 2013
847. Kent Düşleri 8 - Saraçoğlu Mahallesi Değerlendirme Projesi Ulusal Fikir Yarışması-ANKARA 2013
848. Antalya Gazipaşa Belediye Hizmet Binası, Ticaret Merkezi ve Yakın Çevresi Ulusal Mimari Proje Yarışması-ANTALYA 2013
849. Yahyalı Merkez Ticaret Kompleksi Mimari Proje Yarışması-KAYSERİ 2013
850. "Semt Kültür ve Sosyal Etkinlik Evi" Ulusal Mimari Fikir Yarışması-İSTANBUL 2013
851. Kent İçin Dönüşüm Ulusal Mimari Fikir Yarışması-ADANA 2013
852. TMMOB Mimarlar Odası Denizli Şubesi Hizmet Binası Bölgesel Mimari Proje Yarışması-DENİZLİ 2013
853. Kurbağalıdere Vadisi Fikir Projesi Yarışması-İSTANBUL 2013
854. Çanakkale Belediyesi Kent Meydanı ve Çevresi Düzenlenmesi "Yeşil" Kentsel Tasarım Proje Yarışması-ÇANAKKALE 2013
855. Çerkeş LSV Doğal Yaşam Merkezi Ulusal Fikir Yarışması-ÇANKIRI 2013
856. Adıyaman Aktif Yaşam Merkezi Mimari Proje Yarışması-ADIYAMAN 2013

857. İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA) Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması-İZMİR 2013
858. Kemal Kurdaş Anıt Mezar Mimari Proje Yarışması-İSTANBUL 2013
859. Afet Sonrası Geçici Barınma Üniteleri Fikir Yarışması-YERSİZ 2013
860. Çanakkale Karasal-Sayısal Yayın Kulesi Uluslararası Ön Seçimli Mimari Proje Yarışması-ÇANAKKALE 2014
861. Kayseri Yaya Üst Geçidi Fikir Projesi Yarışması-KAYSERİ 2014
862. Kayseri Ticaret Odası Hizmet Binası Ulusal Mimari Proje Yarışması-KAYSERİ 2014
863. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Odak Alanları Fikir Projesi Yarışması-ÇANAKKALE 2014
864. Expo 2016 Antalya Expo Kulesi Mimari Proje Yarışması-ANTALYA 2014
865. Adana Ticaret Odası Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması-ADANA 2014
866. Roboski Müzesi ve Anma Yeri Mimari Tasarım Yarışması-ŞIRNAK 2014
867. Gökçeada Lise Kampüsü Ön Seçimli Mimari Proje Yarışması-ÇANAKKALE 2014
868. "Taşınacak Olan Eskişehir Atatürk Stadyumu Alanında Yeni Fikirler" Kentsel Tasarım Fikir Yarışması-ESKİŞEHİR 2014
869. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Yeni Şehitlik Tasarımları Fikir Projesi Yarışması-ÇANAKKALE 2014
870. 2014 Ytong Mimari Fikir Yarışması-YERSİZ 2014
871. 7 İklim 7 Bölge Ulusal Mimari Proje Yarışması-YERSİZ 2014
872. Tasarım Koridorları Ulusal Fikir Yarışması-İZMİR 2014
873. 9. Uluslararası Genç Mimarlar Fikir Projesi Ödülleri ve Sergisi:"Kamusal Alanda Kişisel Özgürlük Alanları"-YERSİZ 2014
874. Çanakkale Belediyesi Sosyal Konutlar Mevkii Kentsel Yenileme Ulusal Mimari Proje Yarışması-ÇANAKKALE 2014
875. Konyaaltı Sahili Mimari ve Kıyı Düzenlemesi Fikir Projesi Yarışması-ANTALYA 2014
876. Anamur Atatepe Sosyal Merkezi Ve Çevresi Ulusal Mimari Proje Yarışması-MERSİN 2014
877. Denek Hayvanı Laboratuvarı Tasarımı Bağımsız Fikir Yarışması-YERSİZ 2014
878. Düzce Üniversitesi Konuralp Yerleşkesi Gelişim Planı Kentsel Tasarım Yarışması-DÜZCE 2014
879. "Yeni Erbaa" Çamlık Sosyal Habitatı Ulusal Mimari Proje Yarışması-TOKAT 2015
880. Tekirdağ Belediyesi Hizmet Binası ve Çevresi Mimari Proje Yarışması-TEKİRDAĞ 2015
881. TAK Kartal Kıyı Köşe 2015 Tasarım Çağrısı-İSTANBUL 2015

882. Çanakkale Savaşı Araştırma Merkezi Ulusal Mimari Proje Yarışması-ÇANAKKALE 2015
883. Büyükkada Çarşı Camii Mimari Fikir Projesi Yarışması-İSTANBUL 2015
884. Söke Belediyesi İmar Planlamasına Esas Kentsel Yenileme Eksenli Fikir Projesi Yarışması-AYDIN 2015
885. 2015 Ytong Mimari Fikir Yarışması-YERSİZ 2015
886. Lüleburgaz Belediyesi Lüleburgaz Yıldızları Kadın Akademisi Mimari Proje Yarışması-KIRKLARELİ 2015
887. SOS İstanbul Fikir Projesi Yarışması 2015 - Haydarpaşa ve Çevresi-İSTANBUL 2015
888. Beylikdüzü Belediyesi Cemevi, Kültür Merkezi ve Çevresi Ulusal Mimari Proje Yarışması-İSTANBUL 2015
889. Beylikdüzü Belediyesi Yaşam Vadisi, Köprü ve Bağlantıları Yarışması-İSTANBUL 2015
890. Bornova Belediye Binası ve Çevresi Mimari Proje Yarışması-İZMİR 2015
891. Antalya Kepez Belediyesi Odak Yapı Mimari ve Çevre Düzenleme Fikir Projesi Yarışması-ANTALYA 2015
892. Gaziemir Aktepe ve Emrez Mahalleleri Kentsel Dönüşüm Alanı Kentsel Tasarım ve Mimari Fikir Projesi Yarışması-İZMİR 2015
893. Kent Düşleri 9: Atatürk Orman Çiftliği Alanları Değerlendirme Projesi Uluslararası Fikir Yarışması-ANKARA 2015
894. İzmir Konak Belediyesi Hizmet Binası ve Yakın Çevresinin Düzenlenmesi Mimari Proje Yarışması-İZMİR 2015
895. Maltepe Belediyesi Gülsuyu Cemevi ve Kültür Merkezi Ulusal Mimari Proje Yarışması-İSTANBUL 2015
896. 10. Uluslararası Genç Mimarlar Fikir Projesi Ödülleri ve Sergisi 2015-YERSİZ 2015
897. Küçük Armutlu (F.S.M) Mahallesi Yerinde ve Yerlisiyle İyileştirme Ulusal Mimari Fikir Projesi Yarışması-İSTANBUL 2015
898. Elazığ Belediyesi Gazi Caddesi Kentsel Yenileme ve Cephe Rehabilitasyonu Ulusal Mimari Proje Yarışması- ELAZIĞ 2015
899. Bodrum Ticaret Odası Yeni Hizmet Binası Bölgesel Mimari Proje Yarışması – MUĞLA 2015
900. Lüleburgaz Belediyesi Lüleburgaz Yıldızları Sanat Akademisi Mimari Proje Yarışması – KIRKLARELİ 2015
901. TESKİ (Tekirdağ Su ve Kanalizasyon İdaresi) Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması – TEKİRDAĞ 2015

902. Antalya Muratpaşa Belediyesi Çok Amaçlı Gösteri Merkezi Atölye ve Sahnesi
Mimari Fikir Proje Yarışması – ANTALYA 2015
903. Pamukkale Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi ve Yakın Çevresi Mimari
Proje Yarışması [190]

1923-1938 YILLARI ARASINDA ANKARA’DA İNŞA EDİLEN KAMU YAPILARINA AİT LİTERATÜR ÇALIŞMASI

1923-1931 Yılları Arasında Ankara’da İnşa Edilen Kamu Yapılar

1. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti
2. Maliye Vekaleti
3. Hariciye Vekaleti
4. Milli Müdafaa Vekaleti
5. İkinci Büyük Millet Meclisi
6. Adliye Sarayı
7. İnhisarlar Başmüdürlük Vekaleti
8. Divan-ı Muhasebat Binası
9. Erkan-ı Harbiye Reisliği Dairesi Binası
10. Gazi ve Latife Okulları
11. Musiki Muallim Mektebi
12. Ticaret Lisesi
13. Yüksek Ziraat ve Baytar Enstitüsü Binası
14. İsmetpaşa Kız Enstitüsü

15. Hıfzısıhha Okulu
16. Türk Ocağı Binası
17. Etnografya Müzesi
18. Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Enstitüsü
19. Ziraat Bankası Merkezi İdaresi
20. Osmanlı Bankası Ankara Şubesi
21. Osmanlı Bankası Ankara Şubesi Ek Binası
22. Türkiye İş Bankası İdare Merkezi
23. Ankara Orduevi
24. Gazi Çiftliği İstasyon Binası
25. Ankara Palas

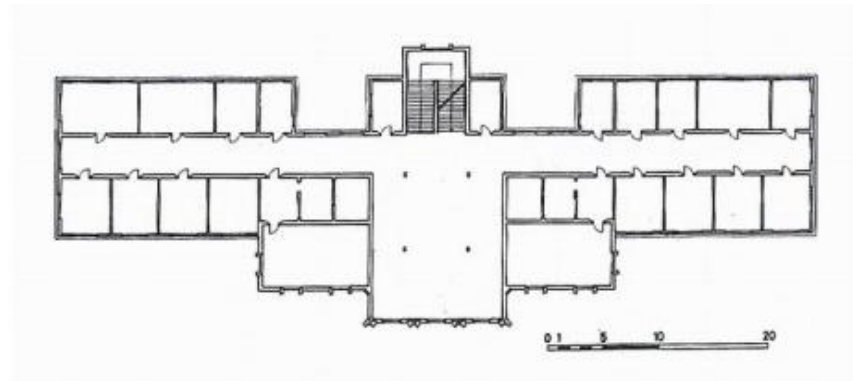
1. Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaleti

Bugünkü Adı	: Sağlık Bakanlığı
Adresi,Konumu	: Sıhhiye
Yapılış Yılı	: 1926-1927
Kullanım Tipi	: İdari Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Theodor Jost
Bugünkü Kullanımı	: Sağlık Bakanlığı Ana Binası

Şekil B. 3 Sağlık Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [191], [192]

Mimari Özellikleri: Ankara'nın, modern mimarlık prensipleriyle tasarlanmış ilk yapılarından biridir. Üç katlı olarak inşa edilen yapı, simetri özelliği taşımaktadır. Yapıya, anıtsal bir giriş kapısından girilir. Yönetim birimi ve bakana ait çalışma odası üst katlarda yer almaktadır. Yapının her iki yanında bulunan kanatlarda koridor boyunca çalışma odaları konumlanmıştır. Koridorun sonlandığı yerlerde bulunan pencereler doğal ışığın koridoru aydınlatmasına olanak sağlar. Bugünkü fiziksel durumu açısından ele alındığında, inşa edildiği döneme ait cephe oranlarını devam ettirdiği görülmektedir. Fakat ilk yapıldığı dönemde gri renkli olan bina, bugün farklı bir renk sıvayla kaplanmıştır. Yapının önünde yapıldığı dönemde bulunan geniş bir avlu bulunmaktaydı. Fakat günümüzde Abdi İpekçi Parkı'nın havuzu bu avluyu büyük oranda ortadan kaldırmıştır [193].

Şekil B. 2 Sağlık Bakanlığı'nın planı [192]

2. Maliye Vekaleti

Bugünkü Adı	: Maliye Bakanlığı
Adresi,Konumu	: Çankırı Caddesi,Ulus
Yapılış Yılı	: 1925
Kullanım Tipi	: İdari Yapı
Mimarî,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Mimar Yahya Ahmet
Bugünkü Kullanımı	: Maliye Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü

Şekil B. 3 Maliye Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [194], [195]

Mimarî Özellikleri: Maliye Vekaleti Binası, Cumhuriyet Döneminde inşa edilen ilk bakanlık binasıdır. Yapının sol kanadı Maliye Bakanlığı olarak kullanılırken sağ kanadı Gümrük ve Tekel Bakanlığı olarak hizmet vermiştir. Orta kısım ise 1950'lere kadar Başbakanlık olarak kullanılmıştır. Yapının günümüzdeki görünümü 1927 yılında yapılan eklentilerin sonucudur. Yapının tasarımı, dönemin ulusalcı akımın izlerini taşımaktadır. Ana giriş holü anıtsal mermer merdiveni ve zengin mukarnaslı kornişleriyle, yapının en görkemli mekanıdır [196].

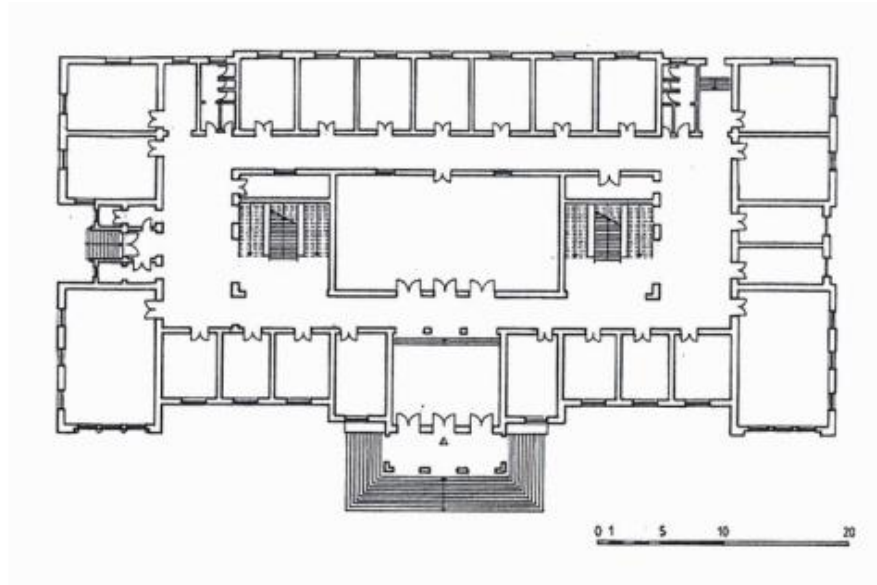
3. Hariciye Vekaleti

Bugünkü Adı	: Kültür Bakanlığı
Adresi,Konumu	: Atatürk Caddesi
Yapılış Yılı	: 1927
Kullanım Tipi	: İdari Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Arif Hikmet Koyunoğlu
Bugünkü Kullanımı	: Kültür ve Turizm Bakanlığı Ek Hizmet Binası

şekil B. 4 Kültür Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [197]

Mimari  zellikleri : Arazi hafif bir eğime sahiptir.,Dikdörtgen planlı yapı, bodrum ile iki kattan oluşur. Merkezde gün işığından oldukça faydalanan bir salon ve bu salonun çevresindeki mekanlara açılan koridorlar yer almaktadır. Yapı, yüksek tutulan tavanları ve plan özellikleriyle bir kışla yapısını andırmaktadır. Simetrik olarak tasarlanmış  n cephede, birkaç basamak sırasıyla ulaşılan giriş kısmı, Osmanlı mimarlığına özgü sütun, başlık ve sivri kemerlerle    açıklıklı bir portikodan oluşur. Alt katta basık, üstte ise sivri kemerlerin kullanıldığı cephede dışa doğru taşan orta ve yan kısımların üzerlerinde alınlıklar bulunmaktadır. Ana cephede görülen zengin tasarımı aksine, diğer cepheler sade ve sıva kaplıdır [197].

şekil B. 5 Kültür Bakanlığı'nın zemin kat planı [197]

4. Milli Müdafaa Vekaleti

Bugünkü Adı	: Milli Savunma Bakanlığı
Adresi,Konumu	: Bakanlıklar
Yapılış Yılı	: 1928-1931
Kullanım Tipi	: İdari Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Clemens Holzmeister
Bugünkü Kullanımı	: Milli Savunma Bakanlığı

Şekil B. 6 Savunma Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [198], [199]

Mimari Özellikleri : Simetrik bir plan şeması üzerine tasarlanmıştır. Tasarımın ana kararı, mekanların ana kanatlarda ortadan, yanlarda ise yandan beslenecek şekilde düzenlenmiş konvansiyonel dört kanatlı bir yapı oluşturmaktadır [200].

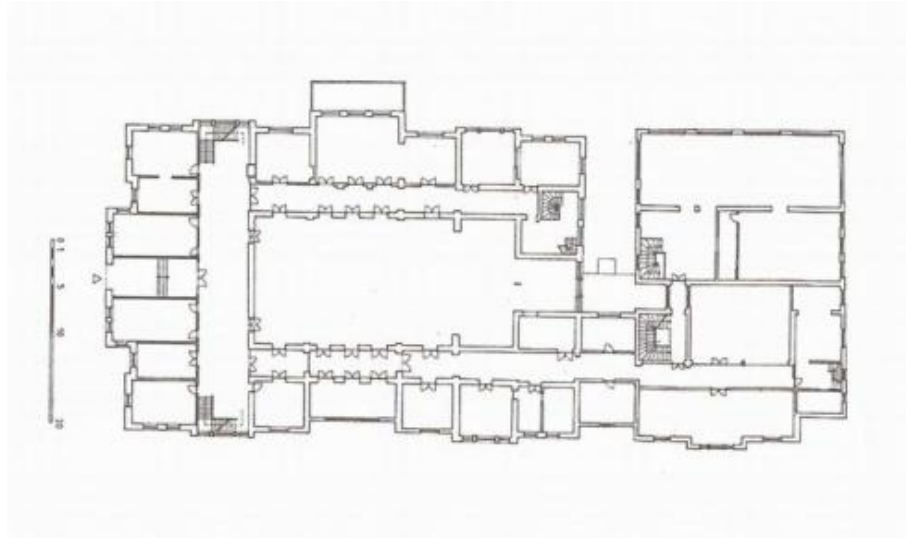
5. İkinci Büyük Millet Meclisi

Bugünkü Adı	: İkinci Büyük Millet Meclisi
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1924
Kullanım Tipi	: İdari Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Mimar Vedat Tek
Bugünkü Kullanımı	: Cumhuriyet Müzesi

Şekil B. 7 İkinci Meclis'in yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [201], [197]

Mimari Özellikleri: Bodrum ve iki kattan oluşan yapının iç bölümleri, iki kat boyunca yükselen ortadaki meclis salonunun üç kenarına sıralanmıştır. Girişten sonra enine uzanan, iki ucunda merdivenlerin yer aldığı geniş geçit, Selçuklu ve Osmanlı bezeme motiflerinin yer aldığı bir tavanla örtülmüştür. Benzer şekilde kurgulanmış yerlerden birisi de geniş salon bölümüdür. Kısmi olarak localarla değerlendirilen bu salonun yıldız motifli ahşap tavanı, taş kapısı ve kemerleri, saçakları, yer yer çinilerin yer aldığı bölümleri dönemin mimari izlerini taşımaktadır [197].

Şekil B. 8 İkinci Meclis'in zemin kat planı [197]

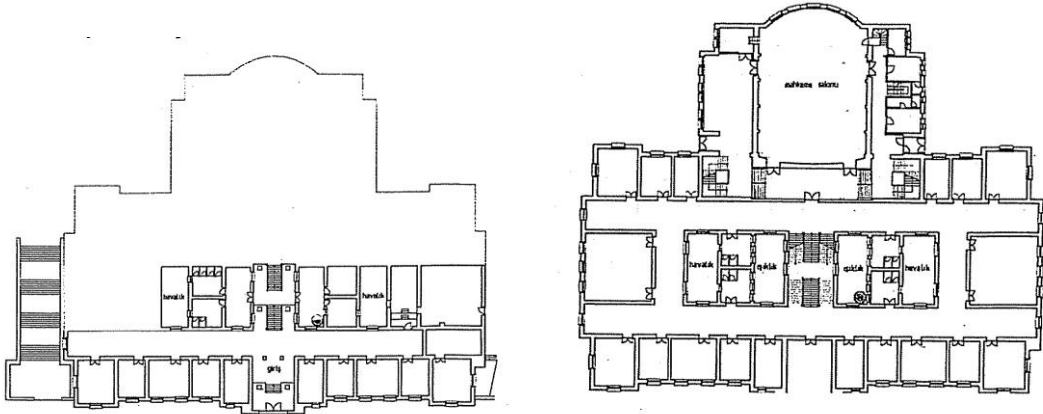
6. Adliye Sarayı

Bugünkü Adı	: Adliye Sarayı
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1925-1926
Kullanım Tipi	: Adli Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Tahsin Bey
Bugünkü Kullanımı	: Kültür Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü

Şekil B. 9 Adliye Sarayı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [203], [193]

Mimari Özellikleri: Yapı üç katlı, simetrik plan düzleminde kurgulanmıştır. Mekanlar U biçiminde ilerleyen koridorlar etrafına sıralanmıştır. Kemerli girişten her iki yanındaki ışıklıktan aydınlanan anıtsal üç merdivene ulaşılır. Birinci katta, doğuya doğru uzanan büyük mahkeme salonunun tavanı düz, döşemesi eğimli olarak tasarlanmıştır. Yapının uzun kütlesi, orta ve köşe akslarında dışarı taşmalar yapmaktadır. Arka cephenin iki köşe aksı ve kısa cephelerin orta bölümleri de dışarıya doğru çıkmalar bulunmaktadır [193].

Şekil B. 10 Adliye Sarayı'nın zemin ve birinci kat planları [193]

7. İnhisarlar Başmüdürlük Vekaleti

Bugünkü Adı	: Tekel Baş Müdürlük Binası
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1928
Kullanım Tipi	: Tekel Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Giulio Mongeri
Bugünkü Kullanımı	: Özel Vakıf Binası (Yunus Emre Vakfı)

Şekil B. 11 Tekel Baş Müdürlüğü yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [197], [204]

Mimari Özellikleri: L biçiminde plan şemasına sahiptir. Bodrum ve zemin üzerine iki katlıdır. Yapıya girişi köşedendir. Kule görünümlü sekizgen biçimindeki köşenin kurşunla kaplı bir kubbesi bulunmaktadır. Bodrumda ambarlar, mahzen ve kömürlükler, zemin katta yine ambarlar ve satış büroları yer almaktadır. Tonozların daire biçimine dönüştürdüğü tavanıyla zemindeki sekizgen giriş holü, çalışma alanlarının bulunduğu birinci katta başmüdür odası olarak kullanılmaktadır. Üst katlardaki mekanlar bir koridor üzerine konumlanmaktadır. En üst kat kısmen lojman olarak kullanılmıştır [197].

Şekil B. 12 Tekel Baş Müdürlüğü'nün zemin ve ikinci kat planları [193]

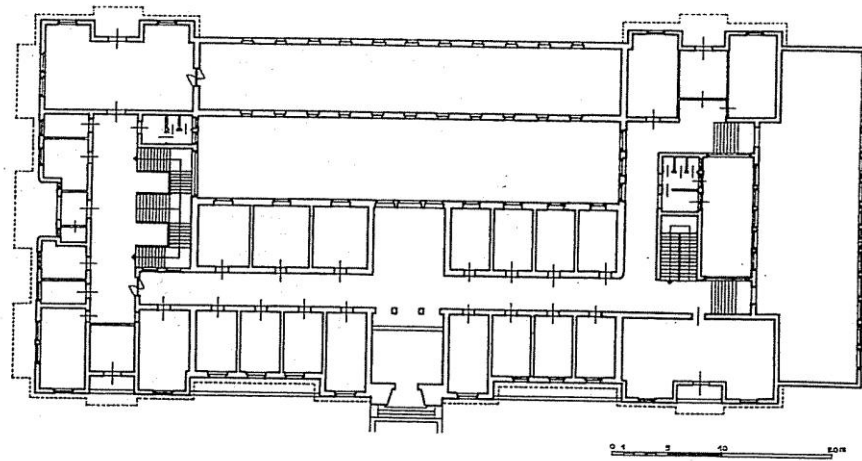
8. Divan-ı Muhasebat Binası

Bugünkü Adı	: Sayıştay
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1930
Kullanım Tipi	: Adli Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Ernst A. Egli
Bugünkü Kullanımı	: Kültür Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı

Şekil B. 13 Sayıştay'ın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [205], [206]

Mimari Özellikleri: Yapı eğimli bir alan üzerine oturmaktadır. Pencereleleri oldukça yüksekte olan bodrum üzerine, iki kat ve çatı katından oluşmuştur. İki yatay ve iki dikey kütle iç mekanda aydınlık sağlayacak şekilde birleşmektedir. İç mekanda, farklı büyüklükteki mekanlar, U biçimi yapan geniş koridorların etrafında sıralanmaktadır. Mekanların bir kısmı ve merdivenler ortadaki aydınlıktan yararlanacak şekilde tasarlanmıştır [193].

Şekil B. 14 Sayıştay'ın zemin kat planı [193]

9. Erkan-ı Harbiye Reisliği Dairesi Binası

Bugünkü Adı	: Genelkurmay Başkanlığı
Adresi,Konumu	: Bakanlıklar
Yapılış Yılı	: 1929-1930
Kullanım Tipi	: Askeri Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Clemens Holzmeister
Bugünkü Kullanımı	: Genelkurmay Başkanlığı

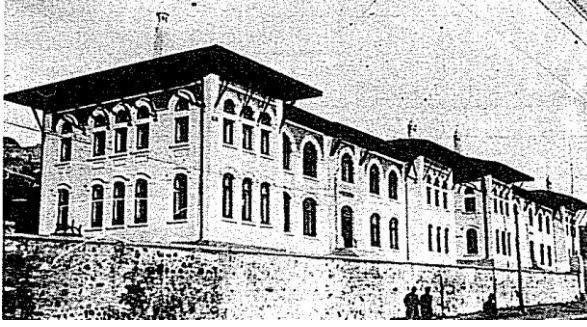

Şekil B. 15 Genelkurmay Başkanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [207], [208]

Mimari Özellikleri: Ankara'da Devlet Mahallesi olarak adlandırılan bölgenin ilk yapılarından biridir. Dört katlı üç kütleli bir araya gelmesinden oluşmuştur. Holzmeister'in modern mimarlığının en fazla yansıdığı yapılarından biri olarak kabul edilir. Görkemli merdivenli girişin yarım daire kesitli vestibülü Ankara taşıyla kaplanmıştır. Taşla kaplı zeminin üstündeki katlar sıvayla kaplanmıştır. Dıştan düz görünümündeki çatı, arkada kiremitle kaplı eğimli bir örtüyü gizlemektedir. Kütlelerin yalın geometrilerini korunmaya özen gösterilmiştir [209].

10. Gazi ve Latife Okulları

Bugünkü Adı	: Gazi ve Latife Okulları
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1924-1926
Kullanım Tipi	: Eğitim Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Mukbil Kemal Taş
Bugünkü Kullanımı	: Merkez Atatürk İlköğretim Okulu

Şekil B. 16 Gazi ve Latife Okulları'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [193], [210]

Mimari Özellikleri: İki katlı yapının duvarları kesme taş örgülüdür. Ön ve arka cephe her iki yandan dışarıya çıkma yapmaktadır. Cephe bakımından simetrik düzene sahiptir. Cephede farklı boyutlarda tasarlanmış dikdörtgen pencere açıklıkları mevcuttur [210].

11. Musiki Muallim Mektebi

Bugünkü Adı	: Müzik Öğretmeni Okulu
Adresi,Konumu	: Cebeci
Yapılış Yılı	: 1927-1929
Kullanım Tipi	: Eğitim Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Ernst A. Egli
Bugünkü Kullanımı	: Mamak Kültür Merkezi

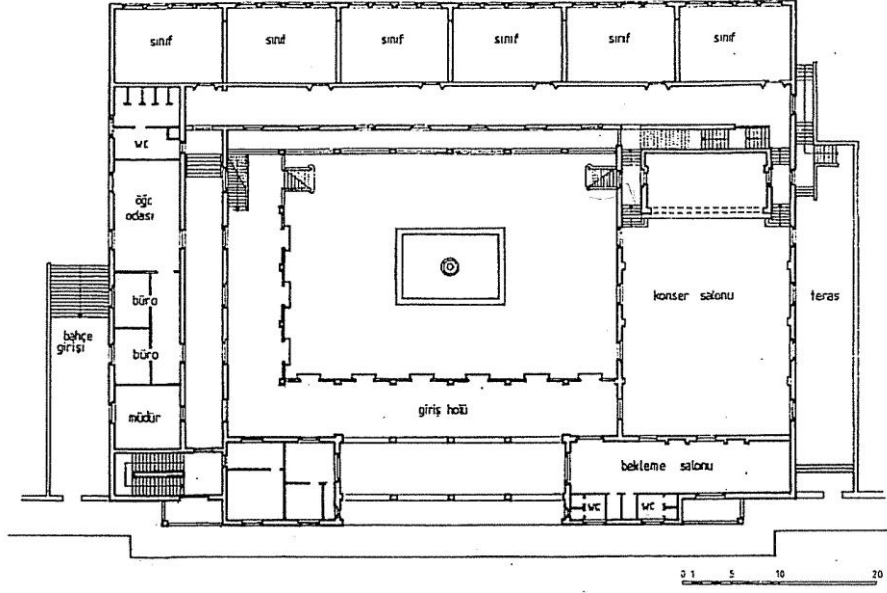

Şekil B. 17 Musiki Muallim Mektebi'nin yapıldığı döneme ait fotoğrafı [197]

Şekil B. 18 Musiki Muallim Mektebi'nin bugüne ait fotoğrafı [211]

Mimari Özellikleri: Yapı, devrimler ve inkılaplarla hızla atılımlar gerçekleştiren genç Cumhuriyetin başkentinde rasyonel-modernist akımın en önemli simgelerinden biri olmuştur. Geleceğin öğretmenlerine batı müziği eğitimi verilen kız-erkek ayrımı yapmadan bir arada olmalarına imkan tanıyan bir okul fikri aynı zamanda günlük yaşamın modernleştirilmesini amaçlayan yeni sosyalist fikirlerle de ilişkili olarak ortaya çıkmıştır. Yapı, sadece bir eğitim kurumu olarak düşünülmemiştir, aynı zamanda bir konser salonu ve fuayesini, idari ofisleri, sınıfları, yemekhaneyi, yurtları, çalışma ve okuma odalarını içeren bir kompleks olarak hizmet verecek şekilde tasarlanmıştır. Tüm bu mekanlar açık bir avlu etrafında düzenlenmiştir. Bu yaklaşım, geleneksel Türk - Osmanlı eğitim yapısı olan medrese plan şemasına benzerlikleriyle dikkat çekmektedir [197].

Şekil B. 19 Musiki Muallim Mektebi'nin zemin kat planı [193]

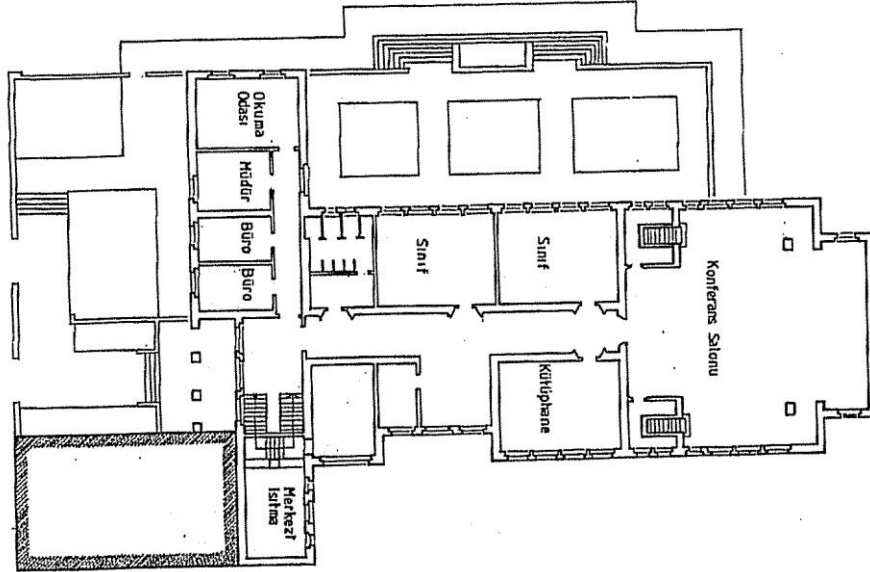
12. Ticaret Lisesi

Bugünkü Adı	: Ticaret Lisesi
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1928-1930
Kullanım Tipi	: Eğitim Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Ernst A. Egli
Bugünkü Kullanımı	: Ankara Ticaret Meslek Lisesi

Şekil B. 20 Ticaret Lisesi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [212], [213]

Mimari Özellikleri: Musiki Muallim Mektebi yapısıyla büyük benzerlikler göstermektedir. Yapının yakınlarında Halkevi ve Etnografya Müzesi bulunmaktadır. İki katlı olarak tasarlanan yapının giriş aksı ana kütle boyunca uzanmaktadır. İdare ve servisle ilgili birimler, girişin her iki yanında bulunan kütlelere yer almaktadır. Girişin sağında yer alan kütlenin iki katlı bir başka kütleyle birleşmektedir [214].

Şekil B. 21 Ticaret Lisesi'nin zemin kat planı [193]

13. Yüksek Ziraat ve Baytar Enstitüsü Binası

Bugünkü Adı	: Yüksek Ziraat ve Veterinerlik Enstitüsü Binası
Adresi,Konumu	: Dışkapı
Yapılış Yılı	: 1928-1933
Kullanım Tipi	: Eğitim Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Ernst A. Egli
Bugünkü Kullanımı	: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi

Şekil B. 22 Veterinerlik Enstitüsü'nün yapıldığı döneme ait fotoğrafı [215]

Şekil B. 23 Veterinerlik Enstitüsü'nün bugüne ait fotoğrafı [216]

Mimari Özellikleri: L biçimli şeklinde tasarlanan rektörlük binasında revaklar ve katların yüksekliği kadar uzanan sütunlar bulunmaktadır. Revakın altından uzanan aks boyunca dizilen enstitünün diğer yapıların bazılarında erken modern tutumun izleri görülmektedir. Aksın üst katında saat olan üç katlı bir yapı ile sonlanmaktadır. Paralel ikinci aks üzerinden ise enstitünün diğer yapıları konumlanmaktadır [193].

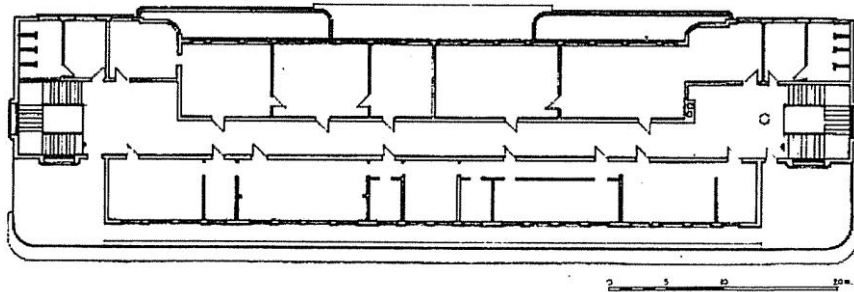
14. İsmetpaşa Kız Enstitüsü

Bugünkü Adı	: İsmet Paşa Kız Enstitüsü
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1930
Kullanım Tipi	: Eğitim Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Ernst A. Egli
Bugünkü Kullanımı	: Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi

Şekil B. 24 İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [217], [218]

Mimari Özellikleri: Düz çatılı kübik kütlelerin simetri aksına göre düzenlenmiştir. Cephesi yalın bir görünüme sahiptir. Orta kısımda yatay çizgilerin baskın olduğu dört katlı kütle, yanlarda ise, merdivenlerin bulunduğu dikey bloklar, toplantı ve yemek salonlarını içeren köşe kütleler yer almaktadır. Cephe, bir kat yükseltile köşe bloklardan dışa taşan bordürle çevrilmiştir. Dikey pencereler, yuvarlatılmış köşelerin üst iki katın balkonlarında ve girişlerde kullanılmıştır. Koyu renk sıva üzerine açık renge boyalı bordürlerin ön ve arka cephe pencerelerini yatay yönde birleştirdiği görülür [193].

Şekil B. 25 İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün zemin kat planı [193]

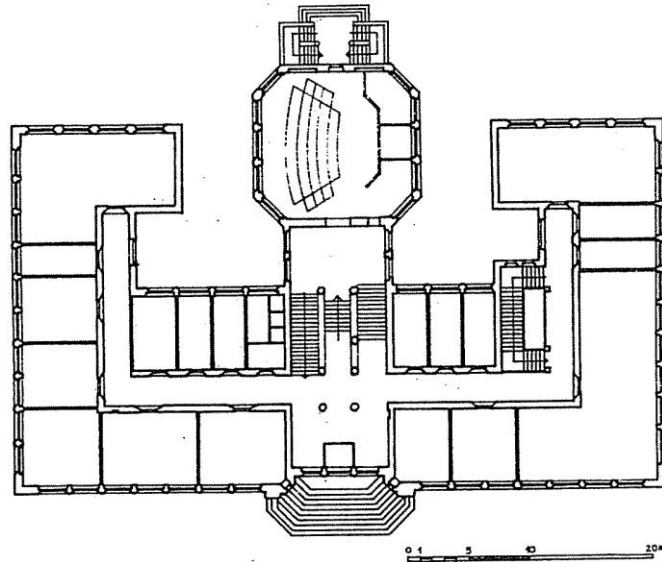
15. Hıfzısıhha Okulu

Bugünkü Adı	: Hıfzısıhha Okulu
Adresi,Konumu	: Kurtuluş
Yapılış Yılı	: 1928-1932
Kullanım Tipi	: Eğitim Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Robert Örley
Bugünkü Kullanımı	: Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Enstitüsü

Şekil B. 26 Hıfzısıhha Okulu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [219], [220]

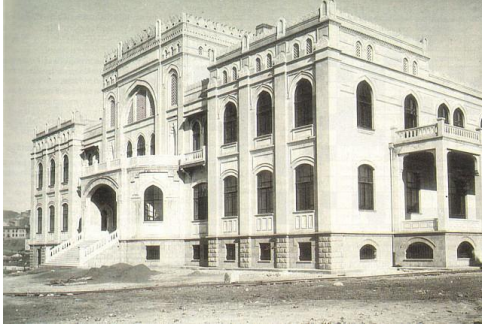
Mimari Özellikleri: Merkez Hıfzısıhha Enstitüsü üç yapıdan oluşmaktadır. Okul ve merkez bina yapıları, üslup ve kütle biçimleri açısından ilk bakışta ayrılırlar. Ön cephelerindeki biçim farklılığı arkadaki kütlelerinden kaynaklanmaktadır. Merkez binada ana kütleyle arkada dik olarak birleşen yapıyı T biçiminde şekillenmektedir. Bu rağmen bodrumda E biçimi veren kütlelerden oluşmaktadır. Okul kısmında bodrum katın cephesi, kaba bir şekilde yontulmuş taşlarla, üst katlar ise sıvayla kaplanmıştır. Kütleler kalın bir saçak kornişi ile bitmektedir. Birimler kiremitle kaplı çatılarla örtülmüşlerdir [193].

Şekil B. 27 Hıfzısıhha Okulu'nun zemin kat planı [193]

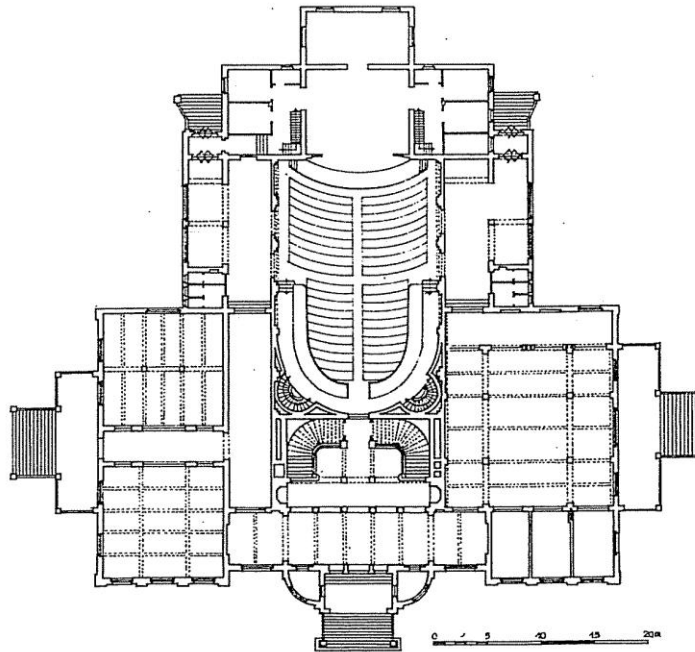
16. Türk Ocağı Binası - Halkevi

Bugünkü Adı	: Türk Ocağı Binası - Halkevi
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1927-1930
Kullanım Tipi	: Kültür-Sanat Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Arif Hikmet Koyunoğlu
Bugünkü Kullanımı	: Devlet Resim Heykel Müzesi

Şekil B. 28 Türk Ocağı Binası'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [221], [222]

Mimari Özellikleri: Namazgah tepesi olarak bilenen Ulus'un yüksekçe bir bölgesine konumlanan yapı, yarışma sonucu elde edilmiştir. Gösterişli bir girişle yapıya girilmektedir. Yarı açık giriş, üst katta balkon oluşturmaktadır. Görünür olan ön cephe oldukça bezemeli, diğer cepheler ise sade bir şekilde tasarlanmıştır. Zemin kat pencerelerinde basık kemerler, üst kat pencerelerinde sivri kemerler görülmektedir. Yapı yığma sistemle inşa edilmiş, belli bölümlerde betonarme tekniğinin de kullanıldığı göze çarpmaktadır [193].

Şekil B. 29 Türk Ocağı Binası'nın zemin kat planı [193]

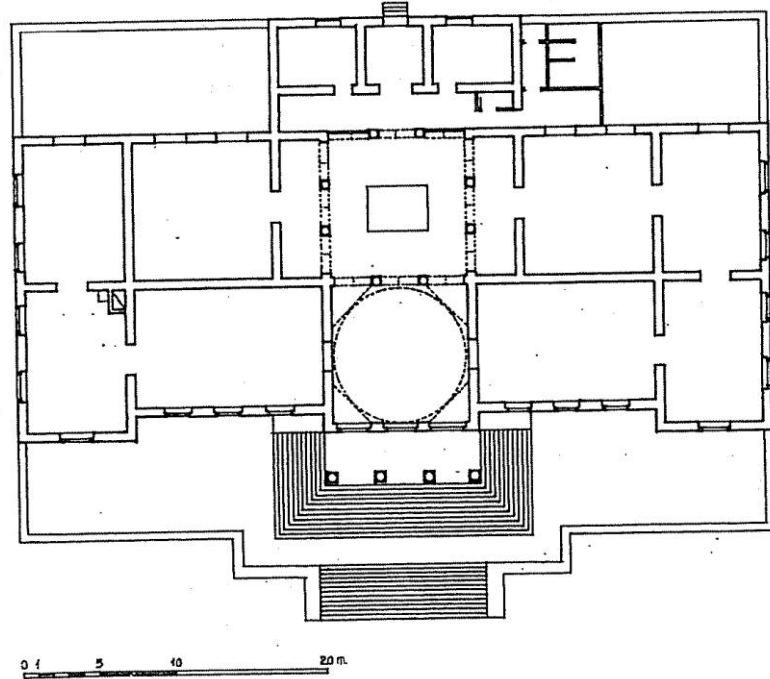
17. Etnografya Müzesi

Bugünkü Adı	: Etnografya Müzesi
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1925-1927
Kullanım Tipi	: Kültür-Sanat Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Nafiz Bey
Bugünkü Kullanımı	: Etnografya Müzesi

Şekil B. 30 Etnografya Müzesi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [223], [224]

Mimari Özellikleri: Simetrik bir plan tipolojisine sahip olan yapı, Namazgah Tepesi'nde Türk Ocağı Binası'nın yanında konumlanmaktadır. Orta kısımda kubbe örtülü, sivri kemerli kemerli anıtsal giriş tasarlanmıştır. Anıtsal girişin sağ ve sol kısımlarında sergileme mekanları yer almaktadır. Atatürk'ün naaşı, Anıtkabir'in inşası tamamlanana kadar merkez holünde muhafaza edilmiştir [225].

Şekil B. 31 Etnografya Müzesi'nin zemin kat planı [193]

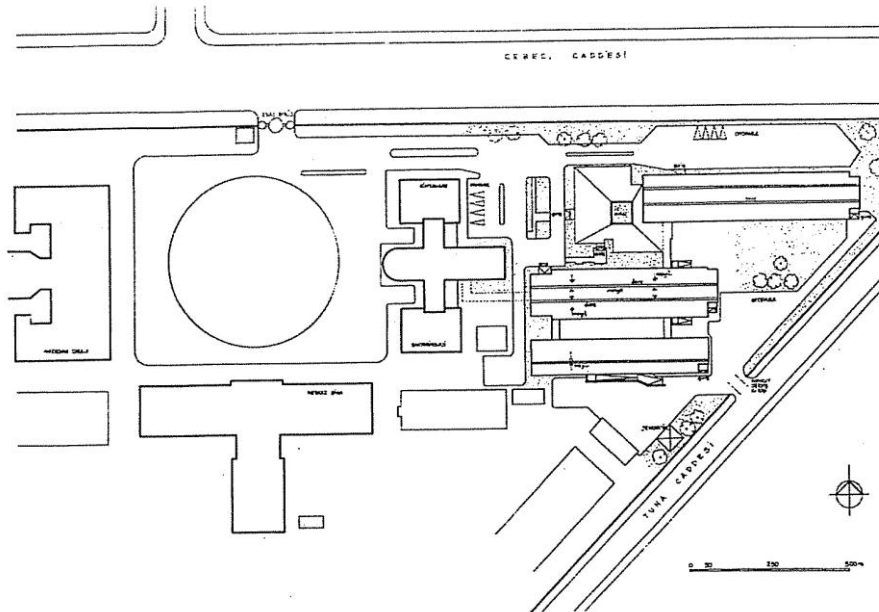
18. Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Enstitüsü

Bugünkü Adı	: Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Enstitüsü
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1927-1932
Kullanım Tipi	: Sağlık Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Theodor Jost - Robert Örley
Bugünkü Kullanımı	:Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Bakteriyojji Ve Kimya Laboratuvarı

Şekil B. 32 Refik Saydam Enstitüsü'nün yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [226], [227]

Mimari Özellikleri: Üç yapıdan oluşan bir kompleks olan Merkez Hıfzısıhha Enstitüsü, ön cepheleri birbirinin aynı olup arka cepheleri farklı özellikler gösteren okul ve enstitü merkez binalarından oluşmaktadır. Yapı, kompleksin ilk binasından önemli ölçüde ayrılmaktadır. Kısmen, Çek kübizmini andıran biçim özellikleri göstermektedir. Ankara, Erken Cumhuriyet Dönemi yapıları arasında sıra dışı bir örnek teşkil eder [228].

Şekil B. 33 Refik Saydam Enstitüsü'nün yerleşme planı [193]

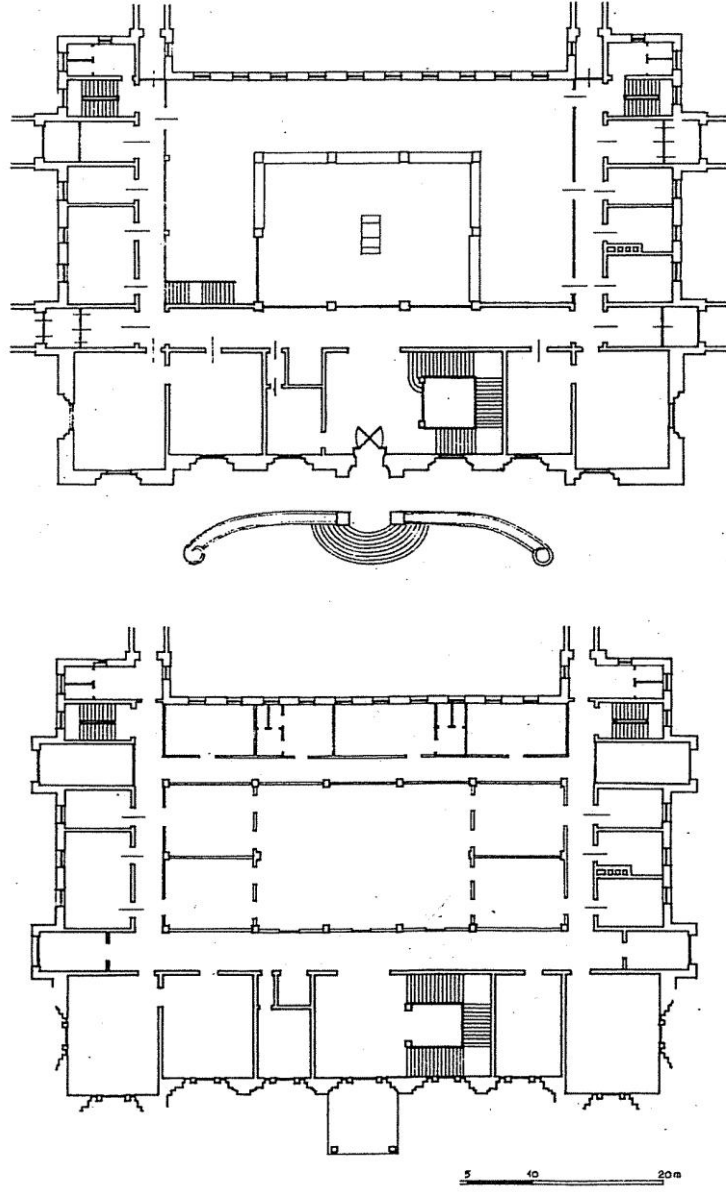
19. Ziraat Bankası Merkezi İdaresi

Bugünkü Adı	: Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1926-1929
Kullanım Tipi	: Mali Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Giulio Mongeri
Bugünkü Kullanımı	: Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü

Şekil B. 34 Ziraat Bankası Gn. Md.'nün yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [229], [197]

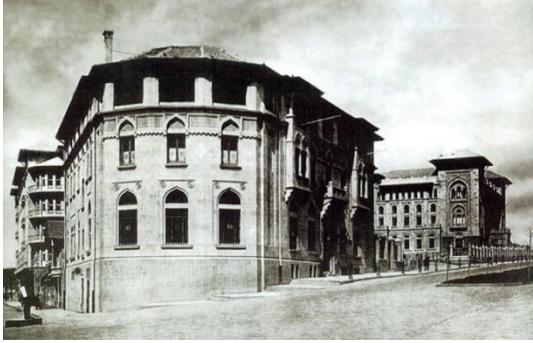
Mimari Özellikleri: Bodrum ve yüksek zemin üzerindeki kat, bir asma kattan oluşmaktadır. Tüm katlarda mekanlar, orta kısımda holün çevresinde konumlanmışlardır. Dikdörtgen banka holü mermerle döşelidir. Hol, bütün katların yükselmesi sonucunda gün ışığını üstten alan aydınlık bir mekan olması sağlanmıştır. Holün üst örtüsü süslü vitraylarla kaplıdır. Holün çevresindeki sivri kemerli arkadlar galeriyi taşımaktadır. Kemer alınlıkları,süslü çini panolarla kaplanmıştır. İçte iç mekanda tüm yapı sistemi parçaları Selçuklu ve Osmanlı motifleri taşıyan zengin süslemelerle kaplanmıştır. Yapının köşelerinde yer alan kısımlar yükseltirek kule görünümlü parçalar elde edilmiştir. Cephede, saçak altı kısımlar Selçuklu bezemeleriyle süslenmiştir. Cephelerde değişik biçim ve boyutlu öğeler yer almaktadır. Kemerli pencereler, her kat için ayrı ölçülerde ele alınmıştır. Yapının cephelerinde, taş rozetler, kabartma Osmanlı motifleri, mermerden oyulmuş geometrik desenli balkon korkulukları, kuleler arasındaki kütlelerin korkuluk duvarları, baklavali sütun başlıkları, mukarnaslı kornişler gibi çok sayıda Selçuklu ve Osmanlı sanat motifleri bulunmaktadır [193]

Şekil B. 35 Ziraat Bankası Gn. Md.'nün zemin ve brinci kat planları [193]

20. Osmanlı Bankası Ankara Şubesi

Bugünkü Adı	: Osmanlı Bankası Ankara Şubesi
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1926
Kullanım Tipi	: Mali Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Giulio Mongeri
Bugünkü Kullanımı	: Garanti Bankası Ankara Şubesi

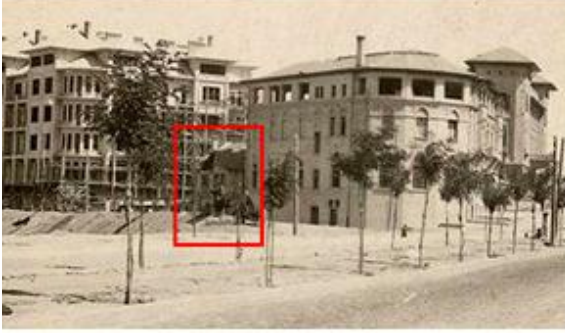

Şekil B. 36 Osmanlı Bankası'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [230], [231]

Mimari Özellikleri: Yapı, Ulus'ta Atatürk Bulvarı'yla İstanbul Caddesi'nin kesiştiği köşede noktasında yer almaktadır. Bodrum üzerine üç katlı olarak tasarlanmıştır. Zemin katın ortasında banka holü ve çalışma ofisleri yer almaktadır. Dikdörtgen biçiminde olan banka holünün üstü karelere bölünerek camla kapatılmıştır [193].

21. Osmanlı Bankası Ankara Şubesi Ek Binası

Bugünkü Adı	: Osmanlı Bankası Ankara Şubesi Ek Binası
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1926
Kullanım Tipi	: Otel-Konaklama Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Giulio Mongeri
Bugünkü Kullanımı	: SALT Ulus

Şekil B. 37 Osmanlı Bankası Ek Bina'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [232], [233]

Mimari Özellikleri: Binanın caddeye bakan cephesi kısmen bozulmasına rağmen hala simetriktir. Özellikle cumba tarzı cephe çıkmaları, yapının simetrik cephe özelliğini güçlendirmektedir. Yapı, ana bina gibi taraklanmış taşla kaplı olmasına rağmen, ana bina gibi kabartma ve süslemelere sahip değildir. Yalın bir cephe görünüşüne sahiptir. İç mekanda yer alan ahşap merdiven yapıldığı döneme aittir. Yapıya daha sonradan ana binaya geçişi sağlayan bir cam geçiş eklenmiştir [234].

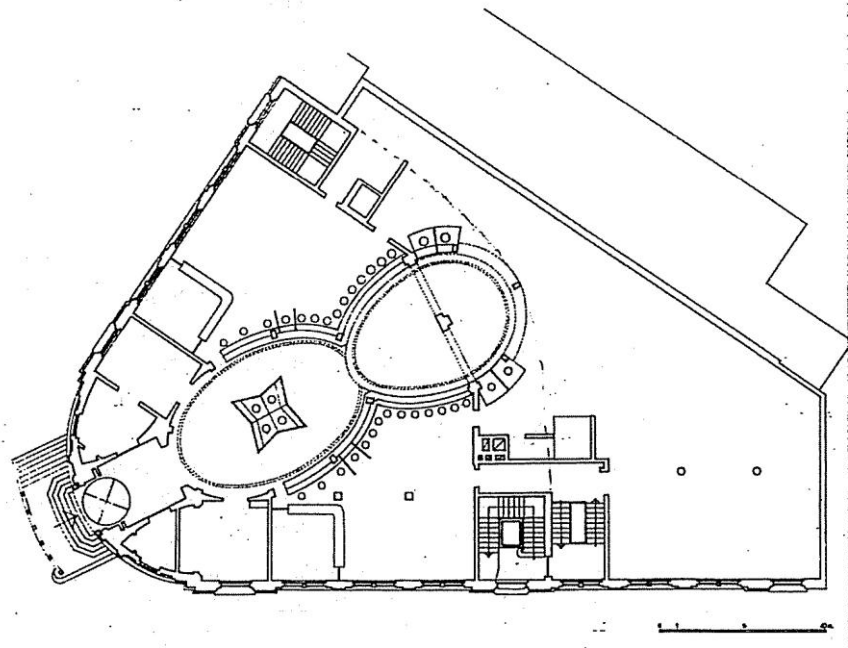
22. Türkiye İş Bankası İdare Merkezi

Bugünkü Adı	: Türkiye İş Bankası İdare Merkezi
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1929
Kullanım Tipi	: Mali Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Giulio Mongeri
Bugünkü Kullanımı	: Türkiye İş Bankası Ankara Şubesi

Şekil B. 38 İş Bankası İdare Merkezi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [197]

Mimari Özellikleri: Çembersel biçimli anıtsal girişiyle Ulus Meydanı'nda bir köşe yapısı olarak konumlanmaktadır. Bodrum kat üzerine, simetrik , ortası avlulu beş kat yükselmektedir. Ulus Meydan'na açılan ana girişin yanı sıra, yan cephelerden de yapıya giriş yapılabilir. Ana girişten, üstte galerisi olan oval bir salona girilmektedir. Renkli camlarla bezeli oval biçimli tepe ışıklığı, üst katta koridoru ve banka holünü gün ışığıyla aydınlatmaktadır. Girişte ilk görünen ayaklar ve tonozlar alçı işlemlerle süslenmiştir. Sütunların taşıdığı birinci kat galerisinin korkuluğu Selçuklu geometrik motifli panolardan oluşmuştur. Cephelerde hem batı, hem de Osmanlı mimarlığından izler belirgin bir şekilde okunmaktadır. Yapı dıştan zemin, üst üç katın bulunduğu orta bölüm ve en üst kat olmak üzere kesin yatay hatlarla Rönesans üslubu anlayışında üç bölümden oluşmaktadır. Yan cepheler dışa taşan ve yükseltelen akslarla sınırlandırılmışlardır. Kıvrımlı çizgileri ve bankanın ismi ile girişin üstündeki cam gölgelik Art Nouveau tarzıyla benzerlik göstermektedir. Yapının gösterişli cephelerinde Selçuklu ve Osmanlı motifleri, mukarnaslı ve baklavalı sütun başlıkları ve rozetler görülmektedir [197].

Şekil B. 39 İş Bankası İdare Merkezi'nin zemin kat planı [193]

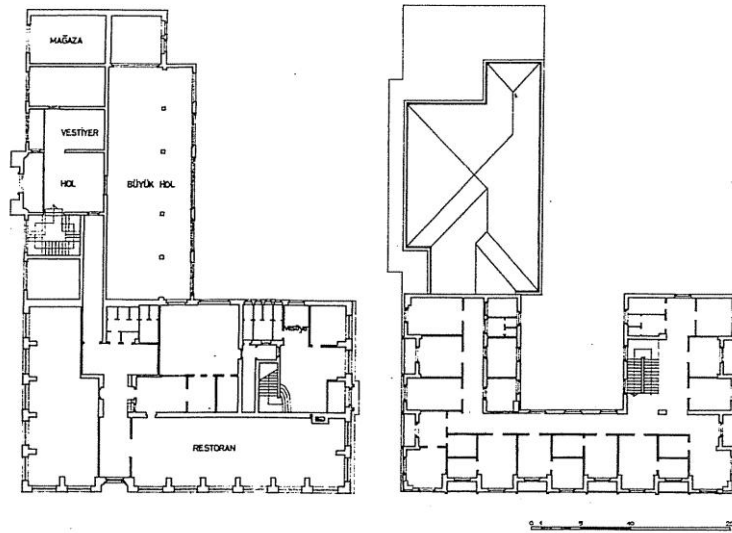
23. Ankara Orduevi

Bugünkü Adı	: Ankara Orduevi
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1929-1933
Kullanım Tipi	: Askeri Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Clemens Holzmeister
Bugünkü Kullanımı	: Sıhhiye Orduevi

Şekil B. 40 Ankara Orduevi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [235], [236]

Mimari Özellikleri: Yapı, üç katlı U biçiminde tasarlanmıştır. U biçiminin bir ayağının uzatılmasıyla ana kütle oluşturulmuştur. Uzayan kısım özgün durumunda zemin üzerine teras katı şeklindeydi. Giriş katında mağazalar, restoran, kulüp gibi ortak kullanım mekanları bulunmaktadır. Üst katlarda koridor boyunca uzanan odalar bulunmaktadır. Birinci katın tek yüzey olan cephesi ikinci katta balkon girintileriyle değişmektedir. Bu katın birinci katla aynı düzeyde olan üç orta ve birer yan cephe çıkması üçüncü kat odalarının balkonlarını oluşturmuştur. Bir sıra atlayarak elde edilen ve köşelerde çatı hizasına kadar uzayan çıkmalar sayesinde cephelerde derinlik algısı ve ışık etkisi kazandırılmıştır [193].

Şekil B. 41 Ankara Orduevi'nin zemin ve ikinci kat planı [193]

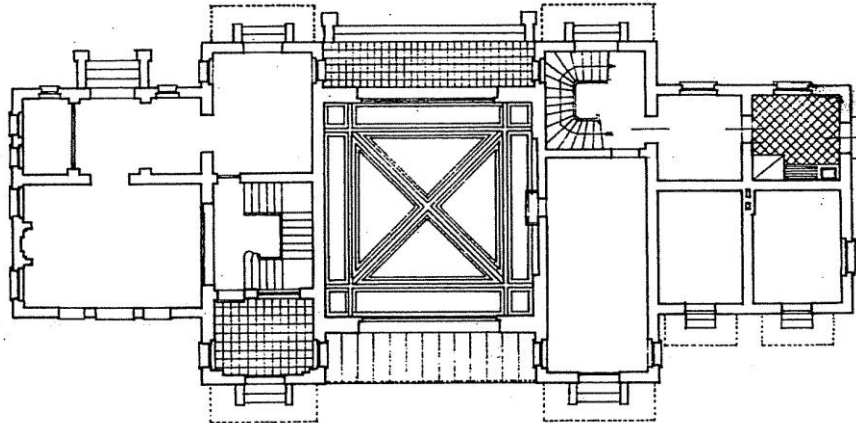
24. Gazi Çiftliği İstasyon Binası

Bugünkü Adı	: Gazi Çiftliği İstasyon Binası
Adresi,Konumu	: Atatürk Orman Çiftliği
Yapılış Yılı	: 1926
Kullanım Tipi	: Kamu Hizmet Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: A. Burhanettin Tamcı
Bugünkü Kullanımı	: Özel İşletme (Karadeniz Yavuz Lokantası)

Şekil B. 42 Gazi Çiftliği İstasyonu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [197], [237]

Mimari Özellikleri: Yapı ilk ulusal mimarlık üslubu anlayışıyla tasarlanmıştır. Ortada kare biçimli bekleme salonu, yanlarda iki yönde dışarı taşan dikdörtgen kesitli kütleler halinde, kule görünümündeki ikişer katlı bölümler ve uçlarda tek katlı yan kanatlardan oluşmuştur. Yapı, batı plan tipine göre kurgulanmasına rağmen, cephelerde eski Osmanlı dinsel dekoratif öğelerinin bulunması dikkat çekmektedir. Yapıda Kütahya çinileri süsleme elemanı olarak kullanılmıştır. Klasik Osmanlı Mimarisi'nden gelen sivri kemerler, 16 yy. çini ve seramiklerinde görülen motifler, Türk evlerindeki gibi ahşaptan nakışlı olan geniş saçaklar, Osmanlı sanatından gelen mimari bezeme öğeleriyle yapının tasarımında karma bir oluşum görülmektedir [B3].

Şekil B. 43 Gazi Çiftliği İstasyonu'nun zemin kat planı [197]

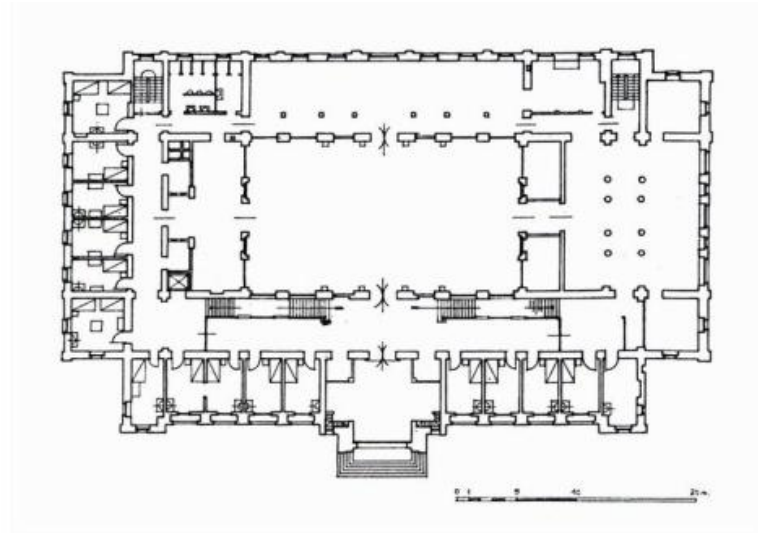
25. Ankara Palas

Bugünkü Adı	: Ankara Palas
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1924-1928
Kullanım Tipi	: Otel Konaklama Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Vedat Tek - A.Kemalettin Bey
Bugünkü Kullanımı	: Dış İşleri Bakanlığı Devlet Konuk Evi

Şekil B. 44 Ankara Palas'ın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [238], [239]

Mimari Özellikleri: Bodrum kat üzerine iki kat olarak tasarlanmıştır. Yapının zemin katı üstten ışık alan geniş balo salonu ve çevresinde koridorlara açılan konuk odalarıyla farklı büyüklükteki mekanlara sahiptir. Batı kısmında yer alan geniş salon, bu katın simetri özelliğini bozmuştur. Odalar giriş katında kuzey ve doğu yönünde, simetrik üst katta ise çevresinde ve ortada yer almaktadır. Kuzeye bakan üst kat odalarının kıvrımlı desteklerin taşıdığı yıldız desenli korkulukları olan balkonları bulunmaktadır. Tepeliği ve kemerinin çini kaplı alınlıklarıyla büyük bir taş kapı düzeni içine yerleştirilen merdivenli girişin bulunduğu kubbeli orta hacim dışarı taşmaktadır. Cephesi Osmanlı motifleri, çini panolarla süslenmiştir [193]

Şekil B. 45 Ankara Palas'ın zemin kat planı [197]

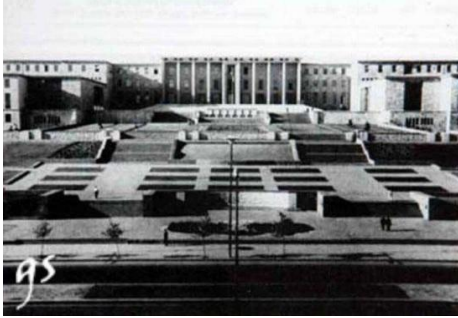
1932-1938 Yılları Arasında Ankara’da İnşa Edilen Kamu Yapılar

26. Türkiye Büyük Millet Meclisi
27. Dahiliye Vekaleti
28. Nafia Vekaleti
29. İktisat ve Ziraat Vekaleti
30. Adliye Vekaleti
31. Orman Çiftliği Jandarma Karakolu
32. İnhisarlar Umum Müdürlük Binası
33. Temyiz Mahkemesi
34. Devlet Demir Yolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü
35. Polis-Jandarma Okulu
36. Mülkiye Mektebi
37. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
38. Cebeci Orta Okulu
39. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Binası
40. Ankara Sergievi
41. Numune Hastanesi-İsmetpaşa Pavyonu
42. Orman Çiftliği PTT Binası
43. Ankara Garı
44. Milli Stad
45. Gar Gazinosu
46. Baraj Gazinosu
47. Merkez Bankası
48. Emlak ve Etyam Bankası
49. Etibank Binası

- 50. İller Bankası
- 51. Sümerbank Genel Müdürlüğü
- 52. Tekel Genel Müdürlüğü Depo ve İmalathanesi
- 53. Dışkapı Filtre İstasyonu (Su Süzgeci)

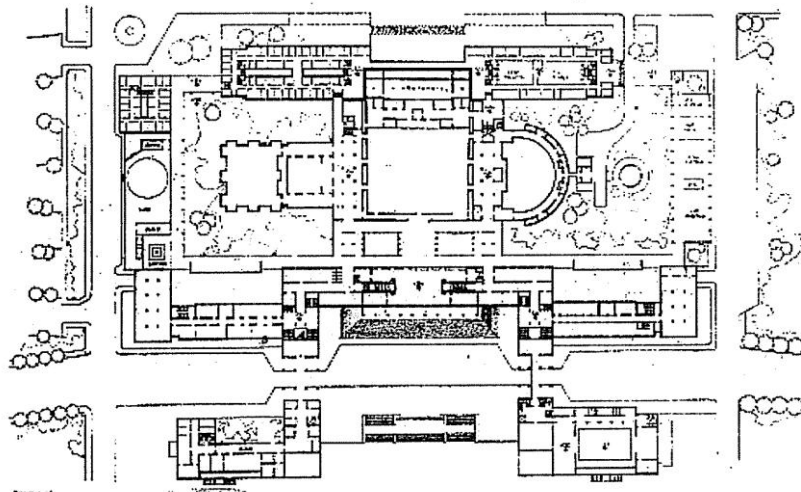
26. Türkiye Büyük Millet Meclisi

Bugünkü Adı	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
Adresi,Konumu	: Aşağı Ayrancı
Yapılış Yılı	: 1938 (1960 yılında tamamlanmıştır)
Kullanım Tipi	: İdari Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Clemens Holzmeister
Bugünkü Kullanımı	: Türkiye Büyük Millet Meclisi

Şekil B. 46 TBMM'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [240], [241]

Mimari Özellikleri: Bina, Türkiye Cumhuriyeti'nin gücünü simgeleyecek şekilde sağlam ve dayanıklı nitelikte tasarlanmıştır. Tüm mekanlarda anıtsal, dengeli ve üç boyutlu bir düzenlemeler öne çıkmaktadır. Yapının tam ortasında ve arazinin en yüksek noktasında, büyük toplantı salonlarının olduğu yerde ana konumlanmaktadır. Ön cephede birbirine paralel iki sıra halinde yanlara uzanan kanatlar ve bu kanatları birleştiren köprüler yer almaktadır. Yüksekçe bir arazi üzerindeki konumu, modernleştirilmiş bir neo-klasik üslupla biçimlendirilen kütlelerinin simetrik düzenlemesi, katlar boyu yükselen sütunlarıyla anıtsal girişi, dışta ölçeğinin, içte malzemelerinin zenginliğinin yarattığı etki yönünden bu görkemli yapıda “devletin otoritesini simgelemek” olan tasarım amacına ulaşmıştır [242].

Şekil B. 47 TBMM'nin zemin kat planı [193]

27. Dahiliye Vekaleti

Bugünkü Adı	: İçişleri Bakanlığı
Adresi,Konumu	: Bakanlıklar
Yapılış Yılı	: 1932-1934
Kullanım Tipi	: İdari Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Clemens Holzmeister
Bugünkü Kullanımı	: İçişleri Bakanlığı

Şekil B. 48 İç İşleri Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [213], [243]

Mimari Özellikleri: Yapı bir kompleks olarak, İçişleri Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nü kapsamaktadır. Üç yatay ve üç dikey yapı bloğu olarak tasarlanmıştır. Bu yapı blokları önleri açık, revakla çevrili iki avlu oluşturacak şekilde birleşmelerinden oluşmuştur. Ana giriş, ayaklar üzerinde bir kat yükseltelen ortadaki kütle yönündedir. İçeride mekanlar uzayan koridorlar boyunca sıralanmışlardır. Bloklarda eş büyüklükteki pencereler açıklıkları yer almaktadır. Özgün halinde gri serpme sıva olan kaplamanın günümüzde rengi açık pembedir. Cephede çıkmalar, üç boyutluluk niteliği kazandırmıştır. Girinti ve çıkmalarıyla daha hareketli bir cephe düzenlemesi elde edilmiştir. Avlu içindeki uzantının yüzeyi Ankara taşıyla kaplıdır [193].

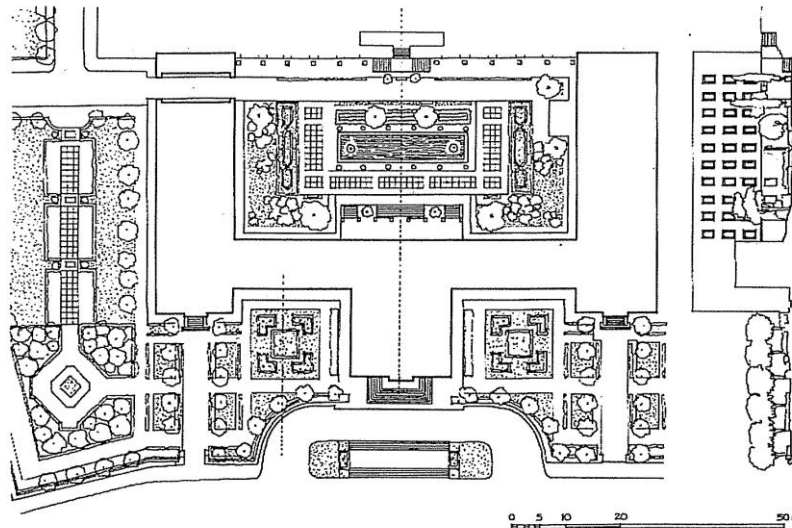
28. Nafia Vekaleti

Bugünkü Adı	: Bayındırlık Bakanlığı
Adresi,Konumu	: Bakanlıklar
Yapılış Yılı	: 1933-1934
Kullanım Tipi	: İdari Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Clemens Holzmeister
Bugünkü Kullanımı	: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

Şekil B. 49 Bayındırlık Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [213], [244]

Mimari Özellikleri: Yapı, zemin kat üzerine dörder katlı , girişin önündeki caddeye dik iki bloktan oluşmaktadır. Bu parçalar zeminde ve iki katıyla bir yatay ve ana girişin bulunduğu orta kütlede birleşmektedir. Öne doğru çıkma yapan orta bloktaki merdivenli ana girişin dışında, her iki yandaki yüksek bloklardan da yapıya girişler sağlanmaktadır. Orta girişten sonra antreden merdivenle bakanlık makamına ve tören salonuna çıkılır. Orta giriş kütleleri yan cephelerde dışa taşan ve köşelerde balkon oluşturan çıkmaları bulunmaktadır. Ön cephesinin beş akslı girinti ve çıkmalarıyla diğer kısımlara göre daha hareketli bir biçimde tasarlanmıştır [B3].

Şekil B. 50 Bayındırlık Bakanlığı'nın yerleşim planı [193]

29. İktisat ve Ziraat Vekaleti

Bugünkü Adı	: Sanayi ve Tarım Bakanlığı
Adresi,Konumu	: Bakanlıklar
Yapılış Yılı	: 1934-1935
Kullanım Tipi	: İdari Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Clemens Holzmeister
Bugünkü Kullanımı	: Yargıtay Ek Binası

Şekil B. 51 Sanayi ve Tarım Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [193], [245]

Mimari Özellikleri: Yapının tasarımı, Bayındırlık Bakanlığı Binası'na benzerliği göze çarpmaktadır. Zemin kat üzerine üçer katlı iki bloktan oluşmaktadır. Ana girişin bulunduğu zemin üstüne tek katlıdır. Aynı yönde uzanan bir orta blok ve bunları birleştiren zemin ve ikişer katıyla yatay iki kütlede oluşmaktadır. Ana caddeye bağlantısı bir rampa çift yönlü şekilde sağlanmaktadır. Giriş holünün zemin ve duvarları, anıtsal merdivenler ve birinci katın üstten ışık alan holünün sütunları ve iç mekanın tüm döşeme ve duvarların kaplaması beyaz mermerdir. Betonarme iskeletli yapının diğer blokları özgün halinde dıştan gri serpmesiz sıvayla kaplanmıştı [193].

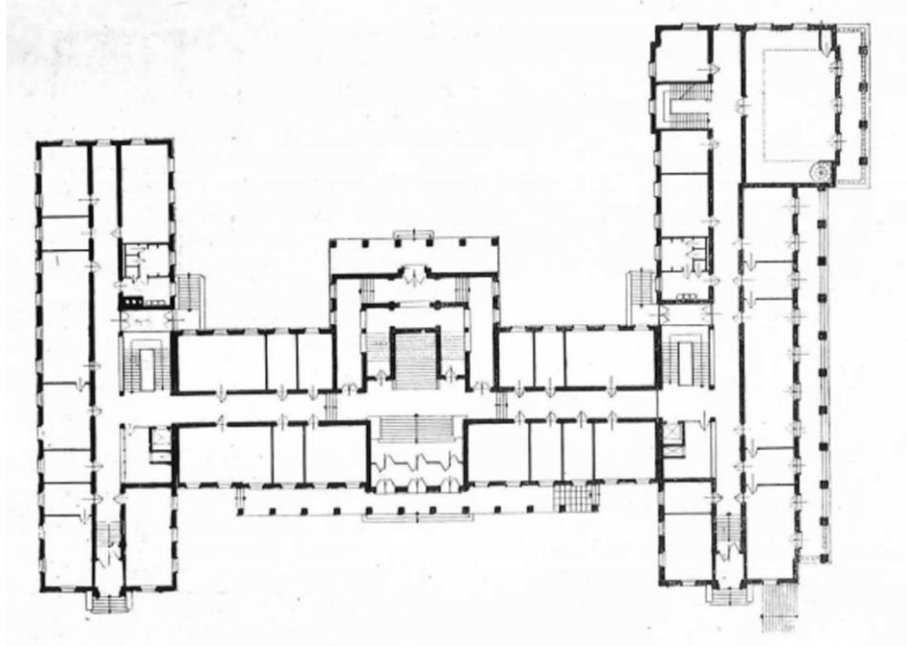
30. Adliye Vekaleti

Bugünkü Adı	: Adliye Bakanlığı
Adresi,Konumu	: Bakanlıklar
Yapılış Yılı	: 1936-1939
Kullanım Tipi	: Adli Yapı
Mimarî,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Nafia Vekaleti İmar ve Yapı İşleri Proje Bürosu
Bugünkü Kullanımı	: Adalet Bakanlığı

Şekil B. 52 Adliye Bakanlığı'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [246], [247]

Mimarî Özellikleri: H biçimi şeklinde tasarlanan yapı, zemin üzerine üçer katlı kütlelerden oluşmaktadır. Mekanlar, uzun koridorlar boyunca sıralanmaktadır. Giriş katında bir merasim holü bulunmaktadır. Yapının genel görünümü, kütle, plan ve cephe düzenlemesi inşa edilen, dönemin diğer bakanlık binalarına olan benzerliği ile dikkat çekmektedir. Betonarme iskelete sahip olan yapının cephesi Ankara taşıyla mozaik sıvanmış ve suni taş olarak taraklanmıştır [193].

Şekil B. 53 Adliye Bakanlığı'nın zemin kat planı [248]

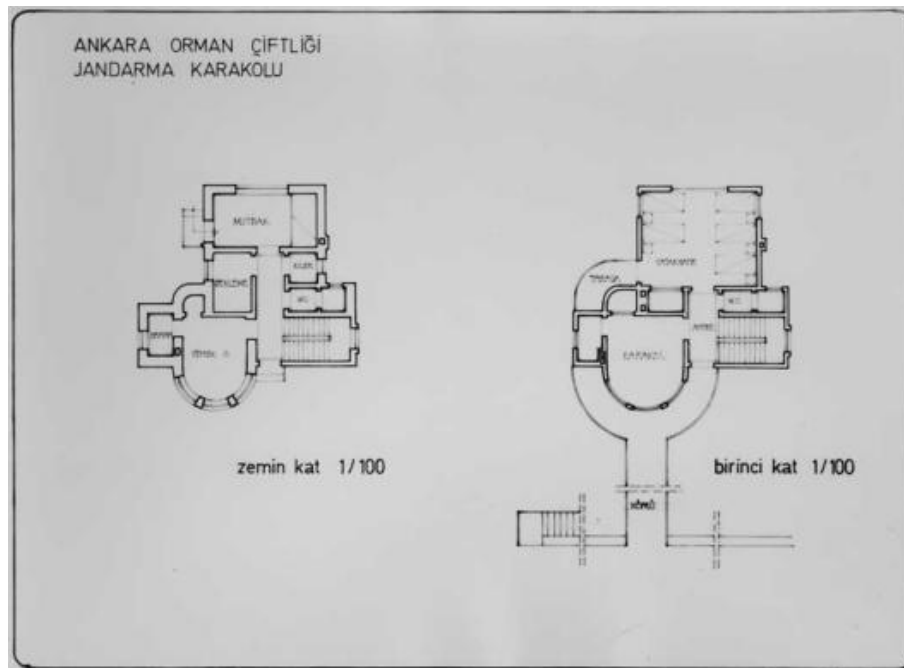
31. Orman Çiftliği Jandarma Karakolu

Bugünkü Adı	: Orman Çiftliği Jandarma Karakolu
Adresi,Konumu	: Atatürk Orman Çiftliği
Yapılış Yılı	: 1934
Kullanım Tipi	: Askeri Yapı
Mimarî,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Nafia Vekaleti Yapı İşleri Dairesi
Bugünkü Kullanımı	: Kullanılmıyor

Şekil B. 54 Orman Çiftliği Karakolu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [249], [250]

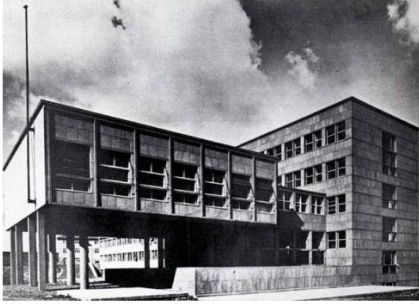
Mimarî Özellikleri: Yol seviyesinden 3.30 mt. aşağıda konumlanmıştır. Küçük bir ölçeğe sahip olan yapı, jandarma için mutfak, kileri, banyosu, yemek salonu ve yemekhanesi ile hem barınak, hem de güvenlik görevini sürdüreceği bir yer olarak kurgulanmıştır. Kütle, yarım silindirik uzantısı, küçük bir konut ölçeğinde ve görünümündedir. Cephe kaplaması özgün halinde gri serpmeli sıva ile kaplıydı [193].

Şekil B. 55 Orman Çiftliği Karakolu'nun kat planları [251]

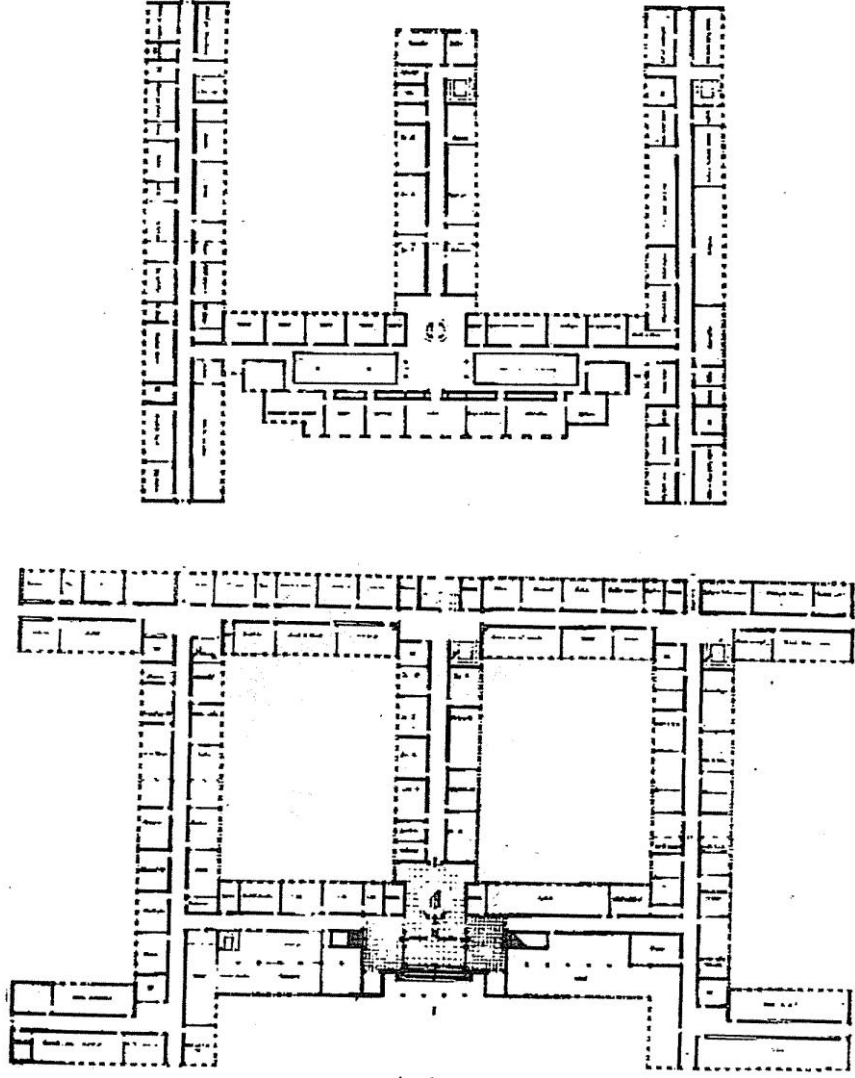
32. İnhisarlar Umum Müdürlük Binası

Bugünkü Adı	: Başbakanlık
Adresi,Konumu	: Bakanlıklar
Yapılış Yılı	: 1937-1938
Kullanım Tipi	: İdari Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Sedad Hakkı Eldem
Bugünkü Kullanımı	: Başbakanlık

Şekil B. 56 Başbakanlık Binası'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [252], [253]

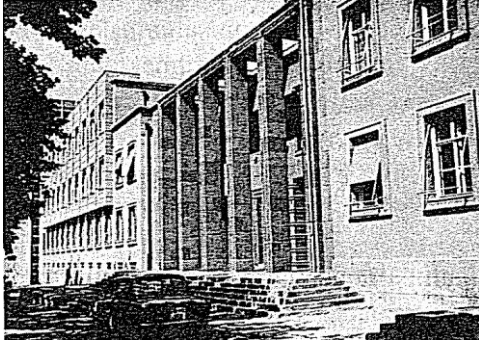
Mimari Özellikleri: Yapı özgün halinde üç dikey ve iki yatay bloktan oluşmak üzere tasarlanmış. Fakat daha sonra tasarım kısmen değiştirilerek uygulanmıştır. Merdivenli ana girişin bulunduğu önden iki blok, arkadan üç katlı dikey orta blok daha kısaltılmış, buna paralel olan beşer katlı yan blokların ön cephesinde yer alan yatay uzantıları iptal edilmiştir. Giriş kütesine paralel olan arka blok yapılmamış, buraya sonradan ikinci bir giriş kütesi tasarlanmıştır. Ana girişin yanlarındaki tek katlı kütleler sütunlar üzerinde yükseltilerek arkaya geçmelere imkan sağlanmıştır. Le Corbusier etkilerini, Eldem yorumuyla yansıtan ilginç bir örnektir. O yılların Ankara'sında Holzmeister'in bakanlık yapıları için kullandığı anıtsallık, bu yapıda gözlenmez. Son yıllarda kapsamlı değişiklikler sebebiyle, özgün niteliğini büyük ölçüde kaybetmiştir [254].

Şekil B. 57 Başbakanlık Binası'nın kat planları [193]

33. Temyiz Mahkemesi

Bugünkü Adı	: Temyiz Mahkemesi
Adresi,Konumu	: Bakanlıklar
Yapılış Yılı	: 1933-1935
Kullanım Tipi	: Adli Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Clemens Holzmeister
Bugünkü Kullanımı	: Yargıtay

Şekil B. 58 Temyiz Mahkemesi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [193], [255]

Mimari Özellikleri: Yapı, bodrum kat üzerine üçer katlı kütlelerin U biçimi şekilde birleşmeleri ile meydana gelmiştir. U biçiminin güney yönündeki ayağına dik olarak bir kütle eklenmiştir. Uzun bloklardaki içmekanlar, uçlarda açıklıkları sayesinde gün ışığından yararlanan koridorlar boyunca sıralanmışlardır. Girişte merdivenle ulaşılan ve kirişlerle üstten bağlanan taş kaplama yüksek ayaklar, Alman Neoklasisizminin izleri olarak yorumlanmaktadır [193].

34. Devlet Demir Yolları Umumi İdare Binası

Bugünkü Adı	: Devlet Demir Yolları İdare Binası
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1938-1941
Kullanım Tipi	: Kamu Hizmet Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Bedri Uçar
Bugünkü Kullanımı	: Devlet Demir Yolları İşletmeleri Genel Md.

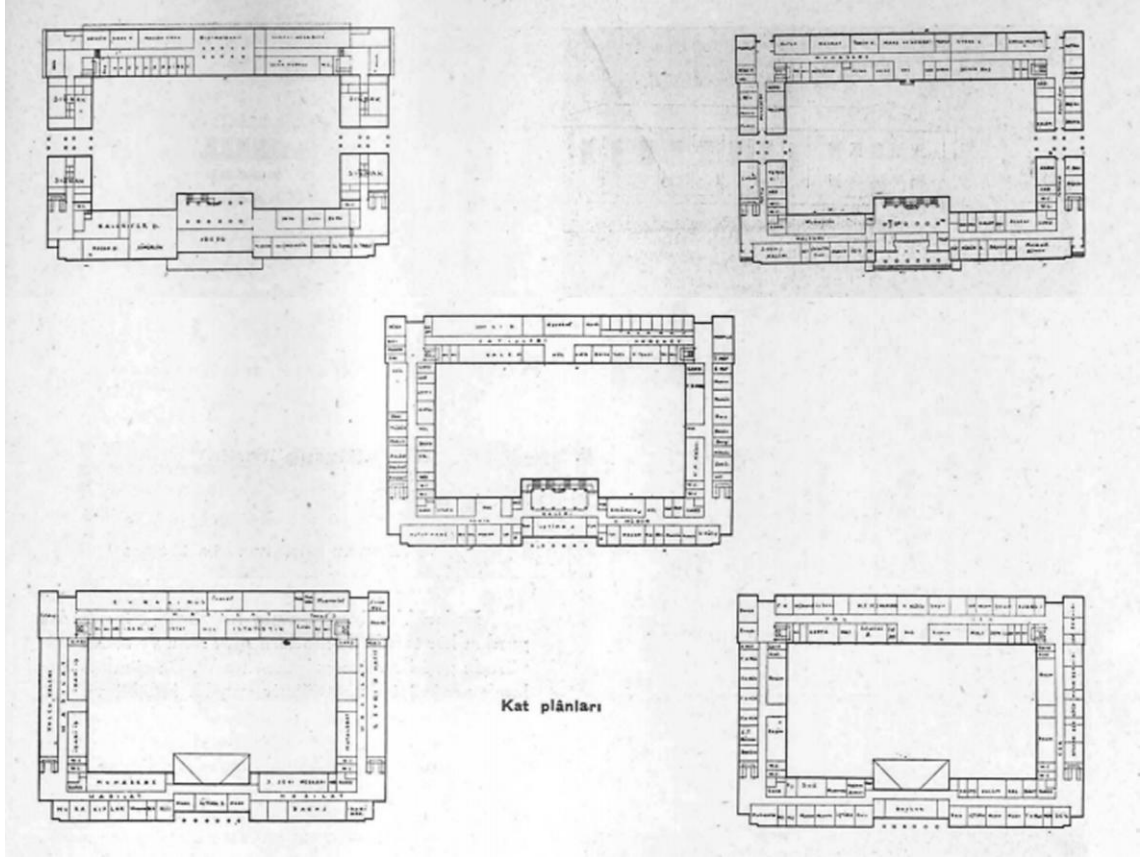

Şekil B. 59 DDY İdare Binası'nın yapıldığı döneme fotoğrafı [256]

Şekil B. 60 DDY İdare Binası'nın bugüne ait fotoğrafı [257]

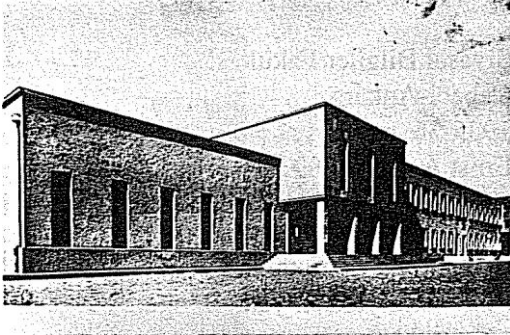
Mimari Özellikleri: Yapı, bodrum üzerine dörder katlı bloklar olarak tasarlanmıştır. Orta kısımda büyük bir açık alan oluşturan dört bloğa yanlarda kanatların eklenmesinden oluşmaktadır. Kanatlarda yer alan bodrumlar, özgün halinde sığınak olarak planlanmıştır. Girişin bulunduğu orta kütle avluyu ikiye ayırmaktadır. Kütle düzeni simetrik özelliğe sahiptir. Orta kısımda yer alan ana giriş, merdivenler ve dört kat yüksekliğince uzanan ayaklarla belirlenmiştir. İç mekanlar kütleler içindeki uzun koridorlar boyunca sıralanmaktadır. Ön cephe oldukça uzun tasarlanmıştır ve caddeye paralel olarak uzanır. Anıtsal sütun düzeni devasa ölçeğini kuvvetlendirmektedir. Yapının iskelet sistemi betonarme, döşemeleri asmolendir. Yer döşemeleri için kullanılan malzemenin mekanların önem derecelerine seçildiği görülmektedir. Giriş holünün büyük bir bölümü renkli Hereke ve Bilecik mermerleriyle kaplıdır. Dıştaki pilasterlerle subasman ve yapının orta bölümü Ankara taşı ile, diğer yüzeyler yapay taşla kaplanmıştır [193].

Şekil B. 61 DDY İdare Binası'nın kat planları [258]

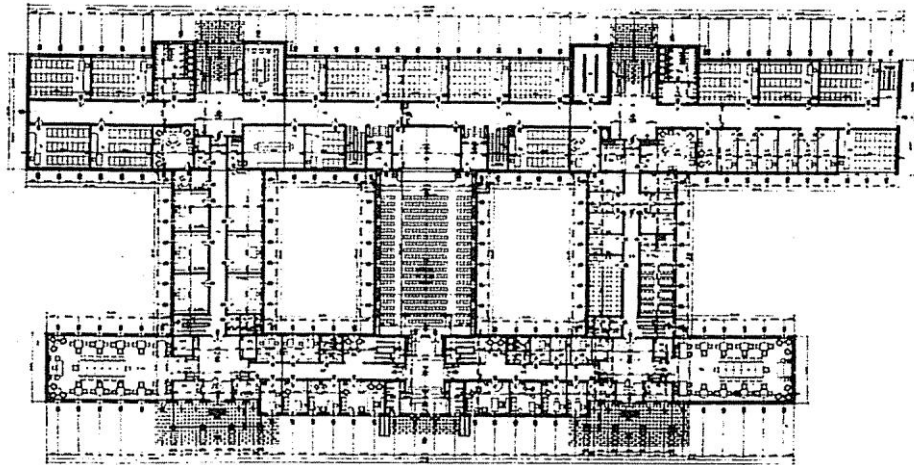
35. Polis ve Jandarma Mektebi

Bugünkü Adı	: Polis ve Jandarma Okulu
Adresi,Konumu	: Dikmen
Yapılış Yılı	: 1934-1937
Kullanım Tipi	: Eğitim Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Reşat San - Celal Biçer
Bugünkü Kullanımı	: Polis Koleji

Şekil B. 62 Polis ve Jandarma Okulu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [193], [259]

Mimari Özellikleri: Yapı, polis ve jandarma bölümlerinin bulunduğu iki yatay ve bunları birleştiren üç dikey bloktan oluşmaktadır. Blokların birleşimi orta kısımda bir avlu oluşturmaktadır. 800 öğrenciye hizmet verecek büyüklükte tasarlanmıştır. Holzmeister'in bakanlık binalarının etkisi gözlemlenmektedir. Yapının idari birimleri, derslikleri ve laboratuvarları zemin katta, revir ve yatakhaneler ise üst katta kurgulanmıştır. Yapının yemekhane, soyunma ve duş üniteleri, çamaşırhane, elektrik ve telefon santrali ile spor salonlarının bulunduğu iki bodrum katı bulunmaktadır [260].

Şekil B. 63 Polis ve Jandarma Okulu'nun kat planları [193]

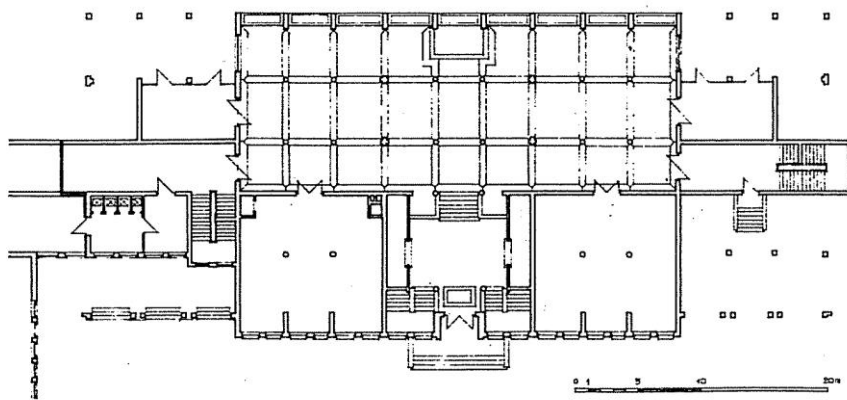
36. Mülkiye Mektebi

Bugünkü Adı	: Siyasi Bilimler Okulu
Adresi,Konumu	: Cebeci
Yapılış Yılı	: 1935-1936
Kullanım Tipi	: Eğitim Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Ernst A. Egli
Bugünkü Kullanımı	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi

Şekil B. 64 Siyasi Bilimler Okulu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [261], [262]

Mimari Özellikleri: Rasyonel fonksiyoncu yaklaşımla tasarlanmıştır. Binalar, birbirine paralel uzanan, caddeye dik, bodrum üzerine ikişer katlı dört kütle bulunmaktadır. Blokların T biçimi yapacak şekilde birleşmelerinden oluşmuştur. Yatay bloğun zemin katında girişin karşısındaki sütunlu mekan büyük bir alan olarak yer kapladığı görülmektedir. Bu kütleyle boydan boya kateden koridorun iki ucundaki geniş ve rahat üç ayrı merdivenle üst katlarda akademisyen odalarına ulaşılır. İnce uzun dikey kütleler ortak mekanlara olarak çözülmüştür [193].

Şekil B. 65 Siyasi Bilimler Okulu'nun kat planları [193]

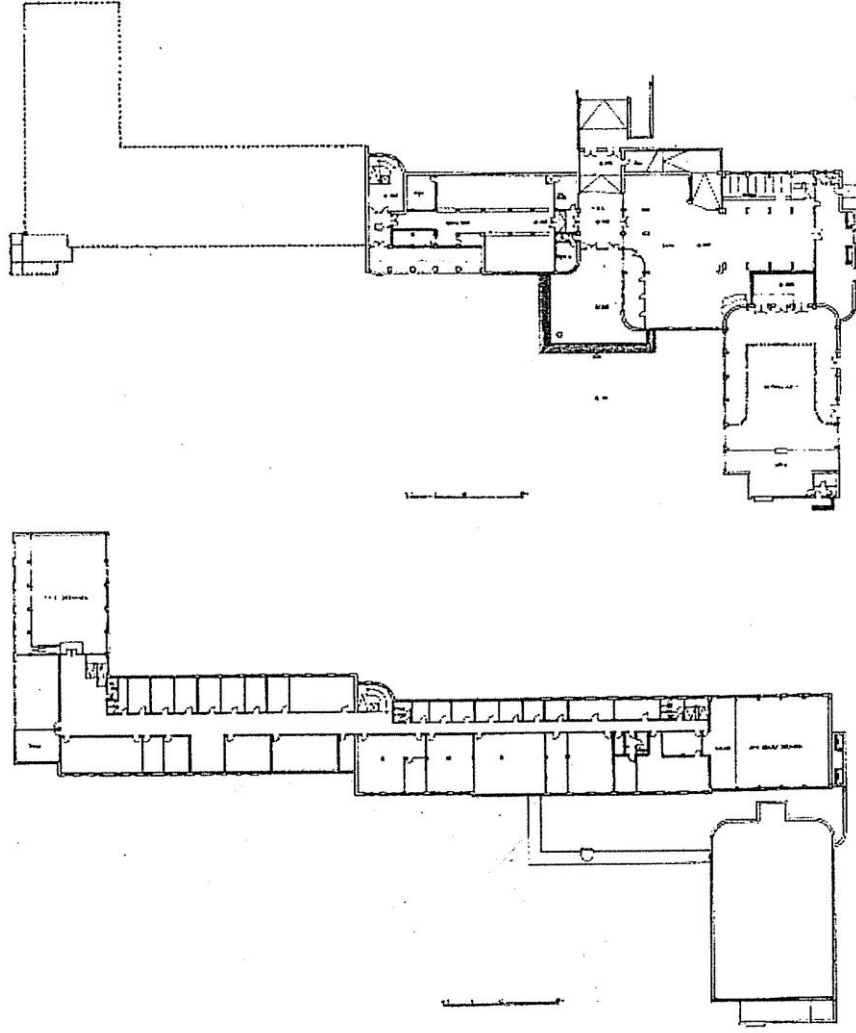
37. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Bugünkü Adı	: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Adresi,Konumu	: Sıhhiye
Yapılış Yılı	: 1937-1939
Kullanım Tipi	: Eğitim Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Bruno Taut
Bugünkü Kullanımı	: Ankara Üni. Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesi

Şekil B. 66 Dil,Tarih,Coğrafya Fakültesi yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [263], [264]

Mimari Özellikleri: Yola paralel uzanan yapı, bodrum üzerine yüksek bir zemin ve dörder katlı kütlelerin birleşmesinden oluşmuştur. Bu katlar, birbirleri üzerine kaydırılarak iki yatay kütle ve uçlarda konferans salonları gibi büyük mekanlar elde edilen iki dikey uzanan bloklardır. Zemin kat diğer katlardan farklı bir düzene sahiptir. Zemin katın köşeleri yuvarlatılmış girişi ve mermer döşemeli büyük holü bulunmaktadır. Zemin kattan görkemli bir merdivenle üstteki katlara çıkılmaktadır. Üst Katlarda fakültenin çeşitli birimlerine ait sınıf ve idari mekanlar uzun bir koridor boyunca sıralanmaktadır. Yola bakan ön cephesi, Erken Osmanlı duvar örgü biçimlerinden olan taş ve tuğla sıraları kaydırılarak dizilmesi biçimindedir. Giriş holü taşıyıcılarının kaplamalarında turkuaz renkli çini kullanılmıştır. Cephe görünümüleri Taut'un Türk Mimarisine duyduğu ilginin bir yansımasıdır [264].

Şekil B. 67 Dil,Tarih,Coğrafya Fakültesi zemin ve dördüncü kat planları [193]

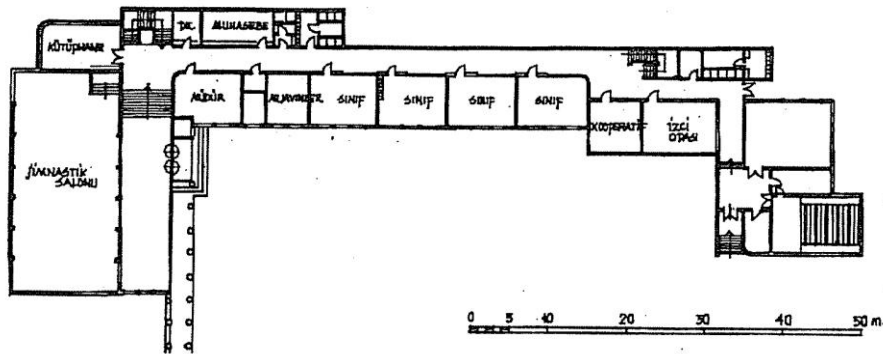
38. Cebeci Orta Okulu

Bugünkü Adı	: Cebeci Orta Okulu
Adresi,Konumu	: Cebeci
Yapılış Yılı	: 1938
Kullanım Tipi	: Eğitim Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Bruno Taut
Bugünkü Kullanımı	: Cebeci İlköğretim Okulu

Şekil B. 68 Cebeci Orta Okulu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [265], [266]

Mimari Özellikleri: Rasyonel-fonksiyoncu plan biçimlenmesiyle, yapı, Türkiye'deki okul yapılarına örnek teşkil etmektedir. Yapı, ön kısımda öğrencilerin kullanımına açık geniş bir alana sahiptir. U biçiminde birleşen farklı yükseklikteki kütlelerin bir araya gelmesinden meydana gelmektedir. Bu kütlelerden ana girişin bulunduğu kütlede büyük açıklıklı jimnastik salonu ve onun arkasında kütüphane konumlanmaktadır. Diğer uçtaki uzantıda bir giriş daha mevcuttur. Bu kütlelerin giriş merdiveninin olduğu köşede kütüphane mekanı konumlandırılmıştır. Doğu-batı aksında uzanan ve bodrum üzerine üç katı olan uzun ana kütlede güneşe bakan sınıflar bir koridor boyunca sıralanmaktadır. Yapıda, bir okul tasarımında oldukça önemli olan sınıfların ışık düzeni, geniş ve alçak basamaklı merdivenler, rahat koridorlar, iyi ışık alan bir kütüphane çözümleri gayet tutarlı olduğu görülmektedir [193].

Şekil B. 69 Cebeci Orta Okulu'nun zemin kat planı [193]

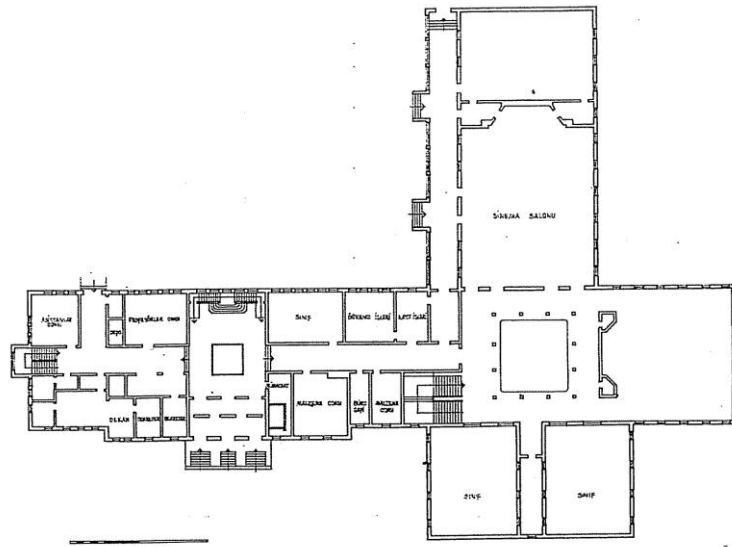
39. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Bugünkü Adı	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Adresi,Konumu	: Cebeci
Yapılış Yılı	: 1938-1940
Kullanım Tipi	: Eğitim Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Recai Akçay
Bugünkü Kullanımı	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Şekil B. 70 A.Ü. Hukuk Fakültesi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [193], [267]

Mimari Özellikleri: Yapı, eğimli bir alan üzerine oturmaktadır. Eğitim binaları yola paralel, bodrum kat üzerine üçer katlı iki adet blok ve bu iki bloğu birleştiren dikey bir bloktan oluşmaktadır. Merdivenli, üç açıklıklı ana giriş, yola yakın blokların ortasındadır. İki katlı olan dikey bloğun öne uzantısıyla ikinci giriş oluşmaktadır. Büyük kütleleri ve neoklasik üslubun uygulandığı cephe düzenine sahiptir. Cephelerde Alman mimarlığının izlerini okumak mümkündür. Betonarme iskelet sistemiyle inşa edilmiştir. Cepheler taş ve serpm siva ile kaplıdır [193].

Şekil B. 71 A.Ü. Hukuk Fakültesi'nin zemin kat planı [193]

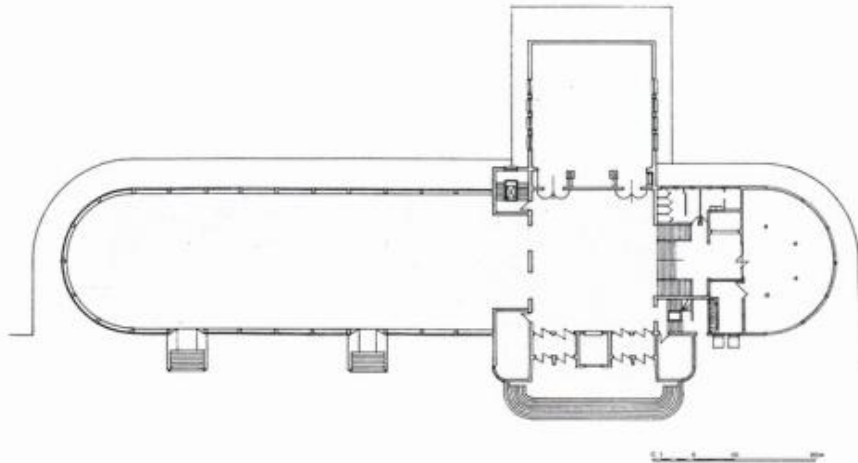
40. Ankara Sergievi

Bugünkü Adı	: Ankara Sergievi
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1933-1934
Kullanım Tipi	: Kültür-Sanat Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Şevki Balmumcu
Bugünkü Kullanımı	: Devlet Opera ve Opera Genel Müdürlüğü

Şekil B. 72 Sergievi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [197], [268]

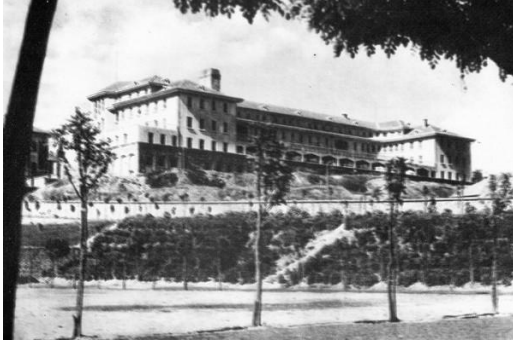
Mimari Özellikleri : İki kütlenin birbirini dik kesmesiyle oluşan yapı, yola paralel bir şekilde konumlanmaktadır. Uzun kütlenin sonu yarım daire şeklinde sonlanmaktadır. Bu uzun kütleyi kesen diğer kısa kütle, üç dikey tesisat kulesi ve bunların arkasında kare planlı, yüksek bir kuleden oluşmaktadır. Uzun olan kütlede yer alan dar pencere sırası, bu kısımdaki yataylık hissini güçlendirmektedir. Yapının bütününde çok güçlü bir yatay-dikey karşıtlığı açık bir şekilde okunmaktadır. Yapının ön cephesinde, Ankara taşı renginde suni taş, diğer cephelerde ise fildişi renkli sıva kullanılmıştır [197].

Şekil B. 73 Sergievi'nin planı [197]

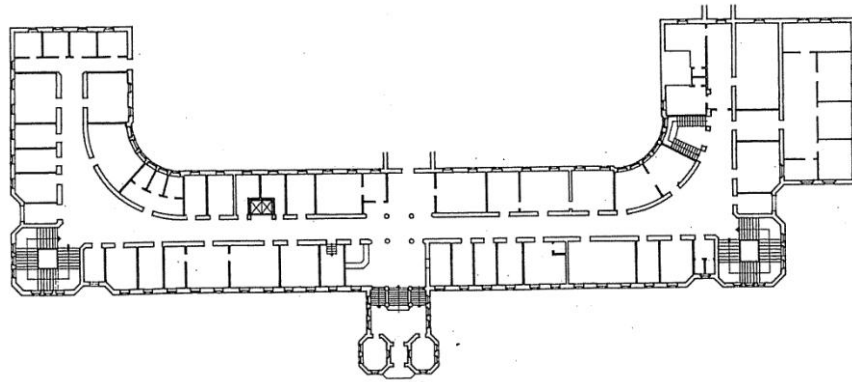
41. Numune Hastanesi-İsmetpaşa Pavyonu

Bugünkü Adı	: Numune Hastanesi
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1933
Kullanım Tipi	: Sağlık Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Robert Örley
Bugünkü Kullanımı	: Ankara Numune Hastanesi

Şekil B. 74 Numune Hastanesi'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [269], [270]

Mimari Özellikleri : Yapıldığı dönemde Türkiye'nin en büyük hastanesi olma özelliğine sahiptir. Yapının uzun kütlesi, yüksekçe bir arazi üzerine konumlandırılmaktadır. Bodrum kat üzerinde üç kat ve bir çatı katı olarak tasarlanmıştır. Yapının güneye doğru uzanan ve ana bloğa yuvarlatılarak birleşen iki uç kütlesi bulunmaktadır. Bir çok yapı elemanı ve parçası bakımından (giriş ve köşe merdivenlerinin sekizgen biçimleri, pencere oranları, ışıklıklarıyla çatı biçimlenmesi, girişin demir korkulukları ve kapı tokmakları gibi) benzer dönemlerde inşa edilen Merkez Hıfzısıhha Enstitüsü binalarına benzerliği dikkat çekmektedir [271].

Şekil B. 75 Numune Hastanesi'nin zemin kat planı [193]

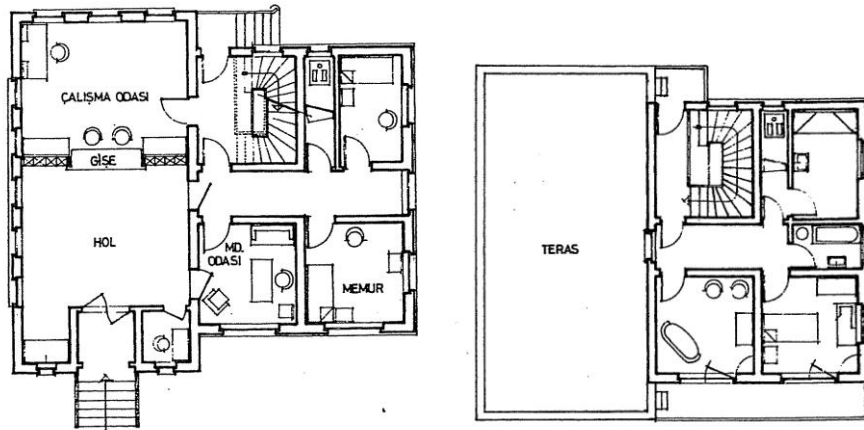
42. Orman Çiftliği PTT

Bugünkü Adı	: Orman Çiftliği PTT
Adresi,Konumu	: Atatürk Orman Çiftliği
Yapılış Yılı	: 1934
Kullanım Tipi	: Kamu Hizmet Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Nafia Vekaleti Yapı İşleri
Bugünkü Kullanımı	: PTT Atatürk Orman Çiftliği Şubesi

Şekil B. 76 Orman Çiftliği PTT'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [272], [273]

Mimari Özellikleri: Küçük bir ölçeğe sahip yapı, Gazi Çiftliği içerisindeki sınırlı yerleşmeye hizmet etmesi öngörülmüştür. Bodrum kat üstüne iki katlı olarak tasarlanmıştır. Yapı içerisinde, merdivenle çıkılan giriş katında müşteri holü, çalışma, müdür ve konuk odaları olan postane kısmı, üst katta teras, iki oda ve servisiyle müdür evi birimleri bulunmaktadır. Yükseltelen korkuluk duvarları arkasında kalan ve bordürle biten düz çatı, pencere oranları, pencerelerin altta bordürlerle birleşmeleri, balkon, merdiven ve bahçe korkuluklarının yalın biçimleri ve gri edelputz sıvası ile dönemin mimarlık özelliklerini yansıtmaktadır [193].

Şekil B. 77 Orman Çiftliği PTT'nin zemin ve birinci kat planları [193]

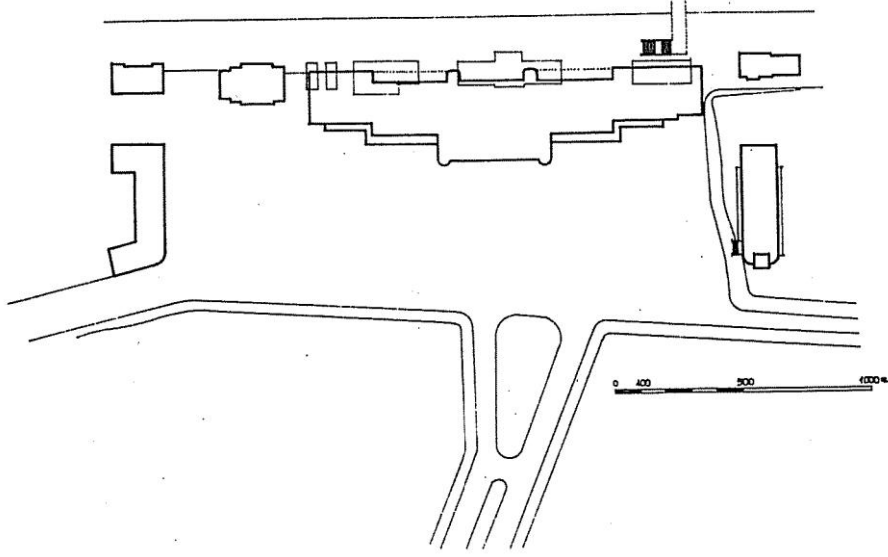
43. Ankara Gari

Bugünkü Adı	: Ankara Gari
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1935-1937
Kullanım Tipi	: Kamu Hizmet Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Şekip Akalın
Bugünkü Kullanımı	: Ankara Gari

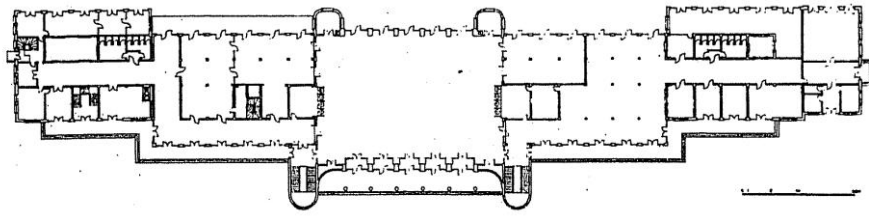

Şekil B. 78 Ankara Gari'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [274], [275]

Mimari Özellikleri: 1930'larda Ankara'nın hızla artan nüfusuna hizmet etmek için yetersiz kalmaya başlayan eski istasyon binasının yerine inşa edilmiştir. Yapı, demiryolu hattına paralel olarak kurgulanmıştır. Simetrik cephesi ön tarafta yer alan İstasyon Meydanı'na cephe oluşturmaktadır. Yapı, kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan enine bir gelişim göstermektedir. Yapı, istasyon görevinin yanı sıra, başkente gelen yolcuları karşılayan görkemli bir kapı olarak da düşünülmüştür. Kavisli ve arşitravlı bir çift sütun dizisiyle, aynı tarihte yanına inşa edilen Gar Gazinosu'yla bağlantısı sağlanmıştır. Simetrik planlı yapının kat sayıları her biri bodrum üzerine olmakla beraber, merkezden dışa doğru gidildikçe sırasıyla, üçer, ikişer ve birer kat olarak azalmaktadır. Orta kısımda yer alan geniş yolcu karşılama salonu 12 metre yüksekliğindedir. Salon ön ile arka cephelerdeki geniş pencerelerle gün ışığından fazlaca yararlanması sağlanmıştır. 1930'lu yılların yapılarında görülen yalın ve modern neo-klasik üslupta tasarlanmış giriş bölümüne sahiptir. Giriş bölümü, az sayıda geniş basamaklar ve ardından yüksek bir sütun sırasıyla çözülmüştür. Girişin her iki yanında, yarım yuvarlak olarak dışarı taşan ve yüksekliği boyunca dikey pencerelere sahip birer merdiven kulesi giriş cephesine anıtsal bir görünüm vermektedir. Betonarme iskelet sistemine sahip olan yapı, Ankara taşı ile kaplanmıştır [197].

Şekil B. 79 Ankara Garı'nın yerleşme planı [193]

Şekil B. 80 Ankara Garı'nın planı [193]

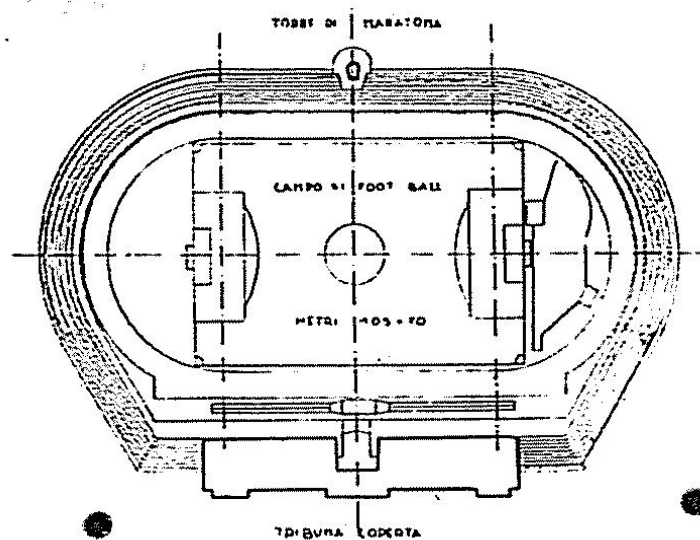
44. Milli Stad

Bugünkü Adı	: Milli Stat
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1934-1936
Kullanım Tipi	: Spor-Eğlence Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Paolo Vietti - Violi ve Ladislav Kovacs
Bugünkü Kullanımı	: 19 Mayıs Stadyumu

Şekil B. 81 Milli Stat'ın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [276], [277]

Mimari Özellikleri: Balkan Olimpiyatları için tasarlanan, üç bin kişilik kapalı ve yirmi beş bin kişilik açık tribünleriyle döneminin en önemli spor merkezlerinden biridir. Stadyumla beraber maraton kulesi, altta halk ve atletler için gerekli servisler (doktor odaları, bar, restoran vs.) beraber inşa edilmiştir. "Milli Ay"la işlenmiş Cumhurbaşkanlığı locasının da bulunduğu yüz metre uzunluktaki birinci mevki tribünü uzun bir betonarme çıkma şeklinde inşa edilmiştir. Stadyumun tümünün kapanması için iki ve üçüncü sınıf tribünlerinin de inşa edilmesi düşüncesiyle yola çıkılmıştır. Ancak ilk etap olarak sadece birinci sınıf tribünü ve pistler yapılmıştır [193].

Şekil B. 82 Milli Stat'ın planı [193]

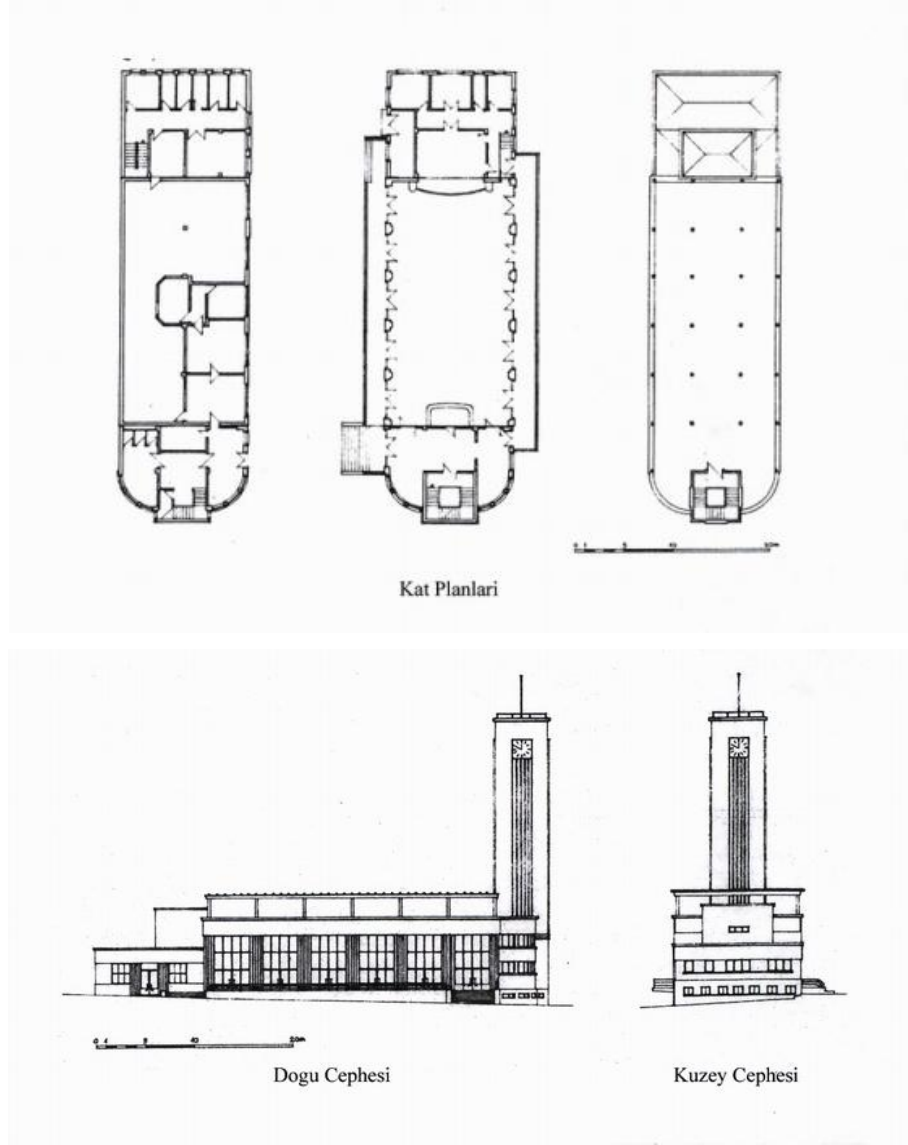
45. Gar Gazinosu

Bugünkü Adı	: Gar Gazinosu
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1935-1937
Kullanım Tipi	: Spor-Eğlence Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Şekip Akalın
Bugünkü Kullanımı	: Kullanılmıyor

Şekil B. 83 Gar Gazinosu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [197], [278]

Mimari Özellikleri: Yapı, ana kütle ve merdivenin bulunduğu otuz iki metre yükseklikteki saat kulesinden sahiptir. Yapıda, batı ülkelerindeki saat kuleli istasyon binalarından esinlenildiği düşünülmektedir. Ancak saat kulesi gar binasında değil, gar binasının yakınındaki gazino binasında yer aldığı görülmektedir. Kulenin üzerinde yer alan yivler, dikey etkiyi arttırmaktadır. Saat kulesi yatay gelişimi düşeye doğru yönlendirmeye kırıncı bir denge unsuru görevi görmektedir. Ana kütle kuzeye bakan yüzünün yuvarlatılmış köşeleri, döneminin mimari özelliklerinin izlerini yansıtmaktadır. Bunun dışında; kütlelerin ince bordürle bitişi, yuvarlatılmış köşeleriyle zemin katın derin gölgeliği, gri edelputz sıva, metal boru parmaklıklar yapıda okunabilen döneminin mimari özelliklerinden diğerleridir. Yapının subasmanı, giriş merdivenleri, çatı ve pencere altı bordürleri, kulede ve giriş katının açıklıklarının aralarındaki dikey yivler Ankara taşıyla kaplıdır [193].

Şekil B. 84 Gar Gazinosu'nun kat planları ve görünüşleri [279]

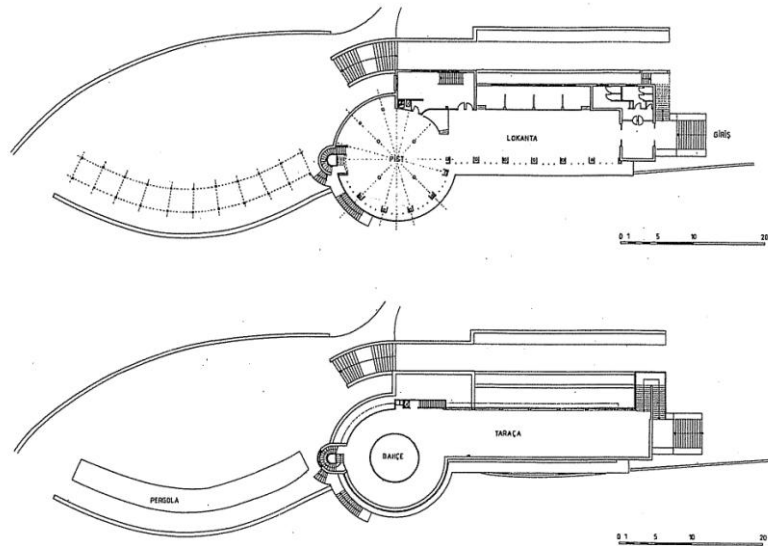
46. Baraj Gazinosu

Bugünkü Adı	: Baraj Gazinosu
Adresi,Konumu	: Çubuk
Yapılış Yılı	: 1937-1938
Kullanım Tipi	: Spor-Eğlence Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Theo Leveau - Nafia Vekaleti Yapı İşleri
Bugünkü Kullanımı	: Kullanılmıyor

Şekil B. 85 Baraj Gazinosu'nun yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [280], [281]

Mimari Özellikleri: Yapının alt katında mutfak ve servis alanları yer almaktadır. Birinci katında su üzerine taşma yapan ve sütunlar üzerinde duran daire biçimli gazino yer almaktadır. Birinci kata bitişik dikdörtgen biçimli lokanta ve birinci katın servisleri yer almaktadır. Üst kat üstü örtülü betonarme bir pergolası olan yarı açık bir teras olarak tasarlanmıştır. Buraya hem dışarıdan, hem içeriden merdivenlerle ulaşılabilir. Gazinonun dans pistinin olduğu mekanın üstü terasta bahçe olarak kurgulanmıştır. Yapının geniş cam yüzeyleri ve beyaza boyalı yalın bir dile sahip cepheleri modern akımın izleri olarak okunmaktadır. Betonarme iskeletin uygulandığı binada malzeme olarak Ankara taşı, mermer sıva ve yapay taş tercih edilmiştir [193].

Şekil B. 86 Baraj Gazinosu'nun giriş ve üst kat planları [193]

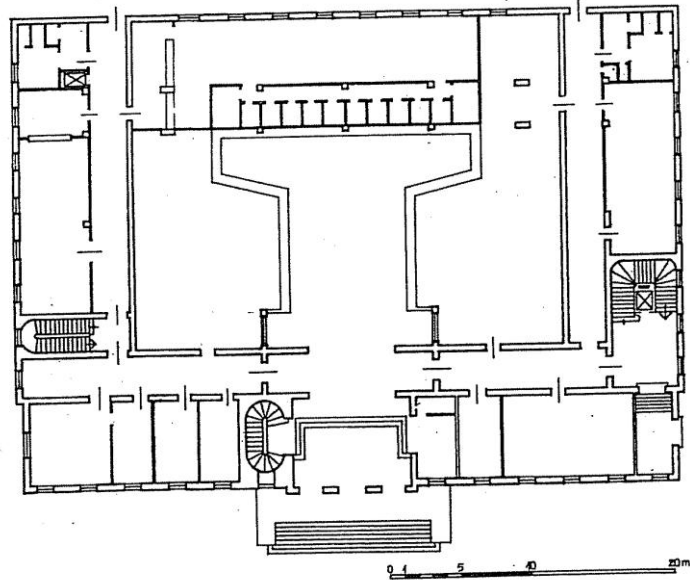
47. Merkez Bankası

Bugünkü Adı	: Merkez Bankası
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1931-1933
Kullanım Tipi	: Mali Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Clemens Holzmeister
Bugünkü Kullanımı	: Merkez Bankası Ankara Şubesi

Şekil B. 87 Merkez Bankası'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [213], [282]

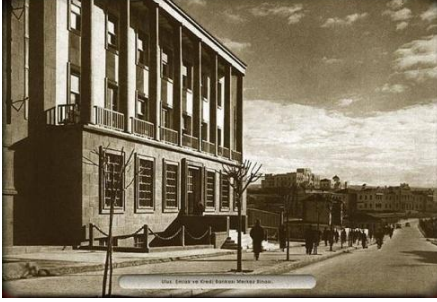
Mimari Özellikleri: Yapı, bodrum kat üzerine dört kat olarak tasarlanmıştır. Yapı, merkezinde anıtsal bir girişi olan simetrik bir plan tipine sahiptir. Yalın bir tasarımı olan cephe dikey pencere açıklıklarına sahiptir. Cepheleri taş kaplı olan yapıda, geniş bir basamak sırası ile ulaşılan giriş bölümü, yapının üst sınırına kadar yükselen, geniş, dikey bir girinti dönemin modern mimarlık anlayışının bir yansımasıdır. İç mekanda holün çevresinde çalışma mekanları sıralanmaktadır. Yükseltilmiş cephe duvarı, yapının eğimli olan çatısını gizlemektedir [213].

Şekil B.88 Merkez Bankası'nın zemin kat planı [193]

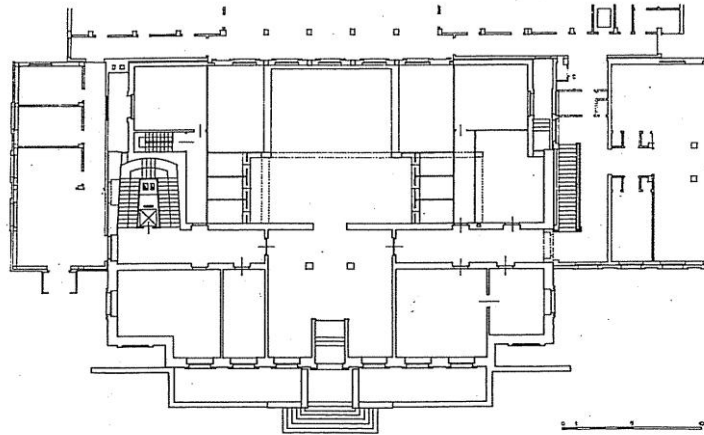
48. Emlak ve Etyam Bankası

Bugünkü Adı	: Emlak Kredi Bankası
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1933-1934
Kullanım Tipi	: Mali Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Clemens Holzmeister
Bugünkü Kullanımı	: PTT Pul Müzesi

Şekil B. 89 Emlak Bankası'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [213], [283]

Mimari Özellikleri: Yapı Ulus Meydanı'na açılan bulvar üzerinde inşa edilmiştir. Bodrum üzerine üç kat olarak kurgulanan yapının, bodrumla banka holünün bulunduğu zemin katı arkada üst iki kattan daha geniş bir alana sahiptir. Üst katlar güney yönünde, yani arkada geriye çekilmiştir. Çalışma alanları bir koridor boyunca sıralanmaktadır. Dışarıdan Simetrik ön kütlede zemin katın ortadaki yedi aksı yola doğru çıkma yapmaktadır ve bu çıkma birinci kat için balkon olarak değerlendirilmiştir. Birinci ve ikinci katlarda dış yüzeyleri mermerle kaplıdır. Yüksek sütunlu bu çıkma düzeni, kamu yapılarının ön kısımlarında rastlanan girişin bir başka yorumu olarak görülebilir. Ön kütlede simetri, yanlardaki bayrak direkleri ve pencere görünümündeki çerçevelerle kuvvetlendirilmektedir. Betonarme iskelet sistemiyle inşa edilmiştir. Öndeki beyaz Marmara mermeri ve girişin mermerden merdivenleri dışında çevre taş ocaklarından getirtilen düzgün kesilmiş Ankara taşıyla kaplanmıştır [213].

Şekil B. 90 Emlak Bankası'nın zemin kat planı [193]

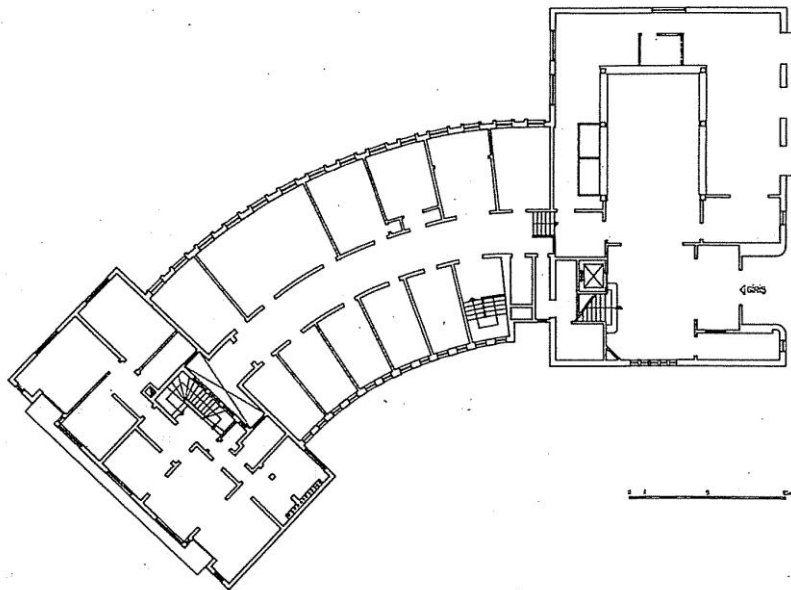
49. İlk Etibank Binası

Bugünkü Adı	: Etibank
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1935-1936
Kullanım Tipi	: Mali Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Sami Arsev
Bugünkü Kullanımı	: Vakıflar Genel Müdürlüğü

Şekil B. 91 Etibank'ın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [193], [284]

Mimari Özellikleri: Yapı üç kütlenin birleşmesinden oluşmaktadır. Eğimli arazi üzerine yerleşen yapının ön kütlesi üç katlı, arka kütlesi bodrum üzerine dört katlıdır. Koridor üzerine dizilmiş çalışma alanlarını içeren bir üçüncü çembersel kütle, bu iki kütleyi birbirine bağlamaktadır. Mermerle kaplı giriş ve banka holünün yer aldığı öndeki kütlenin giriş cephesi köşeleri yuvarlatılmıştır. Ön cephede dikey ve yatay çizgi ve biçimlerle bir düzen oluşturulmaya çalışılmıştır. Cephe malzemesi olarak, Ankara taşı ve gri serpme sıva kullanılmıştır [193].

Şekil B. 92 Etibank'ın zemin kat planı [193]

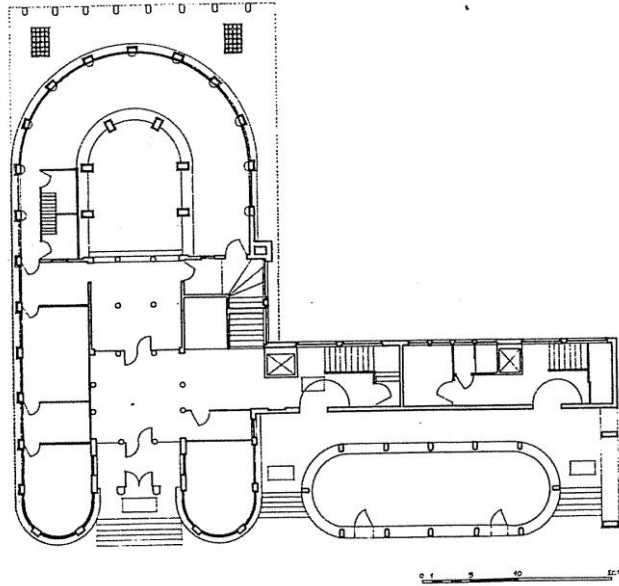
50. Belediyeler Bankası

Bugünkü Adı	: Belediyeler Bankası
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1935-1937
Kullanım Tipi	: Mali Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Seyfi Arkan
Bugünkü Kullanımı	: İller Bankası Ankara Merkez Birimi

Şekil B. 93 Belediye Bankası'nın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [285], [286]

Mimari Özellikleri: Yapı, belediyelerin planlı imar işlerini organize edilmek üzere kurulmuştur. Yarışmayla elde edilen ve uygulanan yapı, L biçiminde bir plan tipine sahiptir. Yapının bodrum, zemin ve birinci katları banka mekanları, ikinci katı İmar Fen Heyeti, son kat da dört daireli konut olarak kurgulanmıştır. Ankara taşıyla kaplı üst kütle hem biçimi, hem de malzeme açısından, içe çekilen zemin kat cephesinden farklı bir karaktere sahiptir. Üstte sıralı pencere açıklıklarına ve düzenli taş kaplamasına sahip ,altta ise yatay ve yuvarlatılmış girişi tanımlayan bir podyum üzerine yükselen bir cephe düzenine sahiptir. Ana giriş yarım daire çıkımlar arasında yer almaktadır [193].

Şekil B. 94 Belediye Bankası'nın zemin kat planı [193]

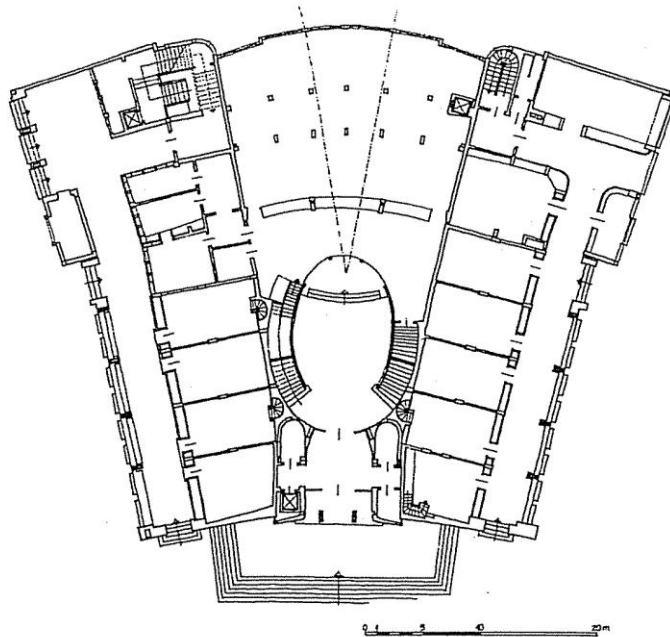
51. Sümerbank Genel Müdürlüğü

Bugünkü Adı	: Sümerbank Genel Müdürlüğü
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1937-1938
Kullanım Tipi	: Mali Yapı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Martin Elsaesser
Bugünkü Kullanımı	: Sümer Holding ve Özel Bir Ticari Kurum

Şekil B. 95 Sümerbank'ın yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [287], [288]

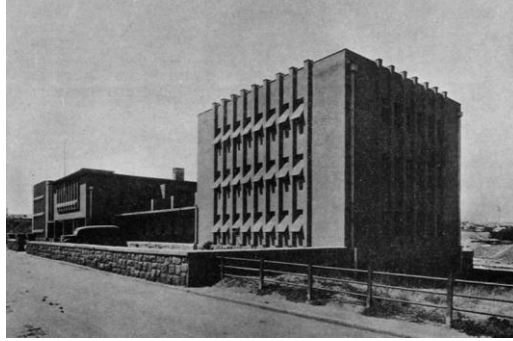
Mimari Özellikleri: Tasarımı uluslararası bir yarışma sonucu elde edilmiş olan yapının üzerinde konumlandığı parselin dar kısmında banka ofisleri ve ticari mekanlar yer bulunmaktadır. Yapının parselin arka kısmında beş katlı ofis bloğu kurgulanmıştır. Bu blok yükseltilmiş zemin kat üzerinde inşa edilmiştir. Girişin üzerindeki dairesel forma ait saçak, ana kütlein yerleşim biçimini dengelemektedir. Bir kısmı özel bir işletmeye devredilen yapının çatı katında yer alan yarı açık terası günümüzde kısmi olarak kullanılmaktadır [289].

Şekil B. 96 Sümerbank'ın zemin kat planı [193]

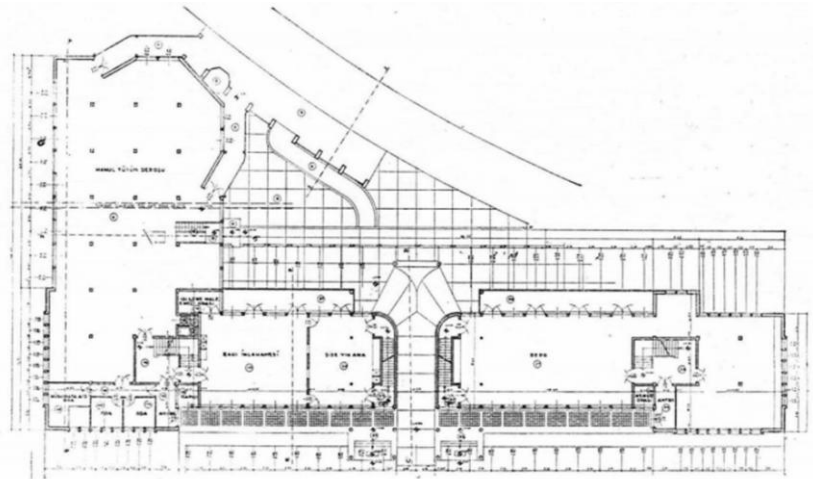
52. Tekel Genel Müdürlüğü Depo ve İmalathanesi

Bugünkü Adı	: Tekel Genel Md. Depo ve İmalathanesi
Adresi,Konumu	: Ulus
Yapılış Yılı	: 1937-1939
Kullanım Tipi	: Kamu Hizmet Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Ahsen Yapaner
Bugünkü Kullanımı	: Yıkıldı

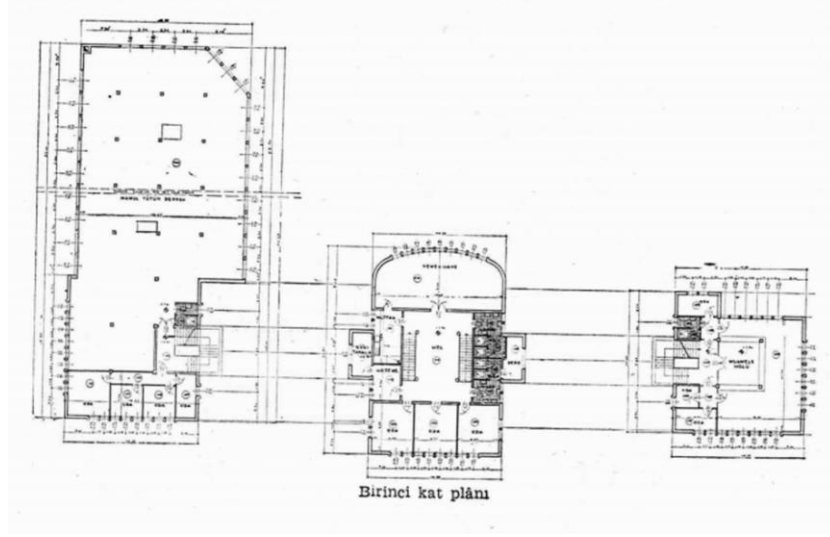

Şekil B. 97 Tekel İmalathanesi'nin yapıldığı döneme ait fotoğrafı [290]

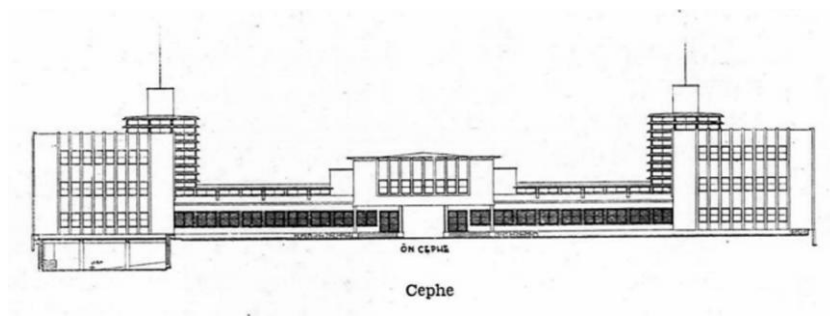
Mimari Özellikleri: Yapı tasarımı, günün koşulları düşünülerek ele alınmıştır. Yüklerin taşıma kolaylığı açısından bir cephesi kentle, diğer cephesi marşandiz gariyle ilişki kurması düşünülerek uygulanmıştır. Yapı; üç katlı tütün deposu, şişe yıkama kısmı ve deposuyla, cadde tarafındaki rakı üretim alanı ve bodrumda yer alan şarap imalathanesi olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Plandaki simetri, tütün depolarının bulunduğu kütlelerin arkaya uzamasıyla bozulmuştur. Yemekhanenin ve memur odalarının yer aldığı orta blok sütunlar üzerinde yükseltilmiş, alttan arkaya geçmek için imkan sağlanmıştır. Köşedeki yüksek kütlelerle orta blok tek katlı kanatlarla birbirine bağlantısı sağlanmıştır. Merdiven kulelerinde köşe pencereleri dönemin izleri olarak tüm yükseklik boyunca devam etmektedir. Yapı varlığını günümüze taşıyamıştır [193].

Şekil B. 98 Tekel İmalathanesi'nin zemin kat planı [290]

Şekil B. 99 Tekel İmalathanesi'nin birinci kat planı [290]

Şekil B. 100 Tekel İmalathanesi'nin cephe görünüşü [290]

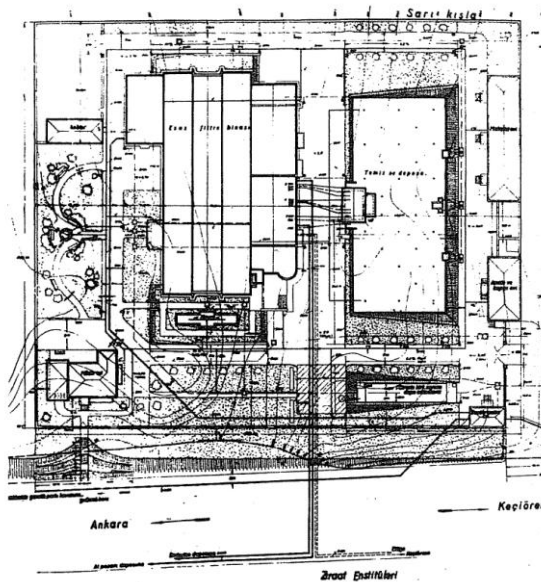
53. Dışkapı Filtre İstasyonu (Su Süzgeci)

Bugünkü Adı	: Dışkapı Arıtma İstasyonu (Su Süzgeci)
Adresi,Konumu	: Dışkapı
Yapılış Yılı	: 1935-1936
Kullanım Tipi	: Kamu Hizmet Yapısı
Mimarı,Tasarımcısı,Uygulayıcısı	: Hochtief Şirketi
Bugünkü Kullanımı	: Yıkıldı

Şekil B.101 Su Süzgeci'nin yapıldığı döneme ve bugüne ait fotoğrafı [291]

Mimari Özellikleri: Birbirine paralel uzanan üç bölümden oluşmaktadır. Orta kısım yanlardan daha yüksektir. Güneye bakan uzun kenar boyunca binaya daha alçak bir kütle bitleştirilmiştir. Bu kütlede; su tahlil laboratuvarı, pompa ve makine dairesi ile elektrik santrali gibi teknik mekanlar çözülmüştür. Ana binada suya çeşitli işlemlerin uygulandığı, özel yalıtımlı havuzlar ve gereçler yer almaktadır. Diğer uzun kenarın doğu ucunda şap havuzlarının olduğu alçak ve kısa bir kütle yer almaktadır. Yapıda genel olarak dönemin modern mimarlığın "küçük" biçimlenmesi açık bir şekilde okunabilir. Yapısal sistemi betonarme çerçevedir ve modern malzeme ve tekniklerle gerçekleştirilmiştir. Yapı, 2013 yılında yıkılmıştır [193].

Şekil B. 102 Su Süzgeci'nin yerleşme ve zemin kat planı [193]

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Serhat ULUBAY
Doğum Tarihi ve Yeri : 05.01.1985 - Ağrı
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : serhatulubay@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Y. Lisans	Mimari Tasarım	Yıldız Teknik Üniversitesi	Halen
Lisans	Mimarlık	Kocaeli Üniversitesi	2011
Lise	Sayısal	Anıttepe Süper Lisesi	2003

İŞ TECRÜBESİ

Yıl	Firma/Kurum	Görevi
2015-Halen	YTÜ	Arş.Gör.
2015	SAÜ	Arş.Gör.
2013-2014	Assalam İç Mimarlık	Mimar

